

แรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต
ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์
ในสมาคมโหรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร
MOTIVATION AND LIFE
UNDERSTANDING OF ASTROLOGICAL COUNSELLEE
IN ASTROLOGY ASSOCIATION, BANGKOK CITY

นางณญกร เขียวลงยา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาชีวิตและความตาย
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

แรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต
ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์
ในสมาคมโหรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร

นางณญกร เขียวลงยา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาชีวิตและความตาย
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

MOTIVATION AND LIFE
UNDERSTANDING OF ASTROLOGICAL COUNSELLEE
IN ASTROLOGY ASSOCIATION, BANGKOK CITY

Mrs.Chanyagon Khiaolongya

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for The Degree of
Master of Arts
(Life and Death Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand

C.B. 2011

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับ
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา ชีวิตและความตาย

.....

(พระสุธีธรรมานุวัตร ผศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(พระศรีคัมภีรญาณ,รศ.,ดร.)

..... กรรมการ

(พระเอกภัทร อภินน.โท.,ผศ.ดร.)

..... กรรมการ

(รศ.ดร.เมธาวี อุดมธรรมานุภาพ)

..... กรรมการ

(ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง)

..... กรรมการ

(ดร.ชัยสิทธิ์ ทองบริสุทธิ์)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระเอกภัทร อภินนุโท,ผศ.ดร.

ประธานกรรมการ

ดร.ชัยสิทธิ์ ทองบริสุทธิ์

กรรมการ

ชื่อวิทยานิพนธ์ : แรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิตของผู้ขอ
คำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย
กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย : นางฉวีกร เขียววงษา

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (ชีวิตและความตาย)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระเอกภัทร อภินนุโท, ผศ.ดร. พธ.บ. (การสอนสังคม), พธ.บ.

(ภาษาอังกฤษ), M.A., Ph.D. (Psy.)

พธ.บ.(บริหารการศึกษา), M.A., Ph.D. (Psy.)

: ดร.ชัยสิทธิ์ ทองบริสุทธิ์ ป.ธ.๓., พ.ม., พธ.บ. (ปรัชญา), M.A.(Phi.),

M.A. (Appl.Psy.), Ph.D. (Psy.)

วันสำเร็จการศึกษา :/...../.....

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในและความเข้าใจในชีวิต ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑)ศึกษาระดับแรงจูงใจและความเข้าใจชีวิต ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร ๒)ศึกษาเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจและความเข้าใจชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ วันเกิด การศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ สถานภาพสมรส กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ จากสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขต กรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๙๖ คน สถิติที่ใช้ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ผลการศึกษา

๑) ข้อมูลทั่วไป

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง (๖๙.๖%) อายุมากกว่า ๒๑-๓๐ ปี (๓๐.๑%) เกิดวันศุกร์ (๑๖.๖%) การศึกษาระดับปริญญาตรี (๔๙.๗%) รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท (๔๐.๕%) เป็นโสด (๕๔.๑%)

๒) ความแตกต่างในระดับแรงจูงใจ

พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีความแตกต่างใน อายุ อาชีพ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจ ที่ระดับ .๐๕ ในกลุ่มตัวอย่างแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ตามรายได้ต่อเดือน อายุ เพศ และวันเกิด ไม่มีความแตกต่าง

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างใน อาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส มีความแตกต่างในความเข้าใจชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕ ขณะที่ กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างใน อายุ เพศ และวันเกิด

Thesis Title : Motivation and Life Understanding of Astrological
Counsellor in astrology association, Bangkok City.

Researcher : MRS. CHAYAGLON KIVELONGYA

Degree : Master of Arts (Life and Death Studies)

Supervisory Committee

: Phra Ekapatra Abhichando, Asst. Prof., Dr.

B.A.(Edu.), B.A.(Eng),

M.A. (Cli. Psy.), Ph.D. (Psy.)

: Dr. Chayasit Thongborisut, Pali III, Diploma in Ed.,

B.A. (Phi.), M.A(Phi). M.A. (App. Psy.), Ph.D. (Psy.)

Date of Graduation :...../...../.....

ABSTRACT

The objectives research entitled 'A Study of Motivation and life understanding Thai Buddhists : of Counsellor from Astrological in Bangkok' were: 1) to study the level of motivation and life understanding counsellor from astrology in Bangkok and 2) to comparatively study the difference in the level of motivation and life understanding of name Buddhist counsellor astrology in Bangkok classified according to the personal factors such as sex, age, date of birth, education, monthly income, occupation, and marital status, The sample of the study included 296 counsellor Astrological of Thailand in Bangkok. Statistics used were Frequency Distribution, Percentage, Mean, Standard Deviation and testing the hypotheses through t-test, and One-way ANOVA.

The Result are as follow:

1. General Information

The respondents were mostly female (96.6%). Their age was mostly more than 21-30 years old (30.1%). Their date of birth was mostly Friday (16.6%). The most respondents were bachelors (49.7%). Their monthly income was mostly more than

10,000 (40.5 %). In case of the occupation the most respondents were government officer single (54.1%),

2. The Difference in the Level of Motivation and life understanding

It was found that the respondents with the difference of occupation sex, age, educational qualifications, marital status, were significantly different in the level of motivation and life understanding. Where as the respondents with the difference of age sex brith and monthly income were not singnificantly different in the level of and motivation and life understanding .

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยขอกล่าวขอบพระคุณอย่างยิ่ง ดังนี้

พระเอกภัทร อภินุโท, ผศ.ดร. ประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ และดร.ชัยสิทธิ์ ทองบริสุทธิ์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ อีกทั้งยังให้คำแนะนำความรู้เพิ่มเติมในขณะดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณในความกรุณาของท่านทั้งสองด้วยความเคารพเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ ดร.ชัยสิทธิ์ ทองบริสุทธิ์ ผู้ที่เมตตาให้คำแนะนำและคอยช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยในทุกๆด้าน

ขอขอบคุณ พระมหาทองศรี เอกวิไล, ดร.ผศ. สารระ มุขดี และอาจารย์ธนกร สีนเกษม ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ อีกทั้งให้คำแนะนำในด้านการทำแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอขอบคุณ ด้วยความเคารพเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณคณะครูอาจารย์ ภาควิชาจิตวิทยา สาขาวิชาชีวิตและความตาย ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ประสิทธิประสาทวิชาการต่างๆ ให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณณัฐณัช แก้วพลี ที่ให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูล และให้กำลังใจ

ท้ายสุดนี้ คุณความดีที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยขอตั้งมหากุศลเจตนาอย่างแรงกล้า อธิษฐานจิตระลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่ระลึก แล้วแผ่ส่วนกุศลผลความดีทั้งหมดนี้ไปให้กับ คุณของมารดาบิดาผู้ให้กำเนิด ญาติพี่น้อง ครูอาจารย์ผู้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้

ณญกร เขียวลงยา

มีนาคม ๒๕๕๕

สารบัญ

บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฐ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๖
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๖
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๗
๑.๕ สมมติฐานของการวิจัย	๗
๑.๖ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๘
๑.๗ วิธีการดำเนินการวิจัย	๘
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๙
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๐
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ	๑๐
๒.๒ แรงจูงใจที่เป็นหลักธรรมทางพุทธศาสนา	๓๑
๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเข้าใจในชีวิต	๔๙
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับโหราศาสตร์	๗๓
๒.๕ โหราศาสตร์ในพุทธประวัติ	๑๐๕
๒.๖ ประวัติและวิวัฒนาการโหราศาสตร์ไทย	๑๒๑
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๒๙
๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๕๐
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๕๑
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๑๕๑

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๕๒
๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๕๓
๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๕๓
๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิจัย	๑๕๔
๓.๖ สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษาวิจัย	๑๕๘

บทที่ ๔ ผลการวิจัย ๑๕๙

๔.๑ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๖๐
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์	๑๖๒
๔.๓ ผลวิเคราะห์ระดับความเข้าใจชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์	๑๖๔
๔.๔ ผลวิเคราะห์ความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ สถาบัน พยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๘๑
๔.๕ ผลวิเคราะห์ความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์สถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามความเข้าใจชีวิตของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๘๘
๔.๖ ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต	๑๙๙

บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ๒๐๑

๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๒๐๒
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๒๐๗
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๒๑๖

บรรณานุกรม ๒๑๘

ภาคผนวก

ผนวก ก. รายนามผู้เชี่ยวชาญ	๒๓๐
ผนวก ข. จดหมายเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๒๓๒
ผนวก ค. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	๒๓๖
ผนวก ง. แบบสอบถาม	๒๔๑

ประวัติผู้วิจัย ๒๔๘

สารบัญตาราง

ตารางที่

๔.๑	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย	๑๖๐
๔.๒	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การแปลความหมาย ระดับ และลำดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคม	๑๖๒
๔.๓	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การแปลความหมาย ระดับ และลำดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านจิตวิทยา	๑๖๓
๔.๔	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การแปลความหมาย ระดับ และลำดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านรู้-คิด	๑๖๔
๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การแปลความหมาย ระดับ และลำดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสภาพปัญหา	๑๖๖
๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแปลความหมายระดับและลำดับความเข้าใจชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ด้านชีวิตคืออะไร	๑๖๗
๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแปลความหมายระดับและลำดับความเข้าใจชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ด้านชีวิตควรเป็นไปอย่างไร	๑๖๙
๔.๘	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแปลความหมายระดับและลำดับความเข้าใจชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ด้านการดำเนินชีวิต	๑๗๐
๔.๙	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพยาบาลศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ	๑๗๒
๔.๑๐	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพยาบาลศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ	๑๗๓
๔.๑๑	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสถาบันพยาบาลศาสตร์ กรุงเทพมหานคร	๑๗๓

- ๔.๑๒ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับ ๑๗๕
 แรงจูงใจในการขอคำปรึกษาของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบัน
 พยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวันเกิด
- ๔.๑๓ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของผู้ขอคำปรึกษาทาง ๑๗๕
 โหราศาสตร์ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
- ๔.๑๔ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของ ๑๗๘
 ระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาของกลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์
 ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา
- ๔.๑๕ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจของผู้ขอ ๑๗๙
 คำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนก
 ตามระดับการศึกษา
- ๔.๑๖ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของ ๑๘๑
 ระดับแรงจูงใจของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบัน
 พยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ
- ๔.๑๗ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจของผู้ขอ ๑๘๒
 คำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนก
 ตามอาชีพ
- ๔.๑๘ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับ ๑๘๔
 แรงจูงใจของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพยากรณ์
 ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพสมรส
- ๔.๑๙ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจของผู้ขอ ๑๘๕
 คำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนก
 ตามสถานภาพสมรส
- ๔.๒๐ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับ ๑๘๖
 แรงจูงใจของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพยากรณ์
 ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ต่อเดือน
- ๔.๒๑ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับ ๑๘๗
 ความเข้าใจชีวิต ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์
 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ

- ๔.๒๒ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับ
ความเข้าใจชีวิต ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์
กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ ๑๘๘
- ๔.๒๓ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความเข้าใจชีวิตของผู้ขอ
คำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนก
ตามอายุ ๑๘๙
- ๔.๒๔ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับ
ความเข้าใจชีวิต ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์
กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวันเกิด ๑๙๐
- ๔.๒๕ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับ
ความเข้าใจชีวิต ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์
กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา ๑๙๑
- ๔.๒๖ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความเข้าใจชีวิตของผู้ขอ
คำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนก
ตามระดับการศึกษา โดยใช้ LSD ๑๙๒
- ๔.๒๗ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับ
ความเข้าใจชีวิต ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์
กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ ๑๙๓
- ๔.๒๘ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความเข้าใจชีวิตของผู้ขอ
คำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนก
ตามอาชีพ โดยใช้ LSD ๑๙๔
- ๔.๒๙ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับ
ความเข้าใจชีวิต ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์
กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพสมรส ๑๙๖
- ๔.๓๐ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความเข้าใจชีวิตของผู้ขอ
คำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนก
ตามสถานภาพสมรส โดยใช้ LSD ๑๙๗
- ๔.๓๑ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับ
ความเข้าใจชีวิต ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ ๑๙๘

กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

- ๔.๓๒ แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับแรงจูงใจ ในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านต่างๆ ๑๙๙
- ๔.๓๓ แสดงค่าสหสัมพันธ์ของการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเข้าใจชีวิต ด้านต่างๆ ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ๑๙๙
- ๔.๓๔ แสดงค่าสหสัมพันธ์ของการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการขอ คำปรึกษาทางโหราศาสตร์ และความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิต ๒๐๐

สารบัญตารางภาพ

ตารางที่

๒.๑	การแสดงวงจรแรงจูงใจ	๑๘
๒.๒	แผนภาพแสดงผลกระทบของดวงดาวต่อชีวิต	๗๕
๒.๓	สัญลักษณ์แทนดาวเคราะห์ต่าง ๆ	๘๑
๒.๔	แสดงการเกิดราหูกับเกตุ	๘๒
๒.๕	แสดงระบบ ๑๒ ราศีกับการเคลื่อนที่โดยมีโลกเป็นจุดศูนย์กลาง	๘๕
๒.๖	แสดง ๑๒ ราศีจักร	๘๘
๒.๗	ตัวอย่างดวงชะตากำเนิด	๙๑
๒.๘	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๕๐

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. การใช้คำย่อ

พระไตรปิฎกบาลี ที่อ้างอิงในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อ้างอิงจาก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐ พระไตรปิฎกภาษาไทย อ้างอิงจาก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙ ปกรณวิเสส อ้างอิงจาก ฉบับมหาจุฬาลงกรณวิเสส อรรถกถาบาลี อ้างอิงจาก ฉบับมหาจุฬาลงกรณวิเสส และ ฎีกาบาลี อ้างอิงจาก ฉบับมหาจุฬาลงกรณวิเสส มีคำย่อดังนี้

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา.	(บาลี)	=	วินัยปิฎก	มหาวิมฺงคฺปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.มหา.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวิมฺงคฺ	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม.	(บาลี)	=	สุตฺตฺนฺตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาเวคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
ที.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาเวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(บาลี)	=	สุตฺตฺนฺตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎิกเวคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎิกเวรรค	(ภาษาไทย)
ม.มู.	(บาลี)	=	สุตฺตฺนฺตปิฎก	มชฺฌนิมิกาย	มูลปณฺณาสกปาติ	(ภาษาบาลี)
ม.มู.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌนิมิกาย	มูลปณณาสก	(ภาษาไทย)
ม.อุ.	(บาลี)	=	สุตฺตฺนฺตปิฎก	มชฺฌนิมิกาย	อุปริปณฺณาสกปาติ	(ภาษาบาลี)
ม.อุ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌนิมิกาย	อุปริปณณาสก	(ภาษาไทย)
ลั.ส.	(บาลี)	=	สุตฺตฺนฺตปิฎก	ลัษฺยุตฺตนิกาย	สคาถเวคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
ลั.ส.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถเวรรค	(ภาษาไทย)
ลั.ข.	(บาลี)	=	สุตฺตฺนฺตปิฎก	ลัษฺยุตฺตนิกาย	ขนฺธวาวเวคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
ลั.ข.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	ขันธวารเวรรค	(ภาษาไทย)
ลั.สพ.	(บาลี)	=	สุตฺตฺนฺตปิฎก	ลัษฺยุตฺตนิกาย	สพายตนเวคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
ลั.สพ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สพายตนเวรรค	(ภาษาไทย)
ลั.ม.	(บาลี)	=	สุตฺตฺนฺตปิฎก	ลัษฺยุตฺตนิกาย	มหาวาวเวคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
ลั.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวารเวรรค	(ภาษาไทย)
อง.เอกก.	(บาลี)	=	สุตฺตฺนฺตปิฎก	องฺคฺคฺตฺตฺตนิกาย	เอกกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)

อภิ.วิ. (บาลี) = อภิธมฺมปิฎก วิภงฺคปาติ (ภาษาบาลี)
 อภิ.วิ. (ไทย) = อภิธรรมปิฎก วิภังค์ (ภาษาไทย)

ปกรณ์วิเสส

วิสุทฺธิ. (บาลี) = วิสุทฺธิมคฺคปกรณ์ (ภาษาบาลี)

อรรถกถาพระสูตรต้นตปิฎก

ขุ.เถร.อ. (บาลี) = ขุทฺตกนิกาย ปรมตฺถทีปนี เถรคาถาอฏฺฐกถา (ภาษาบาลี)

ฎีกาพระวินัยปิฎก

สารตฺถ.ฎีกา (บาลี) = สารตฺถทีปนีฎีกา (ภาษาบาลี)

๒. การระบุหมายเลขและคำย่อ

การระบุหมายเลขและคำย่อพระไตรปิฎก ปกรณ์วิเสส อรรถกถา และฎีกา ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังคำย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีฆนิกาย สीलกุขนุทวคฺคปาติ พระไตรปิฎกภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐ และทีฆนิกาย สीलขันธวรรค พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พฤติกรรมและจิตใจ รวมทั้งวิถีการดำเนินชีวิตบุคคล มีแรงจูงใจแตกต่างกันออกไปในแต่ละสังคมและแต่ละบุคคล พฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์มีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นโดยมีอิทธิพลต่อกัน หรือมีปฏิกริยาทางสังคมแก่กัน^๑ ในทางจิตวิทยา การศึกษาบุคลิกภาพ คือ การศึกษาความคงที่ (Consistency) ความซับซ้อน (Complexity) ความหลากหลาย และความ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของบุคคลและกลุ่มบุคคล ล้วนแต่เกี่ยวข้องกับการจูงใจทั้งสิ้น^๒ ตามหลัก พุทธศาสนาก่อนพระพุทธองค์จะตัดสินพระทัยประกาศพระธรรมที่มีความลึกซึ้ง พระองค์ได้ พิจารณาเห็น ประเภทบุคคล ๔ ที่มีความแตกต่างในเรื่องการอุปนิสัยและแรงจูงใจพระพุทธองค์ หลังจากตรัสรู้ทรงดำริว่า พระสัทธรรมมีความลึกซึ้งยากที่สัตว์โลกจะรู้ตาม แต่ก็ทรงเห็นถึงประเภท บุคคลที่เรียกว่าบุคคล ๔^๓ หรือวันก่อนที่พระองค์จะเสด็จไปแสดงธรรมพระองค์ก็จะตรวจดูอุปนิสัย อินทรีย์ปโรปริยัตตญาณ^๔

แรงจูงใจในทัศนะของพระพุทธศาสนา **พระธรรมปิฎก** ^๕(ป.อ.ปยุตโต) ได้นำเสนอ โดยภาพรวมว่าแรงจูงใจนั้นมีสาเหตุสนับสนุน ดังนี้

๑) เกิดจากความกลัว (ภัย) คือกลัวการถูกลงโทษ โดยท่านจำแนกความกลัวออกเป็น อีก คือ กลัวคนด้วยตัวเอง เช่น นักเรียนกลัวครูลงโทษ เป็นต้น กลัวเทวดา อำนาจลี้ลับ สิ่งเหนือ ธรรมชาติและการตกนรก กลัวกฎเกณฑ์ของสังคม เช่นกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี กลัว

^๑สิริอร วิชชาวุธ และคณะ, **จิตวิทยาทั่วไป**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๒๒๓.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๒.

^๓ อุง จตุก. (ไทย) ๒๑/๑๓๓/๑๘๓. อภิ.ป. (ไทย) ๓๖/๑๐๘/๑๘๕.

^๔ ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๖๖/๑๖๗; อุง.ทศก. (ไทย) ๒๔/๒๑/๔๓

^๕ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๑), หน้า ๔๙.

ทศุติยภูมิ คือ ความกลัวที่ซ้อนความกลัวอีกทีหนึ่ง เช่น มนุษย์ที่มีอำนาจมากกว่า แสวงหาผลประโยชน์จากความกลัวของสามัญชนโดยจะทำอันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน กลัวความเดือดร้อนแก่ชีวิต เช่น กลัวอดตาย และกลัวความทุกข์ที่เป็นไปตามเหตุปัจจัยหรือตามธรรมชาติของสรรพสิ่งในโลก เช่น ความไม่แน่นอนของชีวิต ความแก่ ความเจ็บ ความตาย เป็นต้น

๒) เกิดจากความอยากได้รางวัล (ตัณหา) เป็นความอยากได้ผลตอบแทนจากการกระทำที่ทำได้เพื่อเอาอกเอาใจผู้มีอำนาจและเทพเจ้าด้วยการเช่นสรวง ประจบสอพอ เป็นต้น และความอยากได้รางวัลแบบทศุติยภูมิ คือ ความอยากได้รางวัลเพื่อตอบสนองหรือปรนเปรอทางตา หู จมูก ลิ้น กาย เช่น แรงจูงใจแบบธุรกิจที่ประกอบด้วยความโลภ การแย่งชิง การทุจริต การคดโกง เป็นต้น ความอยากที่จะได้รางวัลนี้ เป็นการมุ่งอยากเสพมากกว่าอยากจะทำ อยากเสพแต่ไม่ยอมทำ ถ้าหากจะทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง จะต้องที่เงื่อนไขโดยเฉพาะเงื่อนไขที่ว่า กลัวจะไม่ได้รับสิ่งที่ต้องการมาใช้

๓) เกิดจากความอยากเด่น (มานะ) ตรงกับแนวคิดของไอน์สไตน์ เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากความอยากเด่น อยากดัง อยากเป็นคนที่อยู่สูงส่งเหนือผู้อื่น อยากเอาชนะผู้อื่น เป็นการทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ มีความเคารพในตนเองแบบมีกิเลสอยู่

๔) เกิดจากความใคร่รู้ใฝ่ทำ (ฉันทะ) เป็นแรงจูงใจฝ่ายดี เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา เป็นความใฝ่รู้ อยากรู้ ปรารถนาจะรู้ถึงความจริง ความถูกต้อง ทำให้ถูกต้อง เป็นความใฝ่รู้กับใฝ่ดี หรือเป็นความอยากรู้กับอยากทำ (กัตตุกัมมตาฉันทะ)

๕) เกิดจากความเชื่อ (ศรัทธา) ที่เป็นความเชื่อทั้งในตัวบุคคลและในหลักการ จึงประพฤติปฏิบัติตามความเชื่อ ความศรัทธานั้น ๆ ซึ่งเป็นแรงจูงใจฝ่ายดีเช่นเดียวกันฉันทะ

๖) เกิดจากความเมตตาและความกรุณา แรงจูงใจประเภทนี้ ถือว่า เป็นแรงจูงใจที่มีเหตุมาจากคุณธรรมที่ดั่งงาม พึงปรารถนามีฐานมาจากความรักดีทั้งสิ้น (ฉันทะ)^๖

สังคมไทย รับเอาพระพุทธศาสนามาเป็นศาสนาประจำชาติมาพันกว่าปีแล้ว ความคิดพิธีกรรม ประเพณีต่างๆ ส่วนใหญ่ก็ล้วนแต่พัฒนามาจาก หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา สังคมและวัฒนธรรมไทยก็สะท้อนสาระธรรมในพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการกระทำ (กรรมวาท และ กิริยวาท)^๗ โลกเป็นไปเพราะกรรม หมู่สัตว์ย่อมเป็นไปเพราะกรรม กรรมจึง

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔.

^๗ อัง.ติก.(ไทย), ๒๐/๕๕๗/๓๖๙.

เป็นคำสอนสำคัญยิ่งเรื่องหนึ่งในพระพุทธานุชาสนา^{๗๗} ท่านพุทธทาสภิกขุ^{๗๘} ได้กล่าวว่าความสุขความทุกข์เป็นผลแห่งการกระทำของแต่ละบุคคลไม่ใช่ตามหลักความเชื่อทางโหราศาสตร์ที่เชื่อกันว่าสุขทุกข์เป็นผลสำเร็จมาจากดวงดาวใหญ่ๆ น้อยแห่งสากลจักรวาลอันเป็นอำนาจที่จะบันดาลให้เราได้รับผลหรือไม่ได้รับ

โหราศาสตร์ เป็นศาสตร์เกี่ยวกับดวงดาว และอิทธิพลของดวงดาว ที่ส่งผลต่อความเป็นไปของมนุษย์รวมทั้งการพยากรณ์เหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นบนโลกอันเนื่องมาจากตำแหน่ง และลักษณะของดวงดาวเหล่านั้น โหราศาสตร์กับฤกษ์จึงเป็นของคู่กันไป ผู้ที่จะให้ฤกษ์ยามได้จะต้องมีความรู้ชัดเจนในโหราศาสตร์ คือจะเรียนรู้ทฤษฎีข้อมูลต่าง ๆ ในทางโหราศาสตร์อย่างซ้ำของ สิ่งสำคัญที่สุด บุคคลใดจะให้ฤกษ์ยามแก่ใคร จะต้องชำนาญในการดูดวงชะตานั้นๆ ว่าจะให้คุณให้โทษมากน้อยเพียงไร เมื่อเห็นดวงจะต้องดูออกทันที เพราะถ้าไม่ชำนาญในพื้นที่ของดวงชะตา ก็จะทำให้ฤกษ์ที่เป็นมงคลแก่เจ้าของดวงชะตาไม่ได้ ถ้าไม่ดีจะกลับกลายเป็นโทษก็มี แต่พุทธศาสนาปฏิเสธในเรื่องฤกษ์ และดวงดาวว่ามีอิทธิพลต่อการควบคุมชีวิตมนุษย์ดังมีหลักฐานปรากฏในคัมภีร์ขุททกนิกายชาดก เอกนิบาต ว่า

นกขตุต์ ปริมาณนนต์	อดุโถ พาล์ อุปัจจคา
อดุโถ อดุถสุส นกขตุต์	ก็ กริสสุสุติ ตารกา.
ประโยชน์ได้ลวงเลย	คนเขลาผู้มัวถือฤกษ์อยู่
ประโยชน์เป็นฤกษ์ของประโยชน์	ดวงดาวจักทำอะไรก็ได้ ^{๗๙}

แต่อย่างไรก็ตามอดีตจนถึงปัจจุบัน นักพยากรณ์หรือหมอดูมีบทบาทต่อวิถีชีวิต พฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของคนไทยอยู่มาก เช่น ในราชสำนักสมัยก่อนจะมีโหรหลวงประจำทำหน้าที่คำนวณปฏิทินประจำปีเพื่อถวายคำพยากรณ์พระมหากษัตริย์^{๘๐} เพื่อให้เข้าใจว่า

^{๗๗} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๑๕๕.

^{๗๘} พุทธทาสภิกขุ, **ไสยศาสตร์กับพุทธศาสนา โหราศาสตร์กับพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่แสงรุ่งการพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๕๕-๕๖.

^{๗๙} พิไลรัตน์ รุจิฉนิชกุลม, การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอดู : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้มารับบริการจากหมอดูสุมาตราคมโหรแห่งประเทศไทย, **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัย**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๕๔.

^{๘๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, หน้า ๔๙-๕๔.

โหราศาสตร์ไม่ใช่ศาสตร์วิเศษ โหราศาสตร์สามารถบอกอนาคตได้ มิใช่เป็นการรู้เหตุการณ์ในอนาคต เพราะอนาคตยังไม่มี แต่เป็นเพียงการทำนายผลที่จะเกิดขึ้นจากเหตุที่รู้ จากการสังเกตดวงดาวและการโคจรดวงดาวและบันทึกเอาไว้เป็นสถิติ เป็นการเริ่มต้นของวิชาโหราศาสตร์จากการบันทึกดวงดาวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกันอย่างต่อเนื่องมาถึง ๗,๐๐๐ ปี ซึ่งสถิติที่เป็นเหตุเป็นผลเหมือนกับศาสตร์ทั้งหลาย^{๑๒} ในทางจิตวิทยาบอกว่า พฤติกรรมทุกอย่างย่อมเกิดจากแรงจูงใจ การกระทำ หรือพฤติกรรมใดๆ ถ้าไม่มีแรงจูงใจก็ไม่เรียกว่าเป็นพฤติกรรม แรงจูงใจถือว่าเป็นธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งอาจจะเกิดทางสรีระ ทางสังคม หรือทางจิตวิทยา ความเชื่อหรือเจตคติถือเป็นแรงจูงใจทางจิตวิทยาที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพราะความเชื่อเป็นสิ่งที่กำหนดการแสดงออกหรือพฤติกรรมของมนุษย์ เมื่อบุคคลมีความเชื่อถืออย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมและแนวทางในการปฏิบัติที่สอดคล้องกับความเชื่อถือนั้น ความเชื่อทางโหราศาสตร์เป็นความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมไทยประการหนึ่ง ที่ปรากฏอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์เป็นแรงจูงใจที่คนไทยให้ความสำคัญ เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในวิถีชีวิตด้านต่างๆ^{๑๓}

จากลักษณะความเชื่อและแนวปฏิบัติของคนไทยทั้งสองกระแสดังกล่าว คือกระแสพุทธศาสนาที่สนเรื่องกรรมเป็นหลักใหญ่ซึ่งที่เป็นศาสนาแห่งการกระทำ แบ่งคนด้วยการกระทำและความประพฤติ เป็นคนดีคนประเสริฐ ก็เพราะกรรม แต่ความเชื่ออีกกระแสหนึ่ง คือโหราศาสตร์ที่เชื่อเรื่องความเป็นไปของชีวิต ตามอำนาจของดวงดาว ผู้วิจัยจึงใคร่จะศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อทัศนคติ ความเชื่อและแนวทางในการตัดสินใจของชาวพุทธไทย ที่ได้รับแนวคิดจากโหราศาสตร์

ความเข้าใจในชีวิตของมนุษย์ในพุทธศาสนาได้อธิบายถึงความเข้าใจความเป็นไปในกฎไตรลักษณ์ ไตรลักษณ์ช่วยให้เรามองเห็นโลก และชีวิตตามความเป็นจริงไม่หลงมกมายอยู่กับความลวงของสิ่งปรากฏภายนอกอันเป็นมายาแห่งโลก ความยึดมั่นในตัวตนอย่างมีขอบเขตซึ่งเป็นรากเหง้าแห่งความชั่วช้านั้น จะถูกรอนรากให้คอดกึ่งไปที่ละน้อย เมื่อพิจารณาไตรลักษณ์ด้วย

^{๑๒} ศรีนญา นภาศัพท์, “พุทธศาสนากับโหราศาสตร์”, สารนิพนธ์ศิลปศาสตร สาขาวิชาสาสนศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๑), หน้า ๒๔.

^{๑๓} วันเพ็ญ กาบทอง, “พิธีสะเดาะเคราะห์ที่วัดโบสถ์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๗), หน้า ๑.

ปัญญาอันชอบเป็นทางลัดไปสู่ความบริสุทธิ์แห่งจิตที่เคยหมักหมมมานาน^{๑๔} ทำให้รู้ถึงความเป็นจริงของสภาวธรรมทั้งหลาย ที่เป็นอย่างนั้น๑๑ประการ ได้แก่

๑. อนิจจตา ความเป็นไปของความไม่เที่ยง
๒. ทุกขตา ความเป็นทุกข์หรือความเป็นของทนอยู่ไม่ได้
๓. อนัตตตา ความเป็นของมิใช่ตัวตน^{๑๕}

ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวไว้ในปาฐกถาธรรมของท่านว่า ผลคือความสุขและความทุกข์ที่มนุษย์เราได้รับกันอยู่นี้ ผู้ที่เชื่อโหราศาสตร์ถือกันว่าสำเร็จมาจากดวงดาวใหญ่ น้อย แห่งสากลจักรวาลอันเป็นอำนาจที่จะบันดาลให้เราได้รับผล หรือไม่ได้รับผลแห่งกรรมอันเรากระทำไว้เอง

กรรมจะให้ผลหรือไม่อาจให้ผล ย่อมขึ้นอยู่กับดวงดาวเหล่านั้น การเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างดวงดาวกับมนุษย์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า โหราศาสตร์นั้นก็เพื่อ ทราบหมายบังคับการ ของดวงดาวทั้งหลายอันจะส่งมายังมนุษย์เป็นรายตัวไป และมนุษย์ทั้งหลายจะต้องมีอันเป็นไปตามนั้น โดยมีผลกรรมของเขาทั้งหมด เป็นเพียง เรือพ่วง หรือข้างเท้าหลัง แต่ตามหลักพุทธศาสนา ผลของความสุขความทุกข์อยู่ที่กรรมการกระทำของตนเอง^{๑๖}

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแรงจูงใจ และความเข้าใจในชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ใน สถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร โดยการนำหลักโหราศาสตร์มาศึกษา ทำให้เกิดความเข้าใจในการดำเนินชีวิต ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิต แม้ว่าโหราศาสตร์ จะขึ้นอยู่กับเชื่อของบุคคล ซึ่งยังไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงความจริงได้ทุกประเด็น แต่ก็จะได้ประโยชน์ในการเข้าใจชีวิตได้อย่างถูกต้อง ในฐานะกฎธรรมชาติ โดยการหาแนวทางใหม่ๆ ทางโหราศาสตร์ มาผนวกใช้ในการแสวงหาความเป็นจริงทางสังคม (Social Facts) และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทางสังคม (Social Phenomena) เพื่อที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

^{๑๔} วศิน อินทสระ, ไตรลักษณ์และปัจจุสมุทบาท ความรู้ที่ช่วยให้เข้าใจโลกและชีวิตตามจริง, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : เม็ดทราย, ๒๕๔๗), หน้าค่านา.

^{๑๕} พระธรรมปิฎก, (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : เอส.อาร์.พรีนติ้งแมสโปรดักส์ ฉบับประมวลศัพท์, ๒๕๔๖), หน้า ๖๗.

^{๑๖} พุทธทาสภิกขุ, ไสยศาสตร์กับพุทธศาสตร์โหราศาสตร์กัลป์พุทธศาสนา, หน้า ๕๕-๕๖.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑.๑ เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจ และความเข้าใจชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทาง
โหราศาสตร์ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขตกรุงเทพมหานคร

๒.๑.๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจและความเข้าใจชีวิตของผู้ขอคำปรึกษา
ทางโหราศาสตร์ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของ
ผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ, อายุ, วันเกิด, ระดับการศึกษา, รายได้ต่อเดือน,
สถานภาพสมรส และ อาชีพ

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีขั้นตอนการ
ศึกษาวิจัย โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้
ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ทั้งนี้ได้จำกัดขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูล
เชิงปริมาณในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขตกรุงเทพมหานคร ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยจะเก็บ
รวบรวมข้อมูล เชิงปริมาณ ในช่วงเดือนตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ถึง เดือนมีนาคม ๒๕๕๔
ดังต่อไปนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

สาระหลักกรรมและหลักโหราศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับแรงจูงใจในการมาขอคำปรึกษา
ทางโหราศาสตร์ คือการวิจัยเอกสาร ซึ่งมีขอบเขตการศึกษาด้านเนื้อหา เฉพาะสาระหลักกรรมและ
หลักโหราศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับแรงจูงใจ และความเข้าใจในชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทาง
โหราศาสตร์

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เป็นการวิจัยภาคสนาม ซึ่งผู้วิจัยจะทำการวิจัยโดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่
ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้มาขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขต
กรุงเทพมหานคร จากนั้นนำข้อมูลเหล่านี้นำมาวิจัยวิเคราะห์โดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง

สำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973)^{๑๗} ที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ค่าความคาดเคลื่อน ๐.๐๕ สุ่มจำนวนตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชากรตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ที่กำหนดไว้ ในเวลา ๑ เดือน จากจำนวนเต็ม ประมาณ ๑,๐๐๐ คน ได้กลุ่มตัวอย่าง ๒๙๖ คน

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามระยะเวลาของระบบการศึกษาแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขตกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ถึง เดือนมีนาคม ๒๕๕๔

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ แรงจูงใจและความเข้าใจชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขตกรุงเทพมหานคร มีระดับมากน้อยอย่างไร

๑.๔.๒ มีความแตกต่างระดับแรงจูงใจและความเข้าใจชีวิตหรือไม่อย่างไรของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ, อายุ, วันเกิด, ระดับการศึกษา, รายได้ต่อเดือน, สถานภาพสมรส และ อาชีพ

๑.๕ สมมติฐานของการวิจัย

๑.๕.๑ มีความแตกต่าง ในระดับแรงจูงใจของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ใน ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ที่มาขอปรึกษา เพศ, อายุ, วันเกิด, ระดับการศึกษา, รายได้ต่อเดือน, สถานภาพสมรส และ อาชีพ

^{๑๗}Yamane, T., *Statistic: An Introductory Analysis*, 3 rd ed., (New York : Harper and Row, 1973), p. 888.

๑.๕.๒ มีความแตกต่างในระดับความเข้าใจชีวิตหรือไม่อย่างไรของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในนส.สมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ, อายุ, วันเกิด, ระดับการศึกษา, รายได้ต่อเดือน, สถานภาพสมรส และ อาชีพ

แรงจูงใจของชาวพุทธไทยที่มาขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ของชาวไทยพุทธมีระดับสูง

๑.๖ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ **แรงจูงใจ** หมายถึง สิ่งที่กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกนึกคิด ตัดสินใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ และการทำให้มีพลังในกระทำไปสู่เป้าหมาย

๑.๖.๒ **การปรึกษาโหราศาสตร์** หมายถึง การแนะนำ เพื่อให้ผู้ขอคำปรึกษา ตัดสินใจ การคาดเดาการณ์โดยอาศัยหลักวิชาการทางโหราศาสตร์ บอกให้รู้ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต

๑.๖.๓ **ความเข้าใจชีวิต** หมายถึง ความรู้หรือปัญญาที่เกี่ยวข้องกับ ความหมาย ความเป็นไปและเป้าหมายของชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา ตามหลักธรรมกล่าวคือ ชั้นที่ ๕ อยาตนะ ๑๒ ปฏิสสมุปบาท และไตรลักษณ์ และนิพพาน

๑.๖.๔ **นักโหราศาสตร์** หมายถึง บุคคลที่ศึกษาโหราศาสตร์เชิงวิชาการ

๑.๖.๕ **ผู้ขอคำปรึกษา** หมายถึง ผู้ที่มาตรวจสอบความหมาย ความเป็นไปแห่งชีวิต การงาน ครอบครัว คู่ครอง ผู้ร่วมงาน พร้อมกับมาขอคำปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามหลักโหราศาสตร์

๑.๗ วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

๑.๗.๑ การกำหนดกลุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษาวิจัยแบบเจาะจง คือ

๑.๗.๒ การรวบรวมข้อมูล เป็นการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์และการสร้างแบบสอบถาม

๑.๗.๓ การสร้างเครื่องมือการวิจัย เครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามซึ่งครอบคลุมเรื่อง

ก) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ, อายุ, เกิดวัน, ระดับการศึกษา, รายได้ต่อเดือน, อาชีพ และสถานภาพสมรส

ข) การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบแบบที (t-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-test)

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๘.๑ ทำให้ทราบระดับแรงจูงใจและความเข้าใจชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขตกรุงเทพมหานคร

๑.๘.๒ ทำให้ทราบระดับแรงจูงใจและความเข้าใจชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ, อายุ, เกิดวัน, ระดับการศึกษา, รายได้ต่อเดือน, อาชีพ และสถานภาพสมรส

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎีแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ กรณีศึกษา ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร โดยข้อมูลที่รวบรวมได้จากพระไตรปิฎก อรรถกถา ตำรา วารสาร เอกสารทางวิชาการของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งทางศาสนาและทางวิชาโหราศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมจากห้องสมุดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดโดยแบ่งเนื้อหาที่สำคัญออกเป็น ดังนี้

๑. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ
๒. แรงจูงใจที่เป็นหลักธรรมทางพุทธศาสนา
๓. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเข้าใจในชีวิต
๔. แนวคิดเกี่ยวกับโหราศาสตร์
๕. โหราศาสตร์ในพุทธประวัติ
๖. ประวัติและวิวัฒนาการโหราศาสตร์ไทย
๗. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๘. กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

๒.๑.๑ ความหมายของแรงจูงใจ

นักวิจัยและนักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของแรงจูงใจไว้ต่างๆ กัน ดังนี้

ประสาธ อิศรปริดา^๑ แรงจูงใจ หมายถึง พลังทางจิตซึ่งเป็นภาวะภายในที่กระตุ้นกำหนดทิศทาง และคงสภาพพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์หรือเป้าหมายแรงจูงใจที่ปรากฏมักเป็นผลร่วมระหว่างคุณลักษณะ (Traits) และภาวะเหตุการณ์แวดล้อม (States)

^๑ประสาธ อิศรปริดา, **สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา**, ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา และการแนะแนว, (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๑), หน้า ๓๓๔.

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา^๒ ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า เป็นกระบวนการที่อินทรีย์ถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าให้มีพฤติกรรมมุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทาง ถ้าแรงจูงใจมีมากพฤติกรรมก็จะมากด้วย

วรรณิ ลิ้มอักษร^๓ กล่าวว่า แรงจูงใจ หมายถึงการกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมด้วยเต็มใจ เมื่อมีการกระทำหรือได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแล้ว ก็จะได้รับสิ่งตอบแทนตามที่บุคคลต้องการ

สุรางค์ ไคว์ตระกูล^๔ องค์กรประกอบที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่มีจุดมุ่งหมาย

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์^๕ ให้ความเห็นว่าแรงจูงใจมาจากคำกริยาในภาษาละตินว่า “Movere” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “To Move” มีความหมายว่า เป็นสิ่งที่โน้มน้าวหรือมักจะชักนำให้บุคคล เกิดการกระทำหรือปฏิบัติการแรงจูงใจใช้กันมากในวงการศึกษายุ่งใหญ่ในทุก ๆ โครงการ เพราะเชื่อว่าจะทำให้เกิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ได้ผลดี

ลักขณา สริวัฒน์^๖ พฤติกรรมที่ถูกกระตุ้นโดยแรงขับของแต่ละบุคคลเพื่อสู่จุดมุ่งหมายปลายทางอย่างใด อย่างหนึ่ง และร่างกายอาจจะสมประสงค์ในความปรารถนาอันเกิดจากแรงขับนั้นๆ ได้

มาลินี จุฑะรพ^๗ แรงกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามความต้องการ หรือตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

^๒ พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, **จิตวิทยาการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา, ๒๕๔๒), หน้า ๑๓๘.

^๓ วรรณิ ลิ้มอักษร, **จิตวิทยาการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (ภารกิจเอกสารและตำรามหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒๐.

^๔ สุรางค์ ไคว์ตระกูล, **จิตวิทยาการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๕๓.

^๕ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, **จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๓), หน้า ๑๐๒.

^๖ ลักขณา สริวัฒน์, **จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๔), หน้า หน้า ๗๔.

^๗ มาลินี จุฑะรพ, **จิตวิทยาการเรียนการสอน**, (กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ์, ๒๕๓๙), หน้า ๑๓๘.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต^๖ กล่าวว่าแรงจูงใจ หมายถึง สิ่งที่คุณคาดหวัง โดยสิ่งนี้อาจเป็นสิ่งที่บุคคลพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจก็ได้ ความคาดหวังนี้เป็นตัวกระตุ้นให้คุณแสดงพฤติกรรมออกมา

ศิริบูรณ์ สายโกสุม^๗ กล่าวว่าแรงจูงใจ คือการกระตุ้นก่อให้เกิดปฏิกิริยาทั้งทางจิตวิทยาและกายภาพ

สิริอร วิชชาวุธ^๘ กล่าวว่า แรงจูงใจทำให้เกิดพฤติกรรมหนึ่งขึ้นมาอย่างต่อเนื่องและมีเป้าหมาย

เต็มศักดิ์ คทวณิช^๙ กล่าวว่า แรงจูงใจ หมายถึง ปัจจัยทั้งหลายที่ทำให้บุคคลเกิดความต้องการ เพื่อสร้างแรงขับและแรงจูงใจไปกระตุ้นร่างกายให้แสดงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้

อารี พันธุ์มณี^{๑๐} กล่าวว่า แรงจูงใจ (Motive) หมายถึงภาวะใดๆ ก็ตามทีกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา ส่วนการจูงใจ (Motivation) หมายถึงการนำปัจจัยต่างๆ ที่เป็นแรงจูงใจมาผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างมีทิศทาง เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายหรือเงื่อนไขที่ต้องการ ปัจจัยต่างๆ ที่นำมาอาจเป็นเครื่องล่อ รางวัล การลงโทษ การทำให้เกิดการตื่นตัว รวมทั้งให้เกิดความคาดหวัง

แม็คมิลแลน และฟอร์ซิช^{๑๑} (McClelland, 1991) ได้ให้คำจำกัดความของแรงจูงใจในการเรียนว่า หมายถึง “กระบวนการที่เริ่มและทำให้พฤติกรรมในการเรียนรู้นั้น ๆ คงอยู่”

^๖ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๑๖๘.

^๗ ศิริบูรณ์ สายโกสุม, **จิตวิทยาการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๘), หน้า ๑๔๔.

^๘ สิริอร วิชชาวุธ, **จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การเบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๒๒๕.

^๙ เต็มศักดิ์ คทวณิช, **จิตวิทยาทั่วไป**, (กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น, ๒๕๔๖), หน้า ๑๔๙.

^{๑๐} อารี พันธุ์มณี, **จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน**, (กรุงเทพมหานคร : โยใหม่ เอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๔๖), หน้า ๒๖๙.

^{๑๑} McClelland, D.C., **Motivating Economic Achievement**, (New York : The Free Press, 1991), p. 39.

สรุปได้ว่า จากเอกสารข้างต้น ความหมายของแรงจูงใจได้ว่า หมายถึง ความต้องการ ซึ่งเป็นกระบวนการภายในที่กระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง ตามเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้อาจหมายถึง ความต้องการ หรือ ความปรารถนา ซึ่งเป็นพลังที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ในส่วนแรงจูงใจในของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ซึ่งเป็นกระบวนการ ก่อให้เกิดพฤติกรรมในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ เป็นตัวกระตุ้นและควบคุมพฤติกรรมต่างๆ ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ให้เป็นไปตามเป้าหมาย

๒.๑.๒ ประเภทของแรงจูงใจ

แรงจูงใจแบ่งออกเป็นประเภทหรือลักษณะต่างๆ ดังนี้

มาลินี จุฑะรพ^{๑๔} กล่าวว่าแรงจูงใจมี ๒ ประเภท คือ

๑) แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) หมายถึง แรงจูงใจที่เกิดจากภายในตัวบุคคล ซึ่งมีผลต่อการกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามความต้องการ หรือตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ แรงจูงใจภายในมีความสำคัญมากกว่าแรงจูงใจภายนอก เพราะแรงจูงใจภายในเกิดจากความรู้สึกของบุคคล เมื่อบุคคลรู้สึกเช่นใด ก็จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองความต้องการของตนเสมอ ส่วนแรงจูงใจภายนอกนั้นบุคคลอาจเกิดความรู้สึกเฉยๆ ก็ได้ สำหรับตัวอย่างของแรงจูงใจภายใน ได้แก่

๑. ความอยากรู้อยากเห็น ทำให้บุคคลค้นคว้าเพิ่มเติมหรือเกิดไทยมุงได้
๒. ความสนใจ ทำให้บุคคลได้ถาม หรือจ้องมอง เป็นต้น
๓. ความรัก ทำให้เสียสละและทำอะไรก็ได้
๔. ความอบอุ่น ทำให้สบายใจ
๕. ความเห็นอกเห็นใจ ทำให้เกิดความคล้อยตาม หรือตามใจ
๖. ความสงสาร ทำให้เกิดการให้อภัย
๗. ความสำเร็จ ทำให้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจ
๘. ความหิว ทำให้บุคคลปรับพฤติกรรมได้
๙. ความต้องการ ทำให้บุคคลเป็นอะไรหรือทำอะไรก็ได้
๑๐. ความพอใจ ทำให้บุคคลยินดีและทำอะไรก็ได้

^{๑๔} มาลินี ภูน้อย, การใช้รูปแบบการสอนเพื่อการสื่อสารประกอบการใช้ท่าทางเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ, **วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร , ๒๕๔๔), หน้า ๑๓๘-๑๓๙.

๑๑. ความศรัทธา ทำให้บุคคลเกิดการยอมรับทำอะไรก็ได้

๑๒ ความซาบซึ้ง ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ได้

๒) แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) หมายถึง แรงจูงใจที่เกิดจากภายนอกตัวบุคคลซึ่งมีผลต่อการกระตุ้นให้บุคคล แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามความต้องการหรือตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

พาสนา จุลรัตน์^{๑๕} กล่าวว่า ประเภทของแรงจูงใจสามารถแบ่งได้ ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑) แบ่งตามที่มาของแรงจูงใจ แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. แรงจูงใจทางสรีระหรือแรงจูงใจทางร่างกาย (Physiological Motive) เป็นแรงจูงใจที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตซึ่งเกิดจากความต้องการทางร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย และความต้องการทางเพศ เป็นต้น

๒. แรงจูงใจทางสังคม (Social Motive) เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้ และมีการพัฒนาต่อเนื่องกันมาโดยตลอดจากที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เช่น ความต้องการความรัก ความอบอุ่น และการมีชื่อเสียง เป็นต้น

๒) ถ้าแบ่งตามเหตุผลของเบื้องหลังในการแสดงออกของพฤติกรรม แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motive) แรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมโดยตรง ไม่ขึ้นอยู่กับอิทธิพลหรือผลของสิ่งเร้าภายนอก กล่าวคือ บุคคลมองเห็นคุณค่าที่จะแสดงพฤติกรรมหรือกระทำด้วยความเต็มใจ

๒. แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motive) หมายถึงแรงจูงใจที่เกิดจากอิทธิพลหรือผลของสิ่งเร้าภายนอกตัวบุคคลซึ่งเป็นที่ต้องการของบุคคลนั้น

มธุรส สว่างบำรุง^{๑๖} กล่าวว่า แรงจูงใจมี ๒ ประเภท คือ

๑. แรงจูงใจทางด้านสรีรวิทยา (Physiological Motive) เป็นแรงจูงใจที่ผลักดันให้มนุษย์พยายามตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานทางกายภาพของตน ความต้องการต่างๆ เหล่านี้ได้แก่ ความต้องการขจัดความหิว ความต้องการขจัดความกระหาย ความต้องการทางเพศ การนอนหลับพักผ่อน การขับถ่าย ความต้องการออกซิเจน เป็นต้น

^{๑๕} พาสนา จุลรัตน์, **จิตวิทยาการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๘), หน้า ๑๙๗.

^{๑๖} มธุรส สว่างบำรุง, **จิตวิทยาทั่วไป**, (เชียงใหม่ : ภาควิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ๒๕๔๒), หน้า ๒๑๙.

๒. แรงจูงใจทางด้านจิตวิทยา (Psychological Motive) เป็นแรงจูงใจที่นอกเหนือจากความต้องการที่นอกเหนือความต้องการขั้นพื้นฐาน มนุษย์จะต้องการความรัก ความเข้าใจ ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง ความต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การหลีกเลี่ยงความอับอาย เป็นต้น

ลักษณะ สิริวัฒน์^{๑๗} ได้กล่าวถึงประเภทของแรงจูงใจ ดังนี้

๑) แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) หมายถึง แรงขับหรือผลักดันที่อยู่ภายในจิตใจที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการนำไปสู่จุดมุ่งหมายได้ เช่น ความต้องการความสนใจ

๒) แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่ภายนอกเหนือจิตใจมาผลักดันให้เกิดพฤติกรรมการนำไปสู่จุดหมายปลายทางได้ เช่น บรรยากาศที่ดี จึงทำให้เกิดความรู้สึกอยากทำงานจนสำเร็จนอกจากมีการแบ่งแรงจูงใจเป็น ๒ ประเภท แล้ว ยังมีการแบ่งแรงจูงใจออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ คือ

๑. แรงจูงใจทางกายภาพ (Physiological Motivation) เป็นผลมาจากความต้องการที่สำคัญๆ ซึ่งได้แก่ ความหิว ความกระหาย และความต้องการทางเพศ

๒. แรงจูงใจทางจิตใจ (Psychological Motivation) เกิดจากความต้องการพื้นฐานทางจิตใจ เช่น ความรัก ความอบอุ่น และเกิดจากการถูกสิ่งเร้าในสังคมมากระตุ้น โดยมีการแบ่งออกเป็น ๗ ชนิด คือ

- (๑) การรับรู้สิ่งล่อใจ (Sensory Incentives)
- (๒) ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity)
- (๓) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motives)
- (๔) ความต้องการเพื่อนฝูง (Need for Affiliation)
- (๕) ความก้าวร้าว (Aggressive)
- (๖) ความต้องการมีอำนาจ (Need for Power)
- (๗) ความต้องการอิสระ (Need for Independence)

^{๑๗}ลักษณะ สิริวัฒน์, จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน, , หน้า ๗๔-๗๕.

ทรงพล ภูมิพัฒน์^{๑๘} แบ่งแรงจูงใจเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. แรงจูงใจทางร่างกาย (Physiological Motives) คือ พลังที่ทำให้คนแสดงพฤติกรรมในการรักษาสภาพชีวิตให้อยู่รอด อยู่ในภาวะสมดุลมีปกติสุข ไม่ตาย เช่น แรงจูงใจในการบำบัดความหิว ความกระหาย ความต้องการพักผ่อน การขับถ่ายและแรงจูงใจทางเพศ เป็นต้น แรงจูงใจทางกายนับว่าเป็นแรงจูงใจในขั้นปฐมภูมิ (Primary Motives) ของคนเราทีเดียว

๒. แรงจูงใจทางสังคม (Social Motives) เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งจัดเป็นแรงจูงใจขั้นเรื่อง (Acquired, Learned, Secondary Motives) เช่น ความอยากมีเพื่อน ต้องการมีหน้ามีตา อยากรวย อยากสุขสำราญใจ แรงจูงใจทางสังคม เป็นผลมาจากความต้องการทางจิตใจของคนเราด้วยพร้อมๆ กัน เพื่อสนองจิตใจให้เบิกบานในการดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคม

๓. แรงจูงใจส่วนบุคคล (Personal Motives) ได้แก่ แรงจูงใจที่คนเราอยากทำ อยากเป็น หรืออยากได้ตามที่ตนเองต้องการเป็นส่วนตัวโดยเฉพาะเป็นลักษณะพิเศษ

๒.๑.๓ องค์ประกอบที่มีผลต่อแรงจูงใจ

อารี พันธมณี^{๑๙} แรงจูงใจจัดว่ามีผลต่อการเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลเป็นอันมาก เพราะการที่บุคคลเกิดแรงจูงใจในการที่จะกระทำพฤติกรรมย่อมจะทำให้พฤติกรรมหรือการเรียนรู้ในสิ่งนั้นๆ มีประสิทธิภาพและเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมากกว่าบุคคลที่ไม่เกิดแรงจูงใจ ลักษณะของแรงจูงใจของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

ธรรมชาติของแต่ละบุคคล ทุกคนมีธรรมชาติของตนแตกต่างกับคนอื่น หรือมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งประกอบด้วย

๑) แรงขับ แรงขับของบุคคลจัดว่าเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของการเกิดพฤติกรรม แรงขับเป็นสภาวะที่เกิดจากความไม่สมดุลภายในร่างกายของมนุษย์ เช่น สภาวะความต้องการอาหาร น้ำ สภาวะความตึงเครียด ความรู้สึกเจ็บปวด เป็นต้น แรงขับเกิดขึ้นได้จากลักษณะ ๒ ประการ คือ แรงขับภายในร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย ความง่วงนอน เป็นต้น และ แรงขับที่เกิดจากภายนอกร่างกาย เช่น การได้รับความเจ็บปวดจากสิ่งเร้าภายนอก สภาวะความกดดันจนทำให้เกิดความตึงเครียด

^{๑๘} ทรงพล ภูมิพัฒน์, **จิตวิทยาทั่วไป**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาพื้นฐาน คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีประทุม, ๒๕๔๐), หน้า ๑๐๐.

^{๑๙} อารี พันธมณี, **จิตวิทยาการเรียนการสอน**, (กรุงเทพมหานคร : ดั้นดั้น, ๒๕๔๒), หน้า ๑๙๒-๑๙๖.

๒) ความวิตกกังวล ความวิตกกังวลมีผลต่อการเรียนรู้ หรือการกระทำพฤติกรรม ความวิตกกังวลจะมีความแตกต่างกันไปแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลเมื่อบุคคลมีอายุเพิ่มมากขึ้นย่อมจะเกิดความวิตกกังวลมากขึ้นแต่ก็จะมีวิตกกังวลน้อยลง จะไม่มีความวิตกกังวล

๒.๑.๔ ปัจจัยที่สำคัญของแรงจูงใจ

๑) ความต้องการของมนุษย์ ๒ ระดับ คือ (๑) ต้องการที่จะให้กายดำรงอยู่ได้ โดยอาศัยปัจจัย ๔ (๒) ความต้องการตอบสนองของจิตใจ ได้แก่ ความต้องการที่ไม่มีความจำเป็นในการอยู่รอดของมนุษย์แต่แสดงออกถึงความฝักใฝ่ความสุข ทางการรับรู้ด้านต่างๆ เพื่อสนองความพอใจแก่ตนเอง ถ้าไม่สามารถสนองได้ก็จะเกิดความไม่สบายใจ อึดอัดใจ หมกมุ่นใจ วิตกกังวล อันเป็นชนวนก่อให้เกิดปัญหาตัวเองและสังคม

๒) แรงขับ เป็นสภาวะที่ถูกกระตุ้นของอินทรีย์ แรงขับทำให้สิ่งมีชีวิตว่องไวขึ้นและกระทำตอบสิ่งที่มาเร้า แรงขับทางสรีระเป็นส่วนหนึ่งของกลไกแห่งการควบคุมการปรับให้เกิดความสมดุลในร่างกาย

๓) แรงกระตุ้น ในการที่จะเข้าใจเกี่ยวกับแรงจูงใจทางสังคมได้ จะต้องเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ปฏิบัติกันทางสังคมที่เรียกว่า แรงกระตุ้นโดยเฉพาะแรงกระตุ้นทางสังคม แรงกระตุ้นทางสังคมนี้เป็นตัวควบคุมการกระทำพฤติกรรมเช่นเดียวกับแรงขับทางสรีระ

๔) ความทะเยอทะยาน มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อเสียเป็นเหตุนำมาซึ่งความทุกข์ ข้อดี คือมนุษย์ วิศวนาการตนเองมาจนอยู่ในรูปแบบสังคมปัจจุบันนี้ได้เนื่องจากมนุษย์มี ความทะเยอทะยานที่จะมีชีวิตที่สมบูรณ์แบบ มนุษย์ควรปรับระดับ ความทะเยอทะยานให้เหมาะสมกับความสามารถของตนเองที่จะผลักดันตนเองให้บรรลุถึงจุดหมายได้^{๒๐}

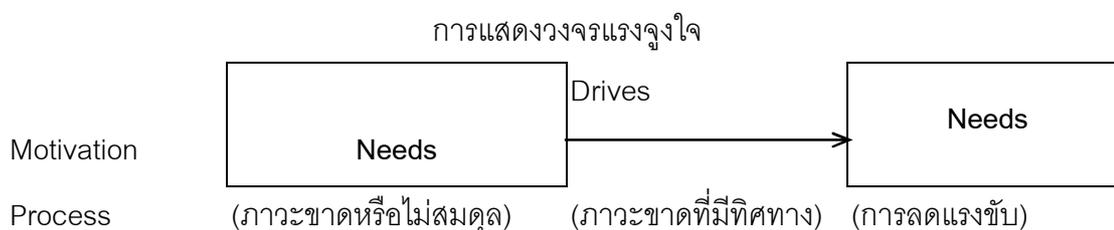
สรุปได้ว่าปัจจัยที่สำคัญของแรงจูงใจคือความต้องการของมนุษย์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ประกอบกับแรงขับ แรงกระตุ้น ความทะเยอทะยาน เพื่อผลักดันให้ตนบรรลุจุดหมาย

^{๒๐} เรียงชัย หมื่นชนะ, **จิตวิทยาพื้นฐาน**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทจรัสสินทวงศ์ การพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๓๔-๔๖.

๒.๑.๕ ทฤษฎีแรงจูงใจ

นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของแรงจูงใจไว้หลายประการ เช่น แรงจูงใจหมายถึงองค์ประกอบที่ช่วยเพิ่มพลัง เพิ่มความกระตือรือร้นให้กับพฤติกรรมที่นอกเหนือไปจากสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นธรรมดา ซึ่งทำให้เกิดพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างมีทิศทางหรือมีจุดมุ่งหมายปลายทางหรือหมายถึงภาวะที่ผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมบางอย่างหรือหลายอย่างออกมา เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายหรือปลายทางที่ต้องการ ได้แก่ทฤษฎีความต้องการซึ่งถือว่าความต้องการ (Needs) เป็นพื้นฐานทำให้บุคคลเกิดแรงขับ (Drives) หรือแรงจูงใจ (Motivation) เป็นผลทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมไปในทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมาย (Goals) ดังแสดงได้ตามแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๑

ที่มา : สุรวงศ์ ใคว์ตระกูล, **จิตวิทยาการเรียนการสอน**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๑๗.

- Needs เป็นสภาพที่ขาดแคลนซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อมีความไม่สมดุลทางสรีระหรือทางใจ
- Drives เป็นตัวสำคัญของกระบวนการแรงจูงใจ หรือวงจรแรงจูงใจเพราะแรงขับเป็นตัวที่ทำให้เกิดการกระทำ และเสริมกำลังไปสู่การบรรลุเป้าหมาย
- Goals เป็นจุดสุดท้ายของแรงจูงใจ หมายถึงสิ่งใดที่ทำให้แรงขับลดลง หรือบรรเทาความต้องการ ดังนั้นการบรรลุเป้าหมายช่วยให้ภาวะสมดุลของร่างกายหรือจิตใจมีขึ้นอีกครั้ง

อารี พันธมณี^{๒๑} กล่าวว่า ทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์ ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนจะต้องมีความต้องการที่จะแสวงหาสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งความต้องการของบุคคลมีหลายอย่าง ตั้งแต่ความต้องการขั้นต่ำถึงความต้องการขั้นสูง ซึ่งมนุษย์จะต้องมีการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานก่อน จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการขั้นสูงๆ ต่อไปได้

มาสโลว์^{๒๒} (Maslow, 1970) ได้แบ่งลำดับความต้องการของมนุษย์มี ๕ ชั้น ดังนี้

- ๑) ความต้องการทางสรีระ (Physiological Needs)
- ๒) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยหรือสวัสดิภาพ (Safety and Security Needs)
- ๓) ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ (Love Needs)
- ๔) ความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่า (Esteem Needs)
- ๕) ความต้องการที่จะรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตน (self - actualization)

จากลำดับชั้นความต้องการของมนุษย์ ตามทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ความต้องการของมนุษย์ มีลำดับความต้องการดังนี้

๑. ความต้องการสรีระ หมายถึง ความต้องการขั้นพื้นฐานของร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ และการพักผ่อน เป็นต้น ความต้องการเหล่านี้เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับการมีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการทางสรีระจะขาดเสียมิได้ ถ้าอยู่ในสภาพที่ขาดจะกระตุ้นให้ตนมีกิจกรรมขวนขวายที่จะสนองความต้องการนั้นๆ
๒. ความต้องการทางความมั่นคงปลอดภัยหรือสวัสดิภาพ หมายถึง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและทางด้านจิตใจเป็นอิสระจากความกลัว การขู่เข็ญ บังคับ จากคนอื่น และสิ่งแวดล้อม เป็นความต้องการที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง ความต้องการประเภทนี้จะเริ่มตั้งแต่วัยทารกจนกระทั่งวัยชรา ความต้องการมีงานทำเป็นหลักแหล่งก็เป็นความต้องการเพื่อสวัสดิภาพของผู้ใหญ่อย่างหนึ่ง

^{๒๑} Maslow, 1970, อ่างโน, อารี พันธมณี, การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศ, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการแนะ แนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๕), หน้า ๑๘๗.

^{๒๒} สุรางค์ ไคว่ตระกูล, จิตวิทยาการศึกษา, หน้า ๑๖๐-๑๖๒.

๓. ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาจะให้เป็นที่รักของผู้อื่น และต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ ต้องการให้ตนเป็นที่ยอมรับตนเองเป็นสมาชิก คนที่รู้สึกเหงาไม่มีเพื่อน มีชีวิตที่ไม่สมบูรณ์ เป็นผู้ที่ต้องการประเภทนี้ คนที่รู้สึกว่าเป็นที่รักและเป็นที่ยอมรับของหมู่คณะ จะเป็นผู้ที่สมปรารถนาในความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่

๔. ความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่า ความต้องการนี้เป็นความต้องการที่จะประสบผลสำเร็จมีความสามารถ ต้องการให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่าและมีเกียรติ ต้องการให้ได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น ผู้ที่สมปรารถนาในความต้องการนี้จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเองเป็นคนที่มีประโยชน์และมีค่า ตรงข้ามกับผู้ที่ขาดความต้องการประเภทนี้จะรู้สึกว่าตนไม่มีความสามารถและมีปมด้อย มองโลกในแง่ร้าย

๕. ความต้องการที่จะรู้จักตนเองอย่างแท้จริง และพัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตนมาสโลว์ได้อธิบายความต้องการที่เรียกว่า Self - actualization ว่าเป็นความต้องการที่รู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงของตนเอง กล่าวที่จะตัดสินใจเลือกทางเดินของชีวิต รู้จักค่านิยมของตนเอง มีความจริงใจต่อตนเอง ปรารถนาที่จะเป็นคนดีที่สุดเท่าที่จะมีความสามารถทำได้ทั้งด้านสติปัญญา ทักษะและอารมณ์ความรู้สึกยอมรับตนเอง ทั้งส่วนดีและส่วนเสียของตนที่สำคัญที่สุดก็คือ การมีสติที่ยอมรับว่าตนใช้กลไกในการป้องกันตนเองในการปรับตัวและพยายามที่จะเปิดโอกาสให้ตนเองเผชิญกับความจริงของชีวิต เผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ โดยคิดว่าเป็นสิ่งที่ท้าทาย น่าตื่นเต้นและมีความหมายบุคคลจะศึกษาเพราะอยากจะทำสิ่งต่างๆ เพราะใจรัก และจะทำงานเพราะอยากทำ ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตนไม่มีจุดจบตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตนเอง และมีน้อยคนที่จะได้ถึงขั้น Self - actualization อย่างสมบูรณ์

๒.๑.๖ แรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์

โหราศาสตร์เป็นความรู้เก่าแก่ของมนุษย์ อินเดียโบราณมีโหราศาสตร์อยู่ในคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ และมีบทบาทในสังคมอินเดียจนถึงปัจจุบัน ส่วนทางตะวันตกโหราศาสตร์กับดาราศาสตร์จับมือคู่กันมาตั้งแต่เริ่มต้น จนดาราศาสตร์แยกออกไป ทิ้งโหราศาสตร์ไว้ในโลกแห่งความลึกลับ บางยุคบางสมัยโหราศาสตร์จึงไม่ได้รับความสนใจ ในปัจจุบันโหราศาสตร์เริ่มเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายด้วยปัจจัยหลายอย่าง แรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในปัจจุบันจากแง่มุมต่างๆ

๑) ด้านกายภาพ

การทำนายเหตุการณ์ในชีวิตด้วยโหราศาสตร์จะพอยิงเข้ากับเรื่องของกรรมได้บ้าง แต่โหราศาสตร์และกรรมในพุทธศาสนาก็เป็นคนละเรื่องกัน กรรมในพุทธศาสนาเน้นในเรื่องเจตนาที่เป็นกุศลหรืออกุศล อันจะนำมาซึ่งผลของกรรม ทำให้เกิดกิเลสอันเป็นเหตุให้ทำกรรมต่อไป เกิดเป็นวัฏฏะวงจรมิมีที่สิ้นสุด จนกว่าเราจะดำเนินตามอริยมรรคมีองค์แปด ส่วนโหราศาสตร์จะสนใจเหตุในอดีตที่ส่งผลทำให้เกิดสภาพในปัจจุบันและส่งผลไปในอนาคตเป็นหลัก ความเชื่อที่ว่าทุกข์สุขที่เราได้รับเป็นผลมาจากกรรมในอดีตเท่านั้นเป็นความเชื่อที่ผิดหลักกรรม ดังที่ได้ยก ๓ ลัทธิที่สอนผิดหลักกรรมมาแสดง ได้แก่ ลัทธิเทวาบันดาล ลัทธิกรรมเก่า และลัทธิไร้เหตุ

ความเชื่อในเรื่องของกรรมที่ถูกต้องไม่ต้องไม่ตกไปอยู่ในลัทธิทั้งสาม จริงอยู่ที่กรรมในอดีตย่อมมีผล เปลี่ยนแปลงไม่ได้ แต่บุคคลย่อมมีความเพียรที่จะประกอบกุศลกรรม เพื่อจะบรรเทาผลของกรรมเก่าและสร้างอนาคตแห่งกรรมใหม่ได้ด้วยตัวเอง พรหมลิขิตไม่มีในพุทธศาสนา

สรุปได้ว่า แรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในด้านกายภาพ ต้องมีเข้าใจโหราศาสตร์อย่างแท้จริง ไม่หลงเชื่ออย่างมง่าย ควรมีความเชื่อตามหลักกาลามสูตร และมีความรู้ทางพุทธศาสนา เพื่อการแนะนำผู้อื่นอย่างมีประโยชน์

๒) ด้านสังคมวัฒนธรรม

โหราศาสตร์กับสังคมไทยแยกจากกันไม่ออก ทุกระยะเวลาการดำเนินชีวิตของบุคคลหรือทุกวินเวลาของเหตุการณ์บ้านเมืองที่เกี่ยวกับการดำรงอยู่ของสรรพสิ่งทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับชีวิต โหราศาสตร์จะนำมาใช้อย่างเข้มงวดกวัดขันสำหรับคนสมัยโดยแสดงออกในรูปของพิธีกรรม ความเชื่อ และวัฒนธรรมประเพณี ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย สังคมไทยที่มีคติความเชื่อเช่นนี้จะอยู่คู่กับสังคมไทยตลอดไป ถึงแม้บางคนอาจจะไม่เชื่อในเรื่องนี้ แต่ก็ยังประกอบพิธีกรรมที่โหราจารย์เป็นผู้กำหนด เพราะสิ่งเหล่านี้ไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ แต่ต้องอาศัยเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ และความฉลาดของคนสมัยก่อนคือ การรู้จักผสมผสานความเชื่อที่มีอยู่เดิมกับความเชื่อใหม่อันได้แก่ พระพุทธศาสนา จึงทำให้เกิดวัฒนธรรม ประเพณี อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะสังคมไทย^{๒๓}

^{๒๓} พระมหาประคัตต์ ชั่งแสง, ความเชื่อโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต...*, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๘๒-๘๗.

การใช้ประโยชน์โหราศาสตร์อย่างถูกต้องแม้พุทธศาสนาจะปฏิเสธโหราศาสตร์ในฐานะเป็นอุปกรณ์ที่ทำให้พันทุกข์โดยตรง โดยเห็นว่าเป็นการเสียเวลาที่จะไปศึกษาวิชาที่มีรายละเอียดมากมายเช่นนั้น แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป ความพันทุกข์จะเป็นเป้าหมายที่ไกลเกินเอื้อม ยากที่คนในปัจจุบันจะปฏิบัติได้ การมุ่งเอาประโยชน์ในปัจจุบันจึงมีมากขึ้น มุ่งไปที่สังคมมากขึ้น พุทธสาวกไม่จำเป็นจะต้องบรรลุความเป็นอริยบุคคลก่อนที่จะสั่งสอนชาวบ้าน พระหรือภรรวาสจำนวนมากจึงศึกษาไปด้วย ปฏิบัติไปด้วย สั่งสอนคนอื่นไปด้วย ทำให้ต้องใช้ความรู้มากมายเป็นอุปกรณ์หรือเป็นพื้นฐานในการอธิบายธรรมะให้บุคคลทั่วไปเข้าใจได้ในบริบทปัจจุบัน โหราศาสตร์เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ผู้รู้พุทธศาสนานำมาช่วยในการสอนธรรมะ โดยเห็นว่าแม้จะเป็นดิรัจฉานวิชาเหมือนวิชาต่างๆ ที่จำเป็นต้องเรียนเพื่อเป็นพื้นฐานความรู้อยู่แล้ว แต่ก็พอจะมีประโยชน์นำมาใช้ได้ และด้วยโหราศาสตร์เหมือนดาบสองคม การใช้ประโยชน์จึงควรจะเป็นไปอย่างถูกต้อง

การใช้โหราศาสตร์อย่างไรให้ถูกหลักพุทธปรัชญาเถรวาทนั้นบอกได้ยาก แต่การบอกว่าเป็นการใช้ผิดดูจะง่ายกว่า การใช้โหราศาสตร์ที่ผิดหลักพุทธปรัชญาเถรวาท ได้แก่ การทำนายโดยบอกว่าชีวิตเราถูกกำหนดโดยเทพทั้งหลาย การทำนายว่าอนาคตจะต้องเกิดดังที่กล่าวไว้แน่นอนเปลี่ยนแปลงไม่ได้ การทำนายที่นำไปสู่พิธีสะเดาะเคราะห์บูชาเทวดา และการหาฤกษ์เพื่อกระทำชั่ว เป็นต้น ส่วนการทำนายเพื่อให้คุณคนมีความมุ่งมั่นในการทำดี การทำนายเพื่อให้คุณคนเห็นในเรื่องผลของกรรม และการดูอุปนิสัยเพื่อการศึกษา เพื่อประกอบอาชีพการงาน ตลอดจนเพื่อการปฏิบัติธรรมนั้น พอถือได้ว่าเป็นการใช้โหราศาสตร์ที่ถูกหลักพุทธศาสนา

คนไทยในปัจจุบันจำนวนมากมีความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์ เนื่องจากโหราศาสตร์มีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่โบราณ ปัจจุบันการเชื่อนี้ยังคงอยู่และดูจะมีมากขึ้นด้วยบทบาทในปัจจุบันของโหราศาสตร์ที่มีต่อวิถีชีวิตของคนไทย สรุปได้ดังนี้

๑) การดูแนวโน้มชีวิตในอนาคต เมื่อบุคคลประสบปัญหาในชีวิต มีข้อคับข้องใจหาทางออกไม่ได้ มักจะไปหาหมอดู เพื่อให้ตรวจดูดวงชะตาตนว่าดีร้ายอย่างไร โชคดีจะเข้ามาเมื่อใด และเคราะห์ร้ายที่กำลังเผชิญจะสิ้นสุดลงเมื่อใด นี้ดูจะเป็นกิจกรรมหลักในการใช้โหราศาสตร์ของคนไทย เรื่องที่คนส่วนใหญ่สนใจก็คือเรื่องการเงิน การงานและความรัก ดูได้จากสถิติที่ยกมาข้างต้น ถึงแม้คนจะไม่มีเชื่ออย่างมั่นคงนักต่อโหราศาสตร์ แต่คำทำนายของหมอดูก็ทำให้คล้อยตาม สบายใจ มีกำลังใจ หรืออาจจะมีกังวลใจมากขึ้น ความที่บุคคลไม่มีความเข้าใจในโหราศาสตร์เพียงพอ ผนวกกับคำที่มักกล่าวกันว่า “ไม่เชื่ออย่าลบหลู่” ทำให้หมอดูเป็นผู้ที่มีอิทธิพลอย่างมากในสังคมไทย แม้จะมีคนที่ไม่เชื่อถือเป็นจำนวนมาก แต่ก็มักจะ “ฟังหูไว้

หู” คืออย่างน้อยก็ฟังไว้ก่อน นอกจากดวงชะตาบุคคลแล้ว การดูดวงชะตาประเทศหรือบุคคลสำคัญก็มีอิทธิพลอย่างมากในสังคมไทย

๒) การตั้งชื่อและเปลี่ยนชื่อ ในปัจจุบันเมื่อความรู้ทางโหราศาสตร์เริ่มแพร่หลาย คนมีความเชื่อเรื่องนี้มากขึ้น การตั้งชื่อตามหลักโหราศาสตร์ก็มีความสำคัญขึ้นมา แม้คนที่มีชื่อเดิมอันไม่เป็นมงคลต่อตัวเองตามคติความเชื่อก็มักจะเปลี่ยนชื่อให้ถูกต้องตามตำราโหราศาสตร์ ทำให้คนบางคนในสมัยปัจจุบันมีชื่อที่ยาว อ่านยากและฟังดูแปลกหู ถึงแม้จะไม่ได้มีข้อพิสูจน์อย่างชัดเจนว่าการเปลี่ยนชื่อสามารถเปลี่ยนชีวิตของตนได้หรือไม่ แต่คนจำนวนไม่น้อยก็นิยมเปลี่ยนชื่อ เพราะเชื่อว่าชื่อเป็นสัญลักษณ์แทนตัวอย่างหนึ่ง อย่างน้อยก็มีผลทางด้านจิตวิทยา

๓) การหาฤกษ์มงคล หรือการหาวันเวลาอันเป็นมงคลเพื่อดำเนินกิจกรรมในวิถีชีวิต คุณะมีความสำคัญจนเป็นธรรมเนียมปฏิบัติสืบมาตั้งแต่โบราณ แม้จะไม่ถูกหลักพุทธศาสนา นัก ดังที่จะกล่าวในบทต่อไป แต่ก็ถือปฏิบัติกันโดยมาก แม้บุคคลที่ไม่มีความเชื่อในเรื่องนี้ก็ตาม กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การปลูกบ้านลงเสาเอก การขึ้นบ้านใหม่ การเริ่มกิจการ การแต่งงาน การลาสิกขาบท เป็นต้นนี้ ล้วนมักจะต้องมีการหาฤกษ์ยามก่อน จนเป็นธรรมเนียมที่คนส่วนใหญ่ปฏิบัติตาม แม้อาจจะไม่เชื่อนักแต่ก็ทำเพื่อความสบายใจ

๔) การสร้างและตกแต่งที่อยู่อาศัย ความแพร่หลายของความเชื่อในเรื่องฮวงจุ้ย และโหราศาสตร์จีน ทำให้การเลือกทำเลที่ตั้ง การออกแบบและตกแต่งที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน มีการใช้ศาสตร์ฮวงจุ้ยมาประกอบมากขึ้น ละเอียด ศิลาโน่ยได้อธิบายเรื่องฮวงจุ้ยหรือเฟิงสุ่ย (Feng Shui) ไว้ว่า

“คุณสมบัติทางธรณีวิทยา ทางบรรยากาศ และทางจิต ของสถานที่ตั้งอาคารทุก ๆ แห่งอันเป็นสถานที่ซึ่งมีศักยภาพสูงจะถูกประมวลหรือประเมินเข้าด้วยกันโดยวิทยาศาสตร์สาขาหนึ่ง ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดตำแหน่งที่ตั้งและวางแปลนอาคารบ้านเรือนทั้งหมด รวมทั้งสิ่งก่อสร้างชนิดต่าง ๆ ตลอดทั่วทั้งประเทศจีนเลยทีเดียว และวิทยาศาสตร์สาขานั้นก็คือเฟิงสุ่ยนั่นเอง”^{๒๔}

แม้ฮวงจุ้ยจะเป็นวิทยาศาสตร์ทางธรรมชาติสาขาหนึ่ง แต่ก็มีหลักเกณฑ์มากมายที่ไม่ มีข้อสนับสนุนทางวิทยาศาสตร์ แต่ก็มีผู้เชื่อถือเป็นจำนวนมากตั้งแต่โบราณ จนมีอิทธิพลไปทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย

^{๒๔} ละเอียด ศิลาโน่ย, เฟิง-สุ่ย (ฮวงจุ้ย) ภูมิลักษณะพยากรณ์, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์ , ๒๕๓๐), อารัมภกถา หน้าที่ ๕.

ในสังคมไทย การแต่งงานจะเริ่มขึ้นได้ก็ต่อเมื่อฝ่ายชายจัดหาบุคคลที่เชื่อถือได้เป็น
 ถ้าวัวไปพูดจาทาบทามฝ่ายหญิงเป็นการเงี่ยบ ๆ เสียก่อนว่าจะยอมยกลูกสาวให้หรือไม่ หากฝ่าย
 หญิงยังลังเลอยู่มักจะขอวัน เดือน ปีเกิดของผู้ชายที่จะมาเป็นเขยมาให้โหราตรวจดู “สมพงศ์” และ
 หัวนาคตามตำราของโหราศาสตร์ว่าชะตาตรงกันหรือไม่ เพื่อจะได้มีเวลาตรึกตรอง หรือตรวจสอบ
 ความประพฤติของฝ่ายชายว่าเป็นคนดี เองงานเอาการหรือบวชเรียนแล้วหรือไม่ ถ้ารังเกียจก็จะ
 ตอบว่า ชะตาไม่ตรงกัน เกรงจะเกิดอันตรายเมื่อแต่งงานกันไปแล้ว แต่ถ้าหากฝ่ายหญิงและฝ่าย
 ชายรู้จักกันดีมาก่อน ก็ไม่ต้องขอวัน เดือน ปี มาตรวจกลับตกลงยกให้เลยก็มี จากนั้นจะมีการ
 เจรจากันเรื่องขันหมาก ซึ่งเมื่อตกลงแน่นอนก็จะนัดหมายวันส่งขันหมากหมั้นไปสู่ขอตามธรรมเนียม^{๒๕}

พิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัวิธีชีวิตของสังคมไทย จะแทรกคติความเชื่อใน
 โหราศาสตร์มาเป็นองค์ประกอบหรือเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติ จะทำอะไรก็ต้องมีฤกษ์ยามยามดีมี
 ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย^{๒๖}

สรุปได้ว่า แรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในด้านสังคมวัฒนธรรม
 เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินชีวิตของบุคคล หรือทุกวันเวลาของเหตุการณ์บ้านเมืองที่เกี่ยวกับการ
 การดำรงอยู่ของสรรพสิ่งทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับชีวิต โหราศาสตร์จะนำมาใช้อย่างเข้มงวดกวดขัน
 โดยแสดงออกในรูปของพิธีกรรม ความเชื่อ และวัฒนธรรมประเพณี ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย
 สังคมไทยที่มีคติความเชื่อ เช่นนี้จะอยู่คู่กับสังคมไทยตลอดไป ถึงแม้บางคนอาจจะไม่เชื่อในเรื่องนี้
 แต่ก็ยังประกอบพิธีกรรมที่โหราจารย์เป็นผู้กำหนด เพราะสิ่งเหล่านี้ไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วย
 กฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ แต่ต้องอาศัยเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ และความฉลาดของคนสมัยก่อน
 คือ การรู้จักผสมผสานความเชื่อที่มีอยู่เดิมกับความเชื่อใหม่อันได้แก่ พระพุทธศาสนา จึงทำให้เกิด
 วัฒนธรรม ประเพณี อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะสังคมไทย

๓) ด้านจิตวิทยา

พระพุทธเจ้าทรงปฏิเสธความมีอยู่อย่างถาวรของอัตตา และทรงอธิบายว่าเป็นการ
 เกิดขึ้น และเสื่อมสลายไปของสิ่งทั้งหลาย สรรพสิ่งรวมทั้งร่างกายและจิตใจอยู่ภายใต้กฎไตร
 ลัทธิ ได้แก่ ความเปลี่ยนแปลง (อนิจจัง) ความทุกข์ (ทุกขัง) และความไม่ใช่ตัวตน (อนัตตา) นี้

^{๒๕} พระมหาประคัตต์ ชั่งแสง, ความเชื่อโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน,
 วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต., หน้า ๘๒-๘๓.

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๒-๘๗.

เป็นหัวใจของหลักปรัชญาเกี่ยวกับบุคคลในพุทธศาสนา ในมุมมองเชิงจิตวิทยา พุทธศาสนาไม่ได้กล่าวถึงสภาวะของจิต แต่กล่าวถึงการไหลอย่างต่อเนื่องของสสารและจิตใจเนื่องจากเหตุปัจจัย พระพุทธองค์ทรงใช้วิธีเปรียบเทียบในการอธิบาย เช่น บางครั้งทรงเปรียบกับเปลวไฟ ที่เกิดจากไส้ตะเกียงและน้ำมัน บางครั้งทรงเปรียบกับกระแสน้ำ บางครั้งทรงเปรียบกับสิ่งที่กระโดดจากกิ่งไม้หนึ่งไปสู่อีกกิ่งหนึ่ง จุดที่พุทธศาสนาแตกต่างจากจิตวิทยาตะวันตกคือ การต่อเนื่องของจิตนี้ไม่เพียงจำกัดอยู่ในชาตินี้เท่านั้น จิตสำนึกและจิตไร้สำนึกที่สะสมอยู่ในความทรงจำไม่ได้มีอยู่ตั้งแต่วัยเด็กเท่านั้น แต่มีอยู่ก่อนตั้งแต่ชาติที่แล้ว^{๒๒๗}

เรื่องการใช้โหราศาสตร์ในวงการจิตวิทยา คาร์ล จุงเป็นผู้ที่เห็นประโยชน์จากโหราศาสตร์ และนำมาใช้ในการทำจิตบำบัด จุงได้เขียนจดหมายถึงดร.บีวี รามัน (Dr.B.V. Raman) นักโหราศาสตร์ชาวอินเดีย มีความตอนหนึ่งว่า

“...ข้าพเจ้าสนใจโหราศาสตร์มากกว่า ๓๐ ปี ในฐานะที่เป็นนักจิตวิทยา ความสนใจหลักของข้าพเจ้าอยู่ที่การแสดงถึงอุปนิสัยที่ซับซ้อนอย่างชัดเจนในดวงชะตา ในกรณีที่ยากแก่การวินิจฉัย ข้าพเจ้าใช้การวิเคราะห์ดวงชะตาเพื่อให้ได้มุมมองอื่นที่แตกต่าง ข้าพเจ้าต้องกล่าวว่า บ่อยครั้งข้อมูลทางโหราศาสตร์ให้ความกระจ่างแจ้งในจุดที่ข้าพเจ้าไม่อาจเข้าใจได้...ข้าพเจ้ายอมรับว่าเป็นความจริงที่น่าค้นหา ที่ทำให้เห็นโครงสร้างของจิตใจมนุษย์...”^{๒๒๘}

การให้การปรึกษาทางจิตวิทยาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลสามารถกำหนดเป้าหมาย ตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต การให้การปรึกษาทางจิตวิทยานี้มีความสัมพันธ์กับทฤษฎีบุคลิกภาพอย่างใกล้ชิด การที่รู้ว่าบุคคลมีลักษณะอุปนิสัยอย่างไร ทำให้รู้แรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรม อันจะนำไปสู่วิธีแก้ปัญหาที่ตรงจุด

มีนักจิตวิทยาจำนวนหนึ่งในปัจจุบันใช้โหราศาสตร์เป็นเครื่องมือหนึ่งสำหรับการให้การปรึกษา เนื่องจากโหราศาสตร์เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์บุคลิกภาพของบุคคลได้ โนเอล ไทล์ (Noel Tyl) เป็นนักโหราศาสตร์ตะวันตกผู้หนึ่งที่ใช้โหราศาสตร์ในการให้การปรึกษาทางจิตวิทยา โดยประยุกต์การใช้โหราศาสตร์เป็นเครื่องมือหนึ่งในการให้การปรึกษาหรือจิตบำบัดแบบ

^{๒๒๗} Padmasiri de Silva, An Introduction to Buddhist Psychology, (Hong Kong : Macmillan Academic and Professional, 1991), p. 83.

^{๒๒๘} B.V. Raman, Planetary Influences on Human Affairs, (Bangalore : IBH Prakashana, 1980), pp. 225-226.

ครั้งเดียว (single session counseling) ไทล์ (Noel Tyl) ได้กล่าวถึงเหตุ ๔ ประการ^{๒๙} ที่การทำจิตบำบัดกับโหราศาสตร์มีความใกล้เคียงกันมากขึ้น คือ

๑) เนื่องจากการบำบัดในปัจจุบันสามารถกระทำให้เสร็จสิ้นได้ในครั้งเดียวได้ เหมือนการ ดูดวง

๒) เนื่องจากโหราศาสตร์มีทฤษฎีและการค้นพบทางพฤติกรรมคล้ายกับจิตวิทยา และในปัจจุบันภาพลักษณ์ของโหราศาสตร์เริ่มเปลี่ยนไปจากการทำนายที่เน้นเหตุการณ์ในอนาคต ไปสู่การศึกษาและเห็นคุณค่าในเชิงมานุษยวิทยา นักโหราศาสตร์จำนวนมากเป็นนักจิตบำบัด และนักจิตบำบัดจำนวนมากเป็นนักโหราศาสตร์

๓) เนื่องจากโหราศาสตร์ไม่ได้เรียกตัวเองว่า การบำบัด ทำให้ไม่เกิดความรู้สึกด้านลบเมื่อไปหานักจิตบำบัด

๔) เนื่องจากเหตุผลด้านการเงิน โดยโหราศาสตร์มีค่าใช้จ่ายที่ถูกกว่าการทำจิตบำบัด

นอกจากนี้ สตีเฟน อาโรโยนักจิตวิทยาผู้หนึ่งที่ใช้โหราศาสตร์ในการให้การปรึกษา ได้สรุปประโยชน์ของโหราศาสตร์ที่มีต่อการให้การปรึกษา^{๓๐} ดังนี้

๑. โหราศาสตร์ทำให้เกิดความอดทน เมื่อบุคคลเห็นว่าชีวิตเป็นวงรอบของการเปลี่ยนแปลง เป็นกร่างที่จะอดทนต่อสภาวะที่เราจะรู้ว่าจะสิ้นสุดลงเมื่อใด

๒. โหราศาสตร์บอกให้รู้ถึงรูปแบบการเติบโตและพัฒนา ดีกว่าเครื่องมือทางจิตวิทยาใด ๆ จะทำได้ โดยสามารถระบุว่าบุคคลควรจะทำอะไร ในช่วงเวลาใด และสามารถบอกถึงช่วงการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของชีวิตได้

๓. โหราศาสตร์ทำให้บุคคลดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับกำลังที่ตนมี และใช้พลังความคิด ความตั้งใจ และการสร้างสรรค์เพื่อสร้างวิถีชีวิตให้ดีขึ้น ในจังหวะเวลาที่เหมาะสม

๔. ช่วยให้ผู้มีความเข้าใจในกฎจักรวาลที่ควบคุมสรรพสิ่ง ทำให้เข้าใจความจริงภายในของตน กฎเหล่านี้ได้แก่ ความเป็นระเบียบ ความสมดุล กฎของเหตุและผล วงรอบ การแบ่งขั้ว เราเป็นในสิ่งที่เราคิด และสิ่งที่เหมือนกันก่อให้เกิดกันและกัน (like begets like) เป็นต้น

^{๒๙} Noel Tyl, *The Creative Astrology : Effective Single Session Counseling*, (USA : Llewellyn, 2000), pp. 63-64.

^{๓๐} Stephen Arroyo, *Chart Interpretation Handbook*, (USA : CRCS Publications, 1989), pp. 35-38.; Charles E.O. Carter, *The Principle of Astrology*, (USA : A Quest Book, 1971), pp. 54-56..

๕. โหราศาสตร์เปิดเผยถึงโครงสร้างพื้นฐานของชีวิตและช่วงชีวิต อันเกิดจากระเบียบแห่งรูปแบบของประสบการณ์ต่าง ๆ

๖. โหราศาสตร์ทำให้เราเกิดมุมมองและวิธีที่จะตระหนักถึงชีวิต ทำให้เราไม่ติดยึดในประสบการณ์บางอย่าง ความท้อแท้ผิดหวัง และความอึดอัด โดยความเข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงที่เป็นวงรอบของชีวิต

๗. โหราศาสตร์ช่วยผู้ให้การศึกษาและนักจิตบำบัดเข้าถึงธรรมชาติภายในของผู้ป่วย ดีกว่าวิธีฉาย (projecting) สมมติฐานของจิตไร้สำนึกของบุคคลออกมา และยังช่วยในการหาวิธีบำบัดที่เหมาะสมกับแต่ละคนด้วย

๘. โหราศาสตร์มีวิธีที่ทำให้บุคคลรู้ถึงความต้องการในส่วนลึกระดับจิตไร้สำนึก ทำให้เกิดความชัดเจนในทิศทางและความหมายของชีวิต

๙. โหราศาสตร์ทำให้บุคคลสามารถกำหนดประเภทของกิจกรรมที่เหมาะสมกับพลังชีวิตของตนมี

๑๐. โหราศาสตร์ช่วยทำให้บุคคลมีความมั่นใจในความคุ้นเคยส่วนตัว ความรู้สึกและความรู้ภายในที่ตนกลัวที่จะแสดงออกหรือยอมรับ

๑๑. โหราศาสตร์ทำให้เราตระหนักว่าโลกนี้คือเวทีละครที่แต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของการแสดง ทำให้เกิดมุมมองต่อชีวิต เกิดอารมณ์ขัน ดำเนินชีวิตไปได้ด้วยดี นอกจากนี้ยังนำไปสู่การตั้งคำถามที่ลึกซึ้งขึ้นไป เช่น ใครเล่าคือผู้แสดง ใครคือผู้กำกับ และใครคือผู้เขียนบท

๑๒. การใช้โหราศาสตร์ในการให้การศึกษา ผู้ให้การศึกษาสามารถช่วยให้บุคคลปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติของตน มากกว่าการหลอหลอมตนด้วยแบบพิมพ์ทฤษฎีที่มนุษย์คิดขึ้นว่าบุคคลควรจะเป็นอย่างไร

ชีวิตของมนุษย์ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของดาวพระเคราะห์ไม่ว่าจะในทางดีหรือร้ายก็ตาม ฉะนั้นการปฏิบัติตนให้ถูกต้องจึงเป็นสิ่งดี เป็นการประพฤติให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ ไม่ประมาท และหาทางผ่อนหนักเป็นเบาเคราะห์กรรมที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะบุคคลที่ไม่ประสบผลสำเร็จในชีวิต หรือคนที่มีความทุกข์ มักจะชอบหาโหรหรือหมอดู เพื่อขอคำแนะนำเพื่อความสบายใจของตนเอง ฉะนั้นโหรหรือหมอดูบางครั้งทำหน้าที่คล้ายๆ กับนักจิตวิทยา เพราะเป็นการระบายอารมณ์ของคนบางคนและเป็นที่ได้รับการปลอบจิตใจในบางเรื่อง แต่มีเหมือนกันที่ยังหาโหรหรือหมอดูอยู่

เศร้าใจเพราะเมื่อเขาทำนายว่าโชคเคราะห์ไม่ดีก็กลัวล้ม จึงต้องหาทางสะเดาะเคราะห์ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น รดน้ำมนต์ บนบานศาลกล่าว ตักบาตร^{๓๑} เป็นต้น

มีจิตแพทย์ให้ความเห็นว่า ศาสนาธรรมะ และหมอดู มีส่วนช่วยงานสุขภาพจิต เช่น นายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว บรรยายในเรื่อง “งานสุขภาพจิตในอดีตและปัจจุบัน” ตอนหนึ่งกล่าวไว้ว่า

“...ความรู้เรื่องวิธีแห่งฤกษ์ยาม การสะเดาะเคราะห์ รดน้ำมนต์ อันเป็นเครื่องช่วยให้เกิดความสบายใจ เสริมสุขภาพจิตไม่ใช่เรื่องปาเถื่อนดังที่บางคนเข้าใจ...” และการอธิบายหมู่เรื่อง “ความต้องการสุขภาพจิตชุมชน” จากการสัมมนาในคราวเดียวกันนี้ นายแพทย์ บุญยงค์ วงศ์รักมิตร มีความเห็นว่า “...พระหมอดู หมอพื้นบ้านต่างๆ ก็ช่วยให้งานสุขภาพจิตได้...” และข้อคิดเห็นของนายแพทย์ อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม ในการอธิบายหัวข้อ “การให้บริการสุขภาพจิต” ว่า “...ปัญหาชีวิตทุกเรื่องจะทำให้สุขภาพจิตเสื่อม และวิธีแก้ปัญหาสุขภาพจิตเสื่อมนั้นต้องอาศัยธรรม...”^{๓๒}

นอกจากนี้ จรัล พิกุล ได้เขียนไว้ในนิตยสารของสมาคมโหราแห่งประเทศไทยฉบับพฤศจิกายน ๒๕๒๒ ว่า “หมอดูอาจต้องทำหน้าที่เป็นจิตแพทย์ คอยปลอบประโลมกล่อมเกล่า แนะนำผู้เดือดร้อนใจมิให้กระทำการใดๆ อันอาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่น ช่วยชีวิตคนไม่ให้เขาทำบาป ทำกรรมต่อกันบางที่ผู้มาหาหน้าตาทุกซั่มเมื่อดูหมอดูเดินกลับออกไปหน้าตาก็ยิ้มแย้มแจ่มใส กลายเป็นคนละคน เหมือนชุบชีวิตให้เขาใหม่ ทำให้กลับไปทำมาหากินต่อไป”^{๓๓}

สรุปได้ว่า แรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในด้านจิตวิทยา ต้องมีการศึกษากันอย่างจริงจัง ประโยชน์ที่เกิดอย่างเห็นได้ชัดคือประโยชน์ด้านจิตวิทยา นักจิตวิทยาควรจะศึกษาโหราศาสตร์อย่างนักวิชาการ เพื่อสร้างทัศนคติที่ดี และนำมาใช้ประโยชน์ในทางจิตวิทยาได้

^{๓๑}สุพัทธา สุภาพ, **สังคมและวัฒนธรรมไทย, ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๑๘), หน้า ๑๖๙.

^{๓๒}รายงานการสัมมนาระดับชาติว่าด้วยสุขภาพจิต ๒๕๒๓, **กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหประชาพานิชย์, ๒๕๒๓), หน้า ๒๓.

^{๓๓}จรัล พิกุล, **“ประโยชน์จากวิชาโหราศาสตร์”**, พยากรณ์สาร ๓๓, ฉบับที่ ๘, (พฤศจิกายน ๒๕๒๒). หน้า ๔๔.

๔) ด้านการรู้คิด

ฟรอยด์ ได้กล่าวถึง ความไร้สำนึกของบุคคล (personal unconscious) คือความคิด ความจำ และความรู้สึกที่ถูกกดเก็บไว้โดยไม่รู้ตัว และความไร้สำนึกสะสมร่วม (collective unconscious) เป็นรอยของความไร้สำนึกของเชื้อชาติและบรรพบุรุษที่เก็บสะสมมาตั้งแต่อดีต^{๓๔} เชื่อกันว่าความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในโหราศาสตร์ถูกจารึกสะสมอยู่ในความไร้สำนึกสะสมร่วมนี้^{๓๕}

การมีความเชื่ออย่างถูกต้องการที่เราจะมีท่าทีที่ถูกต้องต่อเรื่องใด เราจะต้องมีความเชื่อที่ไม่ผิดหลักพุทธศาสนา หลักความเชื่อในพุทธปรัชญา มีกล่าวไว้ในเกสปุตตสูตรหรือกาลามสูตร^{๓๖} ในอังคุตตรนิกาย ติกนิบาต มียาเพ็งเชื่อเพียงได้ยินได้ฟังมา เป็นต้น สิ่งใดที่มีโทษ ผู้รู้ดีเตือน ไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์ เป็นไปเพื่อทุกข์ สิ่งนั้นควรจะหลีกเลี่ยงเสีย การที่จะรู้ว่าสิ่งนั้นมีลักษณะเหล่านี้หรือไม่ ก็ต้องศึกษาเรื่องนั้นให้รอบด้านก่อนที่จะยอมรับเชื่อถือ และด้วยความ เป็นพุทธศาสนิกที่ดี ก็ไม่ควรจะถือมงคตต้นข้าว ควรศึกษาหลักพุทธศาสนาเพื่อมีความรู้ที่ถูกต้อง การเชื่อในเรื่องต่าง ๆ จึงไม่เกิดโทษ

ศาสตราจารย์พิเศษเสฐียรพงษ์ วรรณปก^{๓๗} มีความเห็นว่าทางด้านโหราศาสตร์ เกี่ยวกับธรรมเนียมการตั้งชื่ออย่างไร จึงจะเป็นมงคล ความจริงมิใช่เรื่องของพุทธศาสนา เพราะไม่ปรากฏในพระไตรปิฎกเล่มไหน ที่พระพุทธรเจ้าตรัสว่า เด็กเกิดวันนั้นควรตั้งชื่อด้วยอักษรนั้น ห้ามใช้อักษรนั้น มีแต่ตรัสว่า ฤกษ์ดียามดีมิได้ขึ้นอยู่กับดวงดาว แต่อยู่ที่การกระทำ ถ้าทำดี คิดดี พูดดี ไม่ว่าจะขณะไหน เวลาไหน นับว่าฤกษ์ดีทั้งนั้น หรือจะตั้งชื่อไปเพราะถูกตามหลักโหราศาสตร์หรืออะไร หลายๆ ศาสตร์ ถ้าทำแต่ความชั่วช้าสารเลว ก็หาเกิดมงคลแก่ตัวไม่

ความสามารถที่จะตัดลึนใจเลือกกระทำได้อย่างอิสระ ไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งอื่น มองในแง่ของกรรม การมีเสรีภาพหมายถึงความสามารถที่จะกระทำกรรมใหม่ได้ด้วยเจตนาของตน และตัวเราเองที่ต้องเป็นผู้กระทำและรับผลของการกระทำนั้น ดังปรากฏพุทธภาษิตมากมายเกี่ยวกับเรื่อง การพึ่งตนและการปรารถนาความเพียร เช่น ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน^{๓๘} หรือตถาคตเป็นเพียงผู้บอกทาง

^{๓๔} Paul R. Abramson, *Personality*, (USA : Holt, Rinehart and Winston, 1980), p. 49.

^{๓๕} Joseph Murphy, *Secret of the I Ching*, (USA : Parker Publishing Company, 1970), p. 49.

^{๓๖} อัง.ติ.ก. ๓๔/๕๐๕/๓๓๗-๓๔๗.

^{๓๗} เสฐียรพงษ์ วรรณปก, *ชื่อนั้นสำคัญไฉน*, (กรุงเทพมหานคร : ปิยะสาส์น, ๒๕๒๔), หน้า ๖-๗.

^{๓๘} ชุ.ธ. ๔๒/๒๒/๑๘๖.

แต่ความเพียรนั้นเธอทั้งหลายต้องทำเอง^{๓๙} เป็นต้น แม้พุทธศาสนาจะเห็นว่าบุคคลมีเสรีภาพในการกระทำ แต่ก็ไม่ได้เห็นว่าบุคคลมีอิสรภาพโดยสมบูรณ์ เนื่องจากยังอยู่ใต้อำนาจของกิเลสตัณหาอยู่

นอกจากการเน้นที่ตนเองเป็นผู้กระทำอย่างเสรีแล้ว พุทธศาสนายังเน้นให้บุคคลฝึกตนเพื่อพัฒนาไปสู่ความมีปัญญา สามารถเอาชนะกิเลสต่าง ๆ ได้ มิได้เพียงบอกว่าเรามีเสรีภาพเท่านั้น แต่บอกด้วยว่าเราควรใช้เสรีภาพที่มีกำจัดนี้ พัฒนาตนไปสู่ความมีอิสรภาพโดยสมบูรณ์ กล่าวคือ ก้าวไปสู่ความเป็นอริยบุคคล ไม่อยู่ภายใต้อำนาจกิเลสตัณหาทั้งปวง มีพุทธพจน์มากมายที่สอนเกี่ยวกับการฝึกตน เช่น บัณฑิตย่อมฝึกตน^{๔๐} เป็นต้น

วิชาโหราศาสตร์ เป็นวิชาที่จะช่วยให้ผู้ใช้วิชานี้ได้ปฏิบัติตนให้ถูกต้องกับกาลเวลาที่ดาวพระเคราะห์แสดง เช่น แสดงถึงฐานะของเจ้าของชะตาว่าเป็นอย่างไรจะมีอาชีพเช่นไร ความเป็นไปในชีวิตโดยทั่วไปจะเป็นอย่างไร เมื่อไรจะมีโชคดี และเมื่อไรจะไม่ดี เป็นต้น เมื่อทราบแล้วจะได้ทำตนให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ คือหาอาชีพและดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับดวงชะตาของตน นับว่าเป็นประโยชน์ประการหนึ่ง และเมื่อถึงคราวที่ดาวพระเคราะห์แสดงว่ามีโชคดี จะได้พยายามชวนชวายให้ได้มาซึ่งโชคดีนั้นหรือถ้าแสดงไปในทางไม่ดีก็จะได้ระมัดระวังและพยายามหลีกเลี่ยงหรือปิดเป่าเสียให้พ้นไปหรือผ่อนหนักให้เป็นเบาได้ ไม่ประมาทต่อเหตุการณ์ในชีวิตเหล่านี้เป็นต้น นับว่าเป็นประโยชน์อีกประการหนึ่ง^{๔๑}

ดวงชะตาออกเป็น ๒ ส่วน คือ ดวงกำเนิด และดวงจร สำหรับดวงกำเนิดนั้น เป็นดวงที่แสดงถึงผลกรรมเดิมของเจ้าของชะตาที่ทำไว้ในชาติก่อน เมื่อมาเกิดในชาตินี้จะต้องดำเนินชีวิตไปตามผลกรรมที่ทำไว้ โดยแสดงออกทางดวงกำเนิดว่าเจ้าของชะตาต้องมาเกิดในลักษณะอย่างไร มีรูปร่างลักษณะอย่างไร มีอุปนิสัยใจคออย่างไร มีวาสนาเพียงไร จะต้องดำเนินชีวิตไปในทางใด การดำเนินชีวิตจะเป็นไปโดยราบรื่น หรือจะต้องฝ่าฟันอุปสรรคมากน้อยเพียงใด เป็นต้น สำหรับดวงจร แสดงถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของเจ้าของชะตา ตามระยะที่ดวงดาวจะขึ้นให้ แต่เหตุการณ์นั้นไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเสมอไป เพราะย่อมผันแปรไปได้ ถ้าเจ้าชะตาใช้อำนาจอิสระที่ตนมีอยู่ดำเนินการหรือปฏิบัติตนไปในทางที่ชอบที่ควรเพื่อเป็นประโยชน์แก่ตน โดยหลักดังกล่าว จะเห็นได้ว่าวิชาโหราศาสตร์นั้นเป็นเครื่องชี้ลักษณะของบุคคลผู้เป็นเจ้าของดวงชะตาและชี้

^{๓๙} พ.ธ. ๔๓/๓๐/๙๕.

^{๔๐} พ.ธ. ๔๑/๑๖/๒๘๓.

^{๔๑} สมาคมโหรแห่งประเทศไทย, **มรดกแห่งสยาม**, (กรุงเทพมหานคร : สมาคมโหรแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๓๕), หน้า ๔.

แนวทางที่พึงปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของตน ให้เหมาะสมกับกาลเวลา และสถานการณ์ที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนและครอบครัว ตลอดจนมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น^{๔๒}

สรุปได้ว่า แรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในด้านการรู้จักคิด คนเราถ้าไม่ขวนขวายพยายาม ปล่อยให้ชีวิตไปตามยถากรรม ก็ตกอยู่ใต้อิทธิพลของฟ้าดิน แต่กรรมเท่านั้นที่เป็นตัวกำหนดอย่างแท้จริง นั่นคือเราต้องสร้างอนาคตของเราเอง คนที่พยายามพึ่งตัวเองด้วยการกระทำแต่ความดีถึงที่สุดแล้ว ย่อมอยู่เหนือโชคชะตา

สรุปได้ว่าแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ เป็นการใช้โหราศาสตร์ได้อย่างถูก การทำนายโดยบอกว่าชีวิตเราถูกกำหนดโดยเทพทั้งหลาย การทำนายว่าอนาคตจะต้องเกิดสิ่งที่กล่าวไว้แน่นอนเปลี่ยนแปลงไม่ได้ การทำนายที่นำไปสู่พิธีสะเดาะเคราะห์บูชาเทวดา และการหาฤกษ์เพื่อกระทำชั่ว เป็นต้น ส่วนการทำนายเพื่อให้บุคคลมีความมุ่งมั่นในการทำดี การทำนายเพื่อให้บุคคลเห็นในเรื่องผลของกรรม และการดูอุปนิสัยเพื่อการศึกษา เพื่อประกอบอาชีพ การงาน ตลอดจนเพื่อการปฏิบัติธรรมนั้น พอถือได้ว่าเป็นการใช้โหราศาสตร์ที่ถูกหลักพุทธศาสนา

๒.๒ แรงจูงใจที่เป็นหลักธรรมทางพุทธศาสนา

๒.๒.๑ ตัณหา

ตัณหา แปลว่า ความทะยานอยาก ความปรารถนาที่จะบำรุงบำเรอปรนเปรอตน ความอยากได้อะไร^{๔๓} ตัณหาไฟหรือผูกพันมุ่งหมายเวทนาอย่างนี้ ตัณหาจึงร่างรันทนไปหาสิ่งที่จะให้เวทนาแก่มันได้ และสิ่งที่ตัณหาต้องการ ก็คือสิ่งใดก็ตามที่จะอำนวยเวทนาอันอร่อยซึ่งตัณหาชอบ สิ่งทั้งหลายที่อำนวยเวทนาได้เมื่อจัดรวมเข้าเป็นประเภทแล้ว ก็มีเพียง ๖ อย่าง เรียกว่าอารมณ์ ๖ คือ รูป เสียง กลิ่น รส โสภณรูปพะ (สิ่งต้องกาย) และธรรมารมณ์ (เรื่องในใจ) เฉพาะอย่างยิ่งอารมณ์จำพวกที่เด่นชัดกว่าเป็นรูปธรรม คือ ๕ อย่างแรก ซึ่งเรียกว่า กามคุณ ๕ (ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส โสภณรูปพะ ที่น่าใคร่ น่าพอใจ) อารมณ์ ๖ โดยเฉพาะกามคุณ ๕ นี้ เป็นสิ่งที่ตัณหาต้องการ และเป็นที่เกิดของตัณหา^{๔๔}

^{๔๒}พิไลรัตน์ รุจิวิณัยกุล, “การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอ”, วิทยานิพนธ์, หน้า ๔๐-๔๒.

^{๔๓}พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๙๕.

^{๔๔}พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๔๙๑.

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสเกี่ยวกับตัณหา^{๕๕}นี้ว่า ตัณหา^{๕๖}มี ๖ ประการนี้ คือ ๑. รูปตัณหา (ความทะยานอยากได้รูป) ๒. สัททตัณหา (ความทะยานอยากได้เสียง) ๓. คันธตัณหา (ความทะยานอยากได้กลิ่น) ๔. รสตัณหา (ความทะยานอยากได้รส) ๕. โภกัณฑตัณหา (ความทะยานอยากได้โภกัณฑ) ๖. อัสมตัณหา (ความทะยานอยากได้ธรรมารมณ์) นี้เรียกว่า ตัณหา^{๕๕}

นอกจากนี้แล้ว พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ในพระสูตรชื่อ ตัณหาสูตร ว่าด้วยตัณหา ดังนี้ว่า เทวดาทูลถามว่า “โลกถูกอะไรนำไป ถูกอะไรผลักไล่ไป อะไรเล่าเป็นธรรมอย่างหนึ่ง ที่โลกทั้งหมดตกอยู่ในอำนาจ”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า “โลกถูกตัณหา^{๕๖}นำไป ถูกตัณหาผลักไล่ไป ตัณหาเป็นธรรมอย่างหนึ่ง ที่โลกทั้งหมดตกอยู่ในอำนาจ”^{๕๖}

สรุปได้ว่าตัณหา เป็นความทะยานอยากไม่รู้ลืมอยากในสิ่งที่ชอบใจมาเสพเสวย เวทนาอันอร่อย พุดสั้นๆ ว่า อยากได้หรืออยากเอา ของคนโดยทั่วไปก่อให้เกิดทุกข์เวทนาทั้งทางกายและทางจิตใจ

ตัณหา แยกออกได้เป็น ๓ อย่าง หรือ ๓ ด้าน คือ

๑. ความกระหายอยากได้ อารมณ์ที่น่าชอบใจมาเสพเสวยปรนเปรอตน หรือ ความทะยานอยากในกาม เรียกว่า กามตัณหา

๒. ความกระหายอยากในความถาวรมั่นคง มีอยู่คงอยู่ตลอดไป (รวมถึงใหญ่โต โดดเด่น) ของตน หรือความทะยานอยากในภพ เรียกว่า ภวตัณหา

๓. ความกระหายอยากในความดับสิ้นขาดสูญ (รวมทั้งพราภพัน บันรอน) แห่งตัวตน หรือความทะยานอยากในวิภพ เรียกว่า วิภวตัณหา^{๕๗}

กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้สรุปเรื่อง แรงผลักดันพฤติกรรมของมนุษย์ ได้แก่ ความอยาก เรียกว่า ตัณหา ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๓ ประเภท คือ (๑) กามตัณหา ความอยากในสิ่งที่น่าใคร่ น่าปรารถนา น่าพอใจ ในรูป รส กลิ่น และสัมผัส (๒) ภวตัณหา อยากเป็นโน่นเป็นนี่ เช่น เป็นเศรษฐีเป็นดาราภาพยนตร์ เป็นต้น (๓) วิภวตัณหา ความอยากไม่เป็นโน่นเป็นนี่ อยากพ้นไปจากภาวะที่ไม่ปรารถนาเจตจำนงในการกระทำพฤติกรรมต่างๆ เช่น อยากเป็นเศรษฐีก็ทำให้ยึดมั่นในความคิดเกี่ยวกับความสุขสบายของเศรษฐี ยึดมั่นที่จะทำให้ตนร่ำรวยจึงมีพฤติกรรมขยันขันแข็ง ทำมาหากินหรือโกงกินเพื่อให้เป็นเศรษฐี เป็นต้น

^{๕๕} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๒/๕.

^{๕๖} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๖๑/๗๓.

^{๕๗} พระธรรมปิฎก (ป. อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, หน้า ๔๙๒.

นอกจากนี้ในทางพระพุทธศาสนายังได้กล่าวถึงเนื้อหาความต้องการของมนุษย์โดยแบ่งหลาย ๆ ได้ ๒ ประเภท คือ (๑) ความต้องการเบื้องต้น ก็คือปัจจัย ๔ อันเป็นสิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย (๒) ความต้องการทั่วไป ได้แก่ โลกธรรมทั้ง ๔ คือ ลาภ ยศ สรรเสริญ และบารมี ความสำเร็จใน การทำงานจัดอยู่ในประเภท ความต้องการทั่วไป ซึ่งได้มีกล่าวไว้ในอิทธิบาท ๔ คือ ฉันทะ (ความพอใจในงาน) วิริยะ (มีความพากเพียรในงาน) จิตตะ (เอาใจใส่จดจ่อในงาน) วิมังสา (หาทางปฏิบัติงานนั้นให้ได้ผลดีที่สุด) จะเห็นได้ว่า คนเราเมื่อมีฉันทะ มีความพอใจในงานย่อมเกิดแรงจูงใจขึ้นในตัวเองอันเป็นแรงจูงใจถาวร เพราะงานต้องอยู่กับเราชั่วชีวิตเมื่อเผชิญกับอุปสรรค หากเรามีอิทธิบาท ๔ นี้ เราก็จะประสบความสำเร็จซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ปรารถนา^{๔๘}

๒.๒.๒ ฉันทะ

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ ในพระอภิธรรมปิฎกไว้ว่า “คำว่า ฉันทะ เป็นไฉน..ความพอใจ การทำความพอใจ ความเป็นผู้ประสงค์จะทำความฉลาด ความพอใจในธรรม นี้เรียกว่า ฉันทะ^{๔๙} ฉันทะ คือความพอใจ ความชอบใจ ความยินดี ความต้องการ ความรักใคร่ในสิ่งนั้นๆ ความรักงาน (เป็นกลางๆ เป็นอกุศลก็ได้ เป็นกุศลก็ได้)^{๕๐} ฉันทะ มี ๓ ประเภท คือ

๑) ตัณหาฉันทะ ฉันทะคือตัณหา หรือฉันทะที่เป็นตัณหา เป็นฝ่ายชั่ว หรือ อกุศล

๒) กัตตุกัมยตาฉันทะ ฉันทะคือ ความใคร่เพื่อจะทำ ได้แก่ ความต้องการทำ หรืออยากทำ เป็นฝ่ายกลาง ๆ คือใช้ในทางดีก็ได้ ชั่วก็ได้ แต่ท่านมักจัดรวมเข้าเป็นฝ่ายดี

๓) กุศลธรรมฉันทะ ฉันทะในกุศลธรรม หรือธรรมฉันทะที่เป็นกุศล เป็นฝ่ายดีงามหรือกุศล มักเรียกสั้นๆ เพียงว่า กุศลฉันทะ (ความรักดี ความใฝ่ดี) หรือ ธรรมฉันทะ (ความรักธรรม หรือ ความใฝ่ธรรม)^{๕๑}

การมีตัณหาหรือมีฉันทะเป็นแรงจูงใจในการกระทำ ก่อให้เกิดผลในทางจริยธรรมหรือผลในทางปฏิบัติแตกต่างกันออกไปได้มาก เมื่อบุคคลมีตัณหาเป็นแรงจูงใจ การกระทำเป็นเพียง

^{๔๘} พระมหาธานินทร์ ฐิติวีโร (อินทวี), “การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๒๖-๒๓.

^{๔๙} อภ.วิ.(ไทย), ๓๕/๔๒๑/๓๓๖.

^{๕๐} พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๔๒.

^{๕๑} พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๔๘๖.

เงื่อนไข สำหรับการได้สิ่งเสวยมาปรนเปรอตน เขาไม่ต้องการทั้งการกระทำและผลของการกระทำนั้นโดยตรง จุดประสงค์ของเขาอยู่ที่การได้สิ่งเสวยนั้นมา ในหลายกรณี การกระทำที่เป็นเงื่อนไขนั้นเป็นเพียงวิธีการอย่างหนึ่งที่จะให้ได้สิ่งที่เขาต้องการ ดังนั้น ถ้าเขาสามารถหาวิธีการอื่นที่จะให้ได้โดยไม่ต้องทำ เขาก็จะหลีกเลี่ยงการกระทำนั้นเสีย หันไปใช้วิธีที่จะได้โดยไม่ต้องทำแทน เพราะถ้าเป็นไปได้ การได้โดยไม่ต้องทำย่อมตรงกับความต้องการของตัณหามากที่สุด และถ้าจำเป็นจริงๆ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงเงื่อนไขนั้นได้ เขาก็จะทำด้วยความรังเกียจ จำใจ ไม่เต็มใจและไม่ตั้งใจจริง^{๕๒}

๒.๒.๓ กรรม

เรื่องกฎแห่งกรรมเป็นนิยามข้อหนึ่ง “ความเชื่อเรื่องกรรม” มาจากภาษาบาลี คือ “กัมมสัทธา” กัมมสัทธาหรือความเชื่อเรื่องกรรม คือเชื่อว่า การกระทำมีทั้งดีและชั่ว ผู้กระทำย่อมเป็นผู้รับผล และการกระทำสิ่งใดจะสำเร็จก็ด้วยกรรมของตน มิใช่ด้วยอำนาจของสิ่งอื่นใดทั้งสิ้น^{๕๓} นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาหลายท่าน ได้อธิบายและให้แนวความคิดไว้ดังต่อไปนี้

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต)^{๕๔} ได้อธิบายไว้ว่า กัมมสัทธา คือ เชื่อกรรม เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง คือ เชื่อว่า เมื่อทำอะไรโดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งรู้ ย่อมเป็นกรรมคือเป็นความชั่วความดีมีขึ้นในตน เป็นเหตุเป็นปัจจัยก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป การกระทำไม่ว่างเปล่า และเชื่อว่าผลที่ต้องการจะสำเร็จได้ด้วยการกระทำ มิใช่อ่อนนอนหรือนอนคอยโชค

พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ)^{๕๕} กล่าวไว้ว่า กัมมสัทธา เชื่อกรรม คือ เชื่อว่ากรรมดีมีจริง กรรมชั่วมีจริง ไม่เชื่ออำนาจพระเจ้า ไม่เชื่ออำนาจดวงดาว ไม่เชื่ออำนาจสิ่งภายนอกว่า จะมาดลบันดาลให้ชีวิตของตนเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ แต่เชื่อว่าสิ่งที่มาดลบันดาลชีวิตของตนมากที่สุดคือ กรรม

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๙๖.

^{๕๓} พระธรรมศรี ปุชฺชิตโต(โทง) หน้า๑๑

^{๕๔} พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๕, หน้า ๑๖๔.

^{๕๕} พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), กฎแห่งกรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพฯ มหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖) หน้า ๑๔๐.

พระราชสุทธินิยามมงคล^{๕๖} (จรัญ ฐิตธมฺโม) กล่าวไว้ว่า กัมมัสัทธิ เชื่อในเรื่องกรรม เชื่อว่ากรรมมีจริง หลักกรรมที่เราทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มีจริง

กัมมัสสกตาสัทธิ เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของของตน คือเชื่อว่าผลที่เราได้รับอยู่ในปัจจุบันนี้ ทุกอย่างเป็นผลแห่งการกระทำของเราเอง ทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ไม่มีใครจะทำให้ตนดี หรือให้ตนชั่วได้ ตนก็ไม่สามารถจะทำให้ใครดีหรือหรือชั่วได้ ความดีและความชั่วเป็นของเฉพาะตัวเท่านั้น กรรมบางอย่างอาจเป็นผลของกรรมในชาตินี้ แต่บางอย่างอาจเป็นผลของกรรมในอดีตชาติที่ตนได้กระทำไปแล้วทั้งสิ้น^{๕๗} การเชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของของตนนี้จะช่วยให้คนรู้จักรับผิดชอบในตนเอง โดยที่ไม่โยนความรับผิดชอบไปให้อำนาจภายนอกต่างๆ เช่น ภูตผี เทวดา ฟ้าดิน หรือโชคชะตา

๑) เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หลักความเชื่อนี้สืบเนื่องมาจาก หลักของกรรมนั่นเอง เพียงแต่ย่ำให้เห็นชัดลงไปอีกว่ากรรมดีก่อให้เกิดผลดี กรรมชั่วก็ให้เกิดผลชั่ว ตามหลักพระพุทธศาสนานั้น ‘ความดี’ หมายถึงความมีจิตใจสะอาด สว่าง สงบสุข สะอาดปราศจาก โลกโกรธ หลง ไม่มีการคิดจะเอา มีแต่คิดจะให้ คิดแต่จะเสียสละ สว่างด้วยปัญญา ด้วยเหตุผล ปราศจากโมหะและอารมณ์ต่างๆ ด้วยภาวะของจิตใจ ที่สะอาดบริสุทธิ์จริงๆ แต่พระพุทธศาสนา มิได้ปฏิเสธว่า ทำ “ดี” แล้วไม่ต้องหวังใน ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข อันเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน หากแต่ให้คิดว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นแต่เพียงผลพลอยได้ของความดีเท่านั้น ชาวพุทธจึงควรทำความเข้าใจในเรื่องนี้ให้ดี

๒) เชื่อว่าบุคคลผู้มีบุญคุณ เช่น มารดาบิดามีอยู่จริง^{๕๘} มารดาบิดาเป็นผู้มีบุญคุณแก่บุตร เพราะเป็นผู้ให้ชีวิตร่างกายแก่บุตร เลี้ยงดูบุตรให้เจริญเติบโต อบรม สั่งสอนให้เป็นคนดีความรักอันบริสุทธิ์แก่บุตร ฉะนั้น มารดาบิดาจึงมีบุญคุณอย่างสูง แก่บุตร นอกจากมารดาบิดาแล้ว ชาวพุทธก็ควรเชื่อในบุญคุณของอาจารย์ และผู้มีอุปการะคุณแก่ตนทุกคน

๓) เชื่อว่าสมณพราหมณ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ทำโลกนี้และโลกหน้า ให้แจ้งชัดด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้วสอนหมู่สัตว์ให้รู้ตามมีอยู่ ความเชื่อข้อนี้ มีลักษณะคล้ายกับตถาคตโพธิสัทธิ ต่างกันแต่เพียงว่า ศรัทธาประเภทนี้ ให้เชื่อใน สมณพราหมณ์อื่นๆ ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ให้

^{๕๖} พระราชสุทธินิยามมงคล (จรัญ ฐิตธมฺโม), **กฎแห่งกรรมธรรมปฏิบัติ**, เล่ม ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๙), หน้า ๒๖๔.

^{๕๗} พระสรณังศรี ปุชฺชิตโต(โทอง) หน้า ๓๙

^{๕๘} แสง จันทร์งาม, **พุทธศาสนวิทยา**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คส์ จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๘๕.

เชื่อว่าการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบถูกต้อง ตามแนวทาง ย่อมนำไปสู่ผลสำเร็จอันสูงส่งทางจิตใจได้จริง และบุคคลผู้ปฏิบัติเช่นนั้น และได้บรรลุถึงผลเช่นนั้นมียุ่จริง ๆ ในโลก ดังที่เราเคยได้ยินได้ฟังกัน มา^{๕๙}

๔) เชื่อว่าโลกหน้ามีอยู่จริง ชาวพุทธควรเชื่อว่าภพภูมิอันเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ไม่มี เฉพาะมนุษย์โลกนี้เท่านั้น ยังมีโลกอื่นอีกมากมายที่สัตว์ได้อยู่อาศัยโลกเหล่านั้น และแม้ว่าในปัจจุบันมนุษย์ยังไม่ทราบว่า โลกอื่นอยู่ที่ไหน มีลักษณะอย่างไร ก็มีได้หมายความว่าโลกอื่นไม่มี เพราะความรู้ของมนุษย์ในปัจจุบันเกี่ยวกับสากลจักรวาลเพิ่งอยู่ในระยะเริ่มต้นเท่านั้น แต่ถ้าเราได้ ศึกษาเกี่ยวกับปัจจุสมุขบาท เราจะเข้าใจสภาวะของชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ว่าชีวิตของเรา ประกอบด้วยชั้น ๕ คือ รูปกับนามอันเป็นทุกข์ ต้องเวียนว่าย ตาย เกิด และเมื่อเราหายสงสัยในเรื่องโลกและชีวิต นรกสวรรค์ บุญบาป ชาตินี้ ชาติหน้า และนิพพานว่าเป็นของมีจริง จะทำให้เรา เกิดสัมมาทิฐิซึ่งจะนำไปสู่การดับทุกข์ได้ในที่สุด^{๖๐}

๕) เชื่อว่านรก - สวรรค์มีจริง ความเชื่อในเรื่องนรก - สวรรค์นี้ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงท่าทีของพุทธศาสนาต่อเรื่องนรก - สวรรค์ไว้ในหนังสือ “นรก - สวรรค์ในพระ ไตรปิฎก” ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า ในทางพระพุทธศาสนานั้น ได้บอกไว้ให้เชื่ออย่างมีเหตุผลสำหรับสิ่ง ที่พิสูจน์ไม่ได้ มนุษย์เราอยู่ด้วยความไว้วางใจ ต้องอาศัยศรัทธา ซึ่งบางทีในชีวิตประจำวันนั้นเรา ไม่ได้ความจริง และเราก็ไม่ได้รู้เห็นอะไรทุกอย่าง แต่เราเชื่อเพราะเห็นว่า เขาไม่ได้มาหลอกหลวง อะไรเรา ชาวพุทธจึงมักเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์

๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเข้าใจชีวิต

๒.๓.๑ หลักธรรมเกี่ยวกับความเข้าใจชีวิต

ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายนั้น มีส่วนประกอบสำคัญตามลักษณะของภูมิที่ กำเนิด พุทธศาสนาถือชีวิตเป็นเพียงส่วนประกอบต่าง ๆ ที่รวมกัน เบื้องต้นจะต้องศึกษาหลักธรรม ที่เกี่ยวกับความจริงของชีวิต คือชั้น ๕ และไตรลักษณ์ โดยมีรายละเอียดและสาระสำคัญ ดังนี้

ชั้น ๕ คือกองแห่งรูปธรรมและนามธรรมที่ประชุมกันเข้า เรียกทางธรรมว่าเบญจ ชั้น หรือ ชั้น ๕ หากเข้าใจเรื่องชั้น ๕ ได้อย่างสมบูรณ์แล้ว จะสามารถเข้าใจสรรพสิ่งในโลกได้

^{๕๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐.

^{๖๐} เดือน คำดี, พุทธปรัชญา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๔), หน้า ๘๕.

ขั้นที่ ๕ แบ่งย่อยออกเป็นรูปธรรมและนามธรรมได้ดังนี้

รูปขั้นที่นั้น หมายถึง ส่วนประกอบของชีวิตอันได้แก่ ธรรมชาติเป็นส่วนร่างกาย พฤติกรรม และคุณสมบัติต่างๆ ของร่างกาย

เวทนาขั้นที่ คือ ส่วนประกอบชีวิตทางนามธรรมที่ได้แก่การเสวยอารมณ์ คือ ความรู้สึกต่อสิ่งที่ถูกรับรู้ ซึ่งเกิดขึ้นทุกครั้งที่มีการรับรู้ เป็นความรู้สึกสุข สบาย ภูมิใจ ชื่นใจ หรือทุกข์ บีบคั้น เจ็บปวด หรือเฉยๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง ความรู้สึกนี้เกิดจากผัสสะทางประสาททั้ง ๕ และทางใจ โดยขึ้นอยู่กับอารมณ์ คือ สิ่งเร้าที่น่าพอใจ ไม่น่าพอใจ หรือกลางๆ

สัญญาขั้นที่ เป็นส่วนประกอบชีวิตทางนามธรรมที่ได้แก่ อากาโรแห่งวิญญาณที่แสดง พฤติกรรมออกมาเป็นความกำหนดหมายจำได้ หมายถึง

สังขารขั้นที่ เป็นส่วนประกอบชีวิตทางนามธรรมที่ได้แก่ ธรรมชาติที่ปรุงแต่งสังขตธรรม เพื่อให้เกิดสังขตธรรมตามความปรารถนาของบุคคล ด้วยการประกอบเหตุต่างๆ ที่ทำให้เกิดสังขตธรรมชนิดนั้น โดยเป็นไปเนื่องด้วยวิญญาณ ด้วยการเกิดพร้อมกับวิญญาณดับพร้อมกับวิญญาณ มีอารมณ์เดียวกับวิญญาณ และมีที่อาศัยร่วมกันกับวิญญาณ

วิญญาณขั้นที่ เป็นส่วนประกอบชีวิตอันได้แก่ ธรรมชาติที่มีการรู้แจ้งอารมณ์ทางประสาททั้ง ๕ และทางใจเป็นลักษณะ ซึ่งธรรมชาตินี้สามารถรับอารมณ์ที่อยู่ไกลได้ นอกจากนี้ ส่วนประกอบแห่งชีวิตนี้ยังเป็นธรรมชาติที่สร้างสรรคชีวิต

ขั้นที่ทั้ง ๕ ข้างต้นนี้ ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน รูปขั้นที่เป็นส่วนกาย นามขั้นที่ทั้งสี่เป็นส่วนใจ มีทั้งกายและใจ จึงจะเป็นชีวิต กายกับใจทำหน้าที่ประสานสอดคล้องกัน ชีวิตจึงจะดำรงอยู่ได้ด้วยดี ตัวอย่างเช่น กิจกรรมของจิตใจ ต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับโลก ชีวิตจึงจะดำรงอยู่ได้ด้วยดี ตัวอย่างเช่น กิจกรรมของจิตใจ ต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับโลก ซึ่งเกิดขึ้นด้วยอารมณ์ คือรูป เสียง กลิ่น รส และโผฏฐัพพะ ผ่านเข้ามาทางตา หู จมูก ลิ้น กาย อารมณ์ทั้งห้าก็ดี ตา หู จมูก ลิ้น กายก็ดี ต่างกันเป็นรูปธรรมอยู่ในขั้นที่ คือ ฝ่ายกาย อย่างไรก็ตาม ในที่นี้จะเน้นจิตใจเป็นสำคัญ เพราะจิตใจเป็นศูนย์กลางแห่งกิจกรรมของชีวิต มีความหมายกว้าง และลึกซึ้ง เป็นที่ให้คุณค่าและความหมายแก่ชีวิตและเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับพุทธธรรม

๒.๓.๒ แนวความคิดเกี่ยวกับความใจชีวิต

สังคมไทยเป็นสังคมพุทธที่นับถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมายาวนาน การสอนของพระพุทธเจ้าที่แฝงอยู่ในรูปของหลักธรรมคำสอน พระพุทธเจ้าทรงให้การช่วยเหลือแก่บุคคลที่มีปัญหาชีวิต หลังจากที่ทรงตรัสรู้ได้นำหลักธรรมที่ทรงค้นพบมาเผยแผ่ให้แก่บุคคลทุกคนขึ้น โดยใช้หลักการสำคัญของการแนะนำคือ มนุษย์มีความสามารถในตัวที่จะสามารถพัฒนา

ตนเอง และคำนึงถึงศักดิ์ศรี คุณค่าของมนุษย์รวมทั้งการยอมรับสิทธิ และเสรีภาพส่วนบุคคลในการตัดสินใจ จนทำให้บุคคลนั้นสามารถที่จะเข้าใจและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม^{๖๐} บุคคลสามารถพัฒนาตนเองให้ถึงขีดสูงสุดตามความสามารถ เพื่อให้บุคคลได้เป็นหรือได้รับในสิ่งที่เหมาะสมกับตัวเขาเองให้มากที่สุด โดยตระหนักถึงคุณค่าหรือศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์^{๖๑} ตรงกับหลักปรัชญาพุทธที่กล่าวว่าเป็นเรื่องชีวิตโดยตรงของทุกคนที่เกิดมาในโลก ดังเช่น พุทธปรัชญาเรื่องอริยสัจ ๔ ที่บอกถึงความจริงของชีวิต วิธีการคิดและการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาชีวิตอย่างเป็นระบบแบบวิทยาศาสตร์ กฎไตรลักษณ์ที่บอกถึงสรรพสิ่งเป็นไปตามกฎธรรมชาติไม่มีผู้บังคับบัญชา เมื่อตระหนักถึงกฎธรรมดาย่อมสามารถควบคุมจิตใจตนเองได้ และกฎแห่งกรรมที่สอนให้มนุษย์รับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนกระทำลงไปไม่ว่าดีหรือชั่ว ประการสำคัญที่สุดคือ พุทธปรัชญากระตุ้นให้มนุษย์แสวงหาความรู้สัจธรรมด้วยความพยายามของตนเองไม่ให้พึ่งอำนาจเหนือธรรมชาติ หรือกราบไหว้วิงวอนโดยที่ตัวเองไม่ได้ลงมือกระทำ ถ้ามนุษย์พยายามด้วยตัวเองจนถึงที่สุดแห่งทุกข์ย่อมประสบความสงบสุขได้อย่างแน่นอน^{๖๒} ดังที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “อุกขาตาโร ตถาคตาตถาคตเป็นเพียงผู้บอก คือชี้ทางให้ ตุมฺเหหิ กิจจํ อาตปฺปํ ส่วนตัวการกระทำนั้น เป็นเรื่องที่ท่านต้องเพียรพยายามเอาเอง”^{๖๓}

ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ตามพระสัทธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ที่จะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองและความสุขได้ สันติสุข ด้วยมนุษยสมบัติ ด้วยสวรรค์สมบัติ และนิพพานสมบัติ ดังพระพุทธดำรัสมีมาในขุททกนิกาย สุตตนิบาต คฤหบดีชื่อทิมชาณู เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค แล้วกราบทูลถามพระพุทธองค์ว่า ข้าพระองค์เป็นคฤหัสถ์ยังบริโภคกาม อยู่ครองเรือนขอพระองค์ทรงแสดงธรรมที่เหมาะสมแก่ตน อันจะพึงเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขในปัจจุบันเพื่อประโยชน์และความสุขในภายหน้า พระผู้มีพระภาคตรัส^{๖๔} ว่า

พยัคฆปัชชะ ๒ ธรรม ๔ ประการ นี้
 ย่อมเป็นไปเพื่อเกื้อกูลในภพนี้ เพื่อสุขในภพ นี้
 แก่กุลบุตร ธรรม ๔ ประการ อะไรบ้าง คือ

^{๖๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธศาสนกับการแนะแนว**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๔), หน้า ๖.

^{๖๑} นุชดี อุภักย์, **การแนะแนวเบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร : พิสิกส์เซ็นเตอร์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๑.

^{๖๒} พิสิฐวิฑูร์ โคตรสุโพธิ์, **บทความทางวิชาการ เรื่อง พุทธปรัชญา (Buddhist Philosophy)**, งานวิชาการเปิดประตูสู่มนุษยศาสตร์, (คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖.

^{๖๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธศาสนกับการแนะแนว**, หน้า ๖.

^{๖๔} อ.อ.อ. (ไทย) ๒๓/๕๔/๓๔๐-๓๔๒.

๑. อุฏฐานสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยความหมั่น)
๒. อารักขสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยการรักษา)
๓. กัลยาณมิตตตา (ความเป็นผู้มีมิตรดี)
๔. สมชิวิตา (ความเป็นอยู่เหมาะสม)

ประโยชน์สูงสุดเป็นสภาวะที่พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ปราศจากความทุกข์ทั้งปวง เป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระนิพพาน คือ ความปราศจากกิเลสเครื่องร้อยรัด เป็นสภาพที่ดับกิเลสและกองทุกข์ทั้งปวง พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา โดยมุ่งถึงอนุปาทิเสสนิพพาน คือ ดับกิเลสที่ไม่มีเบญจขันธ์เหลือ เป็นการดับสิ้นทั้งกิเลสและชีวิต ได้แก่ พระอรหันต์ที่สิ้นชีวิต^{๖๖} โดยใช้หลักธรรมที่เป็นสัจธรรมเกี่ยวข้องกับความจริงของธรรมชาติชี้แนะให้บุคคลได้เห็นถึงความจริงที่ปรากฏอยู่ในธรรมชาติซึ่งพระพุทธองค์ทรงมองว่ามนุษย์และสัตว์ทั้งหลายในโลกล้วนแต่หลีกหนีหลักของความจริงไม่พ้น จะต้องเผชิญกับการเวียนว่ายตายเกิด ความทุกข์ ความเศร้าโศก ความหดหู่ จำเป็นอย่างยิ่งที่บุคคลจะต้องเรียนรู้และมีความเข้าใจ สามารถที่จะอยู่กับธรรมชาติได้อย่างถูกต้องวิธี ธรรมชาติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเอง เป็นสภาวะที่เป็นเหตุและเป็นผล ไม่สามารถบังคับหรือควบคุมกระบวนการทำงานของธรรมชาตินั้นได้ พระพุทธองค์จึงต้องการให้บุคคลสามารถที่จะยอมรับ รู้จักและเข้าใจธรรมชาติตามความเป็นจริง รู้จักความแจ่มชัดในกฎของธรรมชาติที่จะต้องดำเนินไปตามวิถีด้วยตัวมันเอง แม้ว่าพระพุทธองค์จะอุบัติขึ้นหรือไม่ก็ตาม ธรรมชาติก็จะดำเนินไปตามกาลเวลาอย่างต่อเนื่อง มีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเป็นไปตามกฎไตรลักษณ์ ได้แก่ ความไม่เที่ยง การทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ และความไม่มีตัวตนที่แท้จริง ซึ่งสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกทั้งมีชีวิต และไม่มีชีวิตย่อมตกอยู่ภายใต้อำนาจกฎไตรลักษณ์ทั้งสิ้น

ประสาธ หลักศิลา^{๖๗} อธิบายว่า มติหรือความรู้ความเข้าใจต่าง ๆ ของคนเรานั้นเกิดจากการปะทะสังสรรค์ประจำวันของคนเรา แต่เราก็มีภูมิหลังทางสังคมจำกัด ภูมิหลังทางสังคมของแต่ละคนย่อมเป็นผลถึงการที่คนเรากระทำตอบสนองต่อเหตุการณ์และเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้น

^{๖๖} ชู.จ. (ไทย) ๓๐/๗๕๕/๓๘๙.

^{๖๗} ประสาธ หลักศิลา, **สังคมวิทยา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ก้าวหน้า, ๒๕๑๑), หน้า ๓๙๐.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ^{๖๘} กล่าวว่า ความรู้ความเข้าใจเป็นสภาพจิตใจ ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยที่ยังไม่แสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดออกมาเป็น ที่ปรากฏต่อบุคคลและสาธารณชน

อุทัย หิรัญโต^{๖๙} มีความเห็นว่า ความรู้ความเข้าใจของคนมีหลายระดับคือ อย่างผิวเผินก็มี อย่างลึกซึ้งก็มีสำหรับความรู้ความเข้าใจที่เป็นทัศนคตินั้นเป็นความรู้ความเข้าใจอย่าง ลึกซึ้งและติดตัวอยู่เป็นเวลานาน เป็นความรู้ความเข้าใจทั่วไปไม่เฉพาะอย่าง และมีอยู่เป็นเวลา อันสั้น เรียกว่า Opinion ซึ่งเป็นความรู้ความเข้าใจประเภทหนึ่งที่ไม่ต้องตั้งอยู่บนรากฐานของ พยานหลักฐานที่เพียงพอต่อการพิสูจน์มีความรู้สึกแห่งอารมณ์น้อยและเกิดขึ้นได้ง่ายแต่ก็สลายตัว เร็ว

ความเข้าใจชีวิต มีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่ซับซ้อนในปัจจุบัน และเป็นทักษะที่จะช่วยสนับสนุนและลดประเด็นปัญหาสำคัญที่เข้ามาคุกคามชีวิตของแต่ละ บุคคล อีกทั้งยังช่วยให้บุคคลสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผล ตลอดจนช่วยเสริมสร้างการดำเนินชีวิตให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น^{๗๐}

๒.๓.๓ ความเข้าใจชีวิตในด้านพระพุทธศาสนา

พระพุทธองค์ทรงเห็นว่าความเข้าใจชีวิตช่วยให้บุคคลหลุดพ้นจากสังสารวัฏนี้ได้ คือ การ ให้บุคคลได้ปฏิบัติตนตามอริยมรรค อันเป็นวิถีทางที่จะทำให้บุคคลไปสู่การหลุดพ้นจากความทุกข์ เป็นอิสระจากเครื่องพันธะที่ร้อยรัด ไม่นำตนกลับมาสู่ห้วงแห่งความทุกข์ ซึ่งบุคคลทุกคนสามารถ นำตนไปสู่การหลุดพ้นนั้นได้ ไม่ว่าจะบุคคลจะอยู่ในชนชั้นวรรณะใดก็ตาม เมื่อบุคคลปฏิบัติตาม อริยมรรคย่อมที่จะหลุดพ้นจากอภิวะกิเลสและพบกับความสุขที่แท้จริง พระพุทธองค์ทรงตรัส สอนให้บุคคลได้ตระหนักและรู้จักที่จะเข้าใจธรรมชาติอย่างแท้จริง ได้แก่ ไตรลักษณ์ โยนิโส มนสิการ และอริยมรรค ซึ่งล้วนแต่เป็นแก่นพุทธปรัชญาที่นำมาแนะแนวให้บุคคลได้รู้จักและน้อม นำมาปฏิบัติเพื่อให้บุคคลนั้นสามารถนำตนให้หลุดพ้นจากความทุกข์ ได้อย่างสิ้นเชิง

^{๖๘} สงวน สุทธิเลิศอรุณ, **จิตวิทยาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : ชัยศิริการพิมพ์, ๒๕๒๒), หน้า ๙๙.

^{๖๙} อุทัย หิรัญโต, **สังคมวิทยาประยุกต์**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๑๙), หน้า ๓๑.

^{๗๐} สกล วรเจริญศรี, การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ของนักเรียนวัยรุ่น, **ปริญญาคุณปฏิบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๑๙), หน้า ๑.

ความเข้าใจในชีวิตของมนุษย์ในพุทธศาสนาได้อธิบายถึงความเข้าใจความเป็นไปในกฎไตรลักษณ์ ไตรลักษณ์ช่วยให้เรามองเห็นโลกและชีวิตตามความเป็นจริงไม่หลงงมงายอยู่กับความลวงของสิ่งปรากฏภายนอกอันเป็นมายาแห่งโลก ความยึดมั่นในตัวตนอย่างมีขอบเขตซึ่งเป็นที่รักแห่งความชั่วช้านั้น จะถูกรอนราก็ให้คอดกึ่งไปที่ละน้อย เมื่อพิจารณาไตรลักษณ์ด้วยปัญญาอันชอบเป็นทางลัดไปสู่ความบริสุทธิ์แห่งจิตที่เคยหมักหมมมานาน^{๑๑} ทำให้รู้ถึงความจริงของสภาวะธรรมทั้งหลาย ที่เป็นอย่างนั้น ได้แก่

๑) ไตรลักษณ์

พระพุทธองค์ทรงค้นพบสัจธรรมที่เรียกว่า ไตรลักษณ์ ด้วยการออกไปเผชิญกับความจริงด้วยตนเองอย่างที่ได้เคยเห็นมาก่อน เกิดความสงสัยในสิ่งที่ได้พบเห็น และเกิดความเศร้าสลดในความแก่ ความเจ็บ ความตาย ซึ่งเป็นสิ่งที่สรรพสัตว์ทั้งหลายต้องตกอยู่ในวัฏจักร ไม่สามารถหลีกเลี่ยงหนีพ้นไปได้ จึงทำให้พระพุทธองค์กลับมาครุ่นคิดคำนึงถึงความแปรเปลี่ยนของร่างกายและสภาวะทุกสิ่งทุกอย่างบนโลกนี้ โดยพิจารณาถึงแก่นแท้ของธรรมชาติที่ปรากฏให้บุคคลได้พบเห็นและค้นพบว่าการเข้าถึงสภาวะธรรมจะช่วยให้บุคคลสามารถเข้าใจในแก่นแท้ของชีวิต ฉะนั้นพระพุทธองค์จึงพยายามแนะนำให้คุณคนได้รู้จักและเข้าใจในสัจธรรมแห่งชีวิต อันเป็นพื้นฐานที่บุคคลจะต้องเรียนรู้และมีความเข้าใจอย่างแจ่มชัด เพื่อมิให้บุคคลนั้นลุ่มหลงหรือมัวเมาและมีความประมาทในการดำเนินชีวิต ไตรลักษณ์ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สามัญลักษณ์^{๑๒} คืออาการที่เป็นเครื่องกำหนดหมาย ๓ อย่าง อันทำให้รู้ถึงความจริงของสภาวะธรรมทั้งหลายที่เป็นอย่างนั้นๆ ตามธรรมดาของมัน มี ๓ ประการ ดังนี้

๑. อนิจจตา คือ ความไม่เที่ยง ความไม่คงที่ ความไม่ยั่งยืน เป็นภาวะที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมสลายไป โดยมีอรรตแห่งอนิจจตาเป็น ๔ นัย เป็นอนิจจังลักษณะคือไม่เที่ยงเพราะมีเหตุผล ๔ อย่าง คือ การเป็นไปโดยการเกิดและการสลาย เกิดๆ ดับๆ เป็นของแปรปรวนเปลี่ยนแปลง แปรสภาพไปเรื่อย ๆ เป็นของชั่วคราว อยู่ได้ชั่วคราว และแย้งต่อความเที่ยง

๒. ทุกขตา คือความเป็นทุกข์ภาวะที่ถูกบีบคั้นด้วยการเกิดขึ้นและสลายตัว ภาวะที่กดตัน เพราะปัจจัยที่ปรุงแต่งให้มีสภาพเป็นอย่างนั้นเปลี่ยนแปลงไป จะทำให้คงอยู่ในสภาพนั้นไม่ได้หรือความพึงพอใจเต็มที่แก่ผู้อยากด้วยตัณหา และก่อให้เกิดทุกข์แก่ผู้เข้าไปยึดตัวตัณหาอุปาทาน ได้แก่ทุกข์ที่เป็นความรู้สึกทุกข์ คือความทุกข์ทางกายและความทุกข์ทางใจ ทุกข์เนื่อง

^{๑๑} วศิน อินทสระ, *ไตรลักษณ์และปฏิจจสมุทบาท ความรู้ที่ช่วยให้เข้าใจโลก และชีวิตตามจริง*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: เม็ดทราย, ๒๕๔๙), หน้าคำนำ.

^{๑๒} อ.สุ.เอก, (ไทย), ๒๐/๕๗๖/๓๖๘.

ด้วยความผันแปร หรือทุกข์ที่แฝงอยู่ในความแปรปรวน ได้แก่ความรู้สึกลึกซึ้งหรือสุขเวทนา ซึ่งเมื่อว่าโดยสภาวะที่แท้จริงก็เป็นเพียงทุกข์ในระดับหนึ่งหรือในอัตราส่วนหนึ่ง สุขเวทนานั้น จึงเท่ากับเป็นทุกข์แฝงหรือมีทุกข์ตามแฝงอยู่ด้วยตลอดเวลา ซึ่งจะกลายเป็นความรู้สึกลึกซึ้งทุกข์หรือก่อให้เกิดทุกข์ขึ้นได้ในทันทีที่เมื่อใดก็ตามสุขเวทนานั้นแปรปรวนไป เป็นความทุกข์ตามสภาพสังขาร คือสภาวะของสังขารทุกสิ่งทุกอย่าง หรือสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดจากเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ ๕ ทั้งหมดเป็นทุกข์ เพราะมีเหตุผล ๔ อย่าง คือ ทุกข์เพราะมีความบีบคั้นอยู่ตลอดเวลา เพราะเป็นสภาพที่ทนได้ยากคือ คงทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้จะต้องเปลี่ยนแปลงหมดสภาพไป โดยเป็นที่ตั้งแห่งทุกข์คือเป็นที่รองรับของความทุกข์หรือเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดทุกข์ และแย้งต่อความสุข คือ โดยสภาวะของมันเอง ก็ปฏิเสธความสุขหรือกีดกันความสุขอยู่ในตัว

๓. อนัตตา คือ ความเป็นอนัตตา ความไม่ใช่ตัวตนความไม่มีตัวตนที่แท้จริงของมันเองเป็นอนัตตาเพราะมีเหตุผล ๔ อย่าง คือ เป็นสภาพว่างเปล่า ปราศจากตัวตนที่เป็นแก่น เป็นสภาพไร้เจ้าของ ไม่เป็นตัวตนของใครและไม่เป็นของตัวตนใดๆ ไม่มีตัวตนที่จะเป็นเจ้าของครอบครองสังขารธรรมทั้งหลาย ซึ่งไม่เป็นไปในอำนาจ โดยไม่อยู่ในอำนาจของใคร ไม่ขึ้นต่อผู้ใด ไม่มีใครมีอำนาจบังคับมัน และแย้งต่ออัตตา คือ โดยสภาวะของมันเองก็ปฏิเสธอัตตาอยู่ในตัว

ไตรลักษณ์จึงเป็นหัวใจหลักของพุทธปรัชญาที่บุคคลควรจะต้องเรียนรู้และมีความเข้าใจในความเป็นไปตามธรรมชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้พระพุทธรองค์ทรงให้ความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตอย่างยิ่ง เพราะบุคคลที่ขาดการไตร่ตรอง ขาดการเข้าใจในหลักไตรลักษณ์ จะไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข เนื่องด้วยการถูกความคิดและกิเลสตัณหาเข้ามาครอบงำให้บุคคลเกิดความลุ่มหลงและหลงใหลในสิ่งที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง อันนำไปสู่การยึดติดหรือหน่วงเหนี่ยวให้จิตใจผูกมัดอยู่ในสังสารวัฏที่ไม่มีสิ้นสุด การเข้าถึงหลักสังขารธรรมจึงเป็นวิถีทางที่จะช่วยให้บุคคลได้รู้จักและยอมรับกับสภาวะแห่งความจริง มีความเข้าใจแจ่มชัด พร้อมทั้งยกจิตใจให้อยู่เหนืออำนาจกิเลสทั้งปวง ดังนั้นการแนะนำแนวของพระพุทธรองค์จึงเน้นให้บุคคลได้เข้าใจแก่นแท้หรือสังขารเพื่อต้องการให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตของตนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

๒) โยนิโสมนสิการ

หลักพุทธปรัชญานอกจากไตรลักษณ์ อันเป็นกฎของธรรมชาติที่บุคคลจะต้องเรียนรู้ และทำความเข้าใจที่จะอยู่กับธรรมชาติได้อย่างมีความสุข พระพุทธรองค์ยังทรงแนะนำให้คุณคนใช้ชีวิตอย่างปกติสุขด้วยการเริ่มต้นจากการคิดให้ถูกวิธี มีความคิดเป็นสัมมาทิฐิ ตั้งอยู่บนพื้นฐาน

ของเหตุผลและความจริง ที่เรียกว่า โยนิโสมนสิการ คือ การใช้ความคิดถูกวิธี เป็นการทำในใจโดย
 แยกคาย มองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณาสืบค้นถึงต้นตอ สวหาเหตุผล แยกแยะวิเคราะห์
 ด้วยปัญญาที่คิดเป็นระเบียบ โดยมองให้เห็นสิ่งนั้น ๆ หรือปัญหานั้น ๆ ตามสภาวะและตาม
 ความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย เพื่อต้องการให้บุคคลสามารถพัฒนาปัญญาโดยตรงมุ่งให้เกิดความรู้
 ความเข้าใจตามเป็นจริงตรงตามสภาวะแท้ ๆ เน้นที่การขจัดอวิชชา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกุตระ
 สัมมาทิฐิที่เรียกว่า โยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม และเน้นสร้างเสริมคุณภาพจิต มุ่งปลูกเร้าให้
 เกิดคุณธรรมหรือกุศลธรรมต่าง ๆ เน้นที่การสกัดหรือข่มตัณหา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกีย์สัมมาทิฐิ
 ที่เรียกว่า โยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม โดยโยนิโสมนสิการนั้นเป็นวิธีการช่วยให้บุคคลรู้จักคิด
 หรือวิเคราะห์แยกแยะด้วยความรอบคอบ ซึ่งพระพุทธองค์ได้ทรงแนะไว้ ๑๐ วิธี^{๗๓}

๑. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย คือ พิจารณาปรากฏการณ์ต่าง ๆ ให้รู้จัก
 สภาวะตามที่มีมันเป็นจริง หรือพิจารณาปัญหา ค้นหาหนทางแก้ไขด้วยการสืบสาวหาสาเหตุและ
 ปัจจัยต่างๆ ที่สัมพันธ์ส่งผลสืบทอดกันมา เรียกว่า วิธีคิดแบบอัทธปัจจัยตา หรือวิธีคิดแบบปัจจัย
 ตาการ

๒. วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ หรือกระจายเนื้อหา เป็นวิธีคิดสำคัญอีก
 แบบหนึ่งที่มุ่งเพื่อเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามสภาวะของมัน ตามธรรมดา สิ่งทั้งหลายก็ดี ปรากฏการณ์
 ต่าง ๆ ก็ดีเรื่องราวต่าง ๆ ที่อุบัติขึ้นก็ดี เกิดจากส่วนประกอบย่อย ๆ มารวมกันเข้า เมื่อแยกแยะ
 กระจายออกไปให้เห็นองค์ประกอบย่อย ๆ ต่าง ๆ ได้แล้ว จึงจะรู้จักสิ่งนั้น เรื่องราวนั้น ๆ ได้ถูกต้อง
 แท้จริง จึงจับจุดที่เป็นปัญหาได้ และจึงจะแก้ปัญหานั้นได้ ตัวอย่างของการคิดแบบนี้ที่
 พระพุทธศาสนาแยกแยะชีวิตออกเป็นส่วนประกอบย่อยต่าง ๆ เช่น เป็นขันธ ๕ เป็นต้น

๓. วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา คือ มองเหตุการณ์ สถานการณ์ ความเป็นไป
 ของสิ่งทั้งหลายอย่างรู้เข้าใจธรรมชาติของมัน ซึ่งจะต้องเป็นไปอย่างนั้น ในฐานะที่มีมันเป็นสิ่งเกิด
 จากเหตุปัจจัยต่าง ๆ ประดุจดังขึ้น จึงจะต้องเป็นไปตามเหตุปัจจัยเหล่านั้น คือ การที่มันเกิดขึ้นแล้ว
 จะต้องดับไป ไม่เที่ยง ไม่คงที่ ไม่คงอยู่ตลอดไป มีภาวะที่ถูกปัจจัยต่าง ๆ ที่ขัดแย้ง บีบคั้นได้ ไม่มี
 อยู่และไม่สามารถดำรงอยู่โดยไตรลักษณ์ หรือ สามัญลักษณ์ จึงเรียกความคิดแบบนี้ได้อีกอย่าง
 หนึ่งว่า วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์

๔. วิธีคิดแบบแก้ปัญห หรือวิธีคิดแบบอริยสังคี เป็นวิธีคิดที่ต่อเนื่องจากวิธี
 คิดแบบรู้เท่าทันธรรมดานั่นเอง คือ เมื่อเข้าใจคติธรรมดาของสิ่งทั้งหลายวางใจได้และตกลงใจว่า
 จะแก้ปัญหานั้นที่ตัวเหตุตัวปัจจัย จากนั้นก็ดำเนินความคิดต่อไปตามวิธีคิดแบบอริยสังคีนี้ วิธีคิด

^{๗๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสนา, หน้า ๒๕-๑๒๒.

แบบนี้มีหลักการสำคัญคือ การเริ่มต้นจากปัญหาหรือทุกข์โดยกำหนดรู้ทำความเข้าใจปัญหาหรือความทุกข์ให้ชัดเจน แล้วสืบค้นหาสาเหตุเพื่อเตรียมแก้ปัญหาก็กำหนดเป้าหมายของตนให้แน่ชัด แล้วคิดวางวิธีปฏิบัติที่จะกำจัดสาเหตุของปัญหาสอดคล้องกับการที่จะบรรลุจุดหมายที่ได้กำหนดไว้

๕. วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ หรือคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย เป็นวิธีคิดในระดับปฏิบัติการหรือลงมือทำ คือ การที่จะกระทำต่าง ๆ โดยรู้และเข้าใจถึงหลักการและความมุ่งหมายของเรื่องนั้น ๆ จะดำเนินไปเพื่อจุดหมายอะไร เพื่อให้เป็นการปฏิบัติที่ได้ผลตามความมุ่งหมายนั้น ไม่กลายเป็นการปฏิบัติที่คลาดเคลื่อนเลื่อนลอยมวงาย เช่น เมื่อจะลงมือทำงานอะไรนั้นก็ตรวจสอบตนเองให้ชัดเจนว่าเข้าใจหลักการและความมุ่งหมายของงานนั้นดีแล้วหรือไม่

๖. วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก คือ มองให้ครบทั้งข้อดี ข้อเสีย และทางแก้ไขหาทางออกให้รอดพ้นจากข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นวิธีมองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงอีกแบบหนึ่งเน้นการศึกษาและยอมรับความจริงตามที่สิ่งนั้น ๆ เป็นอยู่ทุกแง่ทุกมุมเพื่อให้รู้และเข้าใจถูกต้องตามความเป็นจริงทั้งด้านดี ด้านเสีย จุดอ่อน จุดแข็ง ที่เรียกว่า วิธีคิดโดยรู้ธัสสาทะ อาทีนวะ และนิสสรณะ วิธีคิดแบบนี้พระพุทธเจ้าทรงเน้นมาก เพราะบุคคลมักจะตื่นตามกันและเอนเอียงง่าย

๗. วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้ คุณค่าเทียม หรือการพิจารณาเกี่ยวกับปฏิเสธนา คือ การใช้สอยหรือบริโภค เป็นวิธีคิดแบบสกัดหรือบรรเทาต้นเหตุ ตัดทางไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจแล้วชักจูงพฤติกรรมต่อไป วิธีคิดแบบนี้ใช้มากในชีวิตประจำวัน เพราะเกี่ยวข้องกับการบริโภคใช้สอยปัจจัยสี่ และวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทางเทคโนโลยี มีหลักการโดยย่อว่า คนเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ เพราะเรามีความต้องการ สิ่งใดที่สามารถสนองความต้องการของเราได้สิ่งนั้นก็มิใช่ประโยชน์ มีคุณค่าแก่เรา

๘. วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม เรียกง่าย ๆ ว่า วิธีคิดแบบเร้ากุศล หรือคิดแบบกุศลภาวนา เป็นวิธีคิดในแนวสกัดกั้นหรือบรรเทาและขัดเกลาต้นเหตุ ส่งเสริมความเจริญงอกงามแห่งกุศลธรรมและสร้างเสริมสัมมาทิฐิที่เป็นโลกียะ โดยประสบการณ์ คือ สิ่งที่ได้ประสบหรือได้รับรู้อย่างเดียวกับบุคคลที่ประสบหรือรับรู้ต่างกัน อาจมองเห็นและคิดนึกปรุงแต่งไปคนละอย่าง สุดแต่โครงสร้างแนวทางการเคยชินที่เป็นเครื่องปรุงของจิต คือ สังขาร ที่ผู้หนึ่งได้สั่งสมไว้หรือก็คือสุดแต่การทำใจในขณะนั้นๆ คนหนึ่งมองแล้ว คิดปรุงแต่งไปในทางดีงาม แต่อีกคนหนึ่งมองแล้วคิดปรุงแต่งไปในทางไม่ดีไม่งาม เป็นโทษเป็นอกุศล รวมถึงเรื่องช่วงเวลา คราวหนึ่งคิดดี

คราวหนึ่งคิดร้าย การทำใจที่ช่วยตั้งต้น และชักนำความคิดให้เดินไปในทางที่ดีงามและเป็นประโยชน์เรียกว่า วิธีคิดแบบอุบายปลูกเร้าคุณธรรม วิธีคิดในแบบนี้มีความสำคัญในแง่ที่ทำให้เกิดความคิดและการกระทำที่ดีงามเป็นประโยชน์ในขณะนั้น ๆ และช่วยแก้ไขนิสัยความเคยชินร้าย ๆ ของจิตที่ได้สั่งสมไว้แต่เดิม พร้อมกับสร้างนิสัยความเคยชินใหม่ที่ดีงามให้แก่จิตไปในเวลาเดียวกัน

๙. วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน คือ วิธีคิดแบบมีปัจจุบันธรรมดาเป็นอารมณ์ความจริง วิธีคิดแบบนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิธีคิดแบบที่ 8 ที่แยกแสดงออกมาเพราะมีแง่ที่ควรทำความเข้าใจเป็นพิเศษ และเป็นวิธีคิดที่มีความสำคัญโดยลำพังตัวของมันเอง โดยสอนให้บุคคลคิดถึงสิ่งที่อยู่เฉพาะหน้ากำลังเป็นไปในปัจจุบันเท่านั้น ไม่คิดพิจารณาเกี่ยวกับอดีตหรืออนาคต ตลอดจนไม่คิดเตรียมการวางแผนเพื่อกาลภายหน้า ลักษณะความคิดชนิดที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เป็นการคิดที่อยู่ในแนวทางของความรู้หรือคิดด้วยอำนาจปัญญา เป็นการคิดที่สามารถรวมเอาเรื่องที่เป็นอยู่ในขณะนี้ เรื่องที่ล่วงผ่านมาแล้ว และเรื่องของกาลภายหน้าเข้าในการเป็นอยู่ในปัจจุบัน ถือเป็นความคิดที่ก่อให้เกิดความไม่ประมาทระมัดระวังป้องกันภัยในอนาคต

๑๐. วิธีคิดแบบแยกแยะจำแนกแจกแจง (วิภังชวาท) คือ การถลงความแบบวิเคราะห์เป็นการมองและแสดงความจริง โดยแยกแยะออกให้เห็นแต่ละแง่มุมให้ครบทุกด้าน ไม่ใช่จับเอาบางแง่ขึ้นมาวินิจฉัยตีคลุมลงไปอย่างนั้นทั้งหมด วิภังชวาทเป็นชื่อเรียกระบบความคิดของพระพุทธศาสนาทั้งหมด มีความหมายครอบคลุมวิธีคิดที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นหลาย ๆ อย่าง กระบวนการคิดแบบโยนิโสมนสิการเป็นวิธีคิดที่พระพุทธเจ้าทรงนำมาแนะนำแนวให้บุคคลได้รู้จักตัดสินใจด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล อาศัยข้อเท็จจริงที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องเป็นหลักในการคิดและตัดสินใจ ทรงต้องการให้บุคคลดำเนินชีวิตด้วยความคิดที่เป็นสัมมาทิฐิใช้ปัญญาในการไตร่ตรองพิจารณาแยกแยะ ให้บุคคลได้ตระหนักถึงการรู้จักใช้ปัญญาอย่างละเอียดรอบคอบ ซึ่งพระพุทธองค์จะเน้นให้บุคคลได้เป็นผู้รู้จักคิด รู้จักไตร่ตรอง หาเหตุผลมาคิดวิเคราะห์ สามารถตรัสตรองในแง่มุมต่างๆ ได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน จึงเป็นกระบวนการคิดที่ช่วยให้บุคคลนั้นเกิดทักษะของการคิดต่อการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและถูกวิธี สามารถพัฒนาระบบความคิดให้มีความละเอียด มีระเบียบแบบแผนมากขึ้นอย่างเป็นขั้นตอน ดังนั้นการดำเนินชีวิตจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อบุคคลรับรู้และนำเอาวิธีคิดของพระพุทธองค์ไปปฏิบัติ และนำมาเป็นแนวทางของการเสริมสร้างระบบความคิดให้เกิดทักษะในการคิดและการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตอยู่บนสัมมาทิฐิได้อย่างเหมาะสม

๓) อริยมรรค

นอกจากพระพุทธองค์จะทรงแนะนำให้คุณคนได้รู้จักและเข้าใจในกฎไตรลักษณ์ และวิธีคิดที่เรียกว่าโยนิโสมนสิการแล้ว ยังทรงเน้นให้คุณคนได้รู้จักวิถีทางของการดำเนินชีวิตให้ถูกต้องเพื่อต้องการผลักดันหรือขับเคลื่อนให้คุณคนนั้นสามารถที่จะปฏิบัติตนไปสู่จุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา โดยพระพุทธองค์ทรงเน้นให้คุณคนประพฤติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรม ตั้งมั่นอยู่ในความดี ละเว้นจากความชั่ว และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ อันเป็นแก่นหรือหัวใจหลักที่จะช่วยผลักดันให้คุณคนได้ข้ามพ้นจากสังสารวัฏ การแนะนำของพระพุทธองค์ตลอดพระชนม์ชีพ ทรงชี้แนะให้คุณคนได้เข้าใจสภาพความเป็นจริงตามธรรมชาติ สามารถรับรู้ ยอมรับ และเข้าใจในสังขารอย่างถ่องแท้ จากนั้นพระพุทธองค์จึงจะชี้แนะวิถีทางในการดำเนินชีวิต การเผชิญกับปัญหา และการพัฒนาชีวิตเพื่อความหลุดพ้นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งพระพุทธองค์จะเน้นให้คุณคนตั้งมั่นในศีลธรรม ประพฤติตนด้วยกาย วาจา ใจ ให้อยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง ไม่เบียดเบียนผู้อื่นมีจิตใจที่มั่นคงไม่อ่อนไหวต่อกิเลสที่เข้ามาช่วยุ และสามารถขจัดความทุกข์ทางใจได้อย่างสิ้นเชิงโดยพระพุทธองค์ทรงแนะนำให้คุณคนดำเนินชีวิตตามแนวทางอริยมรรค คือ ทางอันประเสริฐซึ่งเป็นทางดำเนินไปเพื่อให้ถึงจุดหมายปลายทาง หรืออุดมการณ์อันสูงสุดของชีวิต ที่เรียกว่าพระนิพพาน โดยอริยมรรคมีองค์ประกอบ ๘ ประการ^{๔๔} ดังนี้

๑. ความเห็นชอบ (สัมมาทิฐิ) ได้แก่ ปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ความเลือกสรร ความวิจยธรรมความกำหนดหมาย ความเข้าไปกำหนด ภาวะที่รู้ ภาวะที่ฉลาด ความรู้แจ่มแจ้ง ปัญญาที่มีนิพพาน เป็นอารมณ์สามารถถอนอวิชชานุสัย คือ ความไม่รู้จริงที่นอนเนื่องอยู่ในสันดานขึ้นเสียได้ มีความเห็นชอบเป็นลักษณะ มีความประกาศความจริงแท้เป็นหน้าที่ มีการทำลายความมืดคือ อวิชชา เสียได้เป็นสิ่งปรากฏให้เห็น จัดว่าเป็นความเห็นถูกต้องในอริยสัจ ๔ คือ ความรู้ในทุกข์ ความรู้ในทุกข์สมุทัย ความรู้ในทุกข์นิโรธ ความรู้ในทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา

๒. ความดำริชอบ (สัมมาสังกัปปะ) ได้แก่ ความตรึก ความดำริ ความที่จิตแนบอยู่ในอารมณ์ ความที่จิตแนบสนิทอยู่ในอารมณ์ เป็นการยกระดับจิตขึ้นสู่ทางแห่งนิพพาน กำจัดความคิดที่ผิดเสียที่มีฐานมาจากสัมมาทิฐิ มีความยกจิตขึ้นถูกต้องเป็นลักษณะ มีความแน่วแน่อยู่ในทางเป็นกึ่งมีการละความคิดผิดได้เป็นเครื่องปรากฏให้เห็น จัดว่าเป็นความดำริชอบ ใน ๓ ลักษณะ คือ ความดำริในการออกจากกาม ความดำริความไม่พยายาบาท และความดำริในอันไม่เบียดเบียน

^{๔๔} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๓๕/๑๒๖.

๓. การเจรจาชอบ (สัมมาวาจา) ได้แก่ การงด การเว้น การเลิกละจากวจีทุจริต ๔ กิริยาไม่ทำการไม่ทำ การไม่ล่องละเมิด การไม่ล้ำเขต การกำจัดต้นเหตุวจีทุจริต 4 เป็นการงดเว้นจากการเจรจาไม่ชอบ เว้นจากวจีทุจริตเสียได้ที่มีฐานมาจากสัมมาสังกัปะนั้น มีการกำหนดถือเอาเป็นลักษณะมีความละเว้นเป็นหน้าที่ มีความละมิจฉาวาจาได้เป็นสิ่งที่ปรากฏให้เห็น จัดว่าเป็นการงดเว้นจากวจีทุจริต ๔ คือ การงดเว้นจากการพูดเท็จ งดเว้นจากการพูดส่อเสียด งดเว้นจากการพูดคำหยาบและงดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

๔. การกระทำชอบ (สัมมากัมมันตะ) ได้แก่ การงด การเว้น การเลิกละเจตนาเครื่องเว้นจากกายทุจริต ๓ กิริยาไม่ทำ การไม่ทำ การไม่ล่องละเมิด การไม่ล้ำเขต การกำจัดต้นเหตุกายทุจริต ๓ เป็นการงดเว้นจากการทำชั่วทางกาย หรือกายทุจริตได้เด็ดขาด มีการพยุ่การประคับประคองเป็นลักษณะมีการละเว้นเป็นหน้าที่ มีการละมิจฉากัมมันตะได้เป็นสิ่งที่ปรากฏให้เห็น จัดว่าเป็นการงดเว้นจากกายทุจริต ๓ คือ การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ งดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เขามิได้ให้ และงดเว้นจากการประพฤตินิโคตติในกาม

๕. การเลี้ยงอาชีพอชอบ (สัมมาอาชีวะ) ได้แก่ การงด การเว้น การเลิกละเจตนาเครื่องเว้นจากมิจฉาอาชีวะ กิริยาไม่ทำ การไม่ทำ การไม่ล่องละเมิด การไม่ล้ำเขต การกำจัดต้นเหตุมิจฉาอาชีวะเป็นการงดเว้นจากการประกอบอาชีพที่ผิด ส่วนหนึ่งเป็นการประกอบด้วยสัมมาวาจาและสัมมากัมมันตะนั้นด้วย หลีกเว้นการแสวงหาด้วยวิธีที่ไม่เหมาะสม คือ การล่อลวง การบอขาย การทำนุ้ยไป การบีบบังคับ การแสวงหาลาภด้วยลาภเสียได้ มีความสะอาดแห่งการดำเนินชีวิตเป็นลักษณะมีการประกอบอาชีพที่เป็นธรรมเป็นหน้าที่ มีการละมิจฉาชีพเสียได้เป็นสิ่งที่ปรากฏให้เห็น ละการเลี้ยงชีพที่ผิดเสีย สำเร็จการเลี้ยงชีพด้วยการเลี้ยงชีพที่ชอบ ๗ อย่าง คือ การงดเว้นจากกายทุจริต ๔ และวจีทุจริต ๓ เช่น การล่อลวง เป็นต้น

๖. ความเพียรชอบ (สัมมาวายามะ) ได้แก่ การปรารภความเพียรทางใจ ความบากบั่น ความตั้งหน้า ความพยายาม ความก้าวหน้าไปอย่างไม่ทอดถอย ความไม่ทอดทิ้ง ฉันทะ ความประคับประคองธุระ การเริ่มทำความเพียร ความพยายามที่เหมาะสมกับสัมมาอาชีวะ นั้น ตัดความเกียจคร้านออกได้มีการประคับประคองจิตไว้เป็นลักษณะ มีสัมมัตถฐาน ๔ เป็นหน้าที่มีการละมิจฉาวยามะเสียได้เป็นสิ่งที่ปรากฏให้เห็น เมื่อเกิดฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตไว้ ตั้งจิตไว้เพื่อมิให้อกุศลธรรมอันลามกที่ยังไม่เกิดบังเกิดขึ้น เรียกว่า สังวรปธาน เพื่อละอกุศลธรรมอันลามกที่บังเกิดขึ้นแล้วเรียกว่า ปหานปธาน เพื่อให้กุศลธรรมที่ยังไม่บังเกิดขึ้น เรียกว่า ภาวนาปธาน และเพื่อความตั้งอยู่ไม่เลือนหาย เจริญยิ่งไพบูลย์มีขึ้น เต็มเปี่ยมแห่งกุศลธรรมที่ยังเกิดขึ้นแล้ว เรียกว่า อนุรักขณาปธาน

๗. ความระลึกชอบ (สัมมาสติ) ได้แก่ สติ ความตามระลึก ความหวนระลึก ความทรงจำความไม่เลือนลอย ความไม่หลงลืมของจิต มีการตั้งสติไว้ให้มั่นเป็นลักษณะ มีความไม่ลืมเป็นหน้าที่มีการละมิจฉาสติเป็นเครื่องปรากฏให้เห็น โดยมีสติปฏิฐาน ๔ คือ พิจารณาเห็น กายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอกิขณาและโทมนัสในโลกเสียได้ เรียกว่า กายานุปัสสนา พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่ เรียกว่า เวทนานุปัสสนา พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ เรียกว่า จิตตานุปัสสนาและพิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอกิขณา และโทมนัสในโลกเสียได้ เรียกว่า ธัมมานุปัสสนา

๘. การตั้งมั่นชอบ (สัมมาสมาธิ) ได้แก่ ความตั้งอยู่แห่งจิต ความดำรงอยู่แห่งจิต ความมั่นคงอยู่แห่งจิต ความไม่ฟุ้งซ่านแห่งจิต ภาวะที่จิตไม่ส่ายไป ความเป็นหนึ่งเดียวของจิตเรียกเอกัคคตาจิต มีความไม่ซัดส่ายแห่งจิตเป็นลักษณะ มีการตั้งมั่นของจิตไว้เป็นหน้าที่ มีการละมิจฉาสมาธิเสียได้เป็นเครื่องปรากฏให้เห็น ได้แก่ ความสงบที่เกิดจากองค์ฌาน ๔ คือ สงัดจากกาม สงัดจากอกุศลธรรม ๑. บรรลุปฐมฌาน มีวิตก มีวิจาร มีปีติและสุขเกิดแต่วิเวกอยู่ ๒. บรรลุทุติยฌาน มีความผ่อนคลายแห่งจิตในภายใน ไม่มีวิตก ไม่มีวิจาร มีปีติและสุขอันเกิดแต่สมาธิอยู่ ๓. บรรลุตติยฌาน เป็นผู้มีอุเบกขา มีสติอยู่เป็นสุข ๔. บรรลุจตุตถฌาน ไม่มีทุกข์ไม่มีสุข เพราะละสุขละทุกข์ และดับโสมนัส โทมนัสก่อน ๆ ได้ มีอุเบกขาเป็นเหตุให้สติบริสุทธิ์อยู่

อริยมรรคที่มีองค์ประกอบ ๘ ประการนี้ เป็นวิถีทางหรือแนวทางดำเนินอันประเสริฐของชีวิตที่พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้บุคคลได้เพียรปฏิบัติและตั้งมั่นอยู่ในธรรม เพื่อต้องการให้บุคคลนั้นกำจัดอกุศลธรรมหรือกิเลสที่เกิดขึ้นภายในใจให้หมดสิ้น และความเป็นอิสระหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งอริยมรรคนั้นสามารถจัดอยู่ในไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา อันเป็นหัวใจหลักพุทธปรัชญาที่จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลสามารถไปสู่จุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ การบรรลุพระนิพพาน

สรุปได้ว่า**ความเข้าใจชีวิตในด้านพระพุทธศาสนา** เป็นหลักธรรมที่สำคัญและมีคุณค่าควรแก่การน้อมนำมาเป็นแนวทางแห่งการดำเนินชีวิต โดยพระพุทธองค์ทรงให้ความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในท่ามกลางสิ่งยั่วยุ และกามคุณเข้ามาทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขที่แท้จริง บันทอนจิตใจให้ตกต่ำ เกิดความยึดติดลุ่มหลง และนำไปสู่ความยึดมั่นถือมั่น อันเป็นเหตุแห่งความทุกข์ทั้งปวง การจะหลุดพ้นจากอำนาจของกิเลสที่ครอบงำจิตใจของบุคคลให้มืดมัวนั้นไปได้ จะต้องนำเอาหลักธรรมของพระพุทธองค์มาขัดเกลา น้อมนำมาประพฤติปฏิบัติ และรู้จักที่จะบำเพ็ญตนให้ตั้งมั่นอยู่ในความดีเสมอ จึงจะทำให้ประสบแต่ความสุขและความเจริญรุ่งเรืองแห่งวิถี นอกจากนี้พระพุทธองค์ยังทรงสอนให้บุคคลได้ตัดสิ้นใจต่อปัญหาด้วย

ตนเองตามความสามารถของตน จนเป็นแนวทางนำไปสู่การบรรลุธรรมตามอัธยาของตน และมุ่งนำตนเข้าสู่ความสุขที่แท้จริงถึงการสิ้นแห่งความทุกข์ทั้งปวง สู่ภาวะแห่งการหลุดพ้นจากสังสารวัฏคือ การบรรลุพระนิพพาน

๒.๓.๔ ทฤษฎีเกี่ยวกับความเข้าใจชีวิต

ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารความหมายของสิ่งที่เรารู้โดยไม่จำเป็นต้องนำไปสัมพันธ์กับสิ่งอื่นๆ^{๗๕} ได้แก่

- ๑) แปลความ สามารถสื่อความเป็นสิ่งที่เรารู้แล้ว โดยวิธีสื่อความหมายอื่น เข้าใจความหมายของความรู้ที่ปรากฏในการสื่อความหมายแบบต่างๆ
- ๒) การตีความ สามารถอธิบายหรือสรุปความเกี่ยวกับสิ่งที่เรารู้นั้นได้
- ๓) การขยายความ สามารถพิจารณาถึงสิ่งที่นอกเหนือไปจากเรื่องที่เรารู้ทั้งใน ด้านโอกาสที่จะนำไปใช้ ผลที่เกิดขึ้น แนวโน้มในโอกาสต่อไป

โดยสรุปความหมายได้ว่า ความรู้ความเข้าใจ หมายถึงความสามารถในการจำ และเข้าใจรายละเอียดของข้อมูลต่างๆ ที่บุคคลได้สัมผัสไว้ และถ่ายทอดต่อกันมาตลอดจนสามารถที่จะสื่อความหมาย แปลความ ตีความ ขยายความ หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ หลังจากที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ แล้ว

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับโหราศาสตร์

๒.๔.๑ ความเป็นมาของโหราศาสตร์

โหราศาสตร์ในที่นี้ผู้วิจัยหมายถึงศาสตร์ที่ใช้ในการทำนาย (divination) ซึ่งรวมวิชาที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างดวงดาวบนท้องฟ้ากับชีวิตมนุษย์ (astrology) การทำนายจากนิมิต สัญลักษณ์ เช่น ดุลักษณะลายมือ หน้าตา การทำนายฝัน การทำนายด้วยวิธีเสี่ยงทาย เช่น อี้จิง (i ching) ไพ่ยิปซี (tarot) แต่ไม่รวมถึงการทำนายโดยใช้อำนาจจิต อำนาจเทพ หรือวิชาไสยศาสตร์

ประวัติความเป็นมาของการทำนายทายทักมีมาช้านาน และมีเกือบทุกอารยธรรม ในอินเดียโบราณมีมาตั้งแต่ยุคพระเวท มีปรากฏในไตรปิฎกธรรมสังคหิตา (taittiriya samhita) ว่าฤๅษีสมัยก่อนทำนายว่าพิธีบูชาญจะจะเป็นไปด้วยดีหรือไม่ โดยจุดฟุ่มไม้ให้ติดไฟด้วยก้อนชนมเมวา ถ้า

^{๗๕} วันเพ็ญ สายชล, ความรู้ความเข้าใจในความเสี่ยงด้านปฏิบัติการของพนักงานธนาคารพาณิชย์ , การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๙), หน้า บทคัดย่อ.

พุ่มไม้ไฟลุกดีเป็นสัญญาณว่าพิธีกรรมจะดำเนินไปได้ด้วยดี^{๗๖} ความรู้ทางด้านดาราศาสตร์ของอินเดียก็มีปรากฏในคัมภีร์พระเวท ในการแบ่งเนื้อหาของพระเวทเป็น ๖ เรื่องที่เรียกว่า เวทางค์^{๗๗} มีเรื่องหนึ่งเรียกว่า โชยติษ (jyotish) เป็นร้อยกรองมีประมาณ ๔๐ โศลก กล่าวถึงพระอาทิตย์ พระจันทร์ และนักษัตร (กลุ่มดาวฤกษ์) ทั้ง ๒๗ กลุ่ม^{๗๘}

การศึกษาดาราศาสตร์สมัยแรกๆ เกิดจากมนุษย์ได้พบเห็นปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนท้องฟ้า จนเชื่อว่าเหตุการณ์เหล่านั้นเป็นสิ่งที่กำหนดวิถีทางชีวิตของมนุษย์ จึงเริ่มกำหนดความหมายของวัตถุบนท้องฟ้าเป็นเสมือนเทพเจ้า และมีนิยายเล่าสืบกันมา^{๗๙}

การทำนายที่มีการใช้มากที่สุดและมีหลักวิชาที่เป็นระบบมากที่สุดคือการใช้ตำแหน่งดวงดาวในการทำนาย ซึ่งเป็นความหมายเฉพาะของคำว่าโหราศาสตร์ (astrology) ภาษาอังกฤษมาจากภาษาลาตินและกรีก astron (ดวงดาว) กับ logia (ความรู้)^{๘๐} รวมกันคือความรู้เกี่ยวกับดวงดาว ส่วนภาษาไทยคำว่าโหราศาสตร์รับมาจากอินเดีย เกิดจาก โหรา ที่มาจาก อโหราตร์ หรือ อโหรตต์ แปลว่าวันและคืน^{๘๑} กับศาสตร์คือความรู้ รวมกันคือความรู้เกี่ยวกับวันและคืนหรือความรู้เกี่ยวกับเวลา ดวงดาวกับเวลามีความเกี่ยวเนื่องกันเพราะเรากำหนดเป็นเวลาต่าง ๆ ได้ด้วยอาศัยการเคลื่อนที่ของโลก ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์

แหล่งอารยธรรมเก่าแก่ของโลกล้วนแต่มีร่องรอยของความรู้ทางด้านดาราศาสตร์หรือโหราศาสตร์อยู่ ดังเช่น ชาวจีนสามารถหาได้ว่า ๑ ปี มีความ ๓๖๕ วัน เมื่อ ๒,๕๐๐ ปีก่อนคริสตกาล มีการสร้างปฏิทินช่วยในการทำนายการเกิดอุปราคา ซึ่งชาวจีนโบราณถือว่าการเกิดสุริยุปราคา จะต้องมีการเซ่นไหว้เพื่อเอาอกเอาใจพระผู้เป็นเจ้า และชาวจีนเป็นชนชาติแรกที่ทราบว่าดวงจันทร์เคลื่อนที่จากทิศตะวันตกผ่านกลุ่มดาวต่าง ๆ บนท้องฟ้าไปยังทิศตะวันออก ใช้เวลาครบรอบประมาณ ๒๘ วัน^{๘๒}

^{๗๖} Anthony Philip Stone, *Hindu Astrology : Myths, Symbols and Realities*, (India : Select Books, 1981), p. 174.

^{๗๗} R.C. Majumdar, *Ancient India*, (India : Motilal Banarsidass, 1977), p. 35.

^{๗๘} Ibid. p. 191.

^{๗๙} ประพันธ์ เตชะกุล, *ดาราศาสตร์และอวกาศ*, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๑.

^{๘๐} Webster's New World Dictionary, (New York : Prentice Hall, 1994), p. 84.

^{๘๑} เทพย์ สาริกบุตร, *โหราศาสตร์ปริทรรศน์ ภาค ๑*, (กรุงเทพมหานคร : เกษมบรรณกิจ, ๒๕๑๑), หน้า ๓.

^{๘๒} ประพันธ์ เตชะกุล, *ดาราศาสตร์และอวกาศ*, หน้า ๘.

ในอารยธรรมชาวเมโสโปเตเมีย ได้แก่ ชาวอินเดีย ชาวบาบิโลเนีย ชาวคาลเดีย และชาวอียิปต์ ก็มีความเจริญทางวิชาดาราศาสตร์ มีนักบวชชาวบาบิโลเนียคอยสังเกตปรากฏการณ์บนท้องฟ้าอย่างจริงจัง จนสามารถสร้างปฏิทินกำหนดเวลาสำหรับทำพิธีทางศาสนา รัฐพิธี ตลอดจนกำหนดฤดูเก็บเกี่ยวได้อย่างแน่นอน ทั้งยังได้แบ่งดาวเป็นกลุ่มต่าง ๆ โดยกำหนดเป็นรูปสัตว์ รูปคนหรือรูปเทพเจ้า ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ ความรู้ทางด้านโหราศาสตร์จึงได้กำเนิดขึ้น และแพร่หลายไปทั่ว ชาวอียิปต์โบราณมีความชำนาญในการวัดตำแหน่งของดวงดาวและบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่น่าสนใจบนท้องฟ้าไว้ประมาณ ๒,๕๐๐ ปีก่อนคริสตกาล ชาวอียิปต์หาได้ว่า ๑ ปีมี ๓๖๕ วัน แบ่งออกเป็น ๑๒ เดือน เดือนหนึ่งมี ๓๐ วัน ยกเว้นเดือนสุดท้ายมี ๓๕ วัน และยังพบว่าทุกๆ ๔ ปี จะมีวันขาดหายไป ๑ วัน ความรู้ทางดาราศาสตร์ของอียิปต์ถูกนำไปเกี่ยวข้องกับศาสนาเป็นส่วนใหญ่ มีความเชื่อว่า ท้องฟ้า โลกและอากาศ เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้น^{๕๓}

จนมาถึงยุคของกรีกโบราณที่ได้รับยกย่องว่าเป็นนักดาราศาสตร์ที่แท้จริง มีนักปรัชญาเมธีที่ใฝ่หาความรู้ความเข้าใจจากกฎธรรมชาติที่อยู่รอบ ๆ ตัว เป็นการวางรากฐานให้วิชาดาราศาสตร์เจริญขึ้นมาอย่างมีกฎเกณฑ์ นักปรัชญาเมธีที่มีผลงานด้านดาราศาสตร์ ยกตัวอย่างเช่น ทาเลสแห่งไมเลตุส คำนวณได้ว่า ๑ ปีมี ๓๖๕ วัน สามารถทำนายสุริยุปราคาได้ถูกต้อง แต่เชื่อว่าโลกมีสี่เหลี่ยมแบน อริสโตเติล มีข้อพิสูจน์ที่ทำให้เชื่อว่าโลกมีรูปร่างเป็นทรงกลม และเชื่อว่าโลกเป็นศูนย์กลางของเอกภพ นอกจากนี้ยังมี ไพรากอรัส อริสตาร์คัส ฮิปโปครีตัส และปโตเลมี ที่ได้พัฒนาความรู้ด้านดาราศาสตร์ให้ก้าวหน้าขึ้น ซึ่งดาราศาสตร์ในที่นี้คือรวมโหราศาสตร์เข้าไว้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปโตเลมี (Ptolemy) ได้เขียนตำราโหราศาสตร์ที่ถือว่าเป็นรากฐานของโหราศาสตร์ดวงดาวในปัจจุบัน ชื่อว่า เตตราบีโบล (Tetrabiblos) ส่วนตำราทางดาราศาสตร์ที่สำคัญของปโตเลมีคือ อัลมาเกสต์ (Almagest) ตัวอย่างตอนหนึ่งในเตตราบีโบลได้อธิบายเกี่ยวกับดวงดาวที่เป็นสัญลักษณ์แทนปีศาจมารดา ปโตเลมีกล่าวไว้ว่า

“ในความสอดคล้องกับธรรมชาติ ดวงอาทิตย์กับดาวเสาร์ได้รับการจัดให้เป็นบุคคลคือบิดา และดวงจันทร์กับดาวศุกร์เป็นมารดา รูปแบบที่ดาวเหล่านี้ปรากฏสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หรือสัมพันธ์กับดาวเคราะห์อื่น ๆ จะบอกถึงสถานภาพของความเป็นปีศาจมารดา”^{๕๔}

^{๕๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒.

^{๕๔} Benson Bobrick, *The Fated Sky : Astrology in History*, (USA : Simon & Schuster Paperbacks, 2005), pp. 51-52.

ในสมัยยุคกลางความก้าวหน้าทางดาราศาสตร์มีมากขึ้น เมื่อโคเปอร์นิคัสเสนอทฤษฎีที่ว่าดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลางของเอกภพ ผู้สนับสนุนต่อมาคือไทโค บราเฮ กาลิเลโอ กาลิเลอี แต่ในยุคกลางอิทธิพลของคริสตจักรมีมาก ความก้าวหน้าทางวิชาการด้านนี้จึงถูกจำกัด นักดาราศาสตร์ที่สำคัญในสมัยต่อมาคือ โจฮันส์ เคปเลอร์ และเซอร์ไอแซค นิวตัน นักดาราศาสตร์เหล่านี้บางคนมีความรู้ทางโหราศาสตร์ด้วย เคปเลอร์เขียนไว้ในหนังสือของเขาเกี่ยวกับการทำนายว่า “ธรรมชาติของมนุษย์ ในขณะที่ชีวิตเริ่มต้น ไม่ได้รับภาพจากท้องฟ้าในขณะนั้นเท่านั้น แต่รวมทั้งการเคลื่อนที่ต่อไปของดาวเคราะห์ต่าง ๆ ที่ส่งภาพมายังโลก ในวันต่อ ๆ ไปอีกด้วย...”^{๕๕}

โหราศาสตร์ได้มีการพัฒนาแพร่หลายในเอเชีย ยุโรป ตะวันออกกลางและอเมริกา พบว่า มีจุดกำเนิดไม่ใช่เพียงจากสมัยเมโสโปเตเมียสมัยแบบเบบิโลว์เนียนโบราณแต่ยังรวมถึงสมัยอียิปต์โบราณ แพร่หลายเข้าสู่กรีกในยุคกลางของศตวรรษที่ ๔ ก่อนคริสต์ศักราช โหราศาสตร์ของชาวแบบเบบิโลว์ได้ผสมผสานเข้ากับปรัชญาอียิปต์ ซึ่งถือว่าเป็นจุดตั้งต้น ของโหราศาสตร์ในปัจจุบัน ที่ได้พัฒนาวิวัฒนาการ แยกแขนงมาเป็นหลักสูตรโหราศาสตร์ต่างๆ มากมาย ได้ดังนี้

โหราศาสตร์แบบเบบิโลว์เนียน (Babylonian astrology)

โหราศาสตร์เฮลเลนนิสติก (Hellenistic astrology)

โหราศาสตร์ในพระเวท หรือโหราศาสตร์ในชโยตตะ (Vedic astrology or Jyotish astrology)

โหราศาสตร์ยูเรเนียน (Uranian astrology)

โหราศาสตร์จีน (Chinese astrology)

โหราศาสตร์อินเดีย (Indian astrology)

โหราศาสตร์เปอร์เซียและอาหรับ (Persian and Arabic astrology)

โหราศาสตร์ของชาวอินเดียนแดงยุคกลาง (Mesoamerican astrology)

โหราศาสตร์ไทย (Thai astrology)

ประวัติของโหราศาสตร์พบว่า มีประวัติยาวนานมากกว่า ๕๐๐๐ ปี ท่ามกลางในกรอบวัฒนธรรมยุโรป และได้พัฒนามาเรื่อยๆ ด้วยการยกย่องบูชาเทพเจ้าแห่งดวงดาวและมองว่าการบูชา เทพเจ้า และดวงดาว เป็นรูปภาพประมาณ ๓๐๐๐ ปี ก่อนคริสต์ศักราชของศาสนาของชาวเมโสโปเตเมีย

^{๕๕} Ibid., p. 167.

๑) โหราศาสตร์ในยุคเมโสโปเตเมีย (Astrology in Mesopotamia)

ช่วง ๑๘๐ ปีก่อนคริสตกาล ชาวเมโสโปเตเมียนับถือดวงดาวสามดวง เพราะถือว่าเป็นดวงดาวที่สว่างไสวบนท้องฟ้ามากที่สุด คือ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดาวศุกร์ พวกเขาเปรียบเทียบดวงจันทร์เป็นเทพเจ้าที่ประทานแสงสว่างแก่ชีวิตให้ เทพเจ้าดวงอาทิตย์ (Shamash) เป็นผู้ประหารชีวิตเทพเจ้าดวงจันทร์ (Sumerian Nanna) เป็นผู้ให้ความเจริญให้ชีวิตเติบโตด้วยความงดงาม เทพเจ้าดาวศุกร์ (Sumerian Ineana : Ishtar) เป็นราชินีบนแดนสวรรค์เป็นตัวแทนแห่งความรัก (เทพเจ้าดาวศุกร์นี้เหมือนกับเทพเจ้าที่ชาวอียิปต์นับถือ เทวีไอซิส (Isis Goddess) และสำหรับชาวคริสเตียนคือพระแม่มาเรีย) เทพเจ้าทั้งสามนี้จึงเป็นเสมือนตัวแทนของครอบครัว แสดงความเป็นพ่อแม่และลูกนอกจากนี้เทพเจ้าอีกสี่องค์ที่แทนดวงดาวเช่น ดาวอังคาร ดาวพุธ ดาวพฤหัสบดี และดาวเสาร์แต่ละเทพเจ้าดวงดาวจะมีอำนาจสามารถดลบันดาลให้เกิดปรากฏการณ์ต่างๆ ต่อธรรมชาติ พืชผลธัญญาหาร สัตว์ และกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตมนุษย์ เช่นอาชีพ การเมือง เช่นเทพเจ้าดาวอังคาร (Nergal - Mars) มีอิทธิพลที่เกี่ยวกับสงคราม การต่อสู้ ความตาย เทพเจ้าดาวพุธ (Nabu - Mercury) ประทานอำนาจเกี่ยวกับความรู้ วิทยาศาสตร์ เทพเจ้า ดาวพฤหัสบดี (Marduk-Jupiter) เป็นตัวแทนเรื่องกฎระเบียบ นักบุญ นักบวช และเทพเจ้าดาวเสาร์ (NimibSaturn) ประทานความยากลำบาก ความเหน็ดเหนื่อย งานกสิกรรม จากยุคของเมโสโปเตเมียสู่ยุคสมัยกรีกชื่อของเทพเจ้าปรับเข้ากับวัฒนธรรม และภาษาที่แตกต่างกันไปแต่คุณสมบัติของดวงดาวยังคงเหมือนเดิม ดังนั้นในสมัยกรีกเทพเจ้าเนร์เกิล (Nergal) ในยุคกรีก กลายเป็นแอริส (Ares) และในยุคโรมันกลายเป็นมาร์ส (Mars) เทพเจ้าแห่งสงครามและความตาย ส่วนอิซทาร์ (Ishtar) กลายเป็นแอฟเฟรอดายติ (Aphrodite) และเป็นวินัส (Venus) เทพเจ้าแห่งความรักเทพเจ้ามาร์ดุก (Marduk) เป็นซุซ (Zeus) และเป็นจูเพอเทอร์ (Jupiter) ซึ่งเป็นตัวแทนพระราชานักบุญที่เปี่ยมไปด้วยอำนาจ

สรุปในยุคแรกๆ การพยากรณ์จะอิงกับปรากฏการณ์บนท้องฟ้าที่เกิดขึ้น ณ เวลานั้น อีกนัยหนึ่งไม่มีการพยากรณ์ล่วงหน้าก่อนเกิดปรากฏการณ์ ดังนั้นในยุคแรกๆ (บาบิโลน) จึงยังไม่มี การคำนวณตำแหน่งดาวล่วงหน้า แต่มีการนับถือดาว ๓ ดวงคือดาวอาทิตย์ ดาวจันทร์ และดาวศุกร์ซึ่งเปรียบเสมือนเทพเจ้าที่ประทานแสงสว่างแก่ชีวิตและเปรียบเป็นตัวแทนของครอบครัวคือ พ่อ แม่ ลูก นอกจากนี้มีการนับถือดาวอังคาร (การต่อสู้) ดาวพุธ (ความรู้) ดาวพฤหัสบดี (กฎระเบียบ นักบวช) และดาวเสาร์ (งานกสิกรรม)

๒) โหราศาสตร์ในยุคแบบเบอโลว์เนียน (Astrology in Babylonia)

ชาวแบบเบอโลว์เนียนนับถือดวงดาวเป็นเทพเจ้า แต่มีใช้เพียงแต่ดาวเคราะห์ที่ทั้งเจ็ด ดวงเท่านั้นยังรวมถึงดาวฤกษ์ที่อยู่บนท้องฟ้าเป็นเทพเจ้าด้วยเทพเจ้าแห่งดวงดาวมีอิทธิพลเหนือชีวิตมนุษย์ผ่านทางปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ จากแนวทางการเดินทางของดวงอาทิตย์ (solar orbit) เป็นรูปวงกลมซึ่งแบ่งเป็น ๑๒ ช่องช่องละ ๓๐ องศาซึ่งเรียกว่า จักรราศี (zodiac sign) ในยุคกรีกโบราณเรียกว่า zodiakos มาจากรากศัพท์ zodia ที่แปลว่า รูปแบบชีวิต จะแสดงชีวิตที่ดำเนินไปในแต่ละราศีซึ่งมีเทพเจ้าดวงดาวประจำอยู่ มีอิทธิพลในแต่ละฤดูกาล เช่น ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูฝน ฤดูใบไม้ร่วง ฤดูหนาว ชาวแบบเบอโลว์เนียนสังเกตท้องฟ้าจนเข้าใจว่าจักรการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดาวอังคาร ดาวพุธ ฯลฯ ว่ามีการเคลื่อนที่ไปบนแผ่นฟ้า ดาวแต่ละดวงมีอิทธิพลการโคจรที่แตกต่างกันในแต่ละวันซึ่งสามารถคำนวณเป็นตัวเลขได้สามารถแบ่งความนานของวัน (กลางวันกลางคืน) ออกเป็น ๒๔ ส่วนเรียกแต่ละส่วนว่า ชั่วโมง ในหนึ่งชั่วโมงแบ่งออกเป็น ๖๐ ส่วนเรียกว่า นาที แต่ละนาทีแบ่งออกเป็น ๖๐ ส่วนเรียกว่า วินาที ชาวแบบเบอโลว์เนียนสังเกตว่า ทุกวันจุดสุดยอดของดวงอาทิตย์จะเคลื่อนที่ไปที่ละนิดจนครบวงรอบของแผ่นครอบฟ้าเป็นวงกลมปีละรอบโดยเทียบกับตำแหน่งตายตัวของดาวฤกษ์เรียกว่า จักรราศี (zodiac) แบ่งจักรราศีเป็น ๑๒ ส่วนเท่าๆ กันได้ ๑๒ ราศี (zodiac sign) หนึ่งราศีเท่ากับ ๓๐ องศา แต่ละราศีมีชื่อกลุ่มดาวฤกษ์ประจำอยู่ เช่น ราศีที่หนึ่งราศีเมษ (Aries = Ram) ราศีพฤษภ (Taurus = Bull) ราศีเมถุน (Gemini = Twins) ราศีกรกฎ (Cancer = Crab) ราศีสิงห์ (Leo = Lion) ราศีกันย์ (Virgo = Virgin) ราศีตุลย์ (Libra = Balance) ราศีพิจิก (Scorpio = Scorpion) ราศีธนู (Sagittarius = Archer) ราศีมกร (Capricornus = Horn-goat) ราศีกุมภ์ (Aquarius = Water-bearer) ราศีมีน (Pisces = Fish)

โหราศาสตร์แบบเบอโลว์เนียน ดวงดาวและสัญลักษณ์ในจักรราศีเป็นตัวแทนของเทพเจ้า และเจ้าเรือนของเทพเจ้า และเจ้าเรือนของเทพเจ้า โหราศาสตร์ ในสาขาวิทยาศาสตร์เป็นศาสตร์ที่สังเกตและคำนวณวิถีการโคจรของดวงดาวเรียกว่า วิชาดาราศาสตร์ ชาวแบบเบอโลว์เนียนที่เป็นนักบุญ หรือนักบวชในสมัยนั้นจะศึกษาและสังเกตทางเดินของดวงดาวในกิจการของศาสนา ซึ่งมีใช้เพียงแต่เรื่องของการเคลื่อนที่แนวทางการเดินทางของดวงดาว เพื่อพยากรณ์ในกิจการของการเมือง ในเรื่องของสงคราม ความเจ็บป่วย ความอดอยาก การเก็บเกี่ยวพืชผล จึงพูดได้ว่า

โหราศาสตร์ ในยุคนี้ยกย่องบูชาดวงดาวเป็นเทพเจ้าในกิจศาสนาและมองเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณ การสังเกตเก็บสถิติเพื่อแปลผลในเชิงวิทยาศาสตร์^{๔๖}

สรุปได้ว่ายุคนี้มีการนับถือชาวแบบเบอโลว์เนียนนับถือดวงดาวเป็นเทพเจ้า ดวงดาวและสัญลักษณ์ในจักรราศีเป็นตัวแทนของเทพเจ้า และเรือนของเทพเจ้า โหราศาสตร์ยุคนี้มีการศึกษาดาราศาสตร์โดยการสังเกต จดบันทึก และคำนวณการเคลื่อนที่ของดวงดาวเก็บสถิติเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นบนโลกโดยสัมพันธ์กับดวงดาวอื่นบนท้องฟ้า โดยถือว่าปรากฏการณ์บนท้องฟ้าเป็นภาษาที่เบื้องบนใช้พูดกับมนุษย์โดยอาศัยการตีความจากผู้รู้ (ผู้ที่ศึกษาเรื่องดวงดาว เช่น นักโหราศาสตร์) เป็นผู้ให้หลักเกณฑ์พยากรณ์เหตุการณ์อนาคตที่ดาวต่างๆโคจรเข้ามาตำแหน่งเดิม ดังนั้นบุคคลที่เกิดในตำแหน่งราศีใด อิทธิพลดาวฤกษ์นั้นๆจะมีอิทธิพลเหนือชีวิตของผู้

นั้น

๓) โหราศาสตร์ในยุคอียิปต์ (Astrology in Egypt)

ชาวเมโสโปเตเมียรู้จักการเขียนหนังสือก่อนชาวอียิปต์ถึง ๕๐๐๐ ปี นักโบราณคดีสามารถอ่านบันทึกของชาวอียิปต์ได้เกือบหมด พบว่า อียิปต์มีปรัชญาชีวิตและความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย โหราศาสตร์ในยุคอียิปต์นับถือเทพเจ้าดวงดาวมากกว่ายุคแบบเบอโลว์เนียน จากการแบ่งวงโคจรของดวงอาทิตย์ออกเป็น ๓๖ ส่วนส่วนละ ๑๐ องศา ชาวอียิปต์ตีความส่วนนี้เป็น ๓๖๕ วันใน ๑ ปี ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓๖ สัปดาห์ (ในหนึ่งสัปดาห์มี ๑๐ วัน) ในแต่ละสัปดาห์จะมีเทพเจ้าดวงดาวดูแลอยู่ โหราศาสตร์อียิปต์ได้มีการรวมโหราศาสตร์เมโสโปเตเมีย และพัฒนาขึ้นในแง่มุมของศาสนาปรัชญา และยังได้วิวัฒนาการเป็นรากฐานในยุคสมัยของ กรีก คริสเตียนและอิสลาม โหราศาสตร์กรีกเน้นเรื่องความเป็นอยู่ของมนุษย์ ธรรมชาติ และจักรวาลที่ประกอบด้วยดวงดาว สัญลักษณ์ของดาวฤกษ์จักรราศี (zodiac) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ลักษณะนิสัย คุณลักษณะของมนุษย์ สัตว์ พืช และแร่ธาตุโลหะ นักปรัชญากรีก ท่านเพลโทว์ กล่าวถึงเรื่องนี้ ในบทสนทนาเรื่องเทอมีเอิส (Dialogue on Timaeus) ที่พระเจ้าผู้สร้างโลกโหราศาสตร์ในศตวรรษที่ ๑๙ และ ๒๐ นักโหราศาสตร์ ส่วนใหญ่ไม่ได้คำนึงถึงดวงดาวเป็นเทพเจ้า แต่เข้าใจว่าดวงดาวเป็นอำนาจที่มีอิทธิพลเหนือมนุษย์คุณลักษณะของมนุษย์ สัตว์ พืช และแร่ธาตุโลหะ นักปรัชญากรีก ท่านเพลโทว์กล่าวถึงเรื่องนี้ใน บทสนทนาเรื่องเทอมีเอิส (Dialogue on Timaeus) ที่พระเจ้าผู้สร้างโลกโหราศาสตร์ในศตวรรษที่ ๑๙ และ ๒๐ นักโหราศาสตร์ ส่วนใหญ่ไม่ได้คำนึงถึงดวงดาวเป็นเทพเจ้า แต่เข้าใจว่าดวงดาวเป็นอำนาจที่มีอิทธิพลเหนือมนุษย์

^{๔๖} กัญยารวีร์ สัทธาพงษ์, *คิดใหม่โหราศาสตร์หลังนวยุค*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า.๔๐-๔๔.

สรุปได้ว่าโหราศาสตร์ยุคนี้เน้นความเป็นอยู่ ที่เน้นเรื่องความเป็นอยู่ของมนุษย์ ธรรมชาติ และจักรวาลที่ประกอบด้วยดวงดาวสัญลักษณ์ของดาวฤกษ์จักรราศี (Zodiac) มีความสัมพันธ์ในลักษณะ นิสัย คุณลักษณะของมนุษย์ ธรรมชาติ สัตว์พืช และจักรวาล ที่ประกอบด้วยดวงดาว สัญลักษณ์ของจักรราศี

๔) โหราศาสตร์ในจีน (Astrology in China)

โหราศาสตร์จีนเริ่มกำเนิดในเวลาเดียวกันกับยุคเมโสโปเตเมียและอียิปต์ประมาณ ๒๗๐๐ ก่อนคริสต์ศักราช ซึ่งมีรูปแบบรายละเอียดการแบ่งจักรราศี (zodiac) แบ่งจักรราศีเป็น ๑๒ ส่วนเท่าๆกัน ได้ ๑๒ ราศี (zodiac sign) หนึ่งราศีเท่ากับ ๓๐ องศา แต่ละราศีมีชื่อกลุ่มดาวฤกษ์ ประจำอยู่เหมือนกันและมีสัญลักษณ์ของสัตว์ประจำราศีนั้นเพื่อสื่อถึงลักษณะนิสัยประจำราศี นั้นๆ และอารยธรรมจีนโบราณยังมีคัมภีร์อี้จิง หรือคัมภีร์แห่งความเปลี่ยนแปลงซึ่งนอกจากจะเป็นที่มาของแนวคิดจักรวาลวิทยาของจีนแล้ว ยังมีรากฐานทั้งหมดของวัฒนธรรมจีน ระยะเวลาของการคิดค้นแนวคิดหลักของ อี้จิงมีความพยายามร่วมกันถึง ๑๕๐๐ ปี จาก ๒๐๐๐ ปีก่อนคริสตกาล ถึง ๕๐๐ ปีก่อนคริสตกาลสำนักปรัชญาจีนที่สำคัญสองสำนักคือลัทธิขงจื้อและลัทธิเต๋าใช้คัมภีร์นี้เป็นพื้นฐานในการสร้างแนวคิดทางจักรวาลวิทยาและศีลธรรมในขณะที่ยุคปัจจุบันรู้จักอี้จิงในฐานะคัมภีร์เสียงทนายเล่มหนึ่ง ด้านความรู้ทางดาราศาสตร์หรือโหราศาสตร์อยู่ ดังเช่น ชาวจีนสามารถหาได้ว่า ๑ ปี มี ๓๖๕ วัน เมื่อ ๒๕๐๐ ปีก่อนคริสตกาล มีการสร้างปฏิทินช่วยในการ ทำนายการเกิดอุปราคา ซึ่งชาวจีนโบราณถือว่า การเกิดสุริยุปราคา จะต้องมีการเซ่นไหว้เพื่อเอา ออกเอาใจพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า และชาวจีนเป็นชนชาติแรกที่ทราบว่าดวงจันทร์เคลื่อนที่จากทิศตะวันตก ผ่านกลุ่มดาวต่างๆ บนท้องฟ้าไปยังทิศตะวันออกใช้เวลาครบรอบประมาณ ๒๘ วัน

สรุปได้ว่าโหราศาสตร์ยุคนี้ใช้สัญลักษณ์ของสัตว์ ๑๒ นักษัตริ์ประจำราศี เช่น ปี ชวด ฉลู ขาล เกาะ มะโรง มะเส็ง มะเมีย มะแม วอก ระกา จอ กุน นั้นเพื่อสื่อถึงลักษณะนิสัย ประจำราศีนั้นๆ และอารยธรรมจีนโบราณมีคัมภีร์อี้จิง หรือคัมภีร์แห่งความเปลี่ยนแปลงเป็นที่มา ของแนวคิดจักรวาลวิทยาของจีนเป็นรากฐานทั้งหมดของวัฒนธรรมจีน

๕) โหราศาสตร์ในอินเดีย (Astrology in India)

โหราศาสตร์อินเดียได้รับอิทธิพลมาจากโหราศาสตร์เมโสโปเตเมีย ซึ่งไม่ได้มีแต่เพียง ๑๒ จักรราศี แต่ยังมีภุมราที่ตั้งรายละเอียดเจ้าเรือน และถ่ายทอดการพยากรณ์ในเรื่องค้าขายในชีวิตประจำวัน ประวัติความเป็นมาของการทำนายทายทักมีมาช้านานในอินเดียโบราณมีมาตั้งแต่ ยุคพระเวท มีปรากฏในไตรปิฎกธรรมศาสตร์ (taittiriya samhita) ว่าฤาษีสมัยก่อนทำนายว่าพิณูชา

ยัญจะเป็นไปด้วยดีหรือไม่ โดยจุดพุ่มไม้ให้ติดไฟด้วยก้อนขนมเผา ถ้าพุ่มไม้ไฟลุกดีเป็นสัญญาณว่าพิธีกรรมจะดำเนินไปได้ด้วยดีความรู้ทางด้านดาราศาสตร์ของอินเดียก็มีปรากฏในคัมภีร์พระเวท ในการแบ่งเนื้อหาของพระเวทเป็น ๖ เรื่องที่เรียกว่า เวทศาสตร์มีเรื่องหนึ่งเรียกว่า โชยติช (Jyotish) เป็นร้อยกรองมีประมาณ ๔๐ โศลกกล่าวถึงพระอาทิตย์ พระจันทร์ และนักษัตร (กลุ่มดาวฤกษ์) ทั้ง ๒๗ กลุ่ม^{๔๗}

สรุปได้ว่าโหราศาสตร์ยุคนี้มีมาช้านานในอินเดียโบราณมีความรู้ทางด้านดาราศาสตร์ของอินเดียก็มีปรากฏในคัมภีร์พระเวทได้แพร่หลายในสกุลพราหมณ์ผู้เรียนพระเวทย์มาก

๖) โหราศาสตร์ในไทย (Astrology in Thailand)

เมื่อพระเจ้าอโศกราชมีแสนยานุภาพปราบปรามอินเดียภาคใต้ พ.ศ.๒๐๐ ปีเศษนั้นกระทำให้ชาวอินเดียภาคใต้และพราหมณ์พาพระเวทย์หนีมาพึ่งอาณาจักรเขมรแล้ว และต่อมาไทยได้อพยพมาจากประเทศจีนมาตั้งภูมิลำเนาอยู่ในประเทศสยาม ก็ได้รับการศึกษาวิชาโหราพร้อมกับลัทธิทางศาสนาและพิธีพราหมณ์ด้วย อันมีพระโสณะเถระและพระอุตระเถระมาเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นเอง

ครั้งสมัยกรุงสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยา ก็ยกย่องพราหมณ์อาจารย์ขึ้น เป็นมหाराชาครู ฉะนั้นจึงมีพราหมณ์ข้าราชการครูกระทำพิธีกรรมมงคลต่างๆแต่เมื่อสมัยกรุงศรีอยุธยาถูกไฟเผาผลาญจนสิ้นต่อมาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์พระโหราจารย์ได้รวบรวมกันขึ้นแต่คงจะอยู่ในราชสำนักเท่านั้น ประชาชนบุคคลภายนอกคงไม่มีตำราครบบริบูรณ์ นอกจากพวกทำนกรมโหรเท่านั้น หรือพระผู้ใหญ่ในยุคนั้นๆ และพระผู้ใหญ่ยุคนั้นต้องเป็นผู้มีปรีชาเฉลียวฉลาดจริงๆ ด้วยและพวกกรมโหรต้องไปมาหาสู่เสมอ การทำพิธีต่างๆ ตามลัทธิพราหมณ์ และกรรมโหรได้เลิกละเสียเมื่อเร็วๆ นี้

โหราศาสตร์เป็นวิชาละเอียดซับซ้อน จะต้องใช้การสังเกตพิจารณากันจริงๆมิใช่เห็นตำราแล้วก็เข้าใจทันที เพราะภาษาของตำราโหราศาสตร์นั้นยากมาก และกฎเกณฑ์ก็มีมากซับซ้อนไม่มีโรงเรียนเรียนกัน คำสอนก็เป็นคำเฉพาะบ้าง คำอรรถบ้าง คำโคลงบ้างฯ ซึ่งหาข้อความอ่านง่ายๆ อ่านแล้วเข้าใจเลยทีเดียวนี่ไม่มี

วิชาโหราศาสตร์นี้ เดิมมีอยู่แต่เฉพาะพราหมณ์ ซึ่งเป็นโหรประจำพระองค์พระเจ้าแผ่นดิน หรือผู้ครองนครเท่านั้น หากมีอยู่สำหรับบุคคลทั่วไปดังปรากฏอยู่ ณ บัดนี้ไม่ และพยากรณ์ของโหรสมัยโบราณก็พยากรณ์แก่ผู้ที่ทราบเวลาเกิดแน่นอนเท่านั้น

^{๔๗} กัญยาวิริ สัทธาพงษ์, *คตินิยมโหราศาสตร์หลังนวยุค*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า.๔๔-๔๕.

วิชาโหราศาสตร์ฟุ้งตกมาถึงมือประชาชนทั่วไป เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปิดหอพระสมุดแห่งชาติขึ้น และผู้ที่มีคัมภีร์หรือตำราต่างๆ ก็นำมามอบให้แก่หอพระสมุด หอพระสมุดก็เปิดโอกาสให้แก่ประชาชนเข้ายืมอ่าน และคัดลอกตำรับตำราต่างๆ ได้ ด้วยเหตุนี้ วิชาโหราศาสตร์จึงออกไปสู่ประชาชนทั่วไป แต่ก็ลุ่มๆ ดอนๆ เนื่องจากวิชาโหราศาสตร์เป็นวิชาละเอียดอ่อน สืบสนมีค้ายากมาก “มีผู้เรียบเรียงรวบรวมตำราขึ้นมาก็มากเกินไป และราคาแพง”

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มีผู้ครองตำแหน่งโหราธิบดี ๖ ท่านมีรายนาม ดังนี้

๑. พระยาโหราธิบดี (ชื่อ อิม)
๒. พระยาโหราธิบดี (ชื่อ คำ)
๓. พระยาโหราธิบดี (ชื่อ บัว)
๔. พระยาโหราธิบดี (ชื่อ เกื่อน)
๕. พระยาโหราธิบดี (ชื่อ ชุ่ม)
๖. พระยาโหราธิบดี (ชื่อ แหมยม)

ผู้ครองตำแหน่งโหราธิบดีทั้ง ๖ ท่านหาเป็นผู้สืบตระกูลติดต่อกันไม่ ตัวอย่างหาผู้สืบตระกูลติดต่อกันไม่ได้ คือในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ศรีปราชญ์เป็นบุตรพระยาโหราธิบดีตามประวัติศรีปราชญ์นี้มีปฏิภาณดีเลิศกว่าคนในสมัยนั้น แต่ศรีปราชญ์ก็ไม่ได้ครองตำแหน่งโหราธิบดี ด้วยอำนาจโชคชะตาของมนุษย์ย่อมอยู่เหนือสิ่งอื่นใด ดูแต่ศรีปราชญ์เกิด แม้ทั้งที่ได้รับพระราชทานพรของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแล้วก็ยังค้มไม่ได้ ดังที่พระยาโหราธิบดีพยากรณ์ไว้แต่เยาว์ว่า จะถูกประหารด้วยคมหอกคมดาบ^{๔๔}

สรุปได้ว่าโหราศาสตร์ยุคนี้ได้รับการศึกษาวิชาโหราพร้อมกับลัทธิทางศาสนาและพิธีพราหมณ์ด้วย อันมีพระโสณะเถระและพระอุตระเถระมาเผยแผ่พระพุทธศาสนา สมัยกรุงสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยา มีพราหมณ์ เป็นโหราประจำพระองค์พระเจ้าแผ่นดิน โหราศาสตร์ฟุ้งตกมาถึงมือประชาชนทั่วไป เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปิดหอพระสมุดแห่งชาติขึ้น

โหราศาสตร์ในศตวรรษที่ ๒๐

ในช่วงครึ่งศตวรรษที่ ๒๐ โหราศาสตร์ได้เจริญและแพร่หลายอย่างสูงสุดไม่เพียงแต่ในประเทศเยอรมันนี สวิตเซอร์แลนด์ ส่วนกลางของทวีปยุโรป ยังแพร่หลายในอเมริกาเหนือด้วย

^{๔๔} สิงห์โต สุริยาอารักษ์, โหราศาสตร์ไทย เรียนด้วยตัวเองเล่มเดียวจบ, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : ดวงดีการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๗-๑๐.

เหตุผลหรือจุดมุ่งหมายในการศึกษาโหราศาสตร์ไม่ใช่จะมุ่งศึกษาวิชาด้านพยากรณ์ศาสตร์อย่างเดียว แต่ยังพบความหลากหลายในเชิงวิชาการที่มีความเกี่ยวข้องกับวิชาปรัชญาศาสนาและจิตวิทยาปัจจุบันนี้โหราศาสตร์ได้รับการยอมรับว่าเป็นสาขาวิชาที่มีปริญญาตรี โท เอก หรือหลักสูตรที่มีใบประกาศนียบัตรรองรับจากสถาบันการศึกษาที่น่าเชื่อถือเช่น คณะโหราศาสตร์ศึกษาในกรุงลอนดอน (The Faculty of Astrological Studies in London) มหาวิทยาลัยบาร์ทสป่า (Baht Spa University) มหาวิทยาลัยแห่งเคนท์ (University of kent) และจากเว็บไซต์ต่างๆ มากมาย เช่น

www.astrology.Org.ukwww.halexandria.orgwww.astro.com.

www.astrologycolledge.com

ที่คนทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลวิชาโหราศาสตร์ที่มีหลักสูตรหลักเกณฑ์เดียวกันจากทั่วทุกมุมโลก^{๔๙}

โหราศาสตร์ถูกใช้เป็นเครื่องมือทางด้านจิตวิทยาเพื่อให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาในการตัดสินใจทั้งทางด้านธุรกิจ งานอาชีพ ความรัก สุขภาพ การลงทุนเพื่อหาแนวทางและเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินของชีวิตมีความราบรื่นมากที่สุด ในปัจจุบันโหราศาสตร์ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย เราสามารถหาอ่านคอลัมน์โหราศาสตร์ได้จากนิตยสาร หนังสือพิมพ์ ได้เกือบทุกฉบับ โหราศาสตร์ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับศาสตร์หลายๆ ศาสตร์ทั้งศาสนา จิตวิทยา และปรัชญา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยแก้ปัญหาของสังคมและถ้าโหราศาสตร์ไม่ดีจริง ก็คงไม่สามารถเจริญรุ่งเรือง สืบทอดมาตั้งแต่ในอดีตกาลมาจนถึงรุ่นปัจจุบันนี้ได้

โหราศาสตร์เป็นวิชาสถิติเบื้องต้นในแง่ที่ว่า ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) ที่เป็นตัวเลขซึ่งแสดงข้อเท็จจริงต่างๆ มีการตีความหมาย (Interpretation)

วิชาโหราศาสตร์มิได้ใช้วิธีการศึกษาด้วยการคาดคะเน (Estimation) แต่ได้ใช้วิธีการศึกษาด้วยการพินิจพิจารณา (Analysis) ทั้งสามกาล คือ อดีตกาล ปัจจุบันกาล และอนาคตกาล การเก็บสถิติดวงชะตาต่างๆ ก็ต้องเก็บอย่างไม่มีอคติ (Unbiase) มิฉะนั้นข้อมูลที่ได้หรือปรากฏการณ์ (Events) จากการทำนายก็จะไม่ได้ไม่ตรงกับความเป็นจริง หลักของการทำนายดวงชะตานั้นมีอยู่จริง แต่ความแม่นยำนั้นขึ้นอยู่กับโหรหรือนักโหราศาสตร์หรือนักพยากรณ์แล้วแต่จะเรียก ว่าเข้าใจวิธีการอ่านดวงชะตาได้มากน้อยแค่ไหน อ่านได้ละเอียดลึกซึ้งแค่ไหน ถ้าโหรผู้นั้น

^{๔๙} กัญยาวิริ สัทธาพงษ์, **คิดใหม่โหราศาสตร์หลังนวยุค**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๔๗-๕๐.

เห็นดวงชะตาแล้วทายได้ไม่ก็คำก็ไม่เรียกว่าเป็นนักโหราศาสตร์ ในกรณีที่เป็นนักโหราศาสตร์จริงๆ ที่สามารถอ่านดวงชะตาได้เหมือนกับรู้จักบุคคลผู้นั้นมาแรมปีแล้ว ระดับความเชื่อถือ (Level of confidence) ในการทำนายจะมีถึง ๙๕% ซึ่งหมายความว่า ความผิดพลาดคลาดเคลื่อน (Error) ในการทำนายนั้นมีเพียง ๕% หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งตามวิชาสถิติว่า ความน่าจะเป็นไปได้ (Probability) ของคำพยากรณ์นั้นเป็น .๙๕ ในเมื่อความผิดพลาดคลาดเคลื่อนเป็น .๐๕ หรือกล่าวอย่างง่าย ๆ ว่าใน ๑๐๐% นักโหราศาสตร์จะทำนายผิดเพียง ๕% เท่านั้นเอง ฉะนั้นเราจะพบว่า นักโหราศาสตร์ที่ชำนาญจริงๆ นั้นจะสามารถกำหนดวันตายของเจ้าของดวงชะตาได้ด้วย

๒.๔.๒ ความหมายของโหราศาสตร์

โหราศาสตร์^{๙๐} (astrology) ภาษาอังกฤษมาจากภาษาลาตินและกรีก astron (ดวงดาว) กับ logia (ความรู้) รวมกันคือความรู้เกี่ยวกับดวงดาว ส่วนภาษาไทยคำว่าโหราศาสตร์รับมาจากอินเดีย เกิดจาก โหรา ที่มาจาก อโหราตร์ หรืออโหรตต์ แปลว่าวันและคืน

คำว่า “โหราศาสตร์”^{๙๑} มีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลายรูปแบบตามทัศนะของแต่ละบุคคลและผู้รู้หลายท่านก็ให้ความหมายคล้ายๆ กัน บ้างก็ว่าโหราศาสตร์ คือ วิทยาศาสตร์ ที่ว่าด้วยการค้นหาความจริง โดยอาศัยปรากฏการณ์บนท้องฟ้าเป็นมูลฐานบางท่านก็กล่าวว่า เป็นเรื่องที่ว่าด้วยการทำนาย และการพยากรณ์โชคชะตามนุษย์และปรากฏการณ์ต่างๆ ของโลกโดยอาศัยดวงดาว บางท่านก็กล่าวว่า เป็นวิทยาศาสตร์ ซึ่งว่าด้วยระเบียบของโลก ฯลฯ แต่โดยข้อเท็จจริงแล้ว ก็คือเรื่องที่ว่าด้วยการปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงทั้งหลาย ที่อาศัยปรากฏการณ์บนท้องฟ้า

โหราศาสตร์^{๙๒} หมายถึง วิชาว่าด้วย การพยากรณ์โดยอาศัยการโคจรของดวงดาวเป็นหลัก

พระยาปริรักษเวชการ^{๙๓} โหราศาสตร์ หมายถึง “เป็นวิชาที่ว่าด้วยการทำนายและการพยากรณ์ชะตาของมนุษย์ และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของโลก โดยอาศัยตำแหน่ง ของดวงดาวต่าง ๆ เป็นเครื่องชี้”

^{๙๐} กัญยาวิโร สัทธาพงษ์, **คิดใหม่โหราศาสตร์หลังนวยศ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๓๗.

^{๙๑} ประยูร พลอารีย์, **อารัมภบทโหราศาสตร์ โรงเรียนโหราศาสตร์ กรุงเทพมหานคร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรวิทย์, ๒๕๒๑), หน้า ๑.

^{๙๒} ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชัน, ๒๕๔๖), หน้า ๑๓๗๓.

ศ.ดุสิต^{๙๔} โหรา คือ ดาว “ศาสตร์” คือ วิชา รวมกันคือ “วิชาแห่งดวงดาว” หรือวิชาที่ใช้ดวงดาวเป็น “อุปกรณ์” สำคัญ

หลวงวิจิตรวาทการ^{๙๕} โหราศาสตร์ หมายถึง วิชาทำนายการณืล่วงหน้าบางอย่างใช้กำลังดวงจิตและบางอย่างไม่ต้องใช้

วาสนา จันทภาษา^{๙๖} โหราศาสตร์ หมายถึง โหราศาสตร์เป็นวิชาที่ กล่าวถึงอำนาจหรืออิทธิพลของดวงดาวที่มีต่อชุมชนชาติในชั้นบรรยากาศที่หุ้มห่อโลก เกิดการรวมตัวทำให้เกิดการดึงดูดจนมีผลกระทบต่อสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกมนุษย์ทั้งนามและรูปแสดงกาลเวลาความสว่าง ความมืด ความร้อน ความเย็น การดึงดูด พลังงาน ความรุ่งโรจน์ และความอับปางที่มีต่อพฤติกรรมของมนุษย์ (Human Behavior)

พระมหาสมคิด เสือกะ^{๙๗} ได้ให้ความหมายว่าโหราศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการพยากรณ์ความเป็นไปของโลกสิ่งมีชีวิตบนโลกโดยอาศัยปรากฏการณ์โคจรของดวงดาวและมีการรวบรวมเป็นสถิติเพื่อเป็นข้อมูลในการพยากรณ์สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่กฎเกณฑ์เดียวกัน

สรุปได้ว่า จากความหมายของโหราศาสตร์ โหราศาสตร์เป็นวิชาพยากรณ์ ที่เนื่องมาจากอำนาจของดวงดาวต่างๆ ที่มีต่อสรรพสิ่งทั้งหลายในโลก เป็นวิชาการทางนามและรูปแสดงกาลเวลาความส่องสว่าง ความรุ่งโรจน์ ความร้อน ความดึงดูด และพลังงานที่มีต่อแรงจูงใจ โดยใช้สถิติปัญญาสั่งสมความรู้ต่อนอย่างหลากหลาย ผสมผสานกลมกลืนระหว่างศาสนา วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม การประกอบอาชีพ และสิ่งเหนือธรรมชาติ นำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต ตลอดจนจนถึงการแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับกาลสมัย

^{๙๓} พระยาปริวัตรเวชการ, **มิตรสยามการพิมพ์**, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๑๑), หน้า ๑๗.

^{๙๔} ศ.ดุสิต, **รู้ชีวิตด้วยดวงดาว**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : มติชน, ๒๕๔๘), หน้า ๑๖.

^{๙๕} หลวงวิจิตรวาทการ, **พลตรี, กำลังความคิด**, (กรุงเทพมหานคร : สร้างสรรค์บุ๊ค, ๒๕๔๑), หน้า ๕.

^{๙๖} วาสนา จันทภาษา, **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโหราศาสตร์ไทย**, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๑๘), หน้า ๑.

^{๙๗} พระมหาสมคิด เสือกะ, **จริยธรรมในอาชีพโหราจารย์, วิทยานิพนธ์ อ.ม.**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๓), หน้า ๓๖.

๒.๔.๓ ความสำคัญของโหราศาสตร์

ภิญโญ พงศ์เจริญ^{๙๘} ได้กล่าวว่า โหราศาสตร์เป็นวิชาพิเศษ มีคุณค่าช่วยให้รู้กาลรู้คราวที่จะประสบโลกธรรมได้อยู่เป็นอันมาก เพราะโหราศาสตร์ให้ความสนใจโดยเฉพาะเกี่ยวกับชาตาชีวิตอันดำเนินไปตามกระแสธรรมกระแสโลกภายใต้อิทธิพลของดวงดาวทั้งหลาย ซึ่งโหรได้จำลองลงเป็น “ดวงชาตากำเนิด” ข้อคิดที่แทรกไว้ นั้น ได้แนวความคิดจากพระพุทธรูป เรื่องนี้สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเหล่าวิญญูชนทั้งหลายยกย่องว่าทรงเป็นโลกวิทู รอบรู้โลกด้วยพระสัพพัญญุตญาณ ตรัสเทศนาบรรเทาไว้โดยนัยหนึ่งว่า “ดูกร ภิกษุทั้งหลายแม้ตถาคตเป็นอรหันต์สัมมาสัมพุทธะในกาลบัดนี้ ก็เป็นกรรมวาที คือ กล่าวสอนว่ากรรมนั้นมีจริงเป็นจริง เป็นกิริยาวาที กล่าวสอนว่ากิริยาทั้งหลายมีจริงเป็นจริง เป็นวิริยะวาที กล่าวสอนว่า วิริยะความเพียรก็มีจริงเป็นจริง เช่นเดียวกันกับพระพุทธรูปในอดีตและอนาคต...” ดังนี้ การพยากรณ์ความเป็นไปของชีวิตต้องอาศัยดวงชะตาเป็นหลัก และดวงชาตานั้นเกิดขึ้นจากดาวพระเคราะห์โคจรตามฤกษ์และราศี...”

บริรักษ์ เวชการ^{๙๙} ได้กล่าวว่า โหราศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยการทำนายและการพยากรณ์โชคชะตาของมนุษย์และปรากฏการณ์ต่างๆ ของโลก โดยอาศัยตำแหน่งของดวงดาวต่างๆ เป็นเครื่องชี้คำว่า “โหราศาสตร์” เป็นศัพท์สันสกฤต แปลว่า “วิชาที่ว่าด้วยเวลา”ตามตำราพหุศาสตร์กาของ **ท่านวราหมิหิระ** กล่าวว่า เป็นคำที่มาจากคำผสมสองคำ คือ “อโห” และ “ราตรี” ซึ่งแปลว่า “วัน และคืน” แต่ได้ตัดอักษรพยางค์แรกและพยางค์หลังออกเสีย จึงเหลือเพียงคำว่า “โหรา” มีคำอีกคำหนึ่งที่มักใช้เรียกแทนโหราศาสตร์ คือ “โหราศาสตร์” ซึ่งแปลว่า “วิชาที่ว่าด้วยแสงสว่าง” ในภาษาอังกฤษ เรียกวิชานี้ว่า “แอสโตรโลยี” แปลว่า “วิชาที่ว่าด้วยดาว” ดังนั้นวิชาโหราศาสตร์จึงเป็นวิชาพยากรณ์ชนิดหนึ่ง ซึ่งอาศัยเวลาและตำแหน่งของดวงดาวในท้องฟ้าเป็นสำคัญไม่ได้หมายถึงการพยากรณ์ด้วยวิธีอื่น เช่นการดูลายมือ การดูไพ่ หรือ การดูด้วยวันนับเลข เป็นต้น อีกประการหนึ่ง โหราศาสตร์เป็นวิชาที่ต่างกับวิทยาศาสตร์ธรรมดาอยู่บ้าง โดยที่โหราศาสตร์บรรดาที่เราได้ศึกษากันมา เช่น คณิตศาสตร์กิติ วิชาเคมีกิติ หรือวิชาชีววิทยาก็ดี

^{๙๘} ภิญโญ พงศ์เจริญ, บทบาทของโหรในสังคมไทย, ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร :สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๔๑.

^{๙๙} บริรักษ์ เวชการ, **หลักโหราศาสตร์ทั่วไป** มูลฐานของโหราศาสตร์และประโยชน์ของการศึกษาโหราศาสตร์ มรดกแห่งโหรสยาม สมาคมโหรแห่งประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๓๕), หน้า ๑-๒.

เหล่านี้เป็นวิชาที่มีกฎเกณฑ์และอาศัยเหตุผลประกอบ นำมาทดลองและพิสูจน์และทดลองให้เห็นประจักษ์โดยไม่ยากนัก ส่วนโหราศาสตร์นั้นเป็นวิชาที่ค่อนข้างลึกซึ้งและยากแก่การพิสูจน์และทดลองโดยวิธีเช่นเดียวกันกับการทดลองทางวิทยาศาสตร์ ด้วยเหตุนี้นักวิทยาศาสตร์ส่วนมากจึงยังไม่รับรองโหราศาสตร์ เช่น วิทยาศาสตร์อื่น ๆ อย่างไรก็ตาม โหราศาสตร์ก็เป็นวิชาเก่าแก่ที่สุดวิชาหนึ่ง ซึ่งได้ศึกษากันมาแต่โบราณจนถึงปัจจุบันนี้ และยังเป็นวิชาที่อยู่ในความสนใจของชนชาติต่าง ๆ ทั่วโลกไม่น้อย

๒.๔.๔ ความเชื่อทางโหราศาสตร์

ภิญโญ พงศ์เจริญ^{๑๐๐} ความเชื่อของโหรและผู้ให้บริการทางโหราศาสตร์เกี่ยวกับดวงชะตาหรือวิถีชีวิต ได้เป็น ๔ กลุ่ม คือ

- ๑) กลุ่มความเชื่อที่ว่าวิถีชีวิตหรือดวงชะตา ขึ้นอยู่กับอำนาจความเพียรพยายาม
- ๒) กลุ่มความเชื่อที่ว่าวิถีชีวิตหรือดวงชะตา ตกอยู่ภายใต้กฎแห่งกรรม
- ๓) กลุ่มความเชื่อที่ว่าวิถีชีวิตหรือดวงชะตา ขึ้นอยู่กับอำนาจของกาลเวลา
- ๔) การกระทำ (กรรม) และกาลเวลา ผสมผสานกัน

๒.๔.๕ ประเภทของโหราศาสตร์

หลวงวิจิตรวาทการ^{๑๐๑} ได้แบ่งโหราศาสตร์ออกเป็น ๑๐ ประเภท คือ

๑) วิชาทำนายโดยถืออำนาจดวงดาวเป็นเกณฑ์ (astrology) หมายความว่า การเอาวัน เดือน ปี และเวลาตกฟากมาคำนวณแล้วทำนายตามหลักเกณฑ์ของโหราศาสตร์ และหมายเอาประเภทอื่น ๆ ด้วย เช่น เลข ๗ ตัว เป็นต้น

- ๒) วิชาทำนายด้วยการดูลักษณะคน (Physiognomony) ที่เรียกว่า นรลักษณ์
- ๓) วิชาทำนายด้วยการดูเส้นลายมือ (Chiromancy) ที่เรียกว่า หัตถศาสตร์
- ๔) วิชาทำนายด้วยลักษณะของคนโดยการดูลายมือเขียนหนังสือของเขา

(Graphology)

- ๕) วิชาทำนายไฟ (Cartomancy)
- ๖) วิชาทำนายฝัน (Oniromancy)

^{๑๐๐} ภิญโญ พงศ์เจริญ, บทบาทของโหรในสังคมไทย, ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต., หน้า ๔๔.

^{๑๐๑} หลวงวิจิตรวาทการ, พลตรี, กำลังความคิด, หน้า ๕-๑.

๗) วิชาทำนายด้วยการจับต้องสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Psychometry) อย่างที่หมอลิ้นทำนายโดยวิธีจับเส้นตรวจเลือดลม

๘) ทิปจักษุ (Chairvoyance)

๙) ลางต่าง ๆ (Presage)

๑๐) การเสี่ยงทาย (Oracle) ทวารัช^{๑๐๒} โหราศาสตร์มีหลายประเภท เท่าที่เข้าใจกันนั้น โดยมากทราบกันเพียงว่า โหราศาสตร์มีเพียงประเภทเดียว นั่นคือ “โหราศาสตร์ชะตาบุคคล” แต่แท้จริงแล้วมีหลายประเภท ดังนี้

๑๑) โหราศาสตร์ชะตาบุคคล (Natal Astrology) และการพยากรณ์ชะตาบุคคลก็มักจะแบ่งออกเป็น ๒ แนว

แนวที่ ๑ พยากรณ์พื้นชะตาชีวิต (หรือชาติชะตา) ว่าเจ้าของดวงชะตา ว่าเจ้าของดวงชะตาเป็นผู้มีนิสัยใจคอ สติปัญญา ลักษณะ ท่าที ทศนคติ การครองชีพ อาชีพการงานคู่ครองฐานะ เป็นต้น จะเป็นอย่างไร มีอะไรดีที่ควรส่งเสริม มีอะไรด้อยที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้น

แนวที่ ๒ พยากรณ์ชะตาจร (หรือโชคชะตา) ว่าเจ้าของดวงชะตา จะประสบโชคดี -เคราะห์ร้ายอายุเท่าใด มีกรรมเก่าให้โทษเมื่อไร จะปรับปรุงแก้ไขหรือป้องกันเหตุการณ์ในชีวิตตอนไหน จะได้ทราบล่วงหน้าที่จริงการจะรู้ล่วงหน้า ก็เสมือนการมีไฟฉายไว้ในมือขณะเดินทางหรือดำเนินชีวิตไป ย่อมส่องไฟเห็นหนทางว่า ตอนไหนราบรื่น ตอนไหนขรุขระ ซึ่งย่อมเป็นประโยชน์ และได้เปรียบดียิ่งกว่าผู้ที่ไม่มีดวงไฟฉายไว้ในมือ ซึ่งอาจเดินคลำทางไปในที่มืดโดยไม่มีทางทราบ ว่าตอนไหนราบรื่น ตอนไหนขรุขระ อาจประสบเคราะห์ร้ายได้มากขึ้นด้วย

๓) โหราศาสตร์ประเภทพยากรณ์ชะตาบ้านเมือง (Mundane National Astrology) ซึ่งกล่าวถึงชะตาส่วนรวมของกลุ่มคน ชาติ ภาษา ประเทศ ทวีปหรือโลก ว่าจะประสบเหตุการณ์ดีร้ายประการใด ตำราเก่าแก่ของไทยเราก็ก้าวถึงดวงดาวต้องแ่งดวงจันทร์ ดาวเคราะห์เข้าสู่วงพระจันทร์ และอื่นๆ ในลักษณะใด จะมีเหตุการณ์อะไรขึ้น เกี่ยวกับปรากฏการณ์ของดาวหางแผ่นดินไหว อุปราคาทั้งสุริยุปราคาและจันทรุปราคา เป็นต้น ตำราอินเดีย ชื่อ พฤษส์สัมหิตา แต่งโดย วราหะ มิหิรา กล่าวถึงจักราศีที่ครอบครองเหนือประเทศชาติต่าง ๆ และตำราของฝรั่งในชุด Alan Leo's Astrological Manuals, No. 13 Mundanc Astrology-H. S.Green ก็กล่าวไว้ละเอียดดี

^{๑๐๒} ทวารัช (นามแฝง), พฤษส์นิยาม, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : อักษรวิทย์วิทยา, ๒๕๐๖), หน้า ๕๖-๖๒.

๔) โหราศาสตร์ประเภทพยากรณ์กาลชาตา มีการจับยามดูเวลาที่ผู้ถามปัญหา ขึ้น เพื่อให้ทราบเหตุการณ์ดีร้ายของคำถามที่มีผู้ถามขึ้น ของหายจะได้คืนหรือไม่ ความสำเร็จในกิจการทั้งปวงจะมีหรือไม่ ตลอดจนในเรื่องเกี่ยวกับการเดินทาง การแสวงหาลาภ การติดต่อ และอื่น ๆ อีกมากมาย ตำราของไทยเรามีวิธีการมากมาย และกล่าวไว้ละเอียดลออด้วย ตำราของอินเดียเรียกโหราศาสตร์ประเภทพยากรณ์นี้ว่า “ปรัศนศาสตร์” ส่วนตำราของฝรั่งเศสก็เรียกชื่อว่า Horary Astrology

๕) โหราศาสตร์ประเภทการแพทย์ กล่าวถึง ดวงดาวและจักราศี เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับร่างกายของมนุษย์และครอบครองโรคภัยไข้เจ็บของบุคคล และชี้แจงแสดงจุดอ่อนของร่างกายอันจะก่อให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บขึ้นได้ แนะนำแนวทางป้องกันรักษาตัวและสุขภาพให้ดีขึ้น ตำราของไทยเราก็มี กล่าวไว้ถึงจักราศีสัมพันธ์กับส่วนอวัยวะร่างกาย ตำราอินเดียก็มีคัมภีร์อายุรเวทแต่งโดย บ.ว.รามันและตำราของตะวันตกมี Medical Astrology, - Astro - Therapeutics หลายเล่มด้วยกันที่น่าสนใจ คือ Encyclopedia of psychological - Astrology by Mr. C.E.o. Carter, B.A.

๖) โหราศาสตร์ประเภทอุตุนิยม โหราศาสตร์ประเภทพยากรณ์ ลม ฟ้า อากาศ ความร้อน ความหนาว เมฆ หมอก ฝน คลื่น ลม พายุ วาตภัย ฯลฯ เป็นประเภทคล้ายคลึงกับหน้าที่ของกรมอุตุนิยมวิทยา ซึ่งพิจารณาตำแหน่งและทัศนะสัมพันธ์ของดวงดาวแล้วสามารถพยากรณ์ภาวะลม ฟ้า อากาศ ในระยะใด ๆ ก็ได้ ตำราของไทยเราก็ดี และตำราของอินเดียก็ดีมีกล่าวถึงฤดูกาล ตามสุริยวิถี ของฝรั่งก็กล่าวไว้ใน Astyro-Meteorology เช่น WeatherPredicting by H.s Green เป็นต้น

๗) โหราศาสตร์ประเภทการเกษตร เป็นโหราศาสตร์อีกประเภทหนึ่ง ที่กล่าวถึงเรื่องการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ให้ถูกต้องตามฤดูกาล เป็นวิชาที่น่าสนใจศึกษาค้นคว้ามาก เพราะดวงดาวมีความสัมพันธ์กับโลกธาตุและมีอิทธิพลเกี่ยวกับความเจริญของพืชผลธัญญาหารต่างๆ ดังที่เห็นได้จากคำพยากรณ์ในโหราศาสตร์รายเดือน แนะนำการหาเวลาที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ พักไซ้ เลี้ยงปลา และอื่น ๆ ตำราของฝ่ายตะวันออกก็มีกล่าวถึงอยู่บ้างเหมือนกัน ส่วนตำราของฝ่ายตะวันตกมีชื่อว่า “Agricultural Astrology”

๘) โหราศาสตร์ประเภทการคลัง เป็นวิชาที่กล่าวถึงภาวะการเงิน การเศรษฐกิจ การธนาคาร การค้า สินค้า เกี่ยวกับสต็อกและแชร์ โบหุ่่น การแลกเปลี่ยนอัตราเงินตราระหว่างประเทศ กิจการเกี่ยวกับหุ้นส่วน พันธบัตรเงินกู้และอื่น ๆ อีก ที่เกี่ยวกับเรื่องการเงิน โหราศาสตร์ประเภทนี้ค่อนข้างจะใหม่และทันสมัยอยู่มาก สามารถนำเอาวิถีโคจรของดวงดาวมาให้สถิติที่

ถูกต้องถึงภาวะการเงิน เงินผิด เงินเฟ้อ และเงินฟุบ และเงินอื่น ๆ อีกมาก ตำราฝรั่งเรียกชื่อ วิชาโหราศาสตร์การคลัง Finaacial Astrology

๙) โหราศาสตร์ประเภทให้ฤกษ์ ความจริงโหราศาสตร์ประเภทนี้มีความสำคัญมากที่สุด มักกล่าวถึงกันมากตั้งแต่สมัยโบราณกาล การยกทัพขึ้นรบเกี่ยวกับข้าศึก การรบพุ่งทำสงครามกัน มักดูฤกษ์ยามเวลา เมื่อไม่นานมานี้เอง ก็มีการให้ฤกษ์ยกพลขึ้นบก ซึ่งต้องเสี่ยงกับชีวิตทหารในสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งวันนั้นเรียกชื่อกันว่า วัน ดี เดย์ ต้องหาวันที่ดีที่สุดทีเดียว การหาฤกษ์ยามเวลาที่เป็นมงคล และสวัสดิภาพของชีวิต เกี่ยวกับความเป็น ความตาย และความปลอดภัยในการเสี่ยงภัยต่างๆ ด้วย ดังนั้น การให้ฤกษ์จึงมีความสำคัญที่สุด ในพงศาวดารและประวัติศาสตร์ มีการให้ฤกษ์เวลาเสด็จยาตราทัพ การให้ฤกษ์อื่น ๆ ก็มีอีกมาก เช่น ฤกษ์ก่อสร้าง ฤกษ์เปิดสถานที่ ฤกษ์แต่งงาน ฤกษ์ขึ้นบ้านใหม่ ฤกษ์ยกศาลพระภูมิ และอื่นๆ เป็นต้น วิชาโหราศาสตร์ประเภทนี้ ไทยเรามีมาช้านานแล้ว เรียกว่า การให้ฤกษ์ ในอินเดียก็มีเหมือนกัน ตำราอินเดียเรียก มุหุรตะ และสากลก็มีกับเขาด้วยเช่นกัน เรียกชื่อกันว่า Electional Asdtrology

ภิญโญ พงษ์เจริญ^{๑๐๓} โหราศาสตร์มีหลายประเภทที่ใหญ่ๆ และสำคัญ มีดังนี้ คือ

- ๑) โหราศาสตร์ชาตาบุคคล
- ๒) โหราศาสตร์ชาตาบ้านเมือง
- ๓) โหราศาสตร์กาลชาตา
- ๔) โหราศาสตร์การแพทย์
- ๕) โหราศาสตร์อุตุนิยม
- ๖) โหราศาสตร์การเกษตร
- ๗) โหราศาสตร์การคลัง
- ๘) โหราศาสตร์การให้ฤกษ์

๒.๔.๖ ประโยชน์ของโหราศาสตร์

ประโยชน์ของโหราศาสตร์ตามหลักพุทธศานาจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อบุคคลมีความเข้าใจโหราศาสตร์ให้ถูกต้องตามหลักพุทธปรัชญา หลักสำคัญที่ต้องยึดไว้คือ กรรมและปัจจัยการพุทธศานาเชื่อว่าสรรพสิ่งล้วนเกิดจากเหตุและปัจจัย ข้อนี้อธิบายหลักการของโหราศาสตร์ได้ เพราะธรรมชาติแวดล้อมและบุคคลย่อมเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กัน เป็นเหตุปัจจัยซึ่งกันและกัน เท่านั้นยัง

^{๑๐๓} ภิญโญ พงษ์เจริญ, บทบาทของโหรในสังคมไทย, ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต., หน้า ๔๖-๔๗.

ไม่พอ พุทธศาสนายังเน้นที่เสรีภาพของบุคคลอีกด้วย กล่าวคือ เจตนาอันประกอบไปด้วยกุศลหรืออกุศล เป็นเหตุให้เกิดกรรม อันนำสู่วงรอบของวัฏฏะที่ไม่สิ้นสุด การทำนายที่ใช้ภาพในอดีตเป็นตัวชี้เหตุการณ์ในอนาคตเท่านั้นจึงไม่เพียงพอ จะต้องรวมกับเหตุปัจจุบันคือเจตนาในการกระทำด้วย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการทำนายของโหราศาสตร์มีได้จริงแต่ก็ไม่ถูกต้องทั้งหมด ด้วยกรอบดังนี้ ผู้วิจัยขอแบ่งประโยชน์ที่พึงได้จากโหราศาสตร์ออกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

๑) โหราศาสตร์กับประโยชน์ในปัจจุบัน

ประโยชน์ปัจจุบันเป็นจุดหมายเฉพาะหน้า หมายถึงประโยชน์ที่มองเห็น ๆ กันอยู่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน หรือเรื่องธรรมดาที่มุ่งหมายกันในโลกนี้ ได้แก่ ลาภ ยศ สุข สรรเสริญ หรือทรัพย์สิน ฐานะ เกียรติ ไม้ตรี ชีวิตคู่ครองที่เป็นสุข เป็นต้น รวมถึงการแสวงหาสิ่งเหล่านี้โดยทางชอบธรรม การปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านี้โดยทางที่ถูกต้อง การใช้สิ่งเหล่านี้ทำตนและคนที่เกี่ยวข้องให้มีความสุข การอยู่ร่วมกันด้วยดี ปฏิบัติหน้าที่ต่อกันอย่างถูกต้องในระหว่างมนุษย์เพื่อความสุขร่วมกัน^{๑๐๔}

นั่นคือประโยชน์ในปัจจุบันมุ่งที่การทำมาหาเลี้ยงชีพในปัจจุบันให้มีความสุขตามอัตภาพ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โหราศาสตร์มีส่วนช่วยในด้านนี้ได้ ดังนี้

๑. ทำให้เข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ลึกซึ้งขึ้น ด้วยความที่โหราศาสตร์สามารถสะท้อนบุคลิกลักษณะของบุคคลออกมาได้อย่างเป็นภววิสัย คือไม่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิดของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง การใช้ดวงชะตาเพื่อวิเคราะห์อุปนิสัยของบุคคล แม้จะไม่ได้มีความถูกต้องอย่างวิทยาศาสตร์ แต่ก็เป็นที่ยอมรับว่าเป็นศาสตร์และศิลป์ที่สามารถทำความเข้าใจจิตใจมนุษย์ที่ซับซ้อนได้ การที่บุคคลมีความเข้าใจอุปนิสัยของตนทำให้เกิดความมั่นใจในการใช้ชีวิต มีความสุขกับสิ่งที่ตนมี สามารถกำหนดเป้าหมายในชีวิตของตนได้อย่างมั่นใจ และรู้จักจุดพร่องของตนเพื่อพัฒนาชีวิตให้ดียิ่งขึ้น ส่วนการรู้ถึงอุปนิสัยของผู้อื่น ทำให้เข้าใจถึงความเป็นตัวตนของคนอื่น สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข เสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน

๒. เป็นแนวในการเลี้ยงดูและช่วยแนะแนวในการศึกษา เนื่องจากโหราศาสตร์ทำให้รู้ถึงความโน้มเอียงทางด้านอารมณ์และความถนัดของบุคคลที่มีมาตั้งแต่เกิด ทำให้บิดามารดามีแนวทางในการเลี้ยงดูให้บุตรธิดาแสดงศักยภาพของตนออกมาได้อย่างเต็มที่ เมื่อถึงเวลาจะเลือกเรียน ก็สามารถเป็นเครื่องชี้แนะทิศทางการศึกษาที่เหมาะสมกับศักยภาพที่ตนมี ทำ

^{๑๐๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, หน้า ๕๙๕.

ให้ไม่ต้องเสียเวลาในกรณีที่หลงเรียนไปในสาขาที่ตนไม่ชอบ เมื่อเรียนจบก็จะได้ทำงานที่เหมาะสมกับ
อุปนิสัยและความถนัดของตน การใช้ชีวิตของบุคคลย่อมมีความสุขเมื่อได้ทำในสิ่งที่ตนพอใจ

๓. ช่วยจัดสรรคนให้เหมาะกับหน้าที่ การที่เราสามารถเข้าใจบุคคลอื่นด้วย
ระยะเวลาอันรวดเร็ว ไม่ต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นเวลาพอสมควร ทำให้สามารถจัดสรรบุคคลเข้า
ทำงานได้ตรงตามหน้าที่ที่เหมาะสม และไม่เสียเวลามากในการทดลองงาน ถึงแม้โหราศาสตร์จะ
ไม่ได้ถูกต้องทั้งหมด แต่ก็มีส่วนช่วยได้มาก โดยใช้ประกอบกับวิธีสัมภาษณ์ปกติ ปัจจุบันเริ่มมีการ
ใช้หลักวิเคราะห์คนด้วยโหราศาสตร์ในการเลือกบุคคลเข้าทำงานบ้างแล้ว

๔. ช่วยเลือกคู่ที่เหมาะสมกับตน คำว่า “คู่” ในที่นี้หมายถึงบุคคลที่ต้องมา
ดำเนินกิจการต่างๆ ร่วมกันเรา หรืออยู่ร่วมกับเรา หมายถึงทั้งคู่ครอง หุ่นส่วน คู่ค้า และบุคคลที่
เรามีปฏิสัมพันธ์ด้วยเป็นประจำ การที่เรารู้อุปนิสัยของกันและกัน ทำให้รู้ความสัมพันธ์นั้นจะ
ราบรื่นหรือไม่ ถ้ามีความขัดแย้งกันจะขัดแย้งกันด้วยเรื่องอะไร เมื่อเรารู้อุปนิสัยของคนอื่นได้โดย
ไม่ต้องไปใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันก่อน ก็จะสามารถเลือกคู่ที่เหมาะสมกับตนเองได้ โดยไม่เสียเวลาและ
ไม่ประสบปัญหาในภายหลัง โหราศาสตร์มีวิชาเฉพาะทางด้านนี้เรียกว่า ซินนัสทรี (synastry) หรือ
ดวงสมพงษ์ ซึ่งก็มีมากมายหลายตำราหลายแนว ควรใช้เป็นการประกอบกับการศึกษาเรียนรู้ซึ่ง
กันและกัน

๕. ช่วยลดความกังวลและสร้างความมั่นใจในการดำเนินชีวิต ประโยชน์ที่ได้
จากการทำนายแนวโน้มชีวิตในอนาคต ช่วยให้บุคคลรู้ระยะเวลาของปัญหาที่ตนเผชิญอยู่ว่าจะ
สิ้นสุดลงเมื่อใด ลดความวิตกกังวลและสร้างกำลังใจให้อดทนต่อปัญหาต่อไป ข้อนี้เป็นหลัก
จิตวิทยาด้วย แม้คำทำนายจะมีผลไม่แน่นอน แต่ด้วยคำแนะนำที่ถูกต้อง ประโยชน์ก็เกิดขึ้นได้
เนื่องจากเมื่อบุคคลมีปัญหาสามารถระบายให้หมดห่วง ความเครียดก็ลดลงส่วนหนึ่งแล้ว เมื่อหมดห
บอกรช่วงเวลาที่เกิดปัญหาของชีวิต ทำให้คนคลายความกังวลลงอีกและมีกำลังใจสู้ต่อไปได้ เพราะ
การที่รู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นย่อมลดความกลัวและเพิ่มความมั่นใจให้มากขึ้น ข้อนี้พึงระวังในการดูเรื่อง
ดี ๆ เช่น เรื่องโชคลาภ เพราะบางครั้งอาจจะทำให้เกิดความประมาท บุคคลจะมัวแต่รอคอย
โชคชะตา ไม่ประกอบเหตุที่สมควร

๒) โหราศาสตร์กับประโยชน์ในอนาคต

ประโยชน์ในอนาคตหรือประโยชน์เบื้องหน้า เป็นประโยชน์ที่ลึกซึ้งกว่าที่จะมองเห็น
กันเฉพาะหน้าหรือผิวเผินในภายนอก เกี่ยวด้วยชีวิตด้านในหรือประโยชน์ด้านคุณค่าของชีวิต เป็น
จุดหมายขั้นสูงขึ้นไปเป็นหลักประกันชีวิตเมื่อละโลกนี้ไป ได้แก่ความเจริญงอกงามแห่งชีวิตจิตใจที่

ก้าวหน้าเติบโตด้วยคุณธรรม ความใฝ่ใจในทางศีลธรรม ในเรื่องบุญเรื่องกุศล ในการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม กิจกรรมที่อาศัยศรัทธาและความเสียสละ การมีความมั่นใจในคุณธรรม มีความสงบสุขทางจิตใจ เป็นขั้นที่ผ่อนคลายความยึดติดผูกพันในวัตถุ หันมาให้คุณค่าแก่คุณธรรมความดีงาม^{๑๐๕}

สรุปได้ประโยชน์ในภายหน้าอันเป็นผลจากการมีคุณธรรมความดี การที่จะมีความเชื่อเรื่องโลกหน้าหรือเรื่องภพหน้าที่เป็นผลจากการกระทำในปัจจุบัน บุคคลจะต้องมีความเชื่อในเรื่องของกรรมก่อน ว่าเราจะต้องเป็นผู้รับผลของการกระทำที่เราได้ทำไว้ เรื่องกรรมนี้โหราศาสตร์เป็นอุปกรณอธิบายได้เป็นอย่างดี เพราะลักษณะอุปนิสัยของบุคคลย่อมเป็นผลมาจากกรรมในอดีตทั้งสิ้น โหราศาสตร์พอจะอธิบายให้เห็นได้ว่าคนเราเกิดมาต่างกัน และคนเลือกเกิดไม่ได้ เราจะเกิดมาพร้อมกับวาสนาอุปนิสัยที่ติดมาจากอดีต เหตุการณ์ที่เราจะประสบพบเจอก็เป็นผลจากอดีต โหราศาสตร์จึงมีส่วนช่วยให้คนมีความเชื่อในเรื่องของกรรมมากยิ่งขึ้น เพราะสามารถชี้เครื่องหมายแสดงผลกรรมในอดีตได้จากอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการทำงานาย เช่น ดวงชะตา ลายมือ ลักษณะหน้าตา เป็นต้น

แต่เพียงความเชื่อผลกรรมในอดีตยังไม่ถือว่าถูกต้องตามหลักพุทธศาสนาที่เดิยวันักจะต้องปลูกความเชื่อต่อไปว่าผลกรรมในอนาคตก็ขึ้นอยู่กับกรรมปัจจุบันด้วย มนุษย์อาจจะเกิดมา มีข้อจำกัดด้วยผลกรรมในอดีต แต่ก็สามารถฝึกตน พัฒนาตนให้เจริญก้าวหน้า ด้วยกรรมปัจจุบันที่ถูกต้อง ดังนั้นจึงควรเน้นที่กรรมปัจจุบันมากกว่าผลกรรมในอดีต เนื่องจากอดีตเป็นสิ่งที่แก้ไขไม่ได้ แต่เรากำหนดชีวิตของเราเองได้ด้วยการกระทำในปัจจุบัน แต่ถ้าโหราศาสตร์มีการใช้พิธีแก้กรรมสะเดาะเคราะห์ด้วยรูปแบบต่างๆ โดยไม่ได้แก้ปัญหาด้วยตนเองนั้น ถือว่าผิดหลักพุทธศาสนา เพราะเป็นความเชื่อที่ไม่สอดคล้องกับหลักกรรม

เมื่อบุคคลมีความเชื่อเรื่องกรรมอย่างถูกต้อง ก็จะมีชีวิตดีดั่งปละ ไม่กล้าและละอายที่จะกระทำความบาป มุ่งที่จะทำบุญทำกุศลเพื่อประโยชน์และความสุขในภายหน้า ไม่ได้หวังความสุขเพียงแค่ว่าเห็นในชีวิตนี้ หรือเพียงแค่วันนี้ แต่จะมุ่งไปสู่ความสุขในวันหน้าด้วยการดำเนินชีวิตตามครรลองคลองธรรม

๓) โหราศาสตร์กับประโยชน์สูงสุด

^{๑๐๕}พระธรรมปิฎก (ป. อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๕๙๕.

ประโยชน์สูงสุดเป็นประโยชน์ที่เป็นสาระแท้จริงของชีวิต เป็นจุดหมายสูงสุดหรือที่หมายขั้นสุดท้ายได้แก่การรู้แจ้งสภาวะของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ไม่ตกเป็นทาสของโลกและชีวิต มีจิตใจเป็นอิสระ ปราศจากกิเลสเผาลนที่ทำให้เศร้าหมองขุ่นมัว^{๑๐๖}

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า พุทธศาสนาถือว่าโหราศาสตร์เป็นดิรัจฉานวิชา เป็นวิชาที่ขวางต่อการบรรลุมรรคผลนิพพาน จึงอาจจะกล่าวได้ว่าโหราศาสตร์ไม่ได้มีประโยชน์ในระดับสูงสุด คือทำให้ถึงสภาวะสิ้นกิเลสสิ้นทุกข์ได้ แต่ถ้าเราตีความใหม่หรือมองด้วยสายตาแบบใหม่ แบบที่จะหาประโยชน์ในภูมิปัญญาเก่าด้วยท่าทีหลังนยุคแล้ว โหราศาสตร์ก็สามารถเชื่อมต่อกับประโยชน์สูงสุดได้เช่นกัน

กล่าวคือ โหราศาสตร์เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ยาวนาน มีคุณค่าในตัวของมันเอง เมื่อคนมีปัญญาที่สามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ทางธรรมชาติเข้ากับชีวิตของตน ทำให้คนเข้าใจธรรมชาติมากขึ้น ทำไมเหตุการณ์บนท้องฟ้าจึงสะท้อนความเป็นไปของโลกมนุษย์ได้ ข้อนี้เป็นความลับของธรรมชาติที่นักโหราศาสตร์พยายามหาคำอธิบายมาตลอด คำอธิบายที่ตรงตามหลักพุทธศาสนา คือ มันเป็นเช่นนั้นเอง (ตถตา) เนื่องด้วยธรรมชาติดำเนินไปด้วยความเป็นเหตุเป็นผลหรือปัจจัยการ ทุกสิ่งล้วนสัมพันธ์กันด้วยความ เป็นเหตุและปัจจัยด้วยกันทั้งสิ้น และธรรมชาติย่อมแสดงลักษณะ ๓ อย่างออกมา นั่นคือ

๑. ความเปลี่ยนแปลง (อนิจจัง) จะเห็นจากทุกอณูของจักรวาลล้วนเปลี่ยนแปลง ดวงดาวไม่มีวันโคจรกลับมาจุดเดิม เพราะทุกส่วนของจักรวาลล้วนเคลื่อนที่ ทุกขณะเป็นขณะที่เกิดขึ้นใหม่ทั้งสิ้น

๒. ความทนได้ยาก (ทุกข์) ด้วยความที่ธรรมชาติไม่สามารถรักษาสภาพเดิมของตนให้คงอยู่ได้ มีความบีบคั้นให้ต้องเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

๓. ความมิใช่ตัวตน (อนัตตา) ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นล้วนเกิดจากเหตุปัจจัยทางธรรมชาติทั้งสิ้น ไม่มีสิ่งที่เป็นสาระเป็นตัวยืนเริง แม้ดวงดาวขณะเกิดจะสะท้อนความเป็นตัวตนของบุคคลออกมาได้ แต่ก็ยังเป็นลักษณะที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ทั้งสิ้น ไม่มีตัวตนอันคงที่ในจักรวาล มนุษย์เกิดมาและดำรงอยู่ด้วยเหตุปัจจัย แม้จะมีเสรีภาพแต่ก็เป็นเพียงเสรีภาพที่อยู่ภายใต้กฎของเหตุและปัจจัย ความเป็นเหตุเป็นผลตามกฎธรรมชาตินี้เองที่ใคร ๆ ไม่อาจจะบังคับบัญชาได้ นี่เป็นความหมายอันลึกซึ้งของอนัตตา

^{๑๐๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, หน้า ๕๙๔-๕๙๕.

พิไลรัตน์ รุจิวนิชย์กุล^{๑๐๗} ได้สรุปประโยชน์ของโหราศาสตร์ไว้เป็น ๒ ประการ ดังนี้

๑) ประโยชน์ทั่วไป ได้แบ่งไว้เป็น ๕ ข้อ ดังนี้

๑. ใช้สำหรับพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคต วิชาโหราศาสตร์มีความโน้มเอียงไปทางด้านการพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคต เพื่อต้องการทราบว่า จะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นหรือไม่

๒. ใช้ในกิจการฤกษ์พนาที่ อันเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของวิชาโหราศาสตร์ ซึ่งถือว่าเป็นโหราศาสตร์ประยุกต์ ใช้ในการให้ฤกษ์และห้ามฤกษ์ เพื่อเลือกหรือกำหนดวันเวลายามคลสำหรับประกอบกิจกรรมหรือเริ่มกิจการงานต่าง ๆ ทั้งนี้รวมทั้งวัน เวลาสิ้นสุดกิจการงานเหล่านั้นด้วย

๓. ใช้เป็นความรู้ขั้นพื้นฐานสำหรับศาสตร์ลึกลับต่าง ๆ เช่น โสยศาสตร์ ลางสังหรณ์ การแก้เคล็ดต่างๆ เป็นต้น ซึ่งเครื่องมือหลักที่จะนำไปสู่ความรู้แจ้งในศาสตร์เหล่านี้ คือ วิชาโหราศาสตร์

๔. ใช้เป็นความรู้ขั้นพื้นฐานของวิชาพยากรณ์ศาสตร์อื่นๆ เช่น หัตถศาสตร์ เลขเจ็ดตัว กราฟ เป็นต้น

๕. ใช้สำหรับการบุกเบิกจักรวาลเพื่อสำรวจสิ่งและส่วนที่มนุษย์ยังไม่ทราบ ได้มีโหราจารย์ในอดีตได้ค้นพบดาวพระเคราะห์ที่ยังไม่มีใครค้นพบมาก่อน คือ อัลเฟรด วิดเตอ (Alfred Witte) ซึ่งได้ค้นพบดาวพระเคราะห์ ๘ ดวงในจักรวาล นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้กับทุกสิ่งทุกอย่างทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต

๒) ประโยชน์ทางด้านสังคมและจิตวิทยา

ประโยชน์ในด้านนี้ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ว่ามีประโยชน์ทางด้านจิตวิทยา เพื่อช่วยเหลือให้ผู้ที่มีความทุกข์สามารถคลายจากความทุกข์ บางคนถึงขั้นคิดฆ่าตัวตาย แต่โหราจารย์ผู้ฉลาดสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้โดยบอกผู้มารับบริการให้คิดเช่นนั้นได้ ดังที่

สุพัตรา สุภาพ^{๑๐๘} ได้กล่าวถึงประโยชน์ของโหราศาสตร์ไว้ว่าผู้ที่เชื่อ เห็นว่าชีวิตของมนุษย์ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของดาวพระเคราะห์ ไม่ว่าจะในทางดีหรือร้ายก็ตาม ฉะนั้นการปฏิบัติตนให้ถูกต้องจึงเป็นสิ่งดี เป็นการประพฤติให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ ไม่ประมาทและหาทางผ่อนหนัก

^{๑๐๗} พิไลรัตน์ รุจิวนิชย์กุล, การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอ:ศึกษาเฉพาะกรณีผู้มารับบริการจากหมอของสมาคมโหรแห่งประเทศไทย, **วิทยานิพนธ์ ปริญญาสังคม**, หน้า ๓๔-๔๐.

^{๑๐๘} สุพัตรา สุภาพ, **สังคมและวัฒนธรรมไทย**, (คำนิยม ครอบครัว ศาสนาและประเพณี), หน้า ๑๖๑.

เป็นเขาเคราะห์กรรมที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะบุคคลที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต หรือคนที่มีความทุกข์มักจะชอบหาโหรหรือหมอดู เพื่อขอคำแนะนำ เพื่อความสบายใจของตนเอง ฉะนั้นโหรหรือหมอดูบางครั้งทำหน้าที่คล้ายๆ กับนักจิตวิทยาเพราะเป็นการระบายอารมณ์ของบางคน และเป็นที่ได้รับ การปลดจิตในบางเรื่อง แต่มีเหมือนกันที่ยังหาโหรหรือหมอดูยิ่งเศร้ายิ่ง เพราะเมื่อเขาทำนายว่าโชคเคราะห์ไม่ดีก็กลัวดก ลุ่ม จึงต้องหาทางสะเดาะเคราะห์วิธีการต่าง ๆ เช่น รดน้ำมนต์ บนบานศาลกล่าว ตักบาตร เป็นต้น

สำหรับจิตแพทย์หลายท่าน ได้กล่าวถึงการที่โหราศาสตร์มีประโยชน์สำหรับคนที่ป่วยทางด้านจิตใจมาก เช่น รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต นายแพทย์ธงชัย ทวีชาติ ได้กล่าวไว้ว่า “โหราศาสตร์เป็นศาสตร์ที่สามารถช่วยเหลือประชาชนได้ในยามที่มีปัญหาสุขภาพจิต หากได้รับข้อมูลที่เป็นวิชาการจากกรมสุขภาพจิตจะทำให้เป็นความหวังให้กับประชาชนได้ เพราะลำพังบุคลากรของกรมสุขภาพจิตคงจะช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาความเครียดได้ไม่หมด โหราศาสตร์นั้นมีทั้งคุณและโทษ ขึ้นอยู่กับผู้ที่ได้รับคำพยากรณ์แล้วไปใช้เป็นหรือไม่ เพราะการพยากรณ์มีทั้งดีและไม่ดี บางคนอยากฟังแต่เรื่องดี ๆ เรื่องไม่ดีไม่อยากฟังเมื่อโหราจารย์พยากรณ์ดวงชะตาว่าไม่ดี กลับยอมรับไม่ได้ถึงกับกินไม่ได้นอนไม่หลับไปหลายวันก็มีดังนั้น เมื่อได้รับคำพยากรณ์แล้วควรนำไปคิด ไตร่ตรอง ด้วยปัญญาของตัวเองว่าเป็นจริงตามที่โหราจารย์พยากรณ์ไว้หรือไม่ แล้วหาวิธีแก้ไขให้สิ่งไม่ดีเหล่านั้นให้สูญหายไปหรือให้บรรเทาลง

พระยาปริวัตรเวชการ^{๑๐๙} ได้กล่าวถึงประโยชน์ของโหราศาสตร์ไว้ว่าสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มี ๓ ประการ คือ

- ๑) ปฏิบัติตนถูกต้องกับกาลเวลา (อาชีพ, การดำเนินชีวิต)
- ๒) ถึงคราวมีโชค ขวนขวายทำให้ได้
- ๓) ถึงคราวไม่ดี ระวัง (ไม่ประมาท)

ดังนั้น โหราศาสตร์มีคุณประโยชน์อยู่บ้างก็ตรงที่ทำให้บุคคลมองโลกในแง่ดีไม่ตกอยู่ในความประมาท ทำให้รู้เท่าทันตัวเอง เหตุการณ์และสภาวะแวดล้อมเพื่อเตรียมตัวเตรียมใจ ทำให้ได้คอยเตือนสติให้เตรียมพร้อมอยู่เสมอเพื่อที่จะรับกระแสความหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงแห่งโลกธรรมทำให้ดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข และช่วยเหลือสังคมได้ดีทางหนึ่ง^{๑๑๐}

^{๑๐๙} ปริวัตร เวชการ, หลักโหราศาสตร์ทั่วไป มูลฐานของโหราศาสตร์และประโยชน์ของการศึกษาโหราศาสตร์ มรดกแห่งโหรสยาม สมาคมโหรแห่งประเทศไทย, หน้า ๒๐.

^{๑๑๐} ภิญญ โพงค์เจริญ, บทบาทของโหรในสังคมไทย, ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต., หน้า ๑๑.

วาทนา จันทภาษา^{๑๑๑} ได้กล่าวถึงประโยชน์ของโหราศาสตร์ ดังนี้

- ๑) ทำให้ทราบถึงประวัติของเจ้าชะตา
- ๒) ทำให้ทราบถึงอนาคตของเจ้าชะตา
- ๓) ประโยชน์ในการพิจารณานิสัยใจคอของบริวาร
- ๔) ประโยชน์ใช้ประกอบในการวินิจฉัยโรคและสุขภาพ
- ๕) ประโยชน์ใช้ประกอบในการสอบสวนคดีต่าง ๆ
- ๖) ประโยชน์ใช้ในการพยากรณ์ดิน ฟ้า อากาศ
- ๗) ประโยชน์ใช้สำหรับการเตรียมพร้อมที่จะรับเหตุการณ์ภายนอกที่เรียกว่าอนาคตตั้งสัญญาณ
- ๘) ประโยชน์ใช้พยากรณ์ในเรื่องเบ็ดเตล็ดทั่วไป

๒.๔.๗ ทฤษฎีโหราศาสตร์

ทฤษฎีโหราศาสตร์คือการอธิบายว่า เหตุใดดวงดาวหรือนิมิตรัญลักษณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นรวมทั้งการเสียหาย จึงสามารถเชื่อมโยงเข้ากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับชีวิตของมนุษย์ได้ มีนักวิชาการสาขาต่างๆ อธิบายได้ตามมุมมองและแนวทางของศาสตร์ที่ตนใช้ เช่น นักฟิสิกส์ นักจิตวิทยา เป็นต้น โดยสรุปได้ ๒ ทฤษฎีหลัก ดังนี้

๑) ทฤษฎีแรงส่งจากดวงดาว

ทฤษฎีนี้เป็นแนวการอธิบายที่ใช้กันมากที่สุด และใช้กันมายาวนาน โดยเชื่อว่าดวงดาวมีแรงส่งทำให้มีผลเกิดขึ้นกับสิ่งมีชีวิตบนโลก ในทางวิทยาศาสตร์กล่าวว่าดวงดาวทั้งหลายมีคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าส่งออกมาและจะเปลี่ยนแปลงไปตามเคลื่อนที่ของวัตถุบนฟากฟ้า ระบบประสาทของมนุษย์จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงบนท้องฟ้า นั้น ถึงแม้ปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาเรื่องนี้กันอย่างจริงจังจนมีข้อสรุปที่ชัดเจน แต่ก็มีผลการศึกษาที่น่าสนใจของกลิน (Glynn) ซึ่งเสนอแผนภาพแสดงผลกระทบของดวงดาวต่อชีวิตมนุษย์^{๑๑๒}

สำหรับการตอบสนองของเด็กแรกเกิดต่อตำแหน่งดวงดาวในแผนภาพ ดร. ยูเกน โจนัส (Dr.Eugen Jonas)^{๑๑๓} จิตแพทย์ชาวสโลวาเกีย ค้นพบว่า ขณะทารกเกิดเป็นช่วงที่วงรอบเม

^{๑๑๑} วาทนา จันทภาษา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโหราศาสตร์ไทย, หน้า ๑๑-๑๕.

^{๑๑๒} Stephen Arroyo, Astrology, Psychology and the Four Elements, (USA : CRCS Publications, 1975), p. 37.

^{๑๑๓} Ibid., p. 38.

แพบอลิซึมของเขาถึงจุดสูงสุดและเด็กจะเป็นผู้ที่กำหนดการเกิดของตัวเอง โดยหลังฮอร์โมนแอดรีนาลีนเข้าสู่กระแสเลือดของแม่ การทดลองของ ดร.โจนส์พบว่าจุดสูงสุดของวงรอบนี้จะเกิดขึ้นสม่ำเสมอ สอดคล้องกับมุมระหว่างดวงอาทิตย์กับดวงจันทร์ในดวงกำเนิดของแต่ละบุคคล ปรัชญาการณีนี้นำให้เชื่อได้ว่าทารกมีบุคลิกภาพที่แฝงเร้นมาตั้งแต่เกิด

ศาสตราจารย์จอร์จส์ ลัคฮอฟสกี^{๑๑๔} (Georges Lakhovsky) นักชีววิทยาและฟิสิกส์ชาวรัสเซียได้ศึกษาเรื่องนี้เช่นกัน ลัคฮอฟสกีได้แสดงไว้ว่า รังสีที่แผ่มาจากอวกาศมาสู่โลกเกิดจากดาวเคราะห์และดาวฤกษ์ต่างๆ รังสีนี้มีผลต่อโครโมโซมของเซลล์ซึ่งเป็นตัวรับสัญญาณไฟฟ้าจักรวาล โดยนำมาแปลงเป็นกระแสไฟฟ้าอันเป็นแรงผลักดันเรียกว่า ซีวิต และในลักษณะเดียวกันลัคฮอฟสกีก็คิดว่า เซลล์สมองทำหน้าที่เหมือนเสาอากาศในการรับสัญญาณที่แผ่มาจากดวงดาวเหมือนเสาวิทยุ

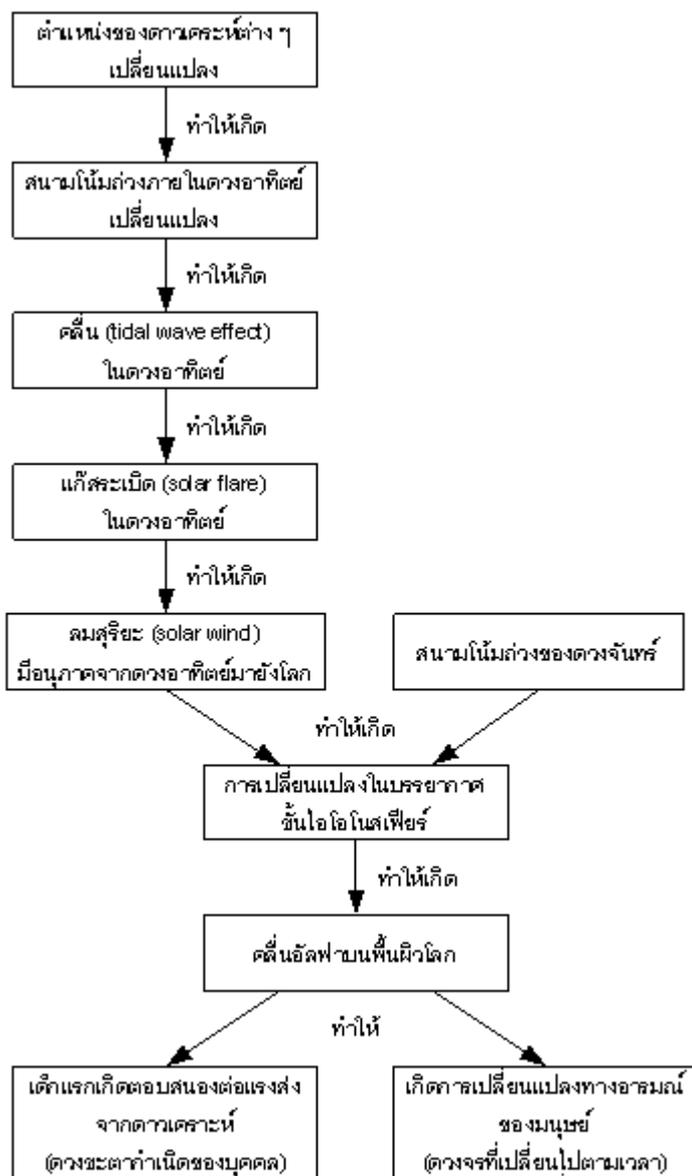
ทฤษฎีควอนตัม^{๑๑๕} ได้กล่าวคือ ตามหลักวิทยาศาสตร์ปัจจุบัน อธิบายว่าสรรพสิ่งในโลกนี้เป็นเพียงกลุ่มของอนุภาคหรือคลื่นมากมาย ต่อเชื่อมเรียงกันไป เสมือนเป็นเนื้อเดียวกันตลอดทั่วทั้งจักรวาล ในสภาพของสิ่งที่เป็นอนุภาคหรือคลื่นที่เรียกว่าควอนตัมนี้จะมีปฏิสัมพันธ์กันได้เสมอ การเปลี่ยนแปลงสถานะของอนุภาคหนึ่ง จะมีผลกระทบต่อสถานะของอีกอนุภาคหนึ่งได้ ไม่ว่าจะอยู่ห่างไกลกันเพียงใด

^{๑๑๔} B.V. Raman, Planetary Influences on Human Affairs, pp. 56-57.

^{๑๑๕} โอฟีร์ เพียร์ธรรม, ตามหาความจริง วิทยาศาสตร์กับพุทธธรรม ศาสตร์ที่เป็นคนละเรื่องเดียวกัน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมดา, ๒๕๔๙), หน้า ๒๐๕-๒๐๖.

รูปที่ ๒.๒

แผนภาพแสดงผลกระทบของดวงดาวต่อชีวิต

ที่มา : จักรเทพ รำพึงกิจ, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ทฤษฎีของพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อโหราศาสตร์ในยุคปัจจุบัน”, **วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๙๔.

ตามหลักวิทยาศาสตร์ปัจจุบัน อธิบายว่าสรรพสิ่งในโลกนี้เป็นเพียงกลุ่มของอนุภาคหรือคลื่นมากมาย ต่อเชื่อมเรียงกันไป เสมือนเป็นเนื้อเดียวกันตลอดทั่วทั้งจักรวาล ในสภาพของสิ่ง

ที่เป็นอนุภาคหรือคลื่นที่เรียกว่าควอนตัมนี้จะมีปฏิสัมพันธ์กันได้เสมอ การเปลี่ยนแปลงสถานะของอนุภาคหนึ่ง จะมีผลกระทบต่อสถานะของอีกอนุภาคหนึ่งได้ ไม่ว่าจะอยู่ห่างไกลกันเพียงใด^{๑๑๖}

สรุปได้ว่า ดวงดาวมีแรงส่งทำให้เกิดขึ้นกับสิ่งมีชีวิตบนโลก ด้วยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าส่งออกมาและจะเปลี่ยนแปลงไปตามการเคลื่อนที่ของวัตถุบนฟากฟ้า ระบบประสาทของมนุษย์จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงบนท้องฟ้า นั่น และมี รังสีที่แผ่จากอวกาศมาสู่โลก เกิดจากดาวเคราะห์และดาวฤกษ์ต่างๆมีผลต่อโครโมโซมของเซลล์ซึ่งเป็นตัวรับสัญญาณไฟฟ้าจักรวาล โดยนำมาแปลงเป็นกระแสไฟฟ้าอันเป็นแรงผลักดันเรียกว่า ชีวิต

๒) ทฤษฎีองค์รวม

แนวคิดแบบองค์รวม (holistic) อธิบายว่า ทุกสิ่งในจักรวาลรวมกันเป็นระบบเดียวภายในระบบใหญ่ มีระบบย่อยที่มีโครงสร้าง รูปแบบ และความเป็นไปสอดคล้องกับระบบใหญ่ ดังจะเห็นได้จากโครงสร้างของจักรวาลกับโครงสร้างของอะตอมมีลักษณะที่คล้ายกัน อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของธรรมชาติแบบเดียวกัน ทุกส่วนของจักรวาลมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันหมด นักจิตวิทยาคนสำคัญของโลกคือคาร์ล กุสตาฟ จุง (Carl Gustav Jung) เรียกความสอดคล้องต้องกันนี้ว่า ซิงโครนิซิตี (Synchronicity) โดยจุง (Jung) ได้นำอิทธิพลความคิดมาจากคัมภีร์อี้จิงของจีนโบราณ เขาพบว่า เหตุการณ์บังเอิญหลายครั้งเกิดขึ้นอย่างมีความหมายสอดคล้องกันโดยไม่ได้เป็นเหตุผลของกันและกันบางครั้งอี้จิงสามารถบอกถึงรูปแบบของความหมายที่เชื่อมโยง เหตุการณ์ปัจจุบันไปสู่เหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งทั้งสองเหตุการณ์ไม่ได้เป็นเหตุเป็นผลกัน^{๑๑๗}

ปรากฏการณ์นี้อาจจะเรียกว่า การเกิดพร้อมกันอย่างนี้ ความหมาย (acausal coningful principle) หรือหลักการเชื่อมโยงที่ไม่สัมพันธ์เชิงเหตุ (acausal connecting principle)^{๑๑๘} อย่างเช่นจุงๆ คุณก็นึกถึงเพื่อนเก่าแก่ที่ไม่ได้พบกันมาสิบกว่าปี แล้วเพียงไม่กี่วินาทีเพื่อนคนนั้นก็โทรศัพท์มาหาคุณ หรือมีอีกตัวอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นกับจุงเองระหว่างการบำบัด คนไข้ของเขาได้ฝันถึงเครื่องประดับที่เป็นแมลงปีกแข็งทองคำและกำลังสนทนากับจุงในเรื่องนี้ ทันใดนั้นมีเสียงเกิดขึ้นที่กระจกหน้าต่าง ปรากฏเป็นแมลงปีกแข็งตัวหนึ่งกำลังพยายามจะเข้ามาในห้อง จุง

^{๑๑๖} โอฟาร์ เพียร์ธอร์ม, ตามหาความจริง วิทยาศาสตร์กับพุทธธรรม ศาสตร์ที่เป็นคนละเรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๕-๒๐๖.

^{๑๑๗} Ann Casement, Carl Gustav Jung, (UK : SAGE Publications, 2001), pp. 149-150.

^{๑๑๘} See Cart Gustav Jung, An Casement, (UK : SAGE Publications, 2001), pp. 149-150.

ได้อธิบายเหตุการณ์นี้ว่าภาพของแม่แบบ (archetype) ในความฝันอาจจะเกิดขึ้นสอดคล้องกับเหตุการณ์ภายนอกแม่แบบไม่ได้อยู่ในโลกของจิตเท่านั้นแต่อาจรูล้ำข้ามเขตมาปรากฏในโลกภายนอกได้ จุงใช้คำว่าซิงโครนิซิตี เมื่อภาพในจิตกับเหตุการณ์ภายนอกเกิดขึ้นพร้อมกัน และเหตุการณ์นี้จะเกิดบ่อยเมื่อจิตสำนึกมีกำลังอ่อน และจิตใต้สำนึกมีกำลังกว่า^{๑๑๙}

สรุปได้ว่าทุกสิ่งในจักรวาลรวมกันเป็นระบบเดี่ยว ภายในระบบใหญ่ มีระบบโครงสร้างย่อยๆ รูปแบบ และความเป็นไปสอดคล้องกับระบบใหญ่ โครงสร้างจักรวาลมีลักษณะคล้ายโครงสร้างอะตอม เรียกความสอดคล้องกันนี้ว่า ซิงโครนิซิตี (synchronicity) เหตุการณ์บังเอิญหลายครั้งเกิดอย่างมีความหมายสอดคล้องกันโดยไม่ได้เป็นเหตุเป็นผลของกันและกัน

๓) หลักการพยากรณ์ของโหราศาสตร์

๑. โหราศาสตร์ไทยแบบผสมกับโหราศาสตร์สากลตะวันตก
๒. แบบผสมกับฮินดู
๓. แบบนวางค์จักร
๔. แบบใช้ทักษา เดช ศรี กาลี
๕. แบบคัมภีร์โบราณ อินทบาทาจันทร์ และ กาลจักรลัคน์จร จักรทปีน
๖. แบบใช้ดาวลอยอาศัยเรือน
๗. แบบผสมภพ เจ้าเรือน ธาตุ
๘. แบบพาราณสี

หลักการพยากรณ์ของโหราศาสตร์ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจถึงหลักการและวิธีการพยากรณ์ด้วยดวงดาว เนื่องจากหลักวิชาโหราศาสตร์นี้มีรายละเอียดมาก ผู้วิจัยจึงขออธิบายหลักการพื้นฐานโดยสรุปพอให้เห็นภาพ ความรู้ทางโหราศาสตร์เกิดจากการสังเกตเทหวัตถุบนท้องฟ้าของคนโบราณและบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนโลก เก็บสถิติจนเกิดเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ (empirical knowledge)

๔) ความหมายของดาว

ยศศักดิ์...ทายอาทิตย์, รูปจริต...ทายจันทร์, กล้าแข็งขยัน...ทายอังคาร, เจริจอ่อนหวาน...ทายพุธ, ปัญญาบริสุทธิ์...ทายพฤหัสบดี, กิเลสกำดัด (บางตำราเขียน กิเลสกำหนด)...ทายศุกร์, โทษทุกข์...ทายเสาร์, มัวเมา...ทายราหู อายุยืนอยู่...ทายเกตุ, ภัยอาเพศ...ทายมฤตยู

^{๑๑๙} Ibid. p. 150.

ดาวอาทิตย์ (๑)

นั่นหมายถึง “ยศศักดิ์” เป็นแกน ดังนั้นถ้าเราพูดถึงความโอ้อำอัศจรรย์, เกียรติยศ, ความหรูหราต่าง ๆ, ความโอ้อวด, ความหยิ่งทรนงในตัวเอง, ความสง่างามผึ่งผาย นอกจากนั้นเราก็อ้อมรู้กันอยู่แล้วว่า พระอาทิตย์นั่นคือดวงไฟใหญ่อันเป็นประธานแห่งสุริยจักรวาล ดังนั้นอาทิตย์ก็คือความร้อน, ไฟ, ไฟฟ้าหรือสิ่งประกอบด้วยไฟฟ้า (Electronic), ในฐานะประธานของสุริยจักรวาล อาทิตย์คือความยิ่งใหญ่ ถ้าเป็นบุคคลก็คือคนที่ใหญ่ ๆ กว่าหมู่กลุ่ม เช่น พระมหากษัตริย์, นายกรัฐมนตรี, รัฐมนตรี, ปลัดกระทรวง, อธิบดี, หัวหน้ากอง

ดาวจันทร์ (๒)

“รูปจิตหายจันทร์” คำว่ารูปจิตก็คือ รูปร่างที่เรามองเห็นและความประพฤติ ยิ่งในยามจันทร์เพ็ญด้วยแล้วอะไรจะมาส่วยเท่า เมื่อพระจันทร์สวย ในความสวายนั้นเราจะมองไม่เห็นความขี้เหร่ ถ้าเปรียบเป็นผู้หญิง (ที่จริงพระจันทร์ย่อมหมายถึงผู้หญิงอยู่แล้ว) ก็คือผู้หญิงที่งดงามมีรูปกายที่อ่อนแอบอบบาง และเมื่อเราเห็นหญิงงามขนาดนี้เราก็อ้อมจะมองเห็นถึงจิตอันงดงามด้วย คือเป็นผู้ที่มีจิตใจอ่อนโยน สุภาพเรียบร้อย ใจดี ใจบุญมีเมตตากรุณา

ดาวอังคาร (๓)

“กล้าแข็งขยันทางอังคาร” คือมีทั้งกล้า, แข็ง, ขยัน, ความหมายตรงตัวก็คือ อังคารหมายถึงความกล้า ซึ่งอาจเป็นความกล้าหาญก็ได้ กล้าอย่างบ้าบิ่นก็ได้ แข็งหมายถึงความแข็งแกร่งก็ได้ หรือแข็งแรงก็ได้ ขยันก็คือความไม่ขี้เกียจนั่นเอง ความหมายที่นอกเหนือจากนี้ก็คือนักคารหมายถึงบุคคลในเครื่องแบบที่ทำงานในประเภทปราบปรามหรือต้องออกแรง เช่น ทหาร, ตำรวจ, รมภ, หมายถึงอาวุธยุทธโปกรณ์ต่าง ๆ , ของมีคมทั้งหลาย, เลือดก็คืออังคารด้วย ความก้าวร้าวก็อังคาร ความวู่วามไม่รอบคอบก็อังคาร ขยันชนิดทำงานหวั่นไหวป่าสามวันไม่ต้องนอนก็อังคาร

ดาวพุธ (๔)

“เจรจาอ่อนหวานหายพุธ” คำว่า “เจรจา” นั้นหมายถึงพูดกันก็ได้ แต่หมายถึงการติดต่อตกลงอะไรกันก็ได้ การติดต่อตกลงกันก็คือการ “สื่อ” ถึงกันนั่นเอง ดังนั้นพุธจึงมีความหมายถึงการติดต่อสื่อสารกัน ซึ่งก็มีทั้งการพูดและการเขียน รวมไปถึงการแสดงด้วยภาพก็ได้ ถ้าพุธในดวงของคุณเด่นดี ย่อมหมายถึงคุณสมบัตินี้ในตัวของคุณจะเป็นประโยชน์ เช่นเป็นผู้ที่เข้ากับคนได้ง่าย ติดต่อกับผู้อื่นได้เก่ง คล่องแคล่ว พูดกับใครก็อ่อนน้อมทำให้คู่สนทนาพอใจ หรือแม้แต่จะเขียนหนังสือก็สามารถเด่นดังได้ด้วย

พฤษภดิ (๕)

“ปัญญาปริสุทธืทหายพฤษภดิ” แสดงว่าพฤษภดิหมายถึงสติปัญญา ดังนั้นนอกจากจะหมายถึงตัวปัญญาแล้ว ความหมายจากนี้ก็คือ พฤษภดิ หมายถึงศาสตร์ต่าง ๆ เพราะวิชาความรู้มันจะต้องใช้ปัญญา พฤษภดิ เป็นดาวที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในสุริยจักรวาลของเรา โหราศาสตร์จึงถือว่าเป็นประธานแห่งดาวเคราะห์ทั้งหมด มีหน้าที่ให้ความปกป้องคุ้มครอง ดังนั้นความหมายของพฤษภดิ จึงหมายถึงคุณธรรม หรือหมายถึงบุคคลที่ต้องใช้คุณธรรมประจำตน เช่น นักบวช, ครู, แพทย์, ผู้พิพากษา, หรือผู้หลักผู้ใหญ่ที่มีอาวุโส

ดาวศุกร์ (๖)

เราเห็นกันบ่อยๆ ยามค่ำที่อาทิตย์ลับดวงไปแล้วไม่นาน เราเรียกว่า “ดาวประจำเมือง” หรือในยามรุ่งอรุณที่ขอบฟ้าตะวันออก และเราเรียกกันว่า “ดาวประกายพริ้ว”

“กิเลสกำดัด ทายศุกร์” ส่วนคำว่ากำดัดนั้น ที่จริงมันหมายถึงวัยที่กำลังแรกหนุ่มเจริญศรี เรียกว่าวัยกำดัด ซึ่งวัยนี้แหละที่จะถูกกิเลสมันเข้ามาห่อหุ้มอย่างมิดชิดได้มากที่สุด ดังนั้นศุกร์จึงมีความหมายถึงกิเลสตัณหา ทั้งหลายบรรดามีนี้เอง ไม่ว่าจะเรื่องกาม, กิณ, เกียรติทั้งหมดทั้งสิ้น ความหมายของศุกร์จึงมีมากมาย เช่นหมายถึงความสวดยความงามทั้งหลาย กามารมณ์ เสียงเพลง ความรักความใคร่ อัญมณี เงินทอง ศิลปะทั้งมวล (เพราะศิลปะคือความสุนทรีย์อย่างหนึ่ง)

ดาวเสาร์ (๗)

“โทษทุกข์ทหายเสาร์” บุพพาจารย์ท่านถึงระบุว่าดาวโทษทุกข์ ดาวเสาร์หรือที่ดาราศาสตร์เขาเรียกว่าดาว “Saturn” นั้นเป็นดาวใหญ่รองลงมาจากดาวพฤษภดิ หรือดาว “Jupiter” ความใหญ่ของดาวเสาร์นี้ โบราณจารย์ท่านจึงยกให้เป็นประโนแห่งบาปเคราะห์ แถวอยู่วงนอกออกไปจากดาวพฤษภดิ ด้วย จึงเดินรอบโลกช้ากว่ายกเข้าราศีใดก็อยู่บนแต่ถึงสองปีครึ่งนั้นแน่ๆ เรียกว่าให้คุณให้โทษที่ก็หนักหนาหน่อย ใคร ๆ จึงกลัวดาวเสาร์กันนัก

ดาวเสาร์นี้อยู่ราศีหนึ่งนานมาก ความหมายของดาวเสาร์จึงหมายถึงความเนิ่นนาน เชื่องช้า อืดอาด เก้าแก่ ความวิตกกังวล ความตระหนี่ถี่เหนียว ความระแวงสงสัย แต่ถ้าเราดูกันอย่างเป็นธรรม ในความหมายเหล่านี้ย่อมปรับมาเป็นคุณบ้างก็ได้ เช่นความตระหนี่นั้นยอมให้ประโยชน์กับเจ้าตัว คือทำให้เป็นผู้มั่งคั่ง อนาคตจะมีเงินมีทองเป็นเศรษฐีก็ได้ หรือความขี้ระแวงนั้นก็คือความสุ่มรอบคอบ ไม่ตกเป็นเหยื่อใครง่าย ๆ

พระราหู (๘)

“มัวเมาทนายราหู” คำว่า “มัว” นี้ก็แปลว่า “ไม่ชัด” ไข่ม่มล่ คำว่า “เมา” ก็คือ “ขาดสติ” นั่นเอง ดังนั้นราหูจึงหมายถึงความโง่ ความไม่รู้ การใช้กรรมของตัวเองเป็นใหญ่ อยากทำอะไรก็ทำไปตามอารมณ์ของตนโดยไม่ได้วิเคราะห์อะไรทั้งสิ้น ใครมาบอกก็ไม่เชื่อไม่ฟัง การเดินเหินซุ่มซำมตะโน่นชนนี้ คำว่านักเลงของราหูนี้ไม่ใช่ นักเลงที่ชอบต่อสู้ตีรันฟันแทงกับใครนะ แต่เป็นนักเลงทางการพนันหรือทางอบายมุข เช่นนักเลงเหล้า เป็นต้น

พระเกตุ (๙)

“อายุยืนอยู่ทานเกตุ” “อายุยืนอยู่” นี้หมายถึง “การมีชีวิตอยู่” นั่นเอง หรือพูดให้ไพเราะเข้าสำนวนในยุคนี้ก็ คือ “ครรรลวงชีวิต”

พระเกตุนั้นมีคุณสมบัติหรือความหมายในการกระตุ้นเร่งเร้า ทำให้สิ่งที่อยู่รอบตัว Active ขึ้น ดีก็ดีขึ้น เสียก็เสียมากขึ้น นอกจากนั้นพระเกตุยังมีความหมายอื่นอีก เช่นหมายถึงจิตวิญญาณ ความศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ โบราณวัตถุหรือสิ่งที่ผ่านมาล่วงเลยมานานแล้ว เป็นต้น

ดาวมฤตยู (๑๐)

“ภัยอาเพศทนายมฤตยู” คำว่า “อาเพศ” ก็หมายถึงการที่ผิดไปจากธรรมดา คือไม่ธรรมดา อันดาวมฤตยูหรือดาว “Uranus” นี้จัดว่าเป็นดาวที่อยู่วงนอกของโลกเกือบสุด ซึ่งเราไม่อาจมองเห็นด้วยตาเปล่าเหมือนดาวเคราะห์ที่สังเกตเห็นได้ เมื่อมองไม่เห็นมันจึงเป็นสิ่งลึกลับสำหรับเรานั้นเอง อะไรลึกลับก็ย่อมน่ากลัวกว่าสิ่งที่มองเห็นได้ มฤตยูจึงหมายถึงความตาย หรือการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วหรือหวา อย่างที่เรียกกันว่า “ปฏิรูป” คือเปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือไปเลย^{๑๒๐}

๕) ดาวเคราะห์ (planets) ในโหราศาสตร์ หมายถึง เทหวัตถุที่เคลื่อนที่ไปบนท้องฟ้าเป็นประจำ โดยมีดาวที่เห็นได้ด้วยตาเปล่า ที่มีการใช้มาตั้งแต่โบราณได้แก่ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดาวพุธ ดาวศุกร์ ดาวอังคาร ดาวพฤหัสบดี และดาวเสาร์ เมื่อวิทยาศาสตร์เจริญขึ้นมีการค้นพบดาวเคราะห์อื่นอีก นักพยากรณ์ก็นำมาใช้ทำนายด้วย ได้แก่ ดาวมฤตยู ดาวเนปจูน และดาวพลูโต (ถึงแม้ปัจจุบันนักวิทยาศาสตร์จะไม่นับว่าเป็นดาวพระเคราะห์ก็ตาม แต่นักพยากรณ์ก็ยังใช้อยู่) ดาวเคราะห์เหล่านี้เป็นสัญลักษณ์แทนคุณลักษณะต่างๆ ตามความหมายของดาวที่มนุษย์สังเกตเห็นและบันทึกไว้ ความหมายของดาวเคราะห์ที่สำคัญมี ดังนี้

^{๑๒๐} ศ.ดุสิต, *รู้ชีวิตด้วยดวงดาว*, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพฯมหานคร : มติชน, ๒๕๔๘), หน้า ๒๕-

รูปที่ ๒.๓
สัญลักษณ์แทนดาวเคราะห์ต่างๆ

ดวงอาทิตย์ (The Sun) หมายถึง พลังชีวิต อัตลักษณ์ พลังการสร้างสรรค์
 ดวงจันทร์ (The Moon) หมายถึง อารมณ์ ความรู้สึก จิตใต้สำนึก การตอบสนอง
 ดาวพุธ (Mercury) หมายถึง การสื่อสาร จิตสำนึก การใช้เหตุผล
 ดาวศุกร์ (Venus) หมายถึง ความรัก คุณค่า ความต้องการทางอารมณ์
 ดาวอังคาร (Mars) หมายถึง แรงขับ กำลังกาย ความต้องการ การริเริ่ม
 ดาวพฤหัสบดี (Jupiter) หมายถึง การขยายตัว คุณธรรม ศรัทธา
 ดาวเสาร์ (Saturn) หมายถึง การหดตัว ความจำกัด ความพยายาม วินัย
 ดาวมฤตยู (Uranus) หมายถึง บั๊จเจกภาพ เสรีภาพ การริเริ่มสร้างสรรค์
 เนปจูน (Neptune) หมายถึง การหยั่งรู้ ความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจความรู้สึกของคน
 อื่น จินตนาการ สังเกตได้ยาก ถูกชักจูงได้ง่าย หลอกลวง อยู่ในโลกของความฝัน
 พลูโต (Pluto) หมายถึง การปรับตัว ความสามารถในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง
 การเปลี่ยนแปลง แปรสภาพ^{๒๑}

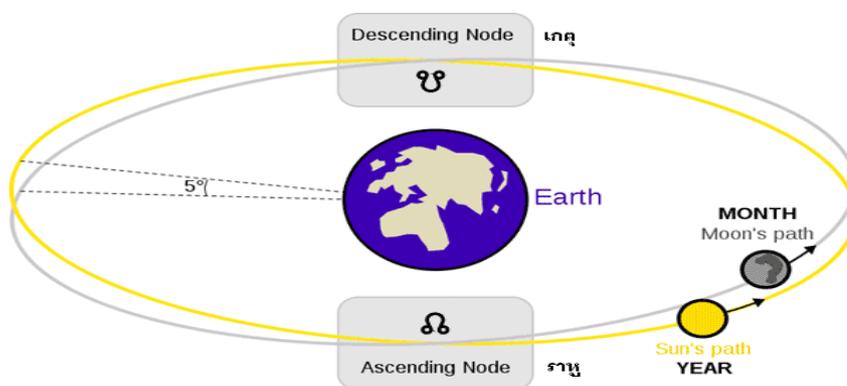
ราหู-เกตู (North Node and South Node of the Moon) มีจุดทางดาราศาสตร์อีก
 จุดหนึ่งที่นิยมนำมาใช้ในการพยากรณ์ จุดนี้ไม่ได้มีตัวตนเป็นดาวหรือเป็นวัตถุอะไร แต่เป็นจุดตัด
 ของวงโคจร เรียกกันว่า ราหู-เกตู เขาจะมาคู่กันอย่างไร เพราะจุดตัดของวงโคจร ๒ วงใดๆ ที่ไม่ได้
 ขนานกัน ย่อมตัดกันได้ ๒ จุด จุดตัดข้างขึ้นเรียกว่า ราหู (Ascending or North Node) จุดตัดข้างลง
 เรียกว่า เกตุ (Descending or South Node) สองจุดนี้จะเรียงกันอยู่ตลอดเวลา ราหู-เกตูเกิดขึ้นได้
 กับทุกดาวเคราะห์ เพราะดาวทุกดวงมีระนาบการโคจรตัดกับระนาบการโคจรของโลก แต่
 โหราศาสตร์สนใจจุดตัดวงโคจรของจันทร์เป็นพิเศษ (ของดาวดวงอื่นก็มีใช้กันบ้าง ผมเห็นว่าออก
 จะมากเกินไปเลยไม่ได้สนใจ) ราหูและเกตูที่จะอธิบายกันต่อไปจึงหมายถึง ราหู-เกตูของจันทร์

^{๒๑}Stephen Arroyo, *Chart Interpretation Handbook*, (USA : CRCS Publications, 1989), pp. 35-38.; Charles E.O. Carter, *The Principle of Astrology*, (USA : A Quest Book, 1971), pp. 49-58.

เท่านั้น สองจุดนี้โคจรย้อนจักรราศีหรือโคจรพักรเท่านั้น แต่การที่ทั้งสองจุดตั้งกันอยู่ตลอด การสนใจเพียงจุดเดียวก็เป็นการเพียงพอ บางครั้งจึงยกเพียงราหูขึ้นมาแสดงเท่านั้น การเกิดราหูกับเกตุทางดาราศาสตร์แสดงไว้ในรูปที่ ๒.๔

รูปที่ ๒.๔

แสดงการเกิดราหูกับเกตุ

ที่มา: Charles E.O. Carter, The Principle Of Astrology, (USA :Quese Book, 1971), pp. 67-80.

๖) คุณสมบัติของดาว

ดาวอาทิตย์ (๑)

มีคุณสมบัติของความยิ่งใหญ่ (ก็อาทิตย์เป็นประธานในระบบสุริยะ), ความโอ้อ่า, ความหยิ่งทะนง, ความไว้ตัว, ความยุติธรรม, ความเป็นผู้นำ, ความร้อน ฯลฯ

ดาวจันทร์ (๒)

ความอ่อนโยน, ความนุ่มนวล, ความเมตตากรุณา, ความหวั่นไหว, ความฉลาด, การบริการ, การอนุเคราะห์แก่ผู้อื่น ฯลฯ

ดาวอังคาร (๓)

ความกล้าหาญ, ความบ้าบิ่น, ความแข็งแรง, ความขยันขันแข็ง, การต่อสู้, การแข่งขัน, เลือดหรือเหตุที่เกี่ยวข้องกับเลือด, ของมีคม, อาวุธ ฯลฯ

ดาวพุธ (๔)

ความไม่แน่นอน, การปรับตัวเก่ง, การรวมขอม, การเจรจาตกลง, คำพูด, การเขียน, การติดต่อ, การสื่อสาร, การกระทำที่เป็นการแลกเปลี่ยนกันทุกชนิด ฯลฯ

ดาวพฤหัสบดี (๕)

ความรู้ (ศาสตร์), ความดีงาม, คุณธรรม, การปกป้องคุ้มครอง, การอุปถัมภ์ค้ำจุน, กฎหมาย, การแพทย์, คดีความ, ผู้ใหญ่ที่น่านับถือ, ผู้บังคับบัญชา, นักบวช, ศาสนา ฯลฯ

ดาวศุกร์ (๖)

ความสวยงามงาม, ความร่ำรวยบันเทิงใจ, ศิลปะ, ความรัก, การเงินหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเงิน, กีเลศตัม, โลกีย์สุข ฯลฯ

ดาวเสาร์ (๗)

ความเก่าแก่, ความเก่า, ความเชื่องช้า, ความมัธยัสถ์อดออม, ความตระหนี่, ความสุขุมรอบคอบ, ความอดทน, ความวิตกกังวล, ความเศร้า, ความขมขื่น, เกษตรกรรม, อุตสาหกรรม, บุคคลระดับล่าง

ราหู (๘)

ความลุ่มหลง, ความมืดมัว, อกายมุข, ความไม่เรียบร้อย (ซุ่มซ่าม), ความโง่งม, ความเกินพอดี (Over), ความกล้าที่ไม่มีสติยั้งคิด, สิ่งที่อยู่ในเงามืด, ความไม่โปร่งใส ฯลฯ

เกตุ (๙)

ความแหลมคม, ความสูงสุด, การกระตุ้น, โบราณวัตถุหรือสิ่งที่มีอายุยาวนานมาแล้ว, สิ่งศักดิ์สิทธิ์, ความคดเคี้ยว (Zigzag), ความมึนงง, ต่างชาติต่างถิ่น, ครรลองชีวิต ฯลฯ^{๑๒๒}

๗) จักรราศี

ในทางโหราศาสตร์ ซึ่งถือเอาโลกซึ่งมีลักษณะทรงกลมเป็นจุดศูนย์กลางของจักรวาล ถือเอาตามตาเห็นว่า อาทิตย์ จันทร์ และดาวนพเคราะห์หมุนรอบโลกเป็นวงกลม แล้วจำลองรูปจักรวาลเป็นวงกลม และได้แบ่งวงกลมจักรวาลนี้เป็น ๑๒ ส่วน แต่ละส่วนเรียกว่าราศี และได้ตั้งชื่อกำกับ เมื่อรวมทั้ง ๑๒ ราศี เราเรียกว่า จักรราศี^{๑๒๓}

จักรราศี คือ ทางเดินของดาวเคราะห์ทั้งหลาย เนื่องจากโหราศาสตร์ดวงดาวเป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ที่ใช้โลกทรงกลมแบบโบราณ คือ โลกเป็นศูนย์กลางของจักรวาล ตำแหน่งดาวเคราะห์ทั้งหลายที่เคลื่อนที่ไปจึงเป็นตำแหน่งที่เทียบกับโลก เส้นทางที่ดวงอาทิตย์เคลื่อนที่ไปบนท้องฟ้าเรียกว่า สุริยวิถี หรือวิมรรค (ecliptic) ดาวเคราะห์ๆ ก็เคลื่อนอยู่ในแถบ

^{๑๒๒} ศ.ดุสิต, **รู้ชีวิตด้วยดวงดาว**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : มติชน, ๒๕๔๘), หน้า ๖๓.

^{๑๒๓} บัวแก้ว ไชยหลวงผา, **ต้นสายการพยากรณ์ โหราศาสตร์ฝรั่ง**, (กรุงเทพมหานคร : เดลฟี

บริเวณสุริยวิถีนี้ แถบสุริยวิถีมีฉากหลังเป็นกลุ่มดาวฤกษ์ โบราณแบ่งแถบนี้ออกเป็น ๑๒ ส่วน เรียกว่าจักรราศี (zodiac) โดยการอาศัยกลุ่มดาวฤกษ์นี้เป็นเครื่องบอกตำแหน่ง นักโหราศาสตร์จะสามารถกำหนดได้ว่า ดาวเคราะห์แต่ละดวงโคจรอยู่ที่ตำแหน่งใด หรืออยู่ในราศี (Sign) ใด จากการศึกษาสังเกตและบันทึกมาแต่โบราณแต่ละราศีจะปรุงแต่งความหมายของดาวเคราะห์ต่างๆ ให้เป็นไปตามลักษณะของราศีที่ดาวเคราะห์นั้นโคจรอยู่ ความหมายของราศีต่างๆ^{๑๒๔} สรุปได้ดังนี้

ราศีเมษ หมายถึง กล้า รักการผจญภัย รักการเสี่ยง

ราศีพฤษภ หมายถึง ชอบสะสมบริโภค ชอบความมั่นคง ปฏิบัตินิยม

ราศีมิถุน หมายถึง มีเหตุผล คล่องแคล่วว่องไว

ราศีกรกฎ หมายถึง มีความรู้สึกไว รักบ้านและครอบครัว

ราศีสิงห์ หมายถึง รักการเป็นผู้นำ รักอิสระ

ราศีกันย์ หมายถึง มีความละเอียดรอบคอบ สนใจรายละเอียด ชอบบริการ

ราศีตุล หมายถึง ชอบความงาม ศิลปะ เข้ากับคนได้ง่าย

ราศีพิจิก หมายถึง มีอารมณ์สุดโต่ง รักจริงเกลียดแรง ชอบความลึกลับ

ราศีธนู หมายถึง ใจดี ใจกว้าง รักการเดินทาง สนใจด้านปรัชญา

ราศีมกร หมายถึง ระมัดระวัง ประหยัด ทะเยอทะยาน

ราศีกุมภ์ หมายถึง รักเพื่อนมนุษย์ เป็นตัวของตัวเอง

ราศีมীন หมายถึง อารมณ์อ่อนไหว มีจินตนาการ ชอบปลื้มตัว

^{๑๒๔} Charles E.O. Carter, *The Principle Of Astrology*, (USA :Quese Book, 1971), pp. 67-

ภาพที่ ๒.๕

แสดงระบบ ๑๒ ราศีกับการเคลื่อนที่โดยมีโลกเป็นจุดศูนย์กลาง

ที่มา : สิงโต สุริยาอารักษ์, โหราศาสตร์ไทย, (กรุงเทพมหานคร : เกษมบรรณกิจ, ๒๕๑๒), หน้า

๑.

นอกจากนี้ยังมีการแบ่งจักรราศีออกเป็นเพศชาย (หยาง) กับเพศหญิง (หยิน) แบ่งตามธาตุทั้ง ๔ คือ ไฟ ดิน ลม น้ำ และแบ่งตามคุณภาพคือ จรราศี (cardinal) สถิราศี (fixed) และอุกยราศี (mutable) ซึ่งมีความหมายตามลักษณะที่แบ่ง ดังนี้

ราศีเพศชาย ได้แก่ ราศีเมษ ราศีมิถุน ราศีสิงห์ ราศีตุล ราศีธนู ราศีกุมภ์ มีลักษณะชอบแสดงออก (extrovert)

ราศีเพศหญิง ได้แก่ ราศีพฤษภ ราศีกรกฎ ราศีกันย์ ราศีพิจิก ราศีมกร ราศีมีน มีลักษณะไม่แสดงออก (introvert)

ราศีธาตุไฟ ได้แก่ ราศีเมษ ราศีสิงห์ ราศีธนู มีลักษณะ กระฉับกระเฉง กระตือรือร้น ชอบการผจญภัย เข้ากับคนได้ง่าย และมองโลกในแง่ดี

ราศีธาตุดิน ได้แก่ ราศีพฤษภ ราศีกันย์ ราศีมกร มีลักษณะ แน่วแน่ ไม่ชอบเปลี่ยนแปลง อยู่ในโลกของความจริง ชอบการปฏิบัติ

ราศีธาตุลม ได้แก่ ราศีมิถุน ราศีตุล ราศีกุมภ์ มีลักษณะ ชอบคิด สนใจกิจกรรมทางสติปัญญา สื่อสารและใช้ความคิดได้ดี

ราศีธาตุน้ำ ได้แก่ ราศีกรกฎ ราศีพิจิก ราศีมีน มีลักษณะ รู้สึกลึก อารมณ์อ่อนไหว เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความสร้างสรรค์และความสามารถทางจิต

จรราศี ได้แก่ ราศีเมษ ราศีตุล ราศีกรกฎ ราศีมกร มีลักษณะ มีพลังสูง ชอบการริเริ่ม

สถิราศี ได้แก่ ราศีพฤษภ ราศีสิงห์ ราศีพิจิก ราศีกุมภ์ มีลักษณะ ไม่ชอบเปลี่ยนแปลง ตั้งใจมั่น และดื้อดึง

อภยราศี ได้แก่ ราศีมิถุน ราศีกันย์ ราศีธนู ราศีมีน มีลักษณะ ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้ง่าย และชอบการเปลี่ยนแปลง

๘) เรือนชะตา

เรือนชะตา (houses) เกิดจากโลกหมุนรอบตัวเอง ทำให้ท้องฟ้าหมุนครบรอบในหนึ่งวัน จุดขอบฟ้าบนจักรราศีทางทิศตะวันออกขณะที่บุคคลเกิดเรียกว่า ลัคนา (ascendant) จากจุดลัคนานี้แบ่งท้องฟ้าออกเป็น ๑๒ ส่วนซึ่งมีการคำนวณหลายวิธี เรียกว่า ๑๒ เรือนชะตา ลัคนาเป็นจุดเริ่มของเรือนที่ ๑ เมื่อดาวเคราะห์โคจรอยู่ในเรือนชะตาใด ความหมายของดาวจะเกี่ยวข้องกับเรื่องของเรือนชตานั้น ซึ่งแต่ละเรือนชะตาก็มีความหมายโดยสรุป^{๑๒๕} ดังนี้

เรือนชะตาที่ ๑ หมายถึง บุคลิกภาพ ร่างกาย สุขภาพโดยรวม

เรือนชะตาที่ ๒ หมายถึง รายได้ การเงิน ทรัพย์สินสมบัติ

เรือนชะตาที่ ๓ หมายถึง ญาติพี่น้อง ความสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสาร

เรือนชะตาที่ ๔ หมายถึง บ้าน ครอบครัว ชีวิตส่วนตัว

เรือนชะตาที่ ๕ หมายถึง บุตรหลาน ความสนุกสนาน ความรัก

เรือนชะตาที่ ๖ หมายถึง ลูกน้อง การบริการ สุขภาพ

เรือนชะตาที่ ๗ หมายถึง คู่ครอง คู่สัญญา หุ่นส่วน

เรือนชะตาที่ ๘ หมายถึง ความตาย การสูญเสีย

เรือนชะตาที่ ๙ หมายถึง การเดินทางไกล การสำรวจ ความคิดเชิงปรัชญา

เรือนชะตาที่ ๑๐ หมายถึง สถานะทางสังคม อาชีพ เป้าหมายชีวิต

เรือนชะตาที่ ๑๑ หมายถึง ความหวัง เพื่อนฝูง สมาคม

เรือนชะตาที่ ๑๒ หมายถึง การจำกัดขอบเขต ศัตรูลับ ความเจ็บไข้ได้ป่วย

“ภพ” คือ “เรือนชะตา” ที่จะบอกถึงเรื่องราวความมีความเป็นของชีวิต ซึ่งแต่ละคนจะต้องมีเรื่องราวเหล่านี้อยู่ในชีวิตทุกคน ภพมีอยู่ ๑๒ ภพเท่ากับจำนวนของราศี

ความหมายของภพ

ตุณ ตัวเอง, ของตัวเอง, ความเป็นส่วนตัว, โดยตัวเอง, เพื่อตัวเอง ฯลฯ

กตุมพะ การเงิน, รายได้, สิ่งที่ได้มา, การเพิ่มเข้ามา ฯลฯ

สหัชชะ มิตรสหาย, สังคม, ข่าวสาร, การติดต่อ, การสื่อถึงกัน, การเดินทางระยะสั้น, พี่น้องท้องเดียวกัน, ส่วนรวม ฯลฯ

พันธ ญาติ, วงศ์ตระกูล, ครอบครัวใหญ่, บ้าน-ที่ดิน (อสังหาริมทรัพย์),

^{๑๒๕} Charles E.O. Carter, *The Principle of Astrology*, pp. 82-87.

ยานพาหนะ, ความมั่นคง, แม่ (ในซาตาซาาย) พ่อ (ซาตาหญิง) ฯลฯ
บุตร, เด็กๆ, สิ่งเล็กๆ น้อยๆ, ความเกิด, ความรักใคร่, ความบันเทิง เจริญรมย์, เกียรติยศชื่อเสียง, ความเสี่ยง ฯลฯ
ศัตรู, อุปสรรค, สิ่งกีดกันขัดขวาง, โรคภัยไข้เจ็บ, หนี้สิน ความ ยากลำบาก, บริวาร ฯลฯ
คู่ครอง, การร่วม, ฝ่ายตรงข้าม, การแบ่งแยก, หนี้ส่วน ฯลฯ
ศัตรู, อุปสรรค, สิ่งกีดกันขัดขวาง, โรคภัยไข้เจ็บ, หนี้สิน, ความ ยากลำบาก, บริวาร ฯลฯ
คู่ครอง, การร่วม, ฝ่ายตรงข้าม, การแบ่งแยก, หนี้ส่วน ฯลฯ
ความตาย, ความห่างไกล, ความสูญเสีย, การพลัดพราก, ป่วยหนัก, การ จบสิ้น ฯลฯ
ความเจริญรุ่งเรือง, ความดีงาม, ความสำเร็จ, การเดินทางไกล, ต่างถิ่น, บ้านหลังใหม่, พ่อ (ในซาตาซาาย) แม่ (ในซาตาหญิง) ฯลฯ
อาชีพ, การงาน, การกระทำ, กรรม (เก่า) ฯลฯ
โชคลาภ, ความหวัง, สิ่งที่น่าปรารถนา, ความสมหวัง, สิ่งที่จะได้มาอย่าง ง่ายดาย ฯลฯ
วินาศน์ ความเสียหาย, ปัญหาที่คาดไม่ถึง, ความแอบแฝง, ความลับ ^{๑๒๖}

พุลศักดิ์ แสงคล้าย^{๑๒๗} กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างภพหรือเรือนชะตากับลัคนาไว้
ว่า ภพ หรือเรือนชะตามีทั้งสิ้น ๑๒ ภพ ได้แก่

๑. ต้น หมายถึง ตัวตน ที่อยู่ของลัคนา อุปนิสัย รูปร่าง สภาพบุคคล วาสนา
๒. กงุมพะ หมายถึง การเงิน รายได้ ความอิสระ ความพอใจ ความสุข
๓. สหัชชะ หมายถึง เพื่อนฝูง การเดินทางไกล ญาติพี่น้อง การคบหาสมาคม บริวาร
๔. พันธุ หมายถึง หลักทรัพย์ บ้านที่ดิน มรดกในดวงชะตาซาาย บิดาในดวงชะตาหญิง
๕. ปุตตะ หมายถึง บุตร บริวาร การศึกษา โชคลาภ การเสี่ยง
๖. อริ หมายถึง ศัตรู คู่อริ ผู้คิดร้าย อุปสรรค โรคภัยไข้เจ็บ ความเดือดร้อน ใจร้าย
๗. ปัตนิ หมายถึง คู่ครอง คู่สัญญา คนรัก

^{๑๒๖} ศ.ดุสิต **รู้ชีวิตด้วยดวงดาว** พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : มติชน, ๒๕๔๘), หน้า ๓๗.

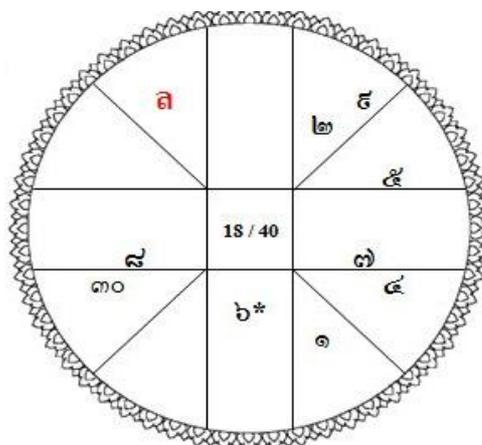
^{๑๒๗} พุลศักดิ์ แสงคล้าย, **โหราศาสตร์ไทยชั้นสูง ภาคสารบัญญัติ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (เชียงใหม่ : สันติภาพการพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๙-๘๒.

๘. มรณะ หมายถึง ความตาย การสูญเสีย มรดก โรคภัยไข้เจ็บ ป่วยหนัก พิษภัยกรรม
๙. ศุภะ หมายถึง ความสำเร็จ ความเจริญ ความดีงาม การเดินทางไกล ผู้ใหญ่
๑๐. กัมมะ หมายถึง การงาน อาชีพ ธุรกิจ
๑๑. ลาภะ หมายถึง ลาภผล ประโยชน์ ความสุขใจ มิตรสนิท
๑๒. วินาศนะ หมายถึง การสูญเสีย ความล้มเหลว ความวิบัติ ที่จำกัด กักขัง จองจำ ถูกจับกุม เจ็บไข้ได้ป่วย

โดยภาพที่หนึ่งจะเป็นภาพต้นเสมอ ลัคนาของเจ้าชะตาอยู่เรือนใดจะนำเรือนนั้นเป็นภาพต้นเสมอ สำหรับภาพที่ ๒-๑๒ จะนับทวนเข็มนาฬิกาไปในแต่ละเรือน ซึ่งหลักของโหราศาสตร์ไทย ประกอบไปด้วยเรือนทั้งสิ้น ๑๒ เรือน ตามชื่อของ ๑๒ ราศี แสดงรูปได้ ดังนี้

รูปที่ ๒.๖

แสดง ๑๒ ราศีจักร

จากรูป แสดง ๑๒ ราศีจักรซึ่งจะขอยกตัวอย่างการนับภาพ เช่น คนที่มีลัคนาสถิตอยู่ในดวงดาวที่ปรากฏอยู่ในเรือนต่างๆ สามารถบ่งบอกถึงลักษณะส่วนบุคคลและพฤติกรรมในการทำงานได้ โดยเรือนหลักที่ให้ความหมายเกี่ยวกับกับลักษณะส่วนบุคคลได้แก่เรือนที่เป็นภาพต้น และเรือนที่ได้ตำแหน่งในภาพกัมมะก็จะสามารถอธิบายพฤติกรรมในการทำงาน

ไม่เพียงแต่เท่านั้น ดวงดาวแต่ละดวงยังสามารถให้ความหมายที่เกี่ยวข้องถึงลักษณะส่วนบุคคล และพฤติกรรมการทำงานได้อีกด้วย^{๑๒๘} ได้แสดงเป็นบทกลอน ดังนี้

“ยศศักดิ์ทายอาทิตย ฐปร่างจริตทายจันทร์
กล้าแข็งขยันทายอังคาร เจรจาอ่อนหวานทายพุธ
ปัญญาบริสุทธิ์ทายพฤหัสบดี กิเลสสมบัติทายศุกร์
โทษทุกข์ทายเสาร์ มัวเมาทายราหู
อายุยืนทายเกตุ ภัยอาเพศทายมฤตยู”

๙) มุมสัมพันธ์

มุมสัมพันธ์ (aspects) คือความสัมพันธ์เชิงมุมที่ดาวเคราะห์กระทำต่อกัน มีมุมสำคัญที่ใช้กันมาตั้งแต่โบราณคือ ๐ องศา ๖๐ องศา ๙๐ องศา ๑๒๐ องศา ๑๘๐ องศา มีความหมาย^{๑๒๙} คือ

มุม ๐ องศา (กุม) หมายถึง การรวมพลังของดาวเคราะห์ที่มากุมกัน

มุม ๖๐ องศา (โยค) หมายถึง การเปิดโอกาสสู่มุมมองใหม่

มุม ๙๐ องศา (เกณท์) หมายถึง ความขัดแย้งทำทนายที่สำคัญ

มุม ๑๒๐ องศา (ตรีโกณ) หมายถึง การเสริมพลังซึ่งกันละกัน

มุม ๑๘๐ องศา (เล็ง) หมายถึง การเผชิญหน้า ความตึงเครียดที่ต้องปรับสมดุล

การแปลความหมาย

โหราศาสตร์เป็นวิชาแห่งการตีความสัญลักษณ์ โดยอาศัยหลักการว่าสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งใดย่อมบอกเรื่องราวบางอย่างเกี่ยวกับสิ่งนั้น ดวงดาวขณะบุคคลเกิดก็ถือเป็นสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้นอย่างหนึ่ง ย่อมจะบอกเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลนั้น ความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ เกิดจากการสังเกตและบันทึกมาตั้งแต่สมัยโบราณ จนเกิดเป็นศาสตร์ขึ้นดังที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบพื้นฐานของโหราศาสตร์ดวงดาวมาแล้วข้างต้น ในการตีความสัญลักษณ์เพื่อออกคำทำนายมีแนวทางอยู่ ๒ ลักษณะคือ คำทำนายที่เน้นเหตุการณ์ (event-

^{๑๒๘} สิงโต สุริยาอารักษ์, โหราศาสตร์ไทย, (กรุงเทพมหานคร : เกษมบรรณกิจ, ๒๕๑๒), หน้า

๙๗.

^{๑๒๙} Stephen Arroyo, Chart Interpretation Handbook, (USA : CRCS Publications, 1989), pp. 136-138.

oriented) และคำทำนายที่เน้นบุคคลเป็นศูนย์กลาง (person-centered) คำทำนายทั้ง ๒ แบบมีลักษณะ^{๑๓๐} ดังนี้

๑) คำทำนายที่เน้นเหตุการณ์ เป็นแบบการทำนายที่ใช้มาตั้งแต่โบราณ บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่ามนุษย์และสิ่งแวดล้อมได้รับแรงกระทำจากภายนอก ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดาวเคราะห์ทั้งหลายส่งแรงกระทำต่อมนุษย์และทำให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ คำทำนายแบบนี้จะแบ่งคุณภาพของแรงที่ส่งมากระทำเป็น ๒ ขั้ว คือไม่ดีก็เลว มองสถานการณ์และบุคคลแยกออกจากกัน มุ่งที่จะทำนายว่าจะเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นมากกว่าจะมองบุคคลแบบบูรณาการและไม่ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้เป็นจริง ตัวอย่างคำทำนายแบบนี้คือ เมื่อดาวอังคารเคลื่อนผ่านดาวเสาร์ของเจ้าชะตาหมายถึงอาจจะเกิดอุบัติเหตุหรือความทุกข์ยากขึ้น ความสำเร็จของใครผู้ทำนายอยู่ที่การทายเหตุการณ์ได้ถูกต้อง เป็นผู้ที่สามารถบอกอนาคตได้

๒) คำทำนายที่เน้นบุคคลเป็นศูนย์กลาง เป็นแนวการทำนายสมัยใหม่ ที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยทางจิตวิทยา เน้นไปที่บุคคลเป็นศูนย์กลาง คำทำนายไม่ได้มีลักษณะเป็นการตัดสินว่าดีหรือไม่ดี ดวงชะตาบุคคลเปรียบเหมือนเมล็ดพันธุ์ที่สามารถเจริญเติบโตตามศักยภาพของบุคคลนั้น ซึ่งบุคคลอาจจะไม่ได้พัฒนาถึงจุดที่สูงสุดของศักยภาพก็ได้ (บุคคลมีเสรีภาพในการเลือกกระทำ) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ดวงชะตาบอกถึงสิ่งที่จะควรจะเป็นและประสบการณ์ที่จำเป็นอันจะพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้แสดงออกมาเป็นความจริง ไม่มีดวงชะตาที่ดีหรือเลว ไม่มีดาวที่ดี ราศีที่เลว ทุกปัจจัยในดวงชะตามีความสัมพันธ์กัน

การตีความทั้ง ๒ แบบตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อคนละอย่าง กล่าวคือ คำทำนายที่เน้นเหตุการณ์มีแนวโน้มที่จะเชื่อว่าชีวิตเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาแล้ว (determinism) เนื่องจากดวงดาวมีวงโคจรที่แน่นอนสม่าเสมอ ชีวิตมนุษย์จะต้องเป็นไปตามดวงดาวหลีกเลี่ยงไม่ได้ จะเห็นว่าเป็นแนวคิดโบราณของศาสนาพราหมณ์ที่เชื่อว่าดวงดาวคือเทพเจ้า มีอำนาจกำหนดความเป็นไปของโลก มนุษย์ทุกคนมีพรหมลิขิต ส่วนคำทำนายที่เน้นบุคคลเป็นศูนย์กลางมีแนวโน้มที่จะเชื่อว่ามนุษย์มีเสรีภาพที่จะเลือกกระทำ (freedom of will) ดวงดาวเป็นเพียงตัวบอกแนวโน้มที่จะเป็นไปของชีวิตเท่านั้น ไม่ได้มีอำนาจกำหนด ดังนี้

“...โหราศาสตร์ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับพรหมลิขิต (fate) หรือเกี่ยวกับโชคชะตา (luck) แต่เกี่ยวกับความน่าจะเป็น ความโน้มเอียงในการกระทำ และศักยภาพ หลักคำสอนดั้งเดิม

^{๑๓๐} Michael R. Meyer, *A Handbook for Humanistic Astrologer*, (USA : toExcel, 2000), p.

ที่สอนนักโหราศาสตร์กันมา กล่าวว่า ดวงดาวทั้งหลายเพียงแค่นำมา ไม่ได้บังคับ (the stars impel, not compel)”^{๑๓๑}

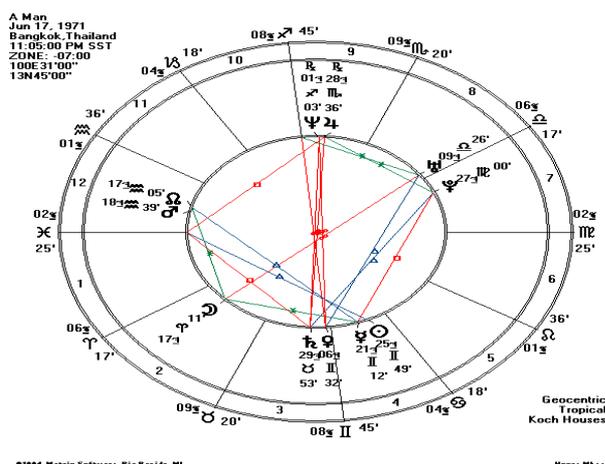
สรุปได้ว่า ความรู้ทางโหราศาสตร์เกิดจาก การสังเกตเทหวัตถุบนท้องฟ้าของคนโบราณ และบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนโลก เก็บเป็นสถิติจนเกิดเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ (empirical knowledge) สิ่งที่โหราศาสตร์ศึกษาคือ ดาวเคราะห์ ความหมายของดาว การโคจรของดวงดาว จักรราศี ธาตุประจำราศี ความหมายของธาตุ อิทธิพลของสัญลักษณ์และความหมาย เรือนชะตา มุมสัมพันธ์ การแปลความหมาย มีสองแนวทางคือ เน้นเหตุการณ์ กับเน้นบุคคลเป็นศูนย์กลาง

๑๐) ตัวอย่างการวิเคราะห์ดวงชะตา

เพื่อความเข้าใจในการตีความเพื่อทำนายดวงชะตากำเนิด ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างดวงชะตาบุคคลขึ้นมาดวงหนึ่ง คำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วินสตาร์ (Win*Star, 2007) แสดงดังรูปที่ ๒.๕ ข้อมูลจำเป็นในการคำนวณดวงชะตากำเนิดคือ วันและเวลาดกฟากที่ถูกต้องถึงระดับนาฬิกา พิกัดของสถานที่เกิด รวมทั้งเขตเวลาที่ใช้ การคำนวณด้วยมือเป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ความพยายามมาก ปัจจุบันมีเครื่องคอมพิวเตอร์ช่วย ทำให้คำนวณได้โดยง่าย ไม่ต้องอาศัยความรู้ทางคณิตศาสตร์ นี่เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่โหราศาสตร์ได้รับความนิยมมากขึ้นในปัจจุบัน

ภาพที่ ๒.๗

ตัวอย่างดวงชะตากำเนิด

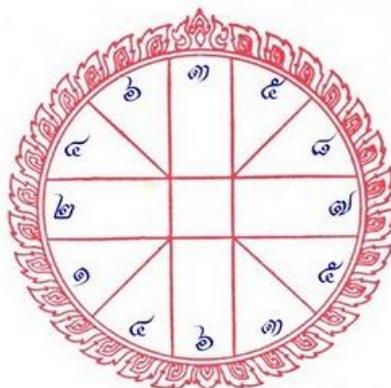

ที่มา : Rae Orion, Astrology for Dummies, (USA : Wiley Publishing, 2007), p. 2.

^{๑๓๑} Rae Orion, Astrology for Dummies, (USA : Wiley Publishing, 2007), p. 2.

การแปลความหมายเพียงจุดเดียวตามคำอธิบายที่ได้กล่าวมา คือดวงอาทิตย์ อยู่ที่ ๒๕ องศาราศีมิถุน เรือนชะตาที่ ๔ ทำมุมมุม (ประมาณ ๐ องศา) กับดาวพุธ และตรีโกณ (ประมาณ ๑๒๐ องศา) กับลัคนา แปลได้ว่า ตัวตนของเจ้าชะตา (อาทิตย์) มีลักษณะคล่องแคล่ว ว่องไว ช่างคิด (ราศีมิถุน) ชอบใช้เหตุใช้ผล (กุมกับพุธ) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบ้าน ครอบครัว และชีวิตส่วนตัว (เรือนชะตาที่ ๔) บุคลิกภาพ การแสดงออกก็มีความสอดคล้องกับลักษณะดังกล่าว (ตรีโกณกับลัคนา) ที่กล่าวมาเป็นการแปลความอย่างกว้าง โดยใช้ปัจจัยทางจิตวิทยา เป็นการบอกแนวโน้มการแสดงออกของเจ้าชะตา อาจจะไม่ตรงกับเหตุการณ์ภายนอกที่เกิดขึ้น จะต้องมีการปรับคำทำนายให้ตรงกับบริบทหรือสิ่งแวดล้อมจริงของเจ้าชะตา ซึ่งทำให้ดวงที่มีองค์ประกอบคล้ายกันตีความได้ต่างกันตามชีวิตของปัจเจกชน แต่ยังคงอยู่ในกรอบของความหมายที่แทนด้วยสัญลักษณ์ต่าง ๆ

สรุปได้ว่า ความรู้ทางโหราศาสตร์เกิดจาก การสังเกตเทหวัตถุบนท้องฟ้าของคนโบราณ และบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนโลก เก็บเป็นสถิติจนเกิดเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ (empirical knowledge) สิ่งที่โหราศาสตร์ศึกษาคือ ดาวเคราะห์ ความหมายของดาว การโคจรของดวงดาว จักรราศี ธาตุประจำราศี ความหมายของธาตุ อิทธิพลของสัญลักษณ์และความหมาย เรือนชะตา มุมสัมพันธ์ การแปลความหมาย มีสองแนวทางคือ เน้นเหตุการณ์ กับเน้นบุคคลเป็นศูนย์กลาง

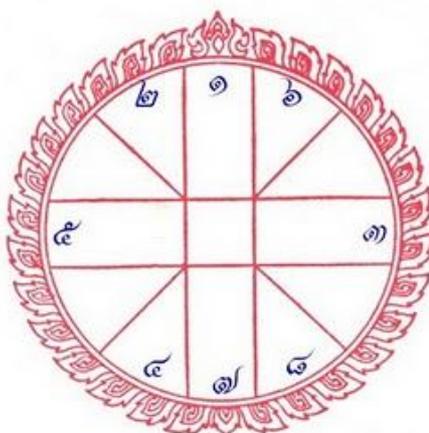

ดาวเกษตร ทายมั่นคงในหลักความรู้ หลักวิชาการ ดาวเกษตร เป็นพื้นฐานของสัญญาลักษณ์แห่งความดีงาม เป็นดวงชะตาที่จะมีวาสนาสูง มีความสุขบาย มีความอุดมสมบูรณ์ ความเข้มแข็ง หลักฐานฐานะ

ดาว ๑	ท่านว่ามีวาสนาทางเกียรติยศ ตำแหน่งหน้าที่ ในเรื่องของการรับราชการ ให้คุณในทางรูปสวยรอยทรัพย์ มีคนเกรงกลัวในบารมี มีอำนาจเด็ดขาด ชนະศัตรู เป็นคนรักเกียรติ รักชื่อเสียง ชอบความเป็นอิสระแก่ตนเอง แต่ติดจะหนักไปทางดีถือดี ถือตัว มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ไม่ก้มหัวให้ใครง่ายๆ มีอุปนิสัยใจร้อน ชอบวางท่าไว้อำนาจ ดาวอาทิตย์เป็นเพศชาย ใช้ดูเรื่องบิดาและเกียรติยศ
ดาว ๒	จะมีวาสนาดีในเรื่องของความนิ่มนวล สุภาพอ่อนโยน มีเสน่ห์ กิริยาน่ารัก แต่งกายเรียบร้อย สะอาด เป็นที่เคารพรักของคนทั่วไป จะได้เป็นขุนนางชั้นผู้ใหญ่ ชอบรับประทานของดีๆ อุดมด้วยทรัพย์ ชอบฉวยโอกาส เจ้าชู้ ดาวจันทร์จัดเป็นดาวศุภเคราะห์ สตรีเพศ ใช้ดูเรื่องมารดา และควมมีเสน่ห์น่ารัก เอาใจคนเป็นหรือไม่ ถ้าดาวจันทร์ถึงลัคนาก็เอาใจคนเป็น ดาวจันทร์เสียก็เอาใจคนไม่เป็น
ดาว ๓	จะมีวาสนาในเรื่องความกล้าหาญ ความขยัน สุขภาพดี เลือดลมดี ให้คุณในด้านยศศักดิ์ โดยเฉพาะตำแหน่งหน้าที่ในราชการ ทหาร ตำรวจที่ต้องอาศัยความกล้าหาญ จะมีนา มีไร่ มีสวน เป็นพ่อค้าที่ดี เพราะตัดสินใจได้รวดเร็ว และ

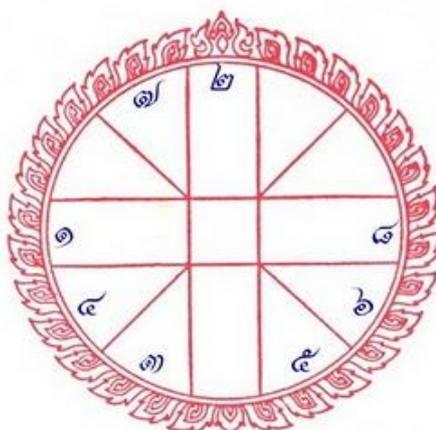
ดาว ๔	<p>ถูกต้อง แต่ก็ติดไปทางข้างใจร้อน โมโหร้าย หายเร็ว ดีในด้านพลังกำลัง ชาติความนิยม นวล หงุดหงิด ตกใจง่าย มีความตั้งใจแน่วแน่</p> <p>จะมีวาสนาดีในเรื่องความคิดที่เฉียบแหลม ไหวพริบดีที่เกิดจากประสบการณ์ การเจรจา การพูดให้เข้าหลักเข้าเกณฑ์ การเขียน การประชาสัมพันธ์ เป็นพ่อค่านักธุรกิจดี เป็นผู้รอบรู้การบ้าน มีปฏิภาณดี มีทรัพย์ มีศิลปะในการแก้ปัญหา ความรอบรู้จากนักประสบการณ์ มีความเฉลียวฉลาด สามารถดัดแปลงเข้ากับสังคม ทำอะไรด้วยความรอบครอบ เป็นนักการทูต มีความคล่องแคล่วว่องไวในการตัดสินใจ สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ดาวพุธเด่นเป็นนักเขียน นักประพันธ์ดี มีวาสนาในด้านธุรกิจและการบริหาร ด้วยประสบการณ์เป็นสำคัญ</p>
ดาว ๕	<p>จะมีวาสนาดีในเรื่องของการศึกษาหาความรู้ เป็นผู้มีสติปัญญาเหมาะสมอย่างยิ่งในการค้นคว้าจากตำรา แต่หนักไปทางทฤษฎีมากกว่าทางปฏิบัติ เข้าถึงธรรมะ หรือเรียนรู้ในเรื่องศาสนาได้ง่าย มีความสุขุมรอบครอบ ดาวพฤหัสบดี คือ ตัวสติ เป็นคนคงแก่เรียน รักความยุติธรรม มีทรัพย์ ดาวพฤหัสบดีเปรียบเสมือนผู้ใหญ่ ผู้อาวุโสมากๆ ชอบความสงบ มีความเกรงกลัวต่อบาป มีศีลธรรม มีความสำเร็จ มีโชคลาภ มีความอุดมสมบูรณ์ ดาวพฤหัสบดีเด่น ก็ช่วยใช้มีการศึกษาเล่าเรียนดีราบรื่น แต่ก็มีสติมากไปจนบางครั้งดูไม่เฉียบแหลม การแก้ปัญหาจึงช้ากว่าพวกดาวพุธเด่น</p>
ดาว ๖	<p>จะเป็นผู้มีวาสนาดีในด้านงานศิลปะ ด้านเสน่ห์ในเรื่องเพศ และมีความนิยมชมชอบกับความรัก ความมีเสน่ห์ในเรื่องกามคุณ มีศิลปะในเรื่องเพศ และมีรสนิยม ในการผลิตงานด้านศิลปะได้ด้วยตนเอง รักสนุก เป็นคนใจอ่อนขี้สงสาร เจริญด้วยทรัพย์สิน เงินทอง เป็นสัญลักษณ์ของงานด้านการเงิน การธนาคาร เศรษฐศาสตร์ การอาชีพที่เกี่ยวกับความสวยงาม งานศิลปะทุกประเภท กวี ศิลปิน</p>

ดาว ๗	<p>จะเป็นผู้มีวาสนาดีในด้านความอดทน ความกล้าหาญเด็ดขาด เป็นผู้ที่พิชิตความเหนื่อยยากในทุกรูปแบบ เหมาะกับงานด้านเกษตรกรรม ัญญาหาร การชูดค้นทรัพย์ในดิน กิจการเหมืองแร่ งานด้านเครื่องกล มีทรัพย์สมบัติโดยเฉพาะที่ดิน ที่ทำการเกษตรเป็นสำคัญ ดาวเสาร์เด่น ก็ทรงคุณความดีไปในด้านความกล้าหาญ เป็นนักต่อสู้ที่มีความแข็งแกร่ง อดทนแบบเด็ดเดี่ยว แต่มีปฏิภาณน้อยกว่าดาวอังคาร ดาวเสาร์มีลักษณะเด่น คือ เก็บความโกรธไว้ได้นาน เป็นคนที่มีใจอาฆาตที่รอโอกาสแก้แค้นได้นานกว่าดาวดวงอื่นๆ จุดเสียของดาวเสาร์คือ ชีวีตกั่วงวล ชอบทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ มีภาวะในด้านการปกครอง เป็นนักบริหารชั้นยอด</p>
ดาว ๘	<p>จะเป็นผู้มีวาสนาดีในด้านทางไหวพริบ แบบเหลี่ยมนักเลง มีปฏิภาณรู้เท่าทันคน มีเสน่ห์สำหรับคนทุกเพศทุกวัย คบกับคนง่ายปรับตัวได้ดี จะมีความดีในเรื่องลาภผล มีโอกาสที่สามารถหากินได้ในแบบพลิกแพลง มีความเหมาะสมที่จะเป็นตำรวจ เข้าถึงเล่ห์เหลี่ยมของคนร้าย พวกหัวหน้านักเลง อันธพาล จะต้องมีราหูเด่นถึงลัคนา สังเกตดูผมจะหยิกสลดหย หยักศก ถ้าเมื่อแก่ผมจะบาง จนถึงศีรษะล้าน มีอุปนิสัยตระหนี่ถี่เหนียว มีเสน่ห์ น่ารัก น่าสนใจ แต่เมื่อสนิทสนมมากแล้ว เอาใจยาก เพราะเป็นคนเจ้าอารมณ์</p>
ดาว ๙	<p>สภาพคล้ายอาทิตย์ แต่ว่ามีความรุนแรงกว่า คือร้อน ดุดัน วางตัวมากเกินไป ชอบเอาชนะอย่างไม่ลืมหูลืมตา ต้องการความเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ชอบทำจนเป็นคนเด่นในสังคม วางตัวโก้โอ้อ่า ไม่ยอมแพ้ใคร</p>
ดาว ๐	<p>มีหัวใจในทางประดิษฐ์คิดค้น เหมือนเป็นนักวิทยาศาสตร์ สติปัญญาปราดเปรื่องไม่หยุดนิ่ง มีความมานะพยายามเป็นเลิศ มีความรอบรู้หลายทาง เป็นนักโหราศาสตร์ มีความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการบริหารเข้ากลุ่ม สมาคมได้ดี</p>

มหาอุจจ ความหมาย ดาวพระเคราะห์ที่ทรงคุณสูงเด่น ทำให้เจ้าดวงชะตามีความเจริญรุ่งเรือง

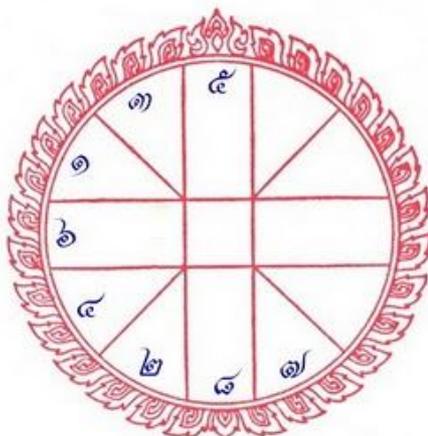
ดาว ๑	บิดาเด่น ตระกูลดัง การศึกษาเด่น ปัญญาเด่น ความรู้เด่น ราชการเด่น วาสนาดีกว่าญาติๆ มีบุญวาสนา มีเกียรติยศชื่อเสียง มีอำนาจ ร่ำรวย ดีทางเกียรติ
ดาว ๒	รูปสวยรวยทรัพย์ มารดาเด่น เป็นที่รักกับคนทั่วไป มีเสน่ห์
ดาว ๓	ดีทางกล้าหาญ ดีทางขยัน วาสนาดี รับราชการทหารตำรวจดี บริบูรณ์ด้วยโภคทรัพย์สมบัติ มีชื่อเสียง มียานพาหนะ ทำงานส่วนตัวจะได้เป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม มีบ้านที่ดินแปลงใหญ่
ดาว ๔	ทางสมอง ทางสติปัญญา การศึกษาดี สามารถสร้างตนเองได้ รวยด้วยการค้า
ดาว ๕	ดีทางด้านผู้ใหญ่ ความยุติธรรม การศึกษาสูง วาสนาดีมั่งมีทรัพย์สมบัติ ยานพาหนะ บริวาร สัตว์เลี้ยง อสังหาริมทรัพย์ รับราชการจะได้ยศตำแหน่งใหญ่ ชั้นหัวหน้า ชั้นอธิบดี ปลัด เล่นการเมืองได้เป็นรัฐมนตรี
ดาว ๖	วาสนาดีทางการเงิน เป็นเศรษฐี มีเสน่ห์เมตตามหานิยม ประกอบอาชีพส่วนตัวจะร่ำรวย
ดาว ๗	ดีทางที่ดิน อสังหาริมทรัพย์ บ้านใหญ่ ยวดยานพาหนะ การศึกษาดี รับราชการจะได้เป็นใหญ่ เป็นทหารตำรวจดี
ดาว ๘	ดีทางเป็นนายทุน วาสนาเป็นเจ้าของกิจการ ร่ำรวยเป็นเศรษฐี วาสนาสูง การศึกษาสูง ใจบุญสุนทานช่วยเหลือคนยากจน
ดาว ๙	ดีทางต่างประเทศ ดีทางศาสนา มีปัญญาพิเศษแตกฉานศาสนาต่าง ๆ และทางศาสนา จบปริญญาสูงสุด มีศีลธรรม เก่งทางวิชาการ

มหาจักร มีอำนาจและอิทธิพลในทางโลดโผน พลิกแพลง มักไม่เป็นไปตามปกติธรรมดา เป็นดาว
 ค่อมโทษ แคล้วคลาด

ดาว ๗	ดีทางชะตาชีวิตรุ่งโรจน์ ยศตำแหน่งหน้าที่ขึ้นเร็วกว่ารุ่นเดียวกัน จะได้คู่ครองที่สูงศักดิ์ รับราชการได้เป็นชั้นเอก เป็นอธิบดี เป็นรัฐมนตรี เกียรติดีอย่างผาดโผน
ดาว ๒	ดีทางความสวยความงามสง่า ดีทางวาสนา หญิงจากหาบเร่ได้เป็นคุณหญิง ชายจากเด็กวัดได้เป็นเสนาบดี ได้คู่ครองดี ได้ฟังคู่ครอง ชีวิตมีโอกาสเป็นเศรษฐีอย่างมหัสจรรย์
ดาว ๑	ดีทางความสามารถ ทางความเก่งกล้า ทางความเฉลียวฉลาด ไม่ว่าจะเป็ทางอาชีพ ทางคำพูด ทำราชการจะสูงส่งโดยเฉพาะถึงเป็นตำรวจเป็นทหาร จะได้เป็นนายพล ดีทางปัญญา ดีทางการศึกษา เป็นนักการเมืองดี ความสามารถส่วนตัวนำไปสู่การสร้างตัวได้
ดาว ๔	ดีทางเสน่ห์ที่ริมฝีปาก ดีทางคำพูด ดีทางบัญชี เด่นทางการเขียน ดีทางหนังสือ การพิมพ์ จะเด่นดังระดับชาติ เช่นเป็นนักร้องระดับชาติศิลปินเด่นดัง นักเขียน กวีระดับชาติระดับโลก นักค้นคว้าวิชาการ นักทดลองทางวิทยาศาสตร์มีชื่อเสียง เด่นพุทธมหาจักรเก่งทางแก้ปัญหาชีวิต เอาตัวรอดสามารถสร้างตนเองด้วยสมอง ด้วยคำพูด ด้วยเสียง จะเด่นดัง ร่ำรวยอย่างมหัสจรรย์ เป็นนักการทูต ระดับโลก เป็นครูอาจารย์ที่มีพรสวรรค์ในการสอน

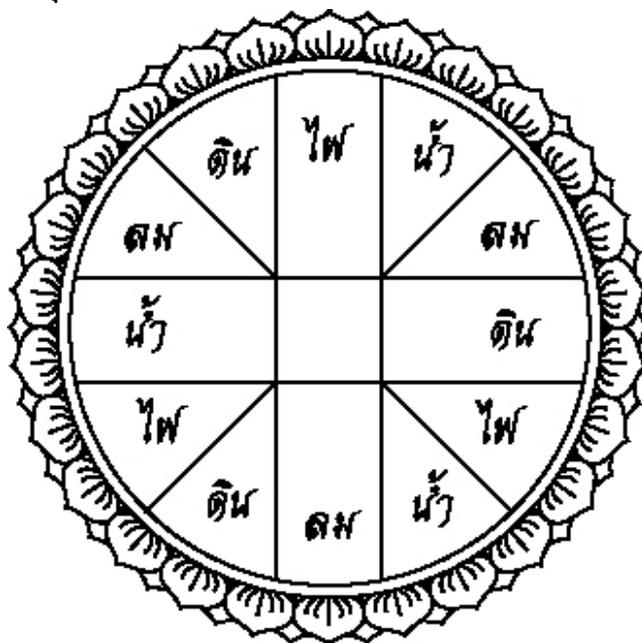
ดาว ๕	ดีทางวิชาความรู้ ความฉลาด ปัญญาบริสุทธิ์ จะจบการศึกษาสูง ทางกฎหมาย ทาง ครูบาอาจารย์ ทางการแพทย์ ทางศาสนาวิปัสสนา เป็นพระ เป็นอาจารย์มีชื่อ เด่นดังทางคาถาอาคม รตนน้ำมนต์ เป็นเกจิอาจารย์ผู้คนระลึกถึงนับถือศรัทธาทุกยุด ทุกสมัย
ดาว ๖	จะมีหลักทรัพย์สูงส่ง มีเงินฝากธนาคารจำนวนมาก มีเสน่ห์เป็นที่นิยมชมชอบของสังคม โดยเฉพาะสังคมชั้นสูง ไฮโซ มีมิตรสหายมากถ้วนแล้วแต่ผู้มีบุญหนักศักดิ์ใหญ่ มีทรัพย์สินที่ดินบ้านเรือนหลักฐานดี วาสนาเจ้าชะตาจะจบปริญญาได้ไปต่างประเทศ การศึกษาสูง ความรักได้คู่มีตระกูลสูง
ดาว ๓	กล้าหาญ คัดรู้เกรง ราชาที่ดิน เจ้าชะตามีวาสนาทางโรงงานต่างๆ ดีทางไม้หินดินแร่ การอุตสาหกรรม ร่ำรวย ปราศจากอุปสรรค มีวาสนาสูงทางตระกูล ทางการศึกษาจบปริญญาไปต่างประเทศ ถ้าเป็นข้าราชการจะได้ชั้นพิเศษ ถ้าเป็นทหาร ตำรวจจะได้บรรลุลูกชั้นนายพล จะได้รับมรดก มีหุ้นส่วนในรูปอุตสาหกรรม บริษัท จัดสรรที่ดิน
ดาว ๘	เป็นผู้มีตะบะร่างกายสง่า เป็นที่ยกย่องไว้วางใจของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ยกย่องและเกรงใจ เป็นผู้ช่วยชนะต่อศัตรู มีอาชีพสูงศักดิ์ทางราชการ เป็นทหารตำรวจยศตำแหน่งสูงถึงชั้นนายพล มีสติปัญญา ฉลาด เป็นราหูบัณฑิต ไม่เป็นราหูนักเลงไม่มัวเมา เป็นดาวนายทุน เป็นเศรษฐี เป็นราชาที่ดิน ราชาโรงงาน อุตสาหกรรม มีทรัพย์สมบัติร่ำรวยมหาศาล ทำกิจการประเภทสวนผลไม้ยืนต้น โรงเลื่อย โรงสี โรงต้มกลั่นสุรา กิจการก่อสร้าง รับเหมา ทำเหมืองแร่ โรงเตาเผาอิฐ กระเบื้อง เซรามิค ไม้ หิน ดิน ปูนทราย

ดวงราชาโชค ดาวเคราะห์ที่เป็นราชาโชค หมายความว่า โชคของพระราชา หมายถึง ส่งผลไปในทางนิยม หรือเป็นเส้นที่ดึงดูด^{๑๓๒}

ดาว ๑	มีอานุภาพเป็นที่รักของปวงชน มีความนิยมในทางราชการ
ดาว ๒	มีความนิยมต่อผู้ใหญ่ทั่วไป คู่ครองเป็นผู้มีวาสนา หมายถึง พระนางเจ้า เป็นผู้อุปถัมภ์
ดาว ๓	มีความนิยมต่อผู้มียศถาบรรดาศักดิ์ มีมิตรสหายเป็นที่พึ่ง
ดาว ๔	มีความนิยมต่อนักประพันธ์ และทางธรรม มีสติปัญญาดี เจรจามีศิลปะ
ดาว ๕	มีความนิยมต่อนักปราชญ์ และครู อาจารย์ ผู้ทรงศีล จะเมตตา รักใคร่ และจะเป็นผู้มีความสุขมาก
ดาว ๖	มีความนิยมต่อประชาชน ทำราชการเจริญ มีอายุยืนนาน
ดาว ๗	มีความนิยมทางการงาน ราชการสูงเด่น มีอายุยืน
ดาว ๘	มีความนิยมพวกโจร และพวกนักเลง มีบริวารมาก อาจเป็นเศรษฐี

๗. ธาตุประจำราศี

ธาตุไฟ ประจำอยู่ในราศีเมษ - สิงห์ - ธนู

ธาตุดิน ประจำอยู่ในราศีมกร - พฤษภ - กันย์

ธาตุลม ประจำอยู่ในราศีตุลย์ - กุมภ์ - มิถุน

ธาตุน้ำ ประจำอยู่ในราศีกรกฎ - พิจิก - มীন

ซึ่งแบบไทยเราก็มี 4 ธาตุอย่างที่รู้จักกันอยู่แล้ว คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม

๘. ความหมายของธาตุ

ธาตุไฟ หมายถึง ความร้อนนั่นเอง ความร้อนยอมให้พลัง ความแข็งแกร่ง ความกระตือรือร้น ด้านเสีย คือ ความวู่วาม ความเร่งรีบ การเผาไหม้ การทำลาย

ธาตุดิน หมายถึงความหนักแน่น ความอดทน ความแน่นอน ความเป็นปึกแผ่น ด้านเสีย ก็คือ ความแข็งขี้ ไม่ทันการความเศร้าหมอง

ธาตุลม หมายถึงความรวดเร็ว ความคล่องตัว ความอ่อนไหว การไม่อยู่นิ่ง ด้านเสียก็คือ ความไม่แน่นอน ความรุนแรง (พายุ) ความไม่ทน

ธาตุน้ำ หมายถึงความเยือกเย็น ความอ่อนโยน ความรอมชอม การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี ด้วยเสียก็เช่นความขลาด ความไม่เด็ดขาด ความปรวนแปรง่าย^{๑๓๓}

^{๑๓๓} กัญยาวิธี สัทธาพงษ์, คิดใหม่โหราศาสตร์หลังนวยศ, หน้า ๖๔-๖๕.

โดยมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับดวงดาว ซึ่งถือว่าบนท้องฟ้าเป็นวิถีโคจรของดาวเคราะห์ทั้งหลาย โดยมีพระอาทิตย์ (๑) เป็นประธานในเวลากลางวัน และมีพระจันทร์ (๒) เป็นประธานเวลากลางคืน เมื่ออาทิตย์โคจรไปรอบจักรราศีจะโคจรผ่านกลุ่มดาวประจำราศีทั้ง ๑๒ ราศี อาทิตย์โคจรผ่านราศีต่างๆ ราศีละ ๑ เดือน ครอบรอบจักรราศีเป็นเวลา ๑ ปี ระยะเวลาโคจรของอาทิตย์ที่ผ่านไปตามจักรราศีเรียกว่า สุริยคติกาล จักรราศีหนึ่งมีมุม ๓๖๐ องศา แต่ละราศีมีมุม ๓๐ องศา ราศีทั้ง ๑๒ ราศี มีชื่อเรียกตามกลุ่มดาวที่ประจำอยู่ ดังนี้

ราศี ๐	ชื่อราศีเมษ	หมู่ดาวประจำราศีเป็นรูป	เนื้อ
ราศี ๑	ชื่อราศีพฤษภ	หมู่ดาวประจำราศีเป็นรูป	โค
ราศี ๒	ชื่อราศีเมถุน	หมู่ดาวประจำราศีเป็นรูป	คนคู่
ราศี ๓	ชื่อราศีกรกฎ	หมู่ดาวประจำราศีเป็นรูป	ปู
ราศี ๔	ชื่อราศีสิงห์	หมู่ดาวประจำราศีเป็นรูป	ราชสีห์
ราศี ๕	ชื่อราศีกันย์	หมู่ดาวประจำราศีเป็นรูป	นาง
ราศี ๖	ชื่อราศีตุลย์	หมู่ดาวประจำราศีเป็นรูป	ตาชั่ง
ราศี ๗	ชื่อราศีพิจิก	หมู่ดาวประจำราศีเป็นรูป	แมลงปอง
ราศี ๘	ชื่อราศีธนู	หมู่ดาวประจำราศีเป็นรูป	คนถือธนู
ราศี ๙	ชื่อราศีมังกร	หมู่ดาวประจำราศีเป็นรูป	งูใหญ่ หรือมังกร
ราศี ๑๐	ชื่อราศีกุมภ์	หมู่ดาวประจำราศีเป็นรูป	คนถือหม้อ
ราศี ๑๑	ชื่อราศีมีน	หมู่ดาวประจำราศีเป็นรูป	ปลา ^{๑๓๔}

อิทธิพลของสัญลักษณ์และความหมาย

ลัคนาสถิตราศีเมษ (ธาตุไฟ)

สัญลักษณ์ คือ แกะ แกะ แกะเป็นสัตว์ทุ่ง ชอบอยู่ในที่โล่งแจ้ง จึงเป็นสัตว์ที่รักอิสระและไม่ค่อยกลัวความร้อน เพราะอยู่ในความร้อนจนชินแล้วแกะเป็นสัตว์นักสู้ จะเห็นได้ว่า เวลาแกะหยอก

^{๑๓๔} สิงโต สุริยาอารักษ์, ไหราศาสตร์ไทย, หน้า ๗.

กันเอง มันมักจะเล่นด้วยวิธีเอาหัวเข้าชนกันคนราศีเมษเป็นคนกล้า เร็ว ร้อน วู่วาม เชื่อมั่นตัวเอง ชอบเป็นผู้นำ

ลัคนาสถิตราศีพฤษภ (ธาตุดิน)

สัญลักษณ์คือ วัว ธรรมชาติของวัวมีความอดทนสูง นิ่งไม่หือหวากับใคร รักสงบ

ลัคนาสถิตราศีมิถุน (ธาตุลม)

สัญลักษณ์ คือ คนคู่ เห็นสัญลักษณ์ก็รู้แล้วว่ามีคนสองคน หมายถึงมีสองหัวใจคนที่มี สองหัวใจก็คือความไม่แน่นอนนั่นแหละ เดี่ยวชอบอย่างโน้นเดี๋ยวชอบอย่างนี้ ตั้งใจไว้อย่างหนึ่ง พอมีคนมาพูดอ้าแงโน้นคนมาพูดอ้าแงโน้นอ้าแงนี้พักเดียว ก็เปลี่ยนไปแล้ว ราศีนี้เป็นราศีธาตุลม ทำให้แกว่งไกวได้ง่าย

ลัคนาสถิตราศีกรกฎ (ธาตุน้ำ)

สัญลักษณ์ของราศีนี้คือ ปู ธรรมชาติของปูเป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำนิสัยขลาดและขี้ระแวงใครเดินเข้าไปใกล้จะรีบวิ่งเข้ารูก่อน แต่ถ้าใครบังอาจไปจับตัวเข้าจะอ้าก้ามหนีบอย่างสุดแรงเลย ดังนั้นคนราศีนี้มักจะเป็นคนใจเย็น (ธาตุน้ำ) ใจอ่อน ใจดี มีความเมตตา กรุณา ไม่ชอบทำให้ใครเดือดร้อน ช่วยใครได้จะช่วย เรียกว่าเป็นนักบริการชั้นเยี่ยม แต่เป็นคนขี้กลัว ไม่ชอบความรุนแรงใดๆ ทั้งสิ้น เขามีเรื่องอะอะโครมครามกันที่ไหน คนราศีจะเลี้ยงไปก่อน แต่ถ้าจำเป็นก็สู้ได้สุดฤทธิ์เหมือนกัน

ลัคนาสถิตอยู่ราศีสิงห์ (ธาตุไฟ)

สัญลักษณ์ของราศีนี้คือ สิงโต เจ้าแห่งสัตว์ป่าผู้องอาจและงามทรงดะเดชะที่สัตว์อื่นต้องสยบให้ คนราศีนี้จึงมีลักษณะของสิงโตอยู่ในจิตใจด้วย ถ้าคุณเห็นลัคนาใครอยู่ในราศีนี้ก็บอกตัวเองได้เลยว่า คนนี้เป็นคนใจร้อน มีอุปนิสัยที่รักเกียรติยิ่งในตัวเอง แม้จะทำตัวติดดินแต่ก็จะมีลักษณะของการถือตัวอยู่เล็กๆ ชอบความโอ้อ่า มีจิตใจที่ทะนงไม่ง้อคน แต่จะติดชอบขอยู่บ้าง จะใช้คนราศีนี้ควรแอบขอย่าให้รู้สึกตัว

ลักษณะติดอยู่ราศีกันย์ (ธาตุดิน)

สัญลักษณ์คือ หญิงสาว หรือจะเรียกว่า เชื่องช้าแต่มั่นคง คนในราศีนี้จึงเป็นคนที่มีความอดทนหนักแน่นดี เก็บความรู้สึกเก่ง รักใครเกลียดใครไม่ค่อยแสดงออกให้รู้รักชอบเก็บกด ถ้าถึงจุดระเบิดอย่างรุนแรงเหมือนกระทิงเบี่ยง ชีวิตของคนราศีส่วนใหญ่มักจะเสียเปรียบผู้อื่นเสมอ ถ้ามีใครพูดดีด้วย คนราศีนี้จะทำงานให้อย่างไม่รู้เหนื่อยเลย มีลักษณะหรือจิตใจของผู้หญิงอยู่ในตัว (แม้จะเป็นผู้ชายก็ตาม) คือมีความอ่อนโยน ไม่ชอบความแข็งแกร่งหรือรุนแรงนัก มักจะหมกมุ่นในอารมณ์ซึ่งคนราศีนี้จะมีอารมณ์ลึกซึ้งมากกว่าคนราศีอื่นไม่ว่า จะเป็นทางศิลปะ ธรรมะหรือโลกียะ เพราะอิทธิพลของสัญลักษณ์หญิงสาว คนราศีกันย์จึงมักจะแสวงหาคุณในอุดมคติ รู้สึกว่าชีวิตของเขาจะมั่นคงถ้าได้คู่ที่ดี ทำอะไรมักจะแสวงหาคุณในอุดมคติ รู้สึกว่าชีวิตของเขาจะมั่นคงถ้าได้คู่ที่ดี ทำอะไรมักจะหาคู่ปรึกษา แต่จะเป็นผู้ที่แก้ปัญหาให้ตัวเองได้เก่งเพราะมีพรสวรรค์ในการใช้ความอ่อนโยนเข้าพิชิตปัญหา ส่วนเสียก็คือ คนราศีนี้มักมีความขัดแย้งอยู่ในตัว ไม่ว่าจะทำอะไรมักมีผู้เห็นขัดแย้งกับตนเสมอ บางครั้งก็ขัดแย้งกับตนเอง

ลักษณะติดราศีตุล (ธาตุลม)

สัญลักษณ์คือ (คนถือ) คันชั่ง เครื่องหมายแห่งความยุติธรรมหรือ “กึ่งกลาง” ความสมดุลคนราศีนี้จะมีจิตใจที่รักความยุติธรรมเป็นอย่างดี ไม่ชอบสิ่งที่ไม่ยุติธรรมทั้งหลาย ส่วนใหญ่จะเป็นคนอารมณ์ดี รักความสนุกสนานรื่นเริง เป็นมิตรกับคนง่าย มีศิลปะอยู่ในตัว ทำอะไรมักมีความประณีตสวยงาม ไม่ชอบทำอะไรที่เป็นการสุดโต่งไปข้างใดข้างหนึ่ง เป็นราศีที่เกลียดกลัวผู้ที่มีอำนาจ จะเข้าข้างฝ่ายที่เสียเปรียบหรือด้อยโอกาสก่อนเสมอคนราศีนี้มักจะเก็บตัวเองไว้ไม่ไปยุ่งสิ่งด้วยโดยไม่จำเป็น ถ้ามีภาวะที่ถูกคุกคามก็จะปกป้องตนเองอย่างเงียบๆ แต่ถ้าสุจริตก็ จะพุ่งออกไปเผชิญหน้าด้วยตัวเองทันที โดยยึดความยุติธรรมเป็นหลัก

สัญลักษณ์ของราศีนี้คือ แมงป่อง ซึ่งสัตว์ตัวเล็กแต่มีพิษที่หางมีนิสัยชอบอยู่ในที่อับและไม่จู้จี้จ้านหวาดกลัวภัย แต่ถ้าใครบุกรุกถึงตัวก็จะใช้หางต่อยแล้วหนีไป เป็นคนชอบเก็บตัว ไม่ชอบไปจู้จี้จ้านกับใครนัก มีลักษณะคล้ายคนรักสันโดษ แต่ไม่ยึดถืออะไรจริงจังนัก เนื่องจากแมงป่องเป็นสัตว์ไม่อยู่นิ่ง ดังนั้น เมื่อมีโอกาส คนราศีนี้ก็จะเข้าสู่สังคมและมีพลังมากในการหาเลี้ยงชีพ มีนิสัยที่กระตือรือร้นในการคิดค้นหรือสร้างความก้าวหน้าให้กับตัวเองในยามที่ประสบความสำเร็จ ความพ่ายแพ้ล้มจม คนราศีนี้ก็ไม่ย่อท้อที่จะสร้างตัวเองขึ้นมาใหม่ เป็นราศีของนักสู้

ลัคนาสถิตราศีธนู (ธาตุไฟ)

สัญลักษณ์ราศีนี้คือ คน (ครึ่งม้า) ยิงธนู คำว่า “ครึ่งม้า” นี้คือส่วนบนตั้งแต่หัวใจถึงเอวเป็นลักษณะของคน (ผู้ชาย) จากส่วนเอวไปเป็นร่างของม้า ส่วนบนที่เป็นคนนี่แหละกำลังจ้ำจั่นค้ำค้ำในท่าพร้อมยิงคนยิงธนูนี้ก็นักรบคนที่เป็นนักรบได้ก็ต้องเป็นคนกล้ากล้าสู้กับปัญหากล้าสู้ชีวิต ไม่ค่อยหวั่นไหวกับอะไรง่าย ๆ เป็นคนที่ไม่ชอบการใช้อำนาจและตัวเองก็ไม่กลัวใครพร้อมเสมอที่จะเข้าข้างฝ่ายดีโดยโอกาสเป็นคนรอบคอบพอสมควร แต่ก็มีจิตใจที่ไม่เยือกเย็นนัก (เพราะอยู่ในธาตุไฟ)

ลัคนาสถิตราศีมังกร (ธาตุดิน)

สัญลักษณ์ราศีนี้คือ แพะทะเล ซึ่งคงจะเป็นสัตว์สมมติ เมื่อเอานิสัยของแพะบวกมาบวกเข้ากับทะเลให้กลายเป็นแพะน้ำไป แพะน้ำมีนิสัยของนักสู้ จะเห็นได้ว่า มันชอบเอาเขามาขวิดกันเล่น แต่แพะไม่เหมือนแกะเพราะมีความอดทนน้อยกว่า แพะนั้นเจ้าสำอางกว่าแกะแต่มีความว่องไวปราดเปรียวเหนือกว่าแกะ เนื่องจากมันอยู่ในทะเลมันจึงใจเย็นมากกว่า แกะอีกด้วยเหตุผลของคนราศีนี้ที่มักจะมีอุปนิสัยผูกพันกับการงานรักงาน และมีความรับผิดชอบกับงานดี แต่ก็จะมีจิตใจที่ค่อนข้างตระหนี่ มัธยัสถ์ มีความอดทนพอสมควร

ลัคนาสถิตราศีกุมภ์ (ธาตุลม)

สัญลักษณ์ของราศีนี้คือ คนเทมมอ น้ำ สัญลักษณ์นี้ได้มาจากกลุ่มดาวที่มีรูปคล้ายคนเทมมอ น้ำ เป็นเครื่องหมายของความไม่หวังเหวน คนราศีกุมภ์จึงมักเป็นคนที่ชอบจับจ่ายใช้สอย ใจนักเลง แต่

ไม่ค่อยควบคุมตัวเองนัก มักเปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อมได้ง่าย ยามรักรักใจขาด ยามโกรธก็ โหม่งผางให้เห็นเลย บุคลิกดูจะสุภาพเรียบร้อย ข้อเสียอีกอย่างคือ มักจะโลเล

ลักษณะคนราศีมีน (ธาตุน้ำ)

สัญลักษณ์คือ ปลา เป็นปลาสองตัวที่ว่ายน้ำหันหัวไปคนละทางและเชือกผูกหางติดกันไว้ เป็นลักษณะที่ว่า “ถึงอย่างไรก็ไม่พรากจากกัน” คนราศีมีนนี้จะเป็นนักผจญปัญหาตัวฉกาจ ชีวิตมักหนีไม่พ้นที่จะพบความเปลี่ยนแปลงหักเห เป็นคนที่มีจิตใจดี รักสงบ ไม่ชอบขัดคอใคร สู้งานดี ครอบครองชีวิตมีโอกาสสูงที่จะประสบปัญหาคดีความ และเป็นคนใฝ่เรียนรู้^{๑๓๕}

สรุปประโยชน์ซึ่งได้จากการเก็บสถิติไว้ดังนี้ (๑) ทำให้ทราบพื้นฐานความสามารถ หรือศักยภาพความถนัด นิสัย สถิติปัญญาและชาติตระกูลของเจ้าชะตา (๒) อนาคตของเจ้าชะตา ในเรื่องการเงิน การประกอบอาชีพ คู่ครอง (๓) ลักษณะส่วนบุคคลของคนในบังคับบัญชา เพื่อน ญาติพี่น้อง หรือศัตรู (๔) การวินิจฉัยโรคและสุขภาพ (๕) การพยากรณ์ดินฟ้าอากาศ (๖) การสอบสวนคดี (๗) ประโยชน์ในการเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต เป็นต้น

๒.๕ โหราศาสตร์ในพุทธประวัติ

๒.๕.๑ โหราศาสตร์สมัยก่อนพุทธกาล

โหราศาสตร์มีมาตั้งแต่ก่อนสมัยพุทธกาล ในพระไตรปิฎกและอรรถกถามีการกล่าวถึง คัมภีร์มหาปุริสลักษณะไว้หลายที่ เช่น

ในอัมพปัฐมสูตร พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค กล่าวถึงอัมพปัฐมมาณพศิษย์ของพราหมณ์ไปกขรชาติ เป็นผู้คงแก่เรียน ทรงจำมนต์ได้ รู้จบไตรเพท พร้อมทั้งคัมภีร์ต่าง ๆ รวมถึงมหาปุริสลักษณะพราหมณ์ไปกขรชาติก็รับรองว่าพระพุทธเจ้าถึงพร้อมแล้วซึ่งมหาปุริสลักษณะ ๓๒ ประการ^{๑๓๖}

พระพุทธองค์เองก็ทรงรับรองความถูกต้องของคัมภีร์เก่าอันนี้ ดังปรากฏในลักขณสูตร พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค ที่ทรงตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า “...พระมหาบุรุษผู้สมบูรณ์

^{๑๓๕} กัณยวีร์ สัทธิพงษ์, คติใหม่โหราศาสตร์หลังนวยุค, หน้า ๖๖-๗๑.

^{๑๓๖} ที.สี. ๑๑/๑๔๓/๔๙๘-๔๙๙.

ด้วยมหาบุริสลักษณะ ๓๒ ประการเหล่านี้ ย่อมมีคติเป็นสองเท่านั้น ไม่เป็นอย่างอื่น คือ ถ้าครองเรือน จะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิผู้ทรงธรรม เป็นพระราชบิดาโดยธรรม...”^{๑๓๗}

ในอรรถกถาติกัณณสูตร คัมภีร์มโนรถปุรณี อรรถกถาอังคุตตรนิกาย ติกนิบาต กล่าวว่ “มหาบุริสลักษณะ ได้แก่ ศาสตร์ที่มีบทร้อยกรองประมาณ ๑๒,๐๐๐ คัมภีร์ ที่แสดงลักษณะของมหาบุริส มีพระพุทเจ้าเป็นต้น”^{๑๓๘}

ในอรรถกถามหาวรรคที่ ๓ เสลสูตรที่ ๗ ปรมัตตโชติกา อรรถกถาขุททกนิกาย สุตตนิบาต กล่าวว่ “เสลพราหมณ์ชื่อว่เป็นผู้ชำนาญในคัมภีร์โลกายตะและตำราทำนายมหาบุริสลักษณะ เพราะเป็นผู้เรียนจบครบบริบูรณ์ในคัมภีร์โลกายตะและคัมภีร์วิถิตถวาทศาสตร์ และคัมภีร์มหาบุริสลักษณะศาสตร์ ๑๒,๐๐๐ อันเป็นคัมภีร์หลักของคัมภีร์มหาบุริสลักษณะ”^{๑๓๙}

สรุปได้ว่าโหราศาสตร์ ใช้กันอยู่ทั่วไปมาตั้งแต่ก่อนสมัยพุทธกาลในพรหมชาลสูตร และสามัญญผลสูตร เช่น การทายนิมิต ทายฝัน ทายหนูกัดผ้า เป็นต้นนั้น และการใช้ดวงดาวในการทำนายก็มีอยู่ในวัฒนธรรมอินเดียตั้งแต่ยุคพระเวท

๒.๕.๒ ประวัติโหราศาสตร์ในสมัยพุทธกาล

โหราศาสตร์ เป็นความรู้ที่มีผู้นิยมศึกษาสืบต่อกันมานับเป็นพัน ๆ ปี และมีแทบจะทุกชาติทุกภาษา เพียงแต่เรียกชื่อแตกต่างกันไป แต่โดยความหมายใจความแล้วตรงกันคือต้องการรู้ความเป็นไปในอนาคตของตนเองและผู้อื่น

เมื่อพระพุทศาสนาอุบัติขึ้นมาในดินแดนที่เรียกว่าชมพูทวีป ซึ่งในยุคสมัยนั้นดินแดนแถบนี้เต็มไปด้วยนักปราชญ์ผู้ทรงความรู้ในศาสตร์แขนงต่าง ๆ มากมายบรรดาศาสตร์ต่าง ๆ นั้นศาสตร์ที่ถูกลบุดโดยเฉพาะของชนชั้นสูง นิยมศึกษากันมากได้แก่

๑. สุตศาสตร์	ว่าด้วยเรื่องรู้จักภาษาสัตว์ว่าดีหรือร้าย
๒. สมมติศาสตร์	ว่าด้วยเรื่องกำเนิดภูเขและต้นไม้
๓. สังขยาศาสตร์	ว่าด้วยเรื่องตัวเลขและการคำนวณ
๔. โยคศาสตร์	ว่าด้วยเรื่องกร่าง
๕. นิติศาสตร์	ว่าด้วยเรื่องกฎระเบียบในสังคม

^{๑๓๗} ที.ปา. ๑๖/๑๓๐/๑.

^{๑๓๘} อัง.ติก.ป. ๓๔/๒๔๒.

^{๑๓๙} พุ.สุ.ป. ๔๗/๕๓๙.

๖. วิเสสิกศาสตร์	ว่าด้วยเรื่องกฎระเบียบในสังคม
๗. คณิตศาสตร์	ว่าด้วยเรื่องพลศึกษา
๘. คัมภีร์พพิศาสตร์	ว่าด้วยเรื่องดนตรี
๙. ตีกิจจนศาสตร์	ว่าด้วยเรื่องการแพทย์
๑๐. จตุรพเพทศาสตร์	ว่าด้วยเรื่องการยิงธนู
๑๑. ปุราณศาสตร์	ว่าด้วยเรื่องโบราณคดี
๑๒. อิติศาสตร์	ว่าด้วยเรื่องประวัติศาสตร์
๑๓. โชติศาสตร์	ว่าด้วยเรื่องดูดาว
๑๔. มายาศาสตร์	ว่าด้วยเรื่องการแสดงมายา
๑๕. เหตุศาสตร์	ว่าด้วยเรื่องหลักการเหตุผล
๑๖. มัตนศาสตร์	ว่าด้วยเรื่องภูมิประเทศ
๑๗. ยุทธศาสตร์	ว่าด้วยเรื่องการทำสงคราม
๑๘. ฉันทศาสตร์	ว่าด้วยเรื่องการแต่งภาษากวี ^{๑๔๐}

ดังนั้นตามประวัติพระพุทธศาสนา จึงมีเรื่องที่ต้องกล่าวถึงศาสตร์ต่าง ๆ เหล่านี้ในบางช่วงบางตอนและโดยเฉพาะโชติศาสตร์ ซึ่งมีความหมายกว้างไปกว่าการดูดาว การคำนวณการโคจรของดาว คือยังหมายถึงการพยากรณ์ในลักษณะต่าง ๆ ด้วย

การพยากรณ์ในครั้งปฐมสมโพธิกาลยังถือเป็นความจำเป็นและสำคัญมากโดยเฉพาะในราชสำนัก เมื่อเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นจะต้องเรียกปุโรหิต พราหมณาจารย์เข้าเฝ้าเพื่อปรึกษาพยากรณ์ ความเป็นไปของพระบรมวงศานุวงศ์ และพระราชบัลลังก์ว่ามีเหตุเภทภัยอันใดหรือไม่ จึงถือได้ว่าปุโรหิต โหราจารย์ มีบทบาทมากในการบริหารราชการ การเมือง การปกครอง ในสมัยนั้น

ดังมีปรากฏในคัมภีร์ปฐมสมโพธิกถาว่าด้วยการปฏิสนธิของพระโพธิสัตว์ตอนพระนางสิริมหามายาทรงพระสุบินว่า มีช้างเผือกลักษณะงดงามที่วงจับดอกบัวขาวแรกแย้มเดินเข้ามาใกล้พระองค์แล้วเดินเวียนขวารอบพระองค์สามรอบ แล้วเดินเข้าไปในพระอุทรของพระนาง

ครั้งถึงเวลารุ่งเช้า พระนางเจ้าสิริมหามายาราชเทวี จึงกราบทูลเล่าพระสุบินถวาย พระราชาสวามี สมเด็จพระเจ้าสิริสุทโธทนมหาราช จึงรับสั่งให้หาพราหมณ์ผู้ใหญ่อำนาจ ๖๔ คน เข้าเฝ้าทำนายพระสุบิน พราหมณ์ทั้งหลายจึงกราบทูลพยากรณ์ว่า พระสุบินนั้นประเสริฐนัก

^{๑๔๐} มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **มลินทปण्या**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๔๐), ข้อที่ ๔, หน้า ๔.

พระโอรสในพระครรภ์นั้นจะเป็นบุรุษ มิได้เป็นสตรี จะเป็นอัศวบุรุษผู้มีอำนาจมาก หากดำรงอยู่ในครรภ์ในครรภ์ก็จะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ หากเสด็จออกบรรพชา ก็จะได้สำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นแน่แท้^{๑๔๑}

ต่อมาเมื่อพระสิริมหามายา ทรงครรภ์แก่ใกล้จะประสูติได้เสด็จไปกรุงเทพมหานคร ตามราชประเพณี แต่เสด็จยังไม่ทันถึงก็ประสูติพระโอรสระหว่างทาง เหตุการณ์ตอนนี้เป็นตอนที่โหราจารย์ผู้มีความสามารถมากเป็นพิเศษ ถึงขนาดมีตาทิพย์หูทิพย์ก็ว่าได้ออกมาแสดงตนในพระราชสำนัก ด้วยความนับถือ ดังมีเนื้อความตามหนังสือพุทธประวัติกล่าวไว้ว่า

ฝ่ายพระเจ้าสุทโธทนะ เมื่อทราบข่าวการประสูติ ก็ได้ตรัสให้นำเสด็จกลับไปสู่พระราชวังแห่งกบิลพัสดุ์นคร ครั้นแล้ว อสิตดาบส หรืออีกชื่อหนึ่งคือ กาฬเทวิลดาบส ซึ่งเป็นผู้คุ้นเคยและเป็นที่นับถือของราชสำนัก หลังจากที่ได้ทราบข่าวการประสูติ ก็ได้เดินทางมาจากอาศรมสถานของตน ซึ่งอยู่ติดกับภูเขาหิมพานต์เพื่อเข้าเฝ้าฯ พระเจ้าสุทโธทนะจึงตรัสเชิญให้เข้าไปข้างในพระตำหนัก แล้วรับสั่งให้อุ้มพระโอรสออกมาเพื่อจะได้ให้นมัสการท่านอสิตดาบส แต่เหตุการณ์กลับเปลี่ยนแปลงเพราะแทนที่อสิตดาบสจะเป็นฝ่ายได้รับการอภิวัตจากพระโอรสกลับกลายเป็นอสิตดาบสเป็นฝ่ายประณมหัตถ์ถวายอภิวัตแทบพระบาททั้งสองของพระโอรส ทั้งนี้เพราะเขาได้เห็นรูปลักษณ์ของพระโอรสปรากฏตรงตามตำรามหาบุรุษลักษณะพยากรณ์ศาสตร์ และก่อนที่จะถวายพระพรลากลับอาศรมบทของตน ก็ได้กล่าวทำนายพระลักษณะของพระโอรสว่ามีคติเป็น ๒ ตามตำรานั้น แต่ตัวเขาเองกับปักใจเชื่อมั่นว่าพระโอรสจะต้องเสด็จออกทรงผนวชและได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นศาสดาเอกในโลกอย่างแน่นอนและตนเองก็พร้อมที่จะออกบวชติดตามพระองค์ แต่เมื่อมาพิจารณาอายุของตนก็เห็นว่าคงจะมีชีวิตอยู่ไม่ถึงเวลาที่พระโอรสตรัสรู้เป็นบรมศาสดาแน่ ดังนั้น เมื่อเขากลับไป จึงเอาเรื่องนี้ไปบอกแก่นาลกมาณพผู้หลานชายและได้แนะนำให้นาลกะออกบวชประพฤติพรตตามลัทธิติของพราหมณ์รอคอยพระโอรสไปพลาง ๆ ก่อน^{๑๔๒}

วันที่ ๕ นับจากวันที่พระโอรสนั้นประสูติมา พระเจ้าสุทโธทนะได้โปรดให้มีการระดมพระประยูรญาติและเสนาข้าราชการบริวารทั้งหมด พร้อมทั้งได้เชิญพราหมณ์ ๑๐๘ ท่านมาฉันโภชนาหาร แต่ให้เลือกเพียง ๘ คน ซึ่งทรงคุณวิชาเชี่ยวชาญในไตรเพทกว่าพราหมณ์ทั้งหมดนั้น

^{๑๔๑} พิชุร มลิวัดย์, **คู่มือการศึกษาพระปฐมสมโพธิกถา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๘), หน้า ๑๔.

^{๑๔๒} กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, **พุทธประวัติ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา ๒๕๓๗), หน้า ๑๙.

ให้นำหนึ่งเหนืออาสนะอันสูง แล้วให้นำพระโอรสไปยังที่ประชุมพราหมณ์ ๔ คนนั้น เพื่อให้พิจารณาพระลักษณะพยากรณ์

พราหมณ์ ๔ คนนั้น คือ รามพราหมณ์, ลักษณะพราหมณ์, ยัญญพราหมณ์, ฤษพราหมณ์, โภชพราหมณ์, สุทัตตพราหมณ์, สุยามพราหมณ์ และโกณฑัญญพราหมณ์ ๗ คนแรก เมื่อได้เห็นพระลักษณะของพระโอรสต่างก็ชู ๒ นิ้ว ทูลทำนายเป็นอย่างเดียวกันว่า พระโอรสมีคติเป็น ๒ อย่าง คือ

๑. ถ้าอยู่ครองฆราวาส จะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิราช
๒. ถ้าเสด็จออกบวชชา จะได้ตรัสรู้เป็นศาสดาเอกในโลก

แต่สำหรับ โภณฑัญญพราหมณ์ หนึ่งผู้มีอายุน้อยกว่าพราหมณ์ทั้งหมด ได้พิจารณาเห็นแน่แน่ว่า พระโอรสนั้นจักต้องเสด็จออกบวชและตรัสรู้เป็นศาสดาเอกในโลกแน่นอน จึงชูเพียงนิ้วเดียว แล้วทูลทำนายด้วยความมั่นใจว่า พระโอรสนั้นมีคติเป็นหนึ่งเดียว คือ จักเสด็จออกบวชชา แล้วได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นศาสดาเอกในโลกแน่แท้^{๑๔๓}

โภณฑัญญพราหมณ์ นั้นต่อมาออกบวชตามเจ้าชายสิทธัตถะเฝ้าปฏิบัติดูแลขณะที่พระองค์ทรงบำเพ็ญเพียรด้วยทุกรกิริยา พอพระองค์ได้บรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว เสด็จมาแสดงธรรมจักรกัปปวัตตนสูตร โปรดท่านโภณฑัญญะ จนได้บรรลุธรรมขั้นต้นและต่อมาได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ แต่บรรดานักโหราศาสตร์โดยเฉพาะชาวพุทธ จะยกย่องให้เป็นปรมาจารย์แห่งโหราเพราะถือเอาตามประวัติของท่าน

ส่วนการทำนายที่พระพุทธเจ้าทรงทำนายด้วยพระองค์เองนั้น มีกล่าวไว้หลายแห่งในคัมภีร์พุทธศาสนา แต่การทำนายหรือการพยากรณ์ของพระองค์ แตกต่างจากการทำนายของโหราจารย์ทั้งหลายโดยสิ้นเชิง เพราะพระองค์ทำนายด้วยอดีตตั้งญาณอนาคตตั้งญาณ และปัจจุบันนังญาณ^๒ ดังเรื่องที่ทรงทำนายสุบินของพระเจ้าโกศลซึ่งแตกต่างจากการทำนายของปุโรหิตโหราจารย์ ประจำราชสำนัก อย่างชนิดที่เทียบกันไม่ได้เลย เหตุการณ์นี้มีปรากฏในคัมภีร์อรรถกถาชาดก ดังนี้

ทรงรู้เหตุการณ์ที่ผ่านมา ที่จักเกิดขึ้นและขณะที่เป็นไปอยู่

เรื่องมีว่า วันหนึ่งพระเจ้าโกศลมหाराช เสด็จเข้าสู่นิทราภรณ์ ในราตรีกาล ลุปัจฉิมยามทอดพระเนตรเห็นพระสุบินนิมิตรอันใหญ่หลวง ๑๖ ประการ ทรงพระหนกพระหฤทัยตื่นพระบรรทม ทรงพระดำริว่า เพราะเราเห็นสุบินเหล่านี้ จักมีอะไรแก่เราบ้างหนอ ความสะดุ้งต่อมหาภัยยิ่งคุกคามเลยทรงระทึกหนึ่งเหนือพระแท่นที่ไสยาสน์จนล่วงราตรีกาล ครั้นรุ่งเช้าพวกพราหมณ์

^{๑๔๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙-๒๐

ปุโรหิตเข้าเฝ้ากราบทูลถาม ข้าแต่พระมหाराชเจ้า พระองค์ทรงบรรทมเป็นสุขหรือ พระเจ้าข้า
รับสั่งตอบว่า ท่านอาจารย์ทั้งหลายเราจะมีความสุขที่ไหนได้ เมื่อคืนนี้เวลาใกล้รุ่ง เราเห็นสุบิน ๑๖
ข้อ ตั้งแต่เห็นสุบินเหล่านั้นแล้ว เราให้นึกหวาดกลัวเป็นกำลัง เมื่อท่านพวกรูปุโรหิตกราบทูลว่า ข้า
แต่พระมหाराชเจ้า โปรดตรัสเล่าเถิด พระเจ้าข้า พวกข้าพระองค์สดับแล้วจักทำนายถวายได้ จึง
ตรัสเล่าพระสุบินที่ทรงเห็นให้พวกพราหมณ์ฟังแล้วตรัสว่า เพราะเหตุเห็นสุบินเหล่านี้ จักมีอะไรแก่
เราบ้างเล่า พวกพราหมณ์พากันสลดมือ เมื่อรับสั่งว่า เหตุไรพวกท่านจึงสลดมือเล่า พากันกราบ
ทูลว่า ข้าแต่พระมหाराชเจ้า พระสุบินทั้งหลายร้ายกาจนัก รับสั่งถามว่า ผลของสุบินเหล่านั้นจัก
เป็นอย่างไรเล่า พวกพราหมณ์พากันกราบทูลว่า จักมีอันตรายใน ๓ อย่างเหล่านี้คือ อันตรายแก่
ราชสมบัติ ๑ อันตรายคือพรโรคจะรบกวน ๑ อันตรายแก่พระชนม์ ๑ ไม่อย่างใดอย่างหนึ่ง รับสั่ง
ถามว่า เราจะแก้ไขได้หรือไม่ พราหมณ์กราบทูลว่า ขอเดชะ พระสุบินเหล่านี้ หมดทางแก้ไข
เป็นแน่แท้ เพราะร้ายแรงยิ่งนัก แต่ข้าพระองค์ทั้งหลายจักกระทำทำให้พอจะแก้ไขได้ เมื่อไม่อาจจะให้
พระสุบินทั้งนี้คืนคลายได้ ที่ข้าพระองค์ทั้งหลายได้ชื่อว่าเป็นผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว จักกระทำอะไร
ได้ รับสั่งถามว่า ท่านอาจารย์ทั้งหลายจักกระทำอย่างไรเล่า ถึงจักคืนคลายได้ พากันกราบทูลว่า
ข้าแต่พระมหाराชเจ้า พวกข้าพระองค์ ต้องบูชาญัตถ์ด้วยยัญญัตถ์อย่างละ ๔ ทุกอย่าง พระเจ้าข้า
พระราชาทรงสะดุ้งพระหฤทัย ตรัสว่า ท่านอาจารย์ทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้นเราขอมอบชีวิตไว้ในมือของ
พวกท่านเถิด พวกท่านรีบกระทำความสวัสดิ์แก่เราเร็ว ๆ เถิด พวกพราหมณ์พากันรำเริงยินดีว่า
พวกเราต้องได้ทรัพย์มากจักต้องได้ของเคี้ยวของกินมามาก ๆ แล้วพากันกราบทูล ปลอดภัย
ว่าข้าแต่พระมหाराชเจ้า ไปได้ทรงพระวิตกเลยพระเจ้าข้า พากันออกจากพระราชานิเวศน์จัดทำ
หุมนบูชาญัตถ์ที่นอกพระนคร จับฝูงสัตว์สี่เท้ามากเหล่ามดเข้าไว้ที่หลักยัญญ รวบรวมฝูงนกเข้ามาไว้
เสร็จแล้วเที่ยวกันขวิดไขว่ไปกล่าววว่า เราควรจะได้สิ่งนี้ ๆ

ครั้งนั้นพระนางมัลลิกาเทวีทราบเหตุนั้น ก็เข้าเฝ้าพระราชากราบทูลถามว่า
ทูลกระหม่อมเพคะ พวกพราหมณ์เที่ยวกันขวิดไขว่เรื่องอะไรเล่า เพคะ พระราชาทรัสว่าแนะนำนางผู้
เจริญ เธอมีแต่สุขสบาย จึงไม่รู้ว่าจะสรรพิมันสัจจรอยู่ใกล้ ๆ หูของพวกเราพระนางทูลถามว่า นั้น
เรื่องอะไรเล่า ทูลกระหม่อมเพคะ รับสั่งว่า เราฝันร้ายถึงปานนี้พวกพราหมณ์พากันทำนายว่า
อันตรายในสามอย่างไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่งจักปรากฏเพื่อบำบัดอันตรายเหล่านั้นต้องบูชาญัตถ์ จึง
พากันเที่ยวไปเที่ยวมาเนือง ๆ พระนางกราลทูลถามว่า ทูลกระหม่อมก็พระผู้เป็นยอดพราหมณ์ใน
โลกทั้งทวารโลก ทูลกระหม่อมได้กราบทูลถามถึงการแก้ไขพระสุบินแล้วหรือเพคะ กลับรับสั่งถาม
ว่า นางผู้เจริญ พระผู้เป็นยอดพราหมณ์ในโลกทั้งทวารโลกนั้น เป็นใครกันเล่า กราบทูลว่า
ทูลกระหม่อม ไม่ทรงรู้จัก พระมหาพราหมณ์โคดมผู้ตถาคตหมดกิเลส บริสุทธิ์แล้ว เป็นสัพพัญญู

เป็นบุคคลเลิศในโลกทั้งเทวโลกดอกหรือเพคะ พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น คงทรงทราบความในพระสุบินแน่นอน เชีฏทุลกระหม่อมเสด็จพระราชดำเนินไป กราบทูลถามเกิด เพคะ พระราชา รับสั่งว่า ดีจริง เทวีเสด็จไปพระวิหารถวายบังคมพระศาสดาแล้วประทับนั่ง พระศาสดาทรงเปล่งพระสุรเสียงอันไพเราะ รับสั่งถามว่า มหาบพิตรเหตุไรเล่า บพิตรจึงเสด็จมาดุจผู้มีราชกิจด่วน กราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เมื่อใกล้รุ่ง หม่อมฉันเห็นมหาสุบิน ๑๖ ข้อ สดุ้งกลัว เล่าให้พวกพราหมณ์ฟัง พวกพราหมณ์ทำนายว่า ข้าแต่พระมหाराชาเจ้า พระสุบินร้ายแรงนัก เพื่อบำบัดสุบินเหล่านั้น ต้องบูชาด้วยยัญญัตถุอย่างละ ๔ ทุกอย่าง แล้วพากันเตรียมบูชา ยัญญัตถุเป็นอันมากถูกมรณภัยคุกคาม ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์เป็นบุคคลผู้เลิศในโลก ทั้งเทวโลก เญยยธรรมที่จะไม่มาถึงครรถในช่องพระญาณของพระองค์ทั้งในอดีตอนาคตและปัจจุบันนั้นไม่มีเลย ได้ทรงพระกรุณาโปรดทำนายผลแห่งสุบินของหม่อมฉันเหล่านี้เกิดพระเจ้าข้า พระศาสดาตรัสว่า ขอถวายพระพร เป็นเช่นนั้นทีเดียวมหาบพิตร ในโลกทั้งเทวโลก เว้นอาตมาภาพแล้ว ผู้อื่นที่จะได้นามว่าสามารถรู้ความในสุบินและผลของสุบินเหล่านั้น ไม่มีเลย อาตมาภาพจักทำนายให้มหาบพิตร ก็แต่ว่ามหาบพิตรจงตรัสเล่าพระสุบินตามทำนองที่ทรงเห็นนั้นเทอญ

พระราชารับพระดำรัสว่า ดีละ พระเจ้าข้า พลาทงเริ่มเล่าตามเรื่องราวที่ทรงเห็นอย่างถี่ถ้วน ทรงวางหัวข้อนี้ไว้ว่า^{๑๔๔} โคสุภราชทั้งหลาย ๑ ต้นไม้ทั้งหลาย ๑ แมโคทั้งหลาย ๑ ม้า ๑ ถาดทอง ๑ นางสุนัขจิ้งจอก ๑ ตุ่มน้ำ ๑ โบกขรณี ๑ ข้าวไม่สุก ๑ จันทน์แดง ๑ น้ำเต้าจม ๑ คีลาลอย ๑ เขียดขยอกงู ๑ หงส์ทองล้อมกา ๑ เสือดาวเสือโคร่งกลัวแกะจริง ๆ ^{๑๔๕}แล้วตรัสว่า

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ สุบินข้อ ๑ ที่หม่อมฉันเห็นก่อนอย่างนี้ โคผู้ดำสีเหมือนดอกอัญชัน ๔ ตัว ต่างคิดว่า จักชนกัน พากันวิ่งมาสู่ท้องพระลานหลวงจากทิศทั้ง ๔ เมื่อมหาชนประชุมกันคิดว่า พวกเราจักดูโคชนกัน ต่างแสดงท่าทางจะชนกัน บันลือเสียงคำรามลั่น แล้วไม่ชนกันต่างตัวต่างถอยไป หม่อมฉันเห็นสุบินนี้เป็นปฐม อะไรเป็นผลของสุบินนี้ พระเจ้าข้า

มหาบพิตร ผลของสุบิน จักยังไม่มีในช่วงกาลของมหาบพิตรในช่วงกาลของอาตมาภาพ แต่ในอนาคตเมื่อโลกปริวัตรพิศผันไปในกาลของพระราชาผู้กำพำซึ่งมิได้ครองราชย์โดยธรรม และหมู่มนุษย์ก็ได้ดำรงในธรรม กุศลธรรมลดถอยลง อกุศลธรรมหนาแน่นขึ้น ในกาลที่โลกเสื่อม ผ่นจักแล้งและดินเมฆจักขาด ข้าวกล้าจักแห้งทุกภิกขภัยจักเกิด เมฆทั้งหลายตั้งขึ้นจากทิศทั้งสี่เหมือนจะใคร่ให้ฝนตกพอกผู้หญิงรับเก็บข้าวเปลือกเป็นต้น ที่เอาออกฝั่งแดดไว้เข้าภายในร่ม เพราะกลัวจะเปียก เมื่อพวกผู้ชายต่างถือจอบถือตระกร้าพากันออกไป เพื่อก่อคันกันน้ำ ก็แสดง

^{๑๔๔} ขา. ป. ๒/๗๗/๑๒๘-๑๓๐.

^{๑๔๕} ขา. ป. ๒๗/๗๗/๑๙

อาการจะตกกระหึ่มคราง ฟ้ำแลบแล้ว ก็ไม่ตกเลย ลอยหนีไป เหมือนโคตั้งท่าจะชนกันแล้วไม่ชนกันฉะนั้น นี่เป็นผลของสุบินนั้น แต่ไม่มีอันตรายใด ๆ แก่มหาบพิตรเพราะเรื่องนั้นเป็นปัจจัย บพิตรเห็นสุบินนี้ปรารภอนาคต ฝ่ายพวกพราหมณ์อาศัยการเลี้ยงชีวิตของตน จึงทำนายดั่งนั้น ครั้นตรัสบอกผลแห่งสุบินด้วยประการฉะนี้แล้ว^{๑๔๖}

ส่วนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับฤกษ์ ยาม วัน เวลา ไหนดี และไม่ดี ในคัมภีร์พุทธศาสนาก็มีกล่าวไว้เช่นกัน ในปุพพัตถสูตรพระบรมศาสดาทรงตรัสไว้ว่า

ภิกษุทั้งหลาย สัตว์เหล่าใดประพฤติกายสุจริต (ความประพฤติชอบด้วยกายวจีสุจริต (ความประพฤติชอบด้วยวาจา) และมโนสุจริต(ความประพฤติชอบด้วยใจ) ในเวลาเช้า เวลาเช้าก็เป็นเวลาที่ดีของสัตว์เหล่านั้น

สัตว์เหล่าใดประพฤติกายสุจริต วจีสุจริต และมโนสุจริต ในเวลาเที่ยง เวลาเที่ยงก็เป็นเวลาที่ดีของสัตว์เหล่านั้น

ภิกษุทั้งหลาย สัตว์เหล่าใดประพฤติกายสุจริต วจีสุจริต และมโนสุจริต ในเวลาเย็น เวลาเย็นก็เป็นเวลาที่ดีของสัตว์เหล่านั้น

สัตว์ทั้งหลายประพฤติชอบในเวลาใด

เวลานั้นชื่อว่าเป็นฤกษ์ดี มงคลดี สว่างดี รุ่งดี

ขณะดี ยามดี และบูชาดีในพรหมจารีบุคคล

กายกรรมเป็นส่วนเบื้องขวา วจีกรรมเป็นส่วนเบื้องขวา

มโนกรรมเป็นส่วนเบื้องขวา

ความปรารถนาของท่านเป็นส่วนเบื้องขวา

สัตว์ทั้งหลายทำกรรมอันเป็นส่วนเบื้องขวาแล้ว

ย่อมได้ประโยชน์อันเป็นส่วนเบื้องขวา

ท่านเหล่านั้นได้ประโยชน์แล้ว จงได้รับความสุข

งอกงามในพุทธศาสนา จงไม่มีโรค

ถึงความสุขพร้อมด้วยญาติทั้งมวล^{๑๔๗}

ในพระพุทธประวัติสมัยพุทธกาล โหราศาสตร์หรือ ศาสตร์การพยากรณ์ต่างๆ นี้ สะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่และความเชื่อในสมัยนั้นของชาวอินเดียเป็นอย่างดีซึ่ง

^{๑๔๖} ขา. ป. ๒/๗๗/๑๒๘-๑๓๐.

^{๑๔๗} อัง. ดิก.ป. ๒/๑๕๖/๒๗๕.

หนังสือพุทธประวัติตามแนวปฐมสมโพธิของ **ท่านพระครูกล้วยานสิทธิวัฒน์**^{๑๔๔} ดังมี เนื้อหาที่แยกออกเป็นตอนซึ่งเริ่มจากตอนที่พระเจ้าสุทโธทนะราชาโอรสจะอภิเษกสมรส กล่าวไว้ว่า

ครั้นพระเจ้าสีหนุทรงเห็นว่า สุทโธทนะราชาโอรสพระองค์ใหญ่ เจริญวัยพอปกครองราชสมบัติแทนพระองค์ได้แล้ว จึงส่งพราหมณ์ ๘ คน ผู้มีความชำนาญในด้านอิตถีลักษณะไปเที่ยวเสาะแสวงหาสตรีที่มีความงามพร้อมสรรพ ประกอบด้วยเบญจกัลยาณีผู้มีความงาม ๕ ประการ คือ

- ๑) เกศกัลยาณี ผมงาม
- ๒) ฌวิกัลยาณี ผิวงาม
- ๓) มัสกัลยาณี เนืองาม (ริมฝีปากงาม)
- ๔) อฏุกัลยาณี กระจุกงาม (ฟันงาม)
- ๕) วยกัลยาณี วัยงาม (ไม่แก่)

พราหมณ์ ๘ คนทำนายดวงชะตาของเจ้าชายสิทธัตถะในหลักฐานชั้นบาลีไม่ได้มีรายละเอียดเรื่องนี้ แต่จะกล่าวไว้ค่อนข้างละเอียดในอรรถกถาเอกนิบาตชาดก อปฺปนณกวรรค อวิทุเรนิทาน ความว่า “พราหมณ์ ๘ คนเหล่านี้คือ พราหมณ์ชื่อรามะ ชื่อธชะ ชื่อลักษณะ ชื่อสุชาติมันตี ชื่อโกชะ ชื่อสุยามะ ชื่อโกณฑัญญะ ชื่อสุทัตตะ ในครั้งนั้นพวกเขาได้เป็นพราหมณ์ ๘ คน ผู้เรียนจบเวทศาสตร์ทั้ง ๖ พยากรณ์มนต์แล้ว ได้เป็นผู้ตรวจพระลักษณะ แม้พระสุบินในวันที่ถือปฏิสนธิ พราหมณ์เหล่านี้แหละก็ได้ตรวจดูแล้ว บรรดาพราหมณ์ทั้ง ๘ นั้น ๗ คนยกสองนิ้วพยากรณ์เป็นสองทางว่า ผู้ประกอบด้วยลักษณะเหล่านี้ เมื่ออยู่ครองเรือนจักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ เมื่อบวชจักได้เป็นพระพุทธเจ้า ดังนี้ ต่างพากันบอกถึงสมบัติอันมีสิริของพระเจ้าจักรพรรดิ แต่มาณพชื่อโกณฑัญญะโดยโคตร เด็กกว่าพราหมณ์เหล่านั้นทุกคน พิจารณาดูความสมบูรณ์แห่งพระลักษณะของพระโพธิสัตว์ ชูนิ้วมือนิ้วเดียวเท่านั้นแล้วพยากรณ์อย่างเดียวว่าพระโพธิสัตว์นี้ไม่มีเหตุที่จะดำรงอยู่ในท่ามกลางเรือน จักได้เป็นพระพุทธเจ้าผู้ทรงปราศจากกิเลส ประดุจหลังคาโดยส่วนเดียวเท่านั้น...”^{๑๔๕}

พราหมณ์ทั้ง ๘ คน เที่ยวแสวงหาไปตามเมืองต่างๆ จนได้พบพระนางมาया (สิริมหามาया) พระธิดาของพระเจ้าอัญชนะกับพระนางยโสธราแห่งพระนครเทวทหะ จึงได้กราบทูล สู่ขอเพื่ออภิเษกสมรสเป็นพระชายาของพระเจ้าสุทโธทนะเมื่อทางฝ่ายพระเจ้ากรุงเทวทหะไม่ขัดข้องจึง

^{๑๔๔} พระครูกล้วยานสิทธิวัฒน์ (สमान กล้วยานธมฺโม/พรหมอยู่), **พระพุทธประวัติตามแนวปฐมสมโพธิ**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๑๖.

^{๑๔๕} พุ.ชา.อ. ๕๕/๑๓.

ได้จัดพิธีอภิเษกสมรสเป็นการ มหาพรหมอย่างยิ่ง ณ ปราสาทโกกนุทที่โศภิตอุทยานพระนครเทวทหะ “เมื่อพระเจ้าสีหนุทิวงคตแล้ว พระเจ้าสุทโธทนะได้รับการราชาภิเษกขึ้นครองราชย์สมบัติเป็นใหญ่ ในกรุงกบิลพัสดุ์สืบต่อมา”

แม้ในคืนก่อนตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเจ้าชายสิทธัตถะทรงสุบินนิมิต และได้พยากรณ์พระสุบินนิมิตนั้นด้วยพระองค์เอง โดยปฐมสมโพธิ ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า ในยามราตรี ของคือวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๖ ขณะที่พระบรมโพธิสัตว์บรรทมหลับจวบจนเวลาใกล้รุ่ง ทรงสุบิน นิमित ๕ ประการ^{๑๕๐} คือ

๑) ทรงสุบินนิมิตว่า พระองค์บรรทมหงายบนพื้นปฐพี มีภูเขาคิมพานต์เป็นเขนย พระพาหาเบื้องซ้ายหยั่งลงไปในมหาสมุทรทิศบูรพา พระพาหาเบื้องขวาหยั่งลงไปในมหาสมุทร ด้านทิศประจิม พระบาททั้งสองหยั่งลงไปในมหาสมุทรทิศทักษิณ

๒) ทรงสุบินนิมิตว่า มีหญ้าแพรกเส้นหนึ่งอกขึ้นจากพระนาภี (สะดือ) สูงขึ้นไป ถึงท้องฟ้า

๓) ทรงสุบินนิมิตว่า หมู่หนอนเป็นอันมากมีตัวขาวหัวดำ ไต่ขึ้นมาจากปลายพระ บาททั้งคู่ ปิด ลำพระขงฆ์ (แข้ง) ตลอดจนถึงพระชานู (เข่า)

๔) ทรงสุบินนิมิตว่า ฝูงนก ๔ จำพวก มีสีต่างๆ กัน คือ สีเหลือง เขียว แดง และสี ดำ บินมาจากทิศทั้ง ๔ ลงมาหมอบแทบพระบาทแล้ว กลับกลายเป็นสีขาวไปหมดทั้งสิ้น

๕) ทรงสุบินนิมิตว่า พระองค์เสด็จขึ้นไปเดินจงกรมบนยอดภูเขาคิมพานต์ที่ประอะเปื่อน เต็มด้วยมูตรครูด (ปัสสาวะอุจจาระ) แต่พระบาทของพระองค์มิได้เปื้อนด้วยสิ่งเหล่านั้นเลย

เมื่อทรงตื่นจากบรรทมแล้วทรงทบทวนถึงเนื้อความในสุบินนิมิตนั้นแล้วทรงพระดำริ ว่า “ถ้าเราอยู่ในกรุงกบิลพัสดุ์ ก็จะกราบหูลความฝันแก่พระราชบิดาแลพระราชมารดาให้ทรง ทำนายความฝันให้ แต่ ณ บัดนี้ พระราชชนนีก็สวรรคตแล้ว พระบิดาก็ประทับอยู่ไกล แม้แต่ โหราจารย์ผู้เชี่ยวชาญในการทำนายฝันก็ไม่มีในที่นี้ ดังนั้น เราจำจะต้องทำนายด้วยตนเอง” แล้ว พระองค์ก็เริ่มทำนายไปตามลำดับ ว่า

สุบินนิมิตข้อที่ ๑ เป็นนิมิตว่า พระองค์จะได้ตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นผู้เลิศใน โลก

สุบินนิมิตข้อที่ ๒ เป็นนิมิตว่า พระองค์จะได้ตรัสพระธรรมเทศนาอรियมรรคมีองค์ ๘ แก่ เทวดา และมนุษย์ทั้งปวง

^{๑๕๐} อง.ปญจก. ๓๖/๑๙๖/๔๓๑-๔๓๓.

สุบินนิมิตข้อที่ ๓ เป็นนิมิตว่า หมู่คนทุกสีที่ทั้งหลายที่มุ่งผ้าขาวจะมาสู่สำนักของพระองค์และได้บรรลุประโยชน์พระไตรสรณาคม

สุบินนิมิตข้อที่ ๔ เป็นนิมิตว่า ชนชาววรรณะทั้ง 4 วรรณะ จะสละเพศฆราวาสมาบรรพชาในพระวินัย และจะได้บรรลุมิตรธรรมอันประเสริฐ

สุบินนิมิตข้อที่ ๕ เป็นนิมิตว่า พระองค์จะบริบูรณ์ด้วยลาภสักการะที่ชาวโลกทั่วทุกทิศพากันน้อมนำมาถวายด้วยศรัทธาเลื่อมใส แต่พระองค์มิได้มีพระทัยติดอยู่ในลาภสักการะเหล่านั้น

เมื่อพระองค์ทรงทำนายสุบินนิมิตดังนี้แล้ว ทรงกระทำสรีระกิจส่วน พระองค์มีบัวนพระโอบุสร์ สรงพระพักตร์ และถ่ายพระบังคนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เสด็จไปประทับนั่งพักผ่อนพระอิริยาบถ ณ โคนต้นไทรใหญ่ อันไม่ไกลจากที่นั้น^{๑๕๐}

สรุปได้ว่าโหราศาสตร์ในพุทธประวัติ สะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ และความเชื่อของคนในยุคนั้น เช่น ได้มีพราหมณ์ทั้ง ๘ ได้ทำนายว่า เจ้าชายสิทธัตถะมีลักษณะเป็นมหาบุรุษ คือ ถ้าดำรงตนในฆราวาสจะได้เป็นจักรพรรดิ ถ้าออกบวชจะได้เป็นศาสดาเอกของโลก และ พราหมณ์ผู้อายุน้อยที่สุดในจำนวนนั้น คือโกณฑัญญะ ได้ทำนายยืนยันหนักแน่นว่า พระราชกุมารสิทธัตถะจะเสด็จออกบวชและจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธรูปเจ้าอย่างแน่นอน

๒.๕.๓ โหราศาสตร์ในยุคปัจจุบัน

โหราศาสตร์แผนใหม่ไม่ให้มุ่งอ่านยศศักดิ์โชคความ และไม่ให้สยบยอมต่อโชคชะตา แต่เน้นให้เรา รู้จัก “วิเคราะห์สภาพจิตใจ (psychoanalysis)” เพื่อช่วยให้เกิด “ความเข้าใจตนเอง (self-realization)” อย่างลึกซึ้ง

วิชาโหราศาสตร์แผนใหม่เริ่มหันมาศึกษาศาสนาพุทธอย่างเข้มข้น จึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าจนเสริมเรื่อง Past lives/Law of Karma เข้าไปในโหราศาสตร์แผนใหม่ด้วย ก่อเกิดเป็นสาขาโหราศาสตร์ยุคใหม่และตั้งชื่อใหม่ว่า Karmic Astrology โดยขุนพลผู้เป็นหัวหอกวิชาโหราศาสตร์กรรมยุคแรกอย่าง เดน รัดยาร์ (Dane Rudhyar) และ สตีเฟน อาร์โรโย (Stephen Arroyo) ทั้ง ๒ ชื่อถือว่าอยู่แถวหน้าสุดของกระแสปฏิวัติ ยังมีเอ็ดการ์ เคย์ซี (Edgar Cayce) ผู้ยิ่งใหญ่เจ้าของฉายา The Sleeping Prophet เข้าไม่ได้บุกเบิก Karmic Astrology โดยตรง แต่หลักฐานของการ “อ่านชีวิตและกรรมเก่าของคนไข้ด้วยศาสตร์ดวงชะตาผ่านภาวะหลับแล้วพยากรณ์” ก็กลายเป็นหนึ่งในตำราสำคัญทางโหราศาสตร์กรรมไปแล้ว จากนั้นโหราศาสตร์กรรมก็

^{๑๕๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๙-๗๐.

กลายเป็นกระแสเนิวเอจ (New Age movement) และกระตุ้นความฮือฮาอย่างมากภายในโลกตะวันตก^{๑๕๒}

เจ้าคุณพรหมฯ บอกว่า โดยส่วนตัวแล้ว ไม่อยากกล่าวถึงเรื่องโหราศาสตร์เท่าไร แต่คนส่วนใหญ่ที่มาหาท่าน มักจะถามเรื่องนี้เป็นเรื่องแรกๆ เพราะโหราศาสตร์ไม่ใช่ศาสตร์แห่งความหลุดพ้น พระพุทธเจ้าใช้คำว่า “เดรัจฉานวิชา” หรือ “โลกียวิชา” ด้วยซ้ำ เพียงแต่สามารถเอาไปใช้ให้เกิดประโยชน์บรรเทาทุกข์ในระดับโลกียชน ที่ยังอยู่ในโลกนี้ได้ เพียงแต่ไม่ควรเชื่ออย่างงมงายเท่านั้นสิ่งที่ประเสริฐที่สุดก็คือ การประพฤติธรรม แต่โหราศาสตร์ในวิถีทางของอาตมา ต้องการให้เป็นศาสตร์จริงๆ นำไปประยุกต์ใช้ได้กับพุทธศาสตร์ได้ เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ ซึ่งอาตมาจะเน้นย้ำเสมอว่า อย่างงมงาย เชื่อสิ่งใดโดยไม่มีเหตุผล ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนมีเหตุปัจจัย คนหวังปกติสุขก็ต้องทำความดีเป็นปกติ^{๑๕๓}

๒.๕.๔ มุมมองของพระพุทธศาสนาที่มีต่อโหราศาสตร์ หลังจากตรัสรู้ ของพระพุทธเจ้า

พุทธศาสนาถือหลักว่า ฤกษ์ยามยามคืออยู่ที่การกระทำของตัวเอง ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงอำนาจของดวงดาว การที่พระพุทธองค์จะทรงอนุญาตให้ภิกษุเรียนรู้อาจารย์ “นักชดบท” (ทางโคจรของดวงดาว) หาใช่โหราศาสตร์ไม่ แต่เป็นเพียงการรู้เรื่องเกี่ยวกับปฏิทินเล็กน้อยตามสมควรเท่านั้นเช่นเดียวกับเราต้องรู้กันในปีนี้นี้ว่า วันที่เท่าไร เดือนอะไร ขึ้นแรมกี่ค่ำ เป็นต้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับพวกที่จะไป อยู่ป่าเท่านั้น จะได้ใช้บอกตัวเองแทนนาฬิกา ถ้าตนมีความรู้เรื่องดาวและฤกษ์ ในบาลีที่กล่าวถึงการอนุญาตนั้น กล่าวว่า พวกโจรมาถามภิกษุไม่รู้ เลยถูกดูหมิ่นและทำอันตรายตามสันดานพาลของโจร เลยทรงบัญญัติรวมกันเป็นวัตรของผู้จะอยู่ป่าจะต้องศึกษา^{๑๕๔}

ส่วนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับฤกษ์ ยาม วัน เวลา ไหนดี และไม่ดี ในคัมภีร์พุทธศาสนาก็มีกล่าวไว้เช่นกัน ในบุพพัตถสูตร พระบรมศาสดาทรงตรัสไว้ว่า

...ภิกษุทั้งหลาย สัตว์เหล่าใดประพฤติกายสุจริต (ความประพฤติชอบด้วยกาย) วจีสุจริต (ความประพฤติชอบด้วยวาจา) และมโนสุจริต (ความประพฤติชอบด้วยใจ) ในเวลาเช้า เวลาเช้าก็เป็นเวลาที่ดีของสัตว์เหล่านั้น สัตว์เหล่าใด

^{๑๕๒} มณฑานี ต้นติสุข, อ่านดวงชะตากรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : อินสปายร์, ๒๕๕๓), หน้า ๔๑-๔๒.

^{๑๕๓} หนังสือพิมพ์คมชัดลึก, วันที่ ๒๑ พ.ค. ๒๕๕๒.

^{๑๕๔} พุทธทาสภิกขุ, พุทธศาสตร์กับไสยศาสตร์ โหราศาสตร์กับพุทธศาสนา ปาฐกถาธรรมของท่านพุทธทาสภิกขุ, หน้า ๘๕.

ประพศิกายสุจริต วชิสุจริต และมโนสุจริต ในเวลาเที่ยง เวลา เที่ยงก็เป็นเวลาที่
ดี ของสัตว์เหล่านั้น^{๑๕๕}

ภิกษุทั้งหลาย สัตว์เหล่าใดประพศิกายสุจริต วชิสุจริต และมโนสุจริต ในเวลาเย็น
เวลาเย็นก็เป็นเวลาที่ดีของสัตว์เหล่านั้น สัตว์ทั้งหลายประพศิชอบในเวลาใด เวลานั้นชื่อว่า เป็น
ฤกษ์ดี มงคลดี สว่างดี รุ่งดี ขณะดี ยามดี และบุชาติ ในพรหมจารีบุคคล กายกรรมเป็นส่วนเบื้อง
ขวา วชิกรรมเป็นส่วนเบื้องขวา มโนกรรมเป็นส่วนเบื้องขวา ความปรารถนาของท่านเป็นส่วนเบื้องขวา
สัตว์ทั้งหลายทำกรรมอันเป็นส่วนเบื้องขวาแล้ว ย่อมได้ประโยชน์อันเป็นส่วนเบื้องขวา ท่าน
เหล่านั้นได้ประโยชน์แล้ว จงได้รับความสุข อกงามในพุทธศาสนา จงไม่มีโรค ถึงความสุขพร้อม
ด้วยญาติทั้งหมด^{๑๕๖}

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนให้เชื่อของเรื่องเหตุและผลอันเนื่องมาจากกรรม
หรือการกระทำ ไม่ว่าจะป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วผู้กระทำย่อมได้รับผลแห่งกรรมนั้น ทั้งนี้หลักกรรม
เป็นสิ่งที่มิอยู่ตามธรรมชาติ พระพุทธเจ้าหลังจากที่ตรัสรู้แล้วได้ทรงสอนเรื่องหลักกรรมเป็นอย่างดี
มาก ทรงสอนมิให้เชื่อเรื่องอิทธิพลของดวงดาวซึ่งก่อนหน้านี้ที่พระองค์ยังไม่ตรัสรู้ โหราศาสตร์หรือ
การพยากรณ์ยังมีอิทธิพลต่อพระองค์ แม้ก่อนการตรัสรู้ พระองค์ยังมีการพยากรณ์พระสุบินนิมิต
ของพระองค์เองแต่เมื่อพระองค์ได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วทรงพบว่า สิ่งที่เกิดขึ้นกับ
สัตว์โลกทั้งหลาย ไม่ได้มีเหตุมาจากอิทธิพลของดวงดาวแต่อย่างใดหากแต่มีเหตุมาจากกรรมหรือ
การกระทำของสัตว์ทั้งหลายต่างหาก พระองค์ทรงสอนว่า “วิชาโหราศาสตร์เป็นดิรัจฉานวิชา คือ
ความรู้ที่ขวางต่อทางพระนิพพาน”^{๑๕๗}

พระพุทธทาส^{๑๕๘} กล่าวว่า “อดุโธ อดุถสุส นกฺขตุตฺถํ ก็ กิริสุสนฺนฺติ ตารกา การทำดีมี
ประโยชน์ ย่อมเป็นพระเคราะห์ดีอยู่ในตัวประโยชน์นั้นเองแล้ว ดวงดาวทั้งหลายในอากาศจักทำ
อะไรให้ได้”^{๑๕๙}

^{๑๕๕} อัง ทุก. (ไทย) ๒๐/๑๕๖/๓๙๙.

^{๑๕๖} อัง ทุก. (ไทย) ๒๐/๑๕๖/๔๐๐.

^{๑๕๗} ญัฐ ธรรมชาติ, “อิทธิพลของโหราศาสตร์ที่มีต่อการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญของนักศึกษา
มหาวิทยาลัย กรณีศึกษา : นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา”, **วิทยานิพนธ์ศา
สนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๑๒.

^{๑๕๘} พุทธทาสภิกขุ, **พุทธศาสตร์กับไสยศาสตร์ โหราศาสตร์กับพุทธศาสนา ปาฐกถาธรรม
ของท่านพุทธทาสภิกขุ**, หน้า ๘๗.

นอกจากนั้นท่านยังได้ยก ภาษิตบทหนึ่งว่า “หมอมแพทย์ ทายว่าไข้ ลมคุม โหระว่า เคราะห์ แรงแรม โทะษให้ แม่่มด ว่าฝักุม ทำโทะษปราชญ์ ว่ากรรมเองไซ้ร้ ส่งให้ เป็นเอง” ความหมายคือว่าต่างต่างก็ว่าไปตามถนัดของตัวเอง ค่าที่ต่างคนต่างมี “ดวงตาเฉพาะ” ของตัวด้วยกัน^{๑๖๐}

โหราศาสตร์ถือเป็นศาสตร์หนึ่งในหลายๆศาสตร์ เช่น จิตวิทยา ศาสนา และปรัชญาที่มีความเหมือนในการศึกษาความคิดมนุษย์มาช่วยแก้ปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน^{๑๖๑}

พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งเหตุผล ทุกคนเก็บเกี่ยวผลได้เท่าที่ตนได้หว่านเหตุไว้ สิ่งอื่นที่ประปรายมากระทบกระทั่งบ้าง ไม่เป็นของสำคัญอะไร อีกประการหนึ่งพุทธศาสนา ต้องการนำเราออกจากกรงขังของตัวเองโดยตัวเอง ถ้ามีสิ่งอื่นมีอำนาจเหนือการกระทำของเรา เราก็ไม่อาจออกจากกรงขังได้ถ้าดวงดาวมีอำนาจเหนือเรา ความหลุดรอด (Emancipation) ก็เป็นสิ่งที่ไม่ต้องหวัง^{๑๖๒}

สรุปได้ว่าพุทธศาสนาที่สอนให้เชื่อของเรื่องเหตุและผลอันเนื่องมาจากกรรมหรือการกระทำ ไม่ว่าจะป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วผู้กระทำย่อมได้รับผลแห่งกรรมนั้น ส่วนวิชาโหราศาสตร์เป็น สอนให้รู้ว่าอย่าปล่อยให้โอกาสที่จะมาถึงได้หลุดลอยเพราะมัวแต่คอยฤกษ์อยู่ ทำอะไรไม่ทันบุคคลอื่น ต้องเอาวิกฤตเป็นโอกาส โดยใช้ปัญญา การประพฤติดีปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบในศีลธรรมอันดี จะทำให้บุคคลนั้นประสบความสำเร็จในชีวิตได้ โหราศาสตร์เป็นเพียงแผนที่ชี้ทางกรรมที่บุคคลได้ทำมาตั้งแต่อดีตชาติและจะเป็นสิ่งที่กำหนดกรรมในปัจจุบัน ความดี ความชั่ว เป็นของเฉพาะตน ไม่มีใครดลบันดาล หรือทำแก่เราได้ นอกจากตัวเราเอง ไม่ตกอยู่ในความประมาทเตรียมตัว เตรียมใจอยู่เสมอเพื่อรับกระแสการเปลี่ยนแปลงแห่งโลก ดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข และช่วยเหลือสังคม

๒.๕.๔ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์

ถึงแม้พุทธศาสนาจะไม่ให้ความสำคัญกับโหราศาสตร์ แต่ถ้าพิจารณาว่าโหราศาสตร์เป็นศาสตร์ทางธรรมชาติอย่างหนึ่งที่อธิบายพฤติกรรมของบุคคลได้ การอธิบายในเรื่องเดียวกันนี้

^{๑๕๙} ญัฐ ธรรมชาติ, “อิทธิพลของโหราศาสตร์ที่มีต่อการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญของนักศึกษา มหาวิทยาลัย กรณีศึกษา : นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา”, หน้า ๑๒. หน้า 56.

^{๑๖๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๗.

^{๑๖๑} กันยาวีร์ สัทธาพงษ์, คติใหม่โหราศาสตร์หลังนวยุค, หน้า ๑๕.

^{๑๖๒} พุทธทาสภิกขุ, พุทธศาสนากับไสยศาสตร์ โหราศาสตร์กับพุทธศาสนา ปาฐกถาธรรมของท่านพุทธทาสภิกขุ, หน้า ๘๗.

ด้วยหลักพุทธปรัชญาเถรวาท ทำให้เห็นภาพของโหราศาสตร์ในทรรศนะของพุทธศาสนาชัดเจนขึ้น ดังจะได้ยกเป็นประเด็นต่างๆ^{๑๖๓} ในเรื่องที่ว่าสิ่งต่างๆ ในโลกดำเนินไปอย่างไร หรือธรรมชาติของโลกเป็นอย่างไร ทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม พุทธศาสนาเรียกกฎที่ควบคุมนี้ว่า กฎธรรมชาติ หรือนิยาม แปลว่ากำหนดอันแน่นอน ความเป็นไปอันมีระเบียบแน่นอน ในคัมภีร์อรรถกถาแสดง กฎธรรมชาตินี้ไว้ ๕ อย่าง คือ

๑) **อุตุนิยาม** คือกฎธรรมชาติเกี่ยวกับปรากฏการณ์ฝ่ายวัตถุ โดยเฉพาะความเป็นไปของธรรมชาติแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงทางวัตถุ เช่น เรื่องลมฟ้าอากาศ ฤดูกาล ฝน ตกฟ้าร้อง การที่ดอกบัวบานกลางวันและหุบกลางคืน การที่สิ่งทั้งหลายผุพังเน่าเปื่อย เป็นต้น แนวความคิดของท่านมุ่งเอาความผันแปรที่เนื่องด้วยความร้อนหรืออุณหภูมิจาก

๒) **พีชนิยาม** คือกฎธรรมชาติเกี่ยวกับการสืบพันธุ์ หรือที่เรียกกันว่าพันธุกรรม เช่น หลักความจริงที่ว่าพืชเช่นใดก็ให้ผลเช่นนั้น พืชมะม่วงก็ออกผลเป็นมะม่วง เป็นต้น

๓) **จิตตนิยาม** คือกฎธรรมชาติเกี่ยวกับการทำงานของจิต เช่น เมื่ออารมณ์ (สิ่งเร้า) กระทบประสาทจะมีการรับรู้เกิดขึ้น

๔) **กรรมนิยาม** คือกฎธรรมชาติที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คือกระบวนการก่อการกระทำและการให้ผลของการกระทำ หรือพูดให้จำเพาะลงไปอีกว่า กระบวนการแห่งเจตน์จำนง หรือความคิดปรุงแต่งสร้างสรรค์ต่างๆ พร้อมทั้งผลที่สืบเนื่องออกไปอันสอดคล้องสมกัน เช่น ทำกรรมดี มีผลดี ทำกรรมชั่ว มีผลชั่ว เป็นต้น

๕) **ธรรมนิยาม** คือกฎธรรมชาติที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์และอาการที่เป็นเหตุเป็นผลแก่กันของสิ่งทั้งหลายโดยเฉพาะอย่างที่เราเรียกกันว่า ความเป็นไปตามธรรมดา เช่นว่า สิ่งทั้งหลายมีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไปเป็นธรรมดา^{๑๖๔}

สรุปได้ว่าการศึกษาคำให้ทราบว่าเป็นบรรดาหลักธรรมทั้งหลาย ไม่ว่าจะมิชื่อใดๆ ล้วนมีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งสิ้น ทั้งนี้เนื่องจากว่ามาจากหลักสัจธรรมเดียวกัน และเป็นไปเพื่อจุดหมายเดียวกัน เพียงแต่ว่านามมาแสดงในชื่อต่างๆ กัน กรรมและการเกิดใหม่ (วิบาก) หรือกฎแห่งกรรมนี้ ก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือ เป็นนิยามหนึ่งในนิยาม ๕ ที่ท่านเรียกว่า “กรรมนิยาม” ซึ่งกรรมนิยามกับอีก ๓ นิยาม ข้างต้นย่อมรวมลงในนิยามที่ ๕ คือ ธรรมนิยามได้

^{๑๖๓} อ่างแล้ว, หน้า ๘๗.

^{๑๖๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, หน้า ๑๕๒-๑๕๓.

ทั้งหมด หรือจะกล่าวว่กรรณินยามกับอีก ๓ นินยาม ข้างต้นล้วนจำแนกออกไปจากกรรณินยาม
นั้นเอง หมายความว่า กรรณินยามมีความหมายครอบคลุมกฎกรรณินยามทั้ง ๕ ข้อ

ดาวพระเคราะห์ ทั้ง ๑๐ ดวงในแง่ของธรรมชาติ ประกอบการอ่านดวง แบบปฏิจสมุปบาท

๑. ดาวอาทิตย์

สัมมาอาชีวะ , ทิฏฐิ,บุพพการี, โลกะ, ถัมภะ, มานะ, ทิฏฐิ, ตัณหา

๒. ดาวจันทร์

ปิยวาจา, เมตตา, จาคะ, กรุณา, มายา, ทาน

๓. ดาวอังคาร

โทสะ, วิริยะ, โกธัสสะ, โภคะ, ปฏิฆะ

๔. ดาวพุธ

สัทธา, สัมมาวาจา, มิจฉวาจา, สัมมาอาชีวะ, มิจฉาอาชีวะ, กกุจจะ, ปฏิภาณ

๕. ดาวพฤหัสบดี

สันติ, มุทิตา, ปัญญา, สारัมภะ, เนกขัมมะ, สัจจะ, หิริ, โอบตบปะ, ศีล, กตเวที, สุขโล
กุตตระ

๖. ดาวศุกร์

ราคะ, กามฉันทะ, กามคุณ, กามวิตก, กามเมสุมิฉาจาร, วัตตุกาม, กามสังวร, สุข
โลกิยะ

๗. ดาวเสาร์

มัจฉริยะ, พยาบาท, อุปนาหะ, อุทัจจะ, ชันติ, ทุกขัง, โทมนัส.

๘. ดาวราหู

โมหะ, มทะ, ปาปิจฉา, ฉันทาคติ, นิวรรณ, กิเลสกาม, กามสุขัลลิกา

๙. ดาวเกตุ

วิตก, ญาณ, สมาริ, มิจฉาสติ, นิพพิทา, กัมมัฏฐาน

๑๐. ดาวมฤตยู

อุเบกขา, อุปสมะ

ปฏิจสมุปบาท กับ ภาพทั้ง ๑๒ ในจักรราศี

ภาพที่ ๑ ดนุ คือตัว อวิชา / เป็นจุดทำให้เกิดชีวิตขึ้นมา เป็นชีวิตทั้งชีวิต จุดวางลักณา

ภาพที่ ๒ กดมภา คือตัว สังขาร / การปรุงแต่ง ตัวแสวงหา

ภาพที่ ๓ สหสชะ คือตัว วิญญาณ / ตัวรับรู้ สรรพสิ่งที่จรมมา เหมือนเพื่อนที่เข้ามามีสัม
ชั

ภาพที่ ๔ พันธุ คือตัว นามรูป / คือเรือนร่าง ภายใจ

ภาพที่ ๕ ปุตตะ คือตัว สฬายตนะ / จุดติดต่อให้เกิด จะเกิดบุตรได้ เกิดการกระทำที่
ใหม่ๆ

ภาพที่ ๖ อริ คือตัว ผัสสะ/จุดที่ทำให้เกิดปัญหา ปัญหาเกิดจากตัวกระทบ (หลวงพ่
พุทธทาสกล่าวไว้ชัดที่สุด)

ภาพที่ ๗ ปัตตนิ คือตัว เวทนา/ ตัวนี้คือ จุดที่ทำให้มีชีวิตคู่ ความรู้สึก ทำให้หลงติด

ภาพที่ ๘ มรณะ คือตัว ตัณหา / ที่ส่งผลให้ชีวิต เหมือนตายแล้ว อยากรอดตัวตาย

ภาพที่ ๙ ศุภะ คือตัว อุปาทาน/ ความยึดทุกอย่างทำให้มีความสุข

ภาพที่ ๑๐ กัมมะ คือตัว ภพ/ ตัวสร้างทุกสิ่งทุกอย่าง กรรมภพ ภพคือกรรม

ภาพที่ ๑๑ ลามะ คือตัว ชาต/ การได้มา การเกิดขึ้น คือตัวลาม ได้สิ่งที่ถูกใจ

ภาพที่ ๑๒ วินาสน์ คือตัว ขรามรณะ/ สิ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลา แต่มองไม่เห็น ตัว
ทำลาย^{๑๖๕}

๒.๖ ประวัติและวิวัฒนาการโหราศาสตร์ไทย

๒.๖.๑ โหราศาสตร์ไทยสมัยกรุงสุโขทัย

หลักฐานทางประวัติศาสตร์สมัยกรุงสุโขทัย นอกจากที่จะได้จากหลักศิลาจารึก
แล้วก็ยากที่จะหาจากที่อื่นได้ นับว่ายังเป็นพระมหากษัตริย์ของพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยนั้น
ที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จารึกพระราชกรณียกิจของพระองค์ขึ้นไว้ โดยเริ่มมาแต่ปีมหา
ศักราช ๑๒๐๔ ตรงกับปีมะแม พุทธศักราช ๑๘๒๖ สมเด็จพระเจ้ารามคำแหงมหาราช ได้ทรง
ประดิษฐ์อักษรไทยขึ้น และได้ทรงจารึกเป็นแบบอย่างไว้ในหลักศิลาจารึกหลักที่ ๑ ปีที่จารึกอาจ
เป็นปีเดียวกันกับที่ได้ทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นนั้น หรืออย่างช้าก็หลังจากนั้นเพียงปีเดียว สำหรับ
โหราใหญ่แห่งสมัยกรุงสุโขทัยนี้ เราก็ค้นหาได้จากหลักศิลาจารึกนี้เอง แต่เป็นหลักที่ ๔ และหลักที่

๕ ซึ่งบันทึกข้อความไว้ตรงกันทั้ง ๒ หลัก ผิดแต่หลักที่ ๔ จารึกด้วยอักษรขอมเป็นภาษาขอม ส่วนหลักที่ ๕ ได้ทรงจารึกไว้เป็นภาษาไทย มีข้อความ^{๑๖๖} ดังนี้

“เมื่อปีกุน มหาศักราช ๑๒๖๙ ตรงกับพุทธศักราช ๑๘๙๐ สมเด็จพระมหาธรรมราชา ภาไทย ได้เสด็จนำพยุหเสนาจากเมืองศรีสัตนาลัย มายังกรุงสุโขทัย เมื่อวันศุกร์ ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๗ (ได้คำนวณสอบแล้ว ตรงกับวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พุทธศักราช ๑๘๙๐) เข้าล้อมประตูเมือง และเอาขวานประหารศัตรูทั้งหลาย แล้วเสด็จพระราชดำเนินขึ้นเสวยราชย์ปราบดาภิเษกไอสุรยาศิบัติย์ ครองกรุงสุโขทัย แทนพระบิดาและพระอัยกาภคิทรียทั้งหลายทั้งสี่ที่ได้นำเอาเครื่องราชกกุธภัณฑ์ มีพระมหาพิชัยมงกุฎ พระแสงขรรค์ชัยศรี และพระเศวตฉัตรเป็นต้นมาถวาย เฉลิมพระนามว่าพระบาทสมเด็จพระอัญญศรีสุริยพงศรามมหาธรรมราชาธิราช เมื่อได้เสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติแล้ว ก็ได้สถาปนาวัดวออาราม เทวสถาน พระพุทธรูปและเทวรูป มีพระมหเศศวรและพระวิษณุเป็นต้น ประดิษฐาน ณ หอเทวาลัยมหาเกษตรในอาณาเขตวัดปามะม่วง (อัมพวัน) สำหรับให้ดาบสและสมณพราหมณาจารย์ทั้งหลายได้กราบไหว้บูชา”^{๑๖๗}

ต่อมา พระกัมรเด็จพระอัญญศรีสุริยพงศรามมหาธรรมราชาธิราช ได้ทรงเรียนจบพระไตรปิฎก เรียนพระวินัย และพระอภิธรรม โดยโลกาจารย์ คืออาจารย์ฝ่ายโลก ได้แก่พราหมณ์และดาบส แล้วจึงทรงบัญญัติคัมภีร์พระเวทศาสตร์าคม และธรรมนียาย (คำว่า ธรรมนียาย หมายถึงนิทานทางธรรมได้แก่เรื่องชาดกต่างๆ) และได้ทรงบัญญัติไสยศาสตร์ คือตำราโหราศาสตร์ขึ้นด้วย ในจารึกยังแสดงให้เห็นว่าทรงเชี่ยวชาญคัมภีร์สุริยยาตรอย่างยอดเยี่ยม และทรงเป็นพระองค์แรกหรือบุคคลแรกในจำนวนคนไทย ที่มีความสามารถในศาสตร์นี้ในสมัยนั้น กล่าวคือได้ทรงคำนวณและเรียบเรียงตำราพรขามาส สุริยคราส จันทรคราส ทินวาร และนักษัตร ทั้งนี้ได้ทรงตัดศักราชเสียใหม่ให้สั้นเบา ถูกต้อง ซึ่งเดิมขึ้นปีใหม่ในวันเดือนอ้ายขึ้น ๑ ค่ำ ตั้งแต่วันอาทิตย์เดือน ๕ ขึ้น ค่ำ ๑ ปีฉลู มหาศักราช ๑๒๘๓ ตรงกับวันที่ ๗ มีนาคม พุทธศักราช ๑๙๐๔ ฯลฯ^{๑๖๘}

โหราศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของการพยากรณ์ และเป็นการใช้ตำแหน่งของดวงดาวจึงมีความเกี่ยวข้องกับวิชาดาราศาสตร์ จากการประชุมสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “โหราศาสตร์กับการพัฒนาประเทศ” ซึ่งจัดโดยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร ในวันที่ ๓-๔ กุมภาพันธ์

^{๑๖๖} สยามคมโหรแห่งประเทศไทย, มรดกแห่งโหรสยาม, หน้า ๖-๘.

^{๑๖๗} สำนักนายกรัฐมนตรี, ประชุมศิลาจารึก ฉบับที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี ๒๕๒๑), หน้า ๗๔-๗๕.

^{๑๖๘} ในสมัยนั้นเรียกว่า พุทธศักราช ๑๙๐๕ เพราะการนับศักราชในสมัยนั้น นับตามปีอย่างอย่างเดียวกับอายุคน.

๒๕๓๗ ได้มีการอธิบายความหมายโหราศาสตร์ไทยไว้หลายความหมาย เช่น ศาสตราจารย์หมอเนียร์วิลเลียมส์ ได้ให้ความหมายของคำว่า “โหรา” คือ “ส่วนที่ ๒๔ แห่งโหราตรี” ซึ่งเป็นภาษาสันสกฤต ตรงกับคำภาษามครว่า “อโหริตต” แปลว่าวันกับคืน ดังนั้น คำว่า “โหรา” จึงมีความหมายตรงกับคำว่า “ชั่วโมง”^{๑๖๙}

วิชาโหราศาสตร์กับสังคมไทยแยกจากกันไม่ออก ทุกระยะเวลาการดำเนินชีวิตของบุคคล หรือทุกวันเวลาของเหตุการณ์บ้านเมืองที่เกี่ยวกับการดำรงอยู่ของสรรพสิ่งทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับชีวิต โหราศาสตร์จะนำมาใช้อย่างเข้มงวดกวดขันสำหรับคนสมัยโดยแสดงออกในรูปของพิธีกรรม ความเชื่อ และวัฒนธรรมประเพณี ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย สังคมไทยที่มีคติความเชื่อเช่นนี้จะอยู่กับสังคมไทยตลอดไป ถึงแม้บางคนอาจจะไม่เชื่อในเรื่องนี้ แต่ก็ยังประกอบพิธีกรรมที่โหราจารย์เป็นผู้กำหนด เพราะสิ่งเหล่านี้ไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ แต่ต้องอาศัยเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ และความฉลาดของคนสมัยก่อนคือ การรู้จักผสมผสานความเชื่อที่มีอยู่เดิมกับความเชื่อใหม่อันได้แก่ พระพุทธศาสนา จึงทำให้เกิดวัฒนธรรมประเพณี อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะสังคมไทย

สรุปได้ว่า ในการดำเนินชีวิตของสังคมไทย จะแทรกคติความเชื่อในโหราศาสตร์มาเป็นองค์ประกอบหรือเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติ จะทำอะไรก็ต้องมีฤกษ์ยามดีมีตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย

๒.๖.๒ โหราศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา

สมัยกรุงศรีอยุธยา เชื่อว่าจะมีผู้ศึกษาและเชี่ยวชาญมีจำนวนมากกว่าในสมัยกรุงสุโขทัย และหลักฐานยืนยันก็มีไม่มากนักอย่างไรก็ตามบุคคลที่ได้เรียนรู้ในวิชาการนี้ก็คงมีแต่เฉพาะพระมหाराชาครู เจ้านาย และนักปราชญ์ราชบุรุษ เท่านั้น สามัญชนหรือคฤหบดีโดยทั่วไปไม่ปรากฏ หลักฐานที่ปรากฏก็มีในรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถตามความในหนังสือ “ลิลิตยวนพ่าย” ระบุว่า องค์พระมหากษัตริย์ทรงรอบรู้ในวิชาโหราศาสตร์เสมือนการตรัสรู้ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฉะนั้น^{๑๗๐}

เซวงโหรเหนแมนแมน มุนิวงศ

สบศาสตราคมยล ล่งล้วน

^{๑๖๙} มหาวิทยาลัยศิลปากร, สถาบันวิจัยและพัฒนา, เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “โหราศาสตร์ไทยกับการพัฒนาประเทศ.” วันที่ ๓ - ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗ ห้องประชุม ๓๑๐๔ อาคารศูนย์รวม ๓ มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ, ๒๕๓๗), หน้า ๑.

^{๑๗๐} สมาคมโหรแห่งประเทศไทย, มรดกแห่งโหรสยาม, หน้า ๘-๑๐.

พระโหราธิบดีผู้นี้ ปรากฏเกียรติคุณว่าเป็นผู้ทูลถวายคำทำนายแม่นยำ สมเด็จพระเจ้าปราสาททองทรงเชื่อถือมากมีกล่าวไว้ในพระราชพงศาวดารว่า^{๑๗๔} “ครั้งหนึ่งสมเด็จพระเจ้าปราสาททองเสด็จอยู่ในพระที่นั่งไพศยนตมหาปราสาท มุสิก(หนู)ตกลงมาทรงพระกรุณาเอาขันทองครอบไว้ให้หาพระโหรามาทาย พระโหราคำนวณแล้ว ทูลว่าสัตว์สี่เท้าทรงพระกรุณาตรัสว่าสัตว์ พระโหราคำนวณแล้วทูลว่าสี่ตัว ทรงพระกรุณาตรัสว่าสัตว์สี่เท้านั้นถูกอยู่ แต่สี่ตัวนั้นผิดแล้ว ครั้นเอาขันทองขึ้นเห็นมุสิกคลานอยู่สามตัว กับแม่ตัวหนึ่งเป็นสี่ตัว ก็ทรงพระกรุณาตรัสสรรเสริญพระโหราธิบดีว่าดูแม่นกว่าตาเห็นอีกให้พระราชทานเงินตราซึ่งหนึ่ง เสื้อผ้าสองสำหรับ แต่นั้นมาก็เชื่อถือพระโหราธิบดียิ่งนัก

ครั้นทราบว่าจะเกิดเพลิงจึงมิไว้พระทัยให้ชนของในพระราชวังออกมา ไปอยู่วัดไชยวัฒนาราม ทั้งเรือบัลลังก์ เรือศรี เรือคลัง คับคั่งแออัดกันอยู่ แลในพระราชวังนั้นเกณฑ์ไพร่สมพรรคสรรพด้วยพร้าขอตระกร้อ น้ำรักษา ห้ามมิให้หุงข้าวในพระราชวังแล้วเรือตำรวจคอยบอกเหตุทุกพุ่มโมง ครั้นค่ำรบสามวัน เพลายายแล้ว สีนาฬิกา เรือตำรวจ ไปกราบทูลพระกรุณาว่าสงบอยู่ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตรัสว่าครั้งนี้เห็นพระโหราจะผิดอยู่แล้วสิ่งเกิดจะเข้าพระราชวังเจ้าพนักงานก็เลื่อนเรือพระที่นั่งถึงเข้ารับเสด็จ พระเจ้าอยู่หัวเสด็จมาถึงฉนวนประจำท่า พระโหราอยู่ท้ายเรือพระที่นั่งกราบทูลว่าขอให้ย่ำช้องค้ำก่อนจึงจะสิ้นพระเคราะห์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ให้ลอยเรือพระที่นั่งอยู่ เพลายายแล้วห่านาฬิกา เมฆพยับคลุ้มขึ้นทางปราจิมทิศ ฝนตกพริ้วๆ ลงมาทรงพระกรุณาตรัสแก่พระโหราว่าฝนตกลงมาสิ้นเหตุแล้วกระมัง พระโหรากราบทูลว่าขอพระราชทานงดก่อน พอสิ้นคาลง อสนีเปรี้ยกลงมาต้องเหมพระมหาปราสาทเป็นเพลิงติดปลั่งโพล่งขึ้นไหม้ลงมา คนทั้งหลายซึ่งอยู่ในพระราชวังมีผู้จะทำประการใด แลตีบุกอันดาดหลังคานั้นไหลรดลงมาตั้งฝน เพลิงก็ไหม้ติดต่อไปทั้งห้องครัวเรือนหน้าเรือนหลังร้อยสิบเรือนจึงดับได้”^{๑๗๕}

เกียรติคุณแลเกิดตติศัพท์ของพระโหราธิบดี “โหรทายหนู” กระเดื่องดังถึงปานฉะนี้ พระโหราธิบดีนี้ตามประวัติเป็นชาวเมืองโชนบุรี (คือเมืองพิจิตรปัจจุบัน) แต่ก่อนจะมาอยู่กรุงเทพฯ ทราบว่าท่านมีรกรากอยู่เมืองสุโขทัยมาก่อน สมเด็จพระเจ้าปราสาททองทรงยกย่องจึงมอบสมเด็จพระนารายณ์ พระบรมโอรสาธิราชให้เป็นศิษย์ พระโหราธิบดีจึงได้นามว่ามหาราชาครูอีกตำแหน่งหนึ่ง เพราะเป็นอาจารย์ของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชา

^{๑๗๔} สยามคมโหรแห่งประเทศไทย, **มรดกแห่งโหรสยาม**, หน้า ๑๐-๑๑.

^{๑๗๕} สมเด็จพระนพรัตน์ (แก้ว), **พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา และจุลยุทธการวงศ์**, (กรุงเทพฯ มหานคร : พิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศลในงานพระราชทานเพลิงศพ พระวิสุทธาธิบดี (สง่า ปภุสสุกรมหาเถร ป.ธ. ๘), วัดเทพศิรินทราวาส, ๒๕๓๕), หน้า ๑๖๖-๑๖๗.

๒.๖.๓ โหราศาสตร์ไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

โหราศาสตร์นับเป็นศาสตร์ที่เกี่ยววกราวที่สุดในยุคนี้ เริ่มแต่สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระปฐมมหาราชธิราช ต้นพระบรมราชวงศ์จักรีทรงเป็นบรมโหราจารย์ผู้เพียบพร้อมไปด้วยพระปรีชาสามารถ เสมือนดังที่ได้พรรณามาในหนังสือ “ลิลิตยวนพ่าย” ข้างต้นที่ว่า “เชิงโหรเห็นแมนแมน มุนีวงศ์ ฯลฯ” นั้นเทียว เพราะพระองค์ทรงเชี่ยวชาญทั้งทางภาคศาสตร์าคมและศิลปาคม ทรงรอบรู้และดำเนินการตามความรอบรู้ด้วยพระองค์เองทั้งสิ้น แม้แต่ในการคำนวณหาฤกษ์สร้างกรุงเทพมหานครก็ได้ทรงคำนวณเอง นิमितต่างๆ ที่บังเกิดก็ได้ทรงทราบพระทัยและได้ทรงพยากรณ์ด้วยพระองค์เองโดยตลอด ดังที่มีบันทึกอยู่ในจดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี ที่ได้รับสั่งเมื่อเกิดฟ้าผ่าเพลิงไหม้พระที่นั่งอมรินทรมหาปราสาทว่า^{๑๒๖}

“ณ วันอาทิตย์ เดือน ๗ ขึ้น ๑ ค่ำ ปีมอกเอกศก เพล่าบาย ๓ โมง ๖ บาท อสุณีบาดพาดสายตกติดหน้าบรรณมุขเด็จพระที่นั่งศิวอดร ใหม้ตลอดลงบนปราสาท ปลายหักพัดพาดลงพระปรัศซ้ายเป็นสองซ้า ลงซุ้มพระทวารแต่เฉพาะใหม่”

“พระโองการตรัสว่า เราได้ยกพระไตรปิฎก เทวาให้โอกาสแก่เรา ต่อเสียเมืองจึงจะเสียปราสาท ด้วยชะตาเมืองคอดกิวใน ๗ ปี ๗ เดือน เสร็จสิ้นพระเคราะห์เมือง จะถาวรลำดับกษัตริย์ได้ถึง ๑๕๐ ปี”^{๑๒๗}

กระแสพระราชดำรินี้เป็นการพยากรณ์ดวงชะตากรุงเทพมหานคร ซึ่งได้ทรงพยากรณ์ย้าดวงพระฤกษ์ อันได้ทรงกำหนดดวงด้วยพระองค์เอง ตั้งแต่เมื่อเริ่มงานสร้างกรุงเทพมหานครแล้ว

อุทาหรณ์ที่ยกมานี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งแห่งพระปรีชาสามารถทางโหราศาสตร์ศิลปาคม ส่วนในทางศาสตร์าคมแล้ว พระองค์ท่านได้ทรงนิพนธ์ไว้ในรามเกียรติ์มากมายหลายบทซึ่งมีอยู่เกือบทุกแง่ทุกมุม รู้สึกว่าจะครบถ้วนตามทฤษฎีทางโหราศาสตร์ แนวพระราชนิพนธ์เรื่องที่ว่าแล้วยั่วให้อ่านเพราะความสนุกสนานแต่ได้ซ้ำแรกแทรกสาระสำคัญทางวิชาการเข้าไว้เป็นยาตำด้วยเช่นนี้ เป็นแนวของบรมครูแห่งชมพูทวีปของเราได้กระทำมาแต่โบราณกาลแล้ว อาทิ เช่น แทรกไว้เกือบทุกบททุกตอนใน “รามายณะ” ของ วาลมิกิ และใน “มหาภารตยุทธ” ของกฤษณทิวปา ยัน เป็นต้น เรื่องที่แทรกก็เป็นตำราต่าง ๆ เช่น ตำรายา ตำราโหราศาสตร์ ดาราศาสตร์ จิต

^{๑๒๖} สมาคมโหรแห่งประเทศไทย, **มรดกแห่งโหรสยาม**, หน้า ๑๒.

^{๑๒๗} กรมหลวงนรินทรเทวี, **จดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี**, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ กรมหลวงทิพยรัตนกิริฎกุลินี, วัดเทพศิรินทราวาส ตุลาคม ๒๕๑๐), หน้า ๑๘.

ศาสตร์ ตปศาสตร์ (การบำเพ็ญตบะ) ฯลฯ เหล่านี้ แสดงว่าบรมครูของเรา ท่านหาได้หวงแหนวิชา ดังที่ปฏิบัติกันอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันนี้ไม่ ท่านกลับแกลงว่าวิชาความรู้จะดับสูญไปพร้อมกับสังขารของท่าน จึงพยายามบันทึกไว้เพื่อให้อนุชนได้มีโอกาสศึกษาและยังช่วยยื้อให้ศึกษาเสียด้วย เพราะแทรกไว้ในหนังสือวรรณคดีที่ทุกคนอยากอ่าน อ่านแล้วสนุกจนวางไม่ลงและเมื่อสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้ทรงพระราชนิพนธ์เรื่อง “รามเกียรติ์” อันเป็นเรื่องเดียวกันกับ “รามายณะของภารตะ” พระองค์ท่านก็ได้เจริญรอยของบรมครูแทรกความรู้ทางโหราศาสตร์ไทย เข้าไปในที่ เหมาะสมแก่กรณีแห่งท้องเรื่องอันนับเป็นพระมหากุณาธิคุณแก่อนุชนคนรุ่นหลังอย่างเอกอุ จะขอยกมาให้ดูเป็นตัวอย่าง^{๑๗๘} ดังนี้

บัดนั้น	ขุนโหรผู้ปรีชาหาญ
ก้มเกล้ารับราชโองการ	แล้วจับกระดานชนวนมา
จึงตั้งสมมุติพระจันทร์	คุณหารเดือนวันขึ้นษา
สอบใส่ในดวงพระชะตา	เสาร์มาเป็นสิบเอ็ดแก่ลัคณ์
พฤษ์สดีเป็นศรีตกทวาร	จะได้ผ่านสวรรยาอาณาจักร
เดือนหน้าราหูมาพัก	ทับลัคณ์ในราศีมิน
อังคารถึงจันทร์จะต้องฆาต	พระเคราะห์ใหญ่วิปลาสร้ายสิ้น
แม่นมาตรถึงองค์อมรินทร์	เป็นปิ่นฝูงเทพเทวา
ก็จะจตุไปจากสถาน	ไม่ตั้งอยู่นานในยศถา
อันพระยาพิเภกอสูรา	จะคืนผ่านลงกาสืบไป ^{๑๗๙}

พระราชนิพนธ์รามเกียรติ์ตอนอภิเสกทศพิณนี้ จะเห็นได้ว่าได้ทรงแทรกความรู้ทางโหราศาสตร์เข้าไปในที่ที่เหมาะสมกับท้องเรื่องอย่างสนิทสนม เกี่ยวกับฆาตมรณะตรงตามหลักวิชากล่าวคือเมื่อเสาร์โคจรเป็นสิบเอ็ดหรือเป็นสามแก่ลัคณา เสาร์มีสภาพเป็นภินทุบาท (ดวงแตก) เพราะเป็นจุดตรีโกณกับจุดภินทุบาท ตามสูตร “เสาร์เพ่งเล็งลัคณ์แล้วสุรา” ย่อมไม่ส่งผลดีให้ถ้าจะถือเป็นโชคก็จัดเป็นโชคร้าย หาใช่โชคดีไม่พฤษ์สดีจรมาส่งผลชั่วขณะ และพฤษ์สดีเป็นศรีตามทักษา จึงทำให้เกิดได้ดิบได้ดีขึ้นมา แต่พระเคราะห์กำลังโคจรวิปลาสคือ พักร มนธ์ เสริดไปเสียทั้งสิ้น พออังคารจรมากระหน่ำที่จันทร์เดิมในอัมพูชราศีอันถือเป็นฆาตของอังคารตามสูตร “อัมพู

^{๑๗๘} สยามคมโหรแห่งประเทศไทย, มรดกแห่งโหรสยาม, หน้า ๑๓.

^{๑๗๙} พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, รามเกียรติ์ เล่ม ๔, (พระนคร : โรงพิมพ์ไทยมิตรการพิมพ์, ๒๕๐๗), หน้า ๒.

ภูมิ” และราหูโคจรทับลัคน์ จึงพยากรณ์ได้แต่เพียง “ถึงเป็นพระอินทร์ ถ้าหากถูกเข้าเช่นนี้ ก็จะต้องจุดอย่างไม่มีปัญหา”^{๑๔๐}

โหรใหญ่ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ที่ทรงมีผลงานกระจายเป็นที่ทราบกันอยู่ทั่วไปทั้งภาคศาสตร์าคม และศิลปาคมอีกพระองค์หนึ่งก็คือ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเจ้าอยู่หัว เพราะทรงมีพระอุตสาหวิริยภาพมากเป็นเอกประการ เป็นต้นว่าได้ทรงคำนวณปฏิทินรายปีด้วยพระองค์เอง ประกาศให้ประชาชนได้ทราบทุกปี และเมื่อจะมีปรากฏการณ์ใดบังเกิดขึ้นนอกเหนือจากเหตุการณ์ปกติตามที่พิจารณาเห็นทางดาราศาสตร์ ตามหลักวิชาในคัมภีร์สุริยยาตร์ ก็ได้ทรงประกาศให้ประชาราษฎร์ทราบล่วงหน้าก่อนจะบังเกิดเพื่อมิให้ตื่นตระหนก นับเป็นพระมหากษัตริย์ภาพอันสำคัญ เช่นที่สมเด็จพระมหาธรรมราชาฯ ไทยได้ทรงกระทำมาก่อนดังกล่าว... ฯลฯ^{๑๔๑}

๒.๖.๔ โหราศาสตร์ในยุคปัจจุบัน

ในสภาวะที่สภาพเศรษฐกิจ และสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อัตราการแข่งขันในสังคมเมืองต้องประสบปัญหาทั้งทางด้านสังคม และจิตใจหลากหลายรูปแบบ จากภาวะดังกล่าวไม่ได้ส่งผลเพียงบุคคล แต่ยังส่งผลถึงเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาของประเทศอีกด้วย แม้ว่าในปัจจุบันการบำบัด และให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่มีปัญหาทางจิตใจ เช่น จิตแพทย์ นักจิตบำบัดและนักสังคมสงเคราะห์อยู่ตามสถานพยาบาลต่างๆ แต่ก็พบว่าความเชื่อหรือแนวคิดแบบดั้งเดิมได้โดยทั่วไป เช่น การมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเข้ารับบริการจากบุคลากรสุขภาพจิต เพราะกังวลหรือกลัวว่าจะถูกมองว่าเป็นผู้ที่มีสภาพจิตที่ไม่ปกติหรือเป็นบ้า นอกจากนั้นผู้มารับบริการส่วนใหญ่อาจยังไม่คุ้นชินกับการมาเล่าปัญหาชีวิตในสถานที่ราชการหรือคลินิกอย่างเป็นทางการ ส่วนหนึ่งของผู้ปัญหาทางสุขภาพจิตอาจเลือกวิธีการเข้ารับบริการทางโหราศาสตร์^{๑๔๒} และหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพจิตของผู้เข้ารับบริการจากหมอดู คือการมีเหตุการณ์ความเครียด

^{๑๔๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕๓-๔๕๔.

^{๑๔๑} สมาคมโหรแห่งประเทศไทย, **มรดกแห่งโหรสยาม**, หน้า ๑๓.

^{๑๔๒} ทานิต โชชนะศิริ, “ภาวะสุขภาพจิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของผู้เข้ารับบริการจากหมอดู ณ สมาคมโหรแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑.

อังกา ในด้านจิตวิทยา วิชาโหราศาสตร์เป็นสิ่งที่นักวิชาการเริ่มหันมาให้ความสนใจ โดย ดร.ราฟร์ แมทซเนอร์ นักจิตวิเคราะห์ ที่ปรีक्षा และผู้อำนวยการศูนย์การทดลองแห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ได้นำวิชาโหราศาสตร์เข้ามาช่วยในการพิจารณาสภาพจิตใจโดยเชื่อว่าในอนาคตโหราศาสตร์จะเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาจิตศาสตร์ และการบำบัดโรคทางจิตเพราะมีกลไกที่ละเอียดกว่าจิตวิเคราะห์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้การศึกษาจิตวิเคราะห์ของนักศึกษาระดับปริญญาในภาคครึ่งปีของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดจึงได้มีการศึกษาวิชาโหราศาสตร์ในทุกสัปดาห์ อีกทั้งที่มหาวิทยาลัยนิวยอร์กก็ได้เชิญโหรมาเป็นวิทยากรเพื่อให้เกิดความรู้แก่นักศึกษาในสถาบันอีกด้วย^{๑๔๓}

จากการสำรวจศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด ระบุว่าในปี พ.ศ.๒๕๔๘ คนไทยเสียค่าใช้จ่ายในการดูดวงสูงถึง ๔,๐๐๐ ล้านบาท โดยประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ดูดวงเป็นอันดับสูงสุดคือ ๑,๖๐๐ ล้านบาท และในปี พ.ศ.๒๕๕๑ เพิ่มขึ้นเป็น ๑,๘๕๐ ล้านบาท^{๑๔๔}

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๗.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ

อรพินท์ ชูชม และคนอื่นๆ^{๑๔๕} ได้ศึกษาการพัฒนาแบบวัดแรงจูงใจภายในเพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจภายในของบุคคลจำแนกตามเพศและอายุ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า แบบวัดแรงจูงใจภายในสามารถจำแนกคนที่มีแรงจูงใจภายในสูงและต่ำได้ นักเรียนที่มีเพศและการศึกษาต่างกัน มีแรงจูงใจภายในแตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีแรงจูงใจภายในรวม แรงจูงใจด้านความต้องการมีความสามารถและด้านความมุ่งมั่นมากกว่าเด็กราย และแรงจูงใจภายในของนักเรียนเพิ่มขึ้นตามระดับอายุหรือระดับการศึกษา

^{๑๔๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓.

^{๑๔๔} ศูนย์วิจัยกสิกรไทย.

^{๑๔๕} อรพินท์ ชูชมและคณะ, การพัฒนาแบบวัดแรงจูงใจภายใน, รายงานการวิจัยฉบับที่ ๗๐, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัย พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๒), หน้าบทคัดย่อ.

นฤมล วินิจวงษ์^{๑๔๖} ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน กลุ่มบริษัท Infonet Thailand โดยรวมและรายด้าน ๕ ด้าน ประกอบด้วย ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบ และด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน จากผลการศึกษาพบว่า พนักงานมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมด้านความสำเร็จในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พนักงานมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในการทำงานอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง

จิตวิทยาในพระพุทธศาสนา พบว่า จะมีความแตกต่างกันเพียงคำศัพท์หรือภาษาที่ใช้ในการนำเสนอ แต่โดยเนื้อหาสาระแล้วมีความคิดเห็นเข้าใจตรงกันพระพุทธศาสนา มองว่าแรงจูงใจนอกจากจะเป็นปัจจัยที่จะทำให้มนุษย์มีการพัฒนาอย่างถูกต้องแล้ว แรงจูงใจยังต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการศึกษา โดยที่การศึกษามีหน้าที่ในการปรับให้มนุษย์มีแรงจูงใจที่ถูกต้อง และในการศึกษาเอง จำเป็นที่จะต้องอาศัยแรงจูงใจในการศึกษาด้วยเช่นกัน จึงจะประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายของการพัฒนา

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ก่อนที่จะนำเสนอแนวคิดแรงจูงใจในพระพุทธศาสนา ได้ยกเอาแนวความคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจในทัศนะของไอน์สไตน์ มาเปรียบเทียบกับทางพระพุทธศาสนา โดยชี้ประเด็นที่เห็นตรงกันระหว่างพระพุทธศาสนากับไอน์สไตน์ โดยเฉพาะได้เสนอว่า มนุษย์ในสมัยโบราณนั้น มีแรงจูงใจในการดำเนินชีวิตหรือกิจการต่าง ๆ ด้วยอำนาจแห่งความกลัวที่จะถูกลงโทษอย่างหนึ่ง และมีแรงจูงใจมาจากการอยากได้รับรางวัลอย่างหนึ่ง โดยจะเห็นได้จากวิถีชีวิตที่กลัวการลงโทษจากเทพเจ้าที่ตนเคารพนับถือ หรือแม้กระทั่งกลัวธรรมชาติ จะยอมจำนนต่อเทพเจ้าและธรรมชาติ ด้วยการเช่นสรวง บูชา สักเวียด้วยสิ่งของต่าง ๆ พร้อมอ่อนวอน ร้องขอเอาภัยกับเทพเจ้าและธรรมชาติเหล่านั้น โดยประสงค์จะให้เทพเจ้าพอใจและโปรดปราน พร้อมประทานรางวัลให้และไม่ลงโทษพวกเขา เป็นต้น

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้เสนอว่า ไอน์สไตน์ ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจไว้ว่า มีปัจจัยสำคัญ ๓ ประการคือ

^{๑๔๖} นฤมล วินิจวงษ์, แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มบริษัท INFONET THAILAND GROUP, **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต**, (สาขาวิชาธุรกิจศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๗), หน้า ๔๙.

๑. ความกลัวที่เกิดจากการบังคับ ซึ่งข้อนี้เท่ากับความกลัวการถูกลงโทษ มนุษย์จึงก่อเกิดพฤติกรรมเช่นใดเช่นหนึ่ง การกระทำนั้น มักเกิดขึ้นเพราะการถูกบังคับและทำด้วยความไม่เต็มใจ

๒. ความใฝ่สูงใฝ่ทะยาน อยากดีอยากเด่น (Ambitious desire) แสดงออกมาสองลักษณะคือ ๑) ความปรารถนาที่จะได้รับการยอมรับ (desire for approval or desire for recognition) จากผู้อื่นหรือจากสังคมรอบข้าง และ ๒) ความปรารถนาที่จะมีอำนาจอยากเด่นเหนือเขา (Ambitious desire for authority and distinction)

๓. ความสนใจใฝ่รักในสิ่งนั้น ๆ (Loving interest in the object and a desire for truth and understanding) เป็นแรงจูงใจที่ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ฉันทะ เป็นความปรารถนาหรือความสนใจใฝ่ดี จัดอยู่ในฝ่ายดี เป็นการปรารถนาต้องการความจริง และมีความสุขในการทำงานหรือในการทำสิ่งใด ๆ^{๑๔๗}

๒.๗.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์

ยลดา มณฑิยรมณี^{๑๔๘} การเลือกบุคคลไว้วางใจ เพื่อที่จะให้เขาได้รับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงชีวิตของคนเรา โดยทั่วไปแล้วหลักเกณฑ์ของการเป็นผู้ได้รับการไว้วางใจ คือการปล่อยให้ผู้พูดมีโอกาสระบายความวิตกกังวลมากกว่า การให้คำแนะนำ และการแก้ปัญหาในบางปัญหาให้เป็นไปตามโอกาสอำนวย บางคนมีความสามารถเฉพาะอย่างที่น่าจะเป็นประโยชน์ คือสามารถรับฟังการระบายออกของผู้ที่มีความเครียดโดยไม่ขัดจังหวะ แต่จะพูดให้กำลังใจพร้อมกับให้ความช่วยเหลือโดยการให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางในการแก้ปัญหาที่เหมาะสมและถูกต้องให้ ซึ่งบทบาทที่บุคคลผู้ได้รับความไว้วางใจนั้น ได้แก่ แพทย์นักบวช ครู นักจิตวิทยา และหมอดู เป็นต้น

ในสังคมปัจจุบัน ท่ามกลางภาวะสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดปัญหาที่สร้างความกดดันให้กับชีวิตของคนเรา อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มนุษย์จึงคิดค้นกลไกในการ

^{๑๔๗} นายทรงวิทย์ แก้วศรี, นายพรศิลป์ รัตนชูเดช , นายปรุตม์ บุญศรีตัน , แรงจูงใจในการศึกษาวิชาทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระเบียบวิธีวิจัยขั้นสูง หลักสูตรพระพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๖.

^{๑๔๘} ยลดา มณฑิยรมณี, “หมอดู:ทางเลือกสำหรับความมั่นคงทางจิตใจ”, **วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๘), หน้า ๒๕.

ปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การต้องการที่พึ่งทางจิตใจ การขอคำปรึกษา แนะนำ สามารถช่วยพิสูจน์หาสาเหตุของความเครียดได้ โดยการพูดเล่าถึงความกลัว และความวิตกกังวล ของตน แล้วปรับตัวหรือปรับสถานการณ์ การที่คนเราได้พูดระบายถึงความคับข้องใจนั้น เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยลดความเครียดที่เกิดขึ้นภายในจิตใจเพราะ คำพูดมีพลังอำนาจมหาศาลมี อิทธิพลต่อความคิดและความรู้สึกของมนุษย์เรา ความต้องการที่พึ่งทางใจอย่างแท้จริง ความเห็นอกเห็นใจของบุคคลอื่น เป็นรูปแบบการสนับสนุนทางจิตใจที่ดีที่สุดของผู้ที่เผชิญกับ ความเครียด การหาทางออกให้กับตนเอง เพื่อรักษาสมดุลย์ของชีวิตให้อยู่ในภาวะมั่นคงทาง จิตใจ เพราะบุคคลมีกลไกป้องกันทางจิตใจที่แตกต่างกันย่อมจะนำมาซึ่งทางเลือกของการแก้ไข ปัญหาที่ต่างกัน เพื่อจัดการกับสาเหตุของความเครียดในระดับที่ไม่เท่ากันเพื่อให้เราพร้อมที่จะ “สู้ หรือหนี” ความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตของคนเราอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้ผลักดันให้เกิด ศาสตร์ที่เหนือธรรมชาติ ที่บุคคลคิดว่าเป็นทางเลือกประการหนึ่งที่จะช่วยให้ตนพ้นทุกข์ได้เป็น วิธีการที่สามารถค้นพบได้ด้วยตนเอง ไม่ผูกติดกับพิธีการที่ทำให้เกิดความลำบากใจ ที่จะกระทำ หรือปฏิบัติ เช่น การฟิงฟ้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การไปหาหมอดูเพื่อทำนายโชคชะตา เป็นต้น สำหรับคน ไทยแล้ว ความคิด ความเชื่อที่ว่า การจะแก้ไขปัญหาใด ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตนั้น ขอให้แก้ไขได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว และไม่มีพิธีการมากมายนั้นถือว่าเป็นทัศนคติ ค่านิยมของคนไทย ยังมีปัญหาที่ ก่อให้เกิดความกดดัน ความวิตกกังวล และความเครียดภายในจิตใจมากขึ้นเท่าไร การหัน เข้าหาสิ่งที่เหนือธรรมชาติที่คนเราไม่สามารถทำนายได้ก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้น

จักรเทพ รำพึงกิจ^{๑๔๔} ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ทรรศนะของพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อโหราศาสตร์ในยุคปัจจุบัน” ผลการวิจัยพบว่า โหราศาสตร์มีประวัติความเป็นมายาวนาน เป็นความรู้ที่เกิดจากการสังเกตปรากฏการณ์ทางธรรมชาติแล้วบันทึกเก็บสถิติไว้ จนมีทฤษฎีและหลักการเป็นของตนเองข้อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์มีทั้งสนับสนุนและขัดแย้งกับความเชื่อของโหราศาสตร์ ประเด็นปัญหาทางอภิปรัชญาที่เกี่ยวข้องสำคัญคือเรื่องจักรวาลวิทยา เรื่องการทำนายอนาคต และเรื่องเจตจำนงเสรีกับนียตินิยม ปัจจุบันอิทธิพลของโหราศาสตร์มีมากขึ้น ได้รับความสนใจมากขึ้นในวงการจิตวิทยา และกระแสเนอเอจในคัมภีร์ทางพุทธศาสนานิกายเถรวาทปรากฏเรื่องเกี่ยวกับโหราศาสตร์หลายแห่ง ในสมัยพุทธกาลมีการศึกษาเรื่องดาราศาสตร์

^{๑๔๔} จักรเทพ รำพึงกิจ, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ทรรศนะของพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อโหราศาสตร์ในยุคปัจจุบัน”, *วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

ท่านายมหาปฐิส-ลักษณะ และท่านายฝัน แสดงว่าพระพุทธรศาสนามีอรรถภูมิอยู่ของศาสตร์นี้ แต่ก็ไม่ได้นำมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ มีพุทธบัญญัติชัดเจนมิให้ภิกษุเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ มีหลักพุทธศาสนาหลายข้อที่สามารถอธิบายโหราศาสตร์ได้ คือ เรื่องนิยาม ๕ เรื่องกรรม และวัฏฏะ เรื่องธาตุ ๔ เรื่องจริต เรื่องเสรีภาพ ความเพียรและการพึ่งตนเอง จากการวิเคราะห์หลักกรรมเหล่านี้ผนวกกับการใช้หลักความเชื่อในพุทธศาสนา สรุปได้ว่า โหราศาสตร์ไม่สามารถบอกความจริงได้ทั้งหมด เนื่องจากมนุษย์มีเสรีภาพหรือเจตนาที่จะเลือกกระทำได้โดยเสรี ภายในสิ่งแวดล้อมที่จำกัดด้วยผลของกรรม ประโยชน์ที่เด่นชัดของโหราศาสตร์คือ ช่วยในการทำความเข้าใจอุปนิสัยและศักยภาพของตนเอง รู้จุดอ่อนจุดแข็งของตนเพื่อการพัฒนาให้ดีขึ้นและถูกทิศทาง ช่วยให้เข้าใจผู้อื่น เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นอุปภรณ์ช่วยในการให้การปรึกษา และ ช่วย ทำให้เข้าใจธรรมชาติมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องกรรม

พระมหาปฐวิศกดิ์ ร่มโพธิ์ธารทอง^{๑๙๐} ได้ศึกษาภูมิปัญญาไทยในการเปลี่ยนชื่อเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่า ภูมิปัญญาไทยในการเปลี่ยนชื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลยึด ๓ หลักการ คือหลักทักษศาสตร์ หลักเลขศาสตร์และหลักการเปลี่ยนชื่อตาม ๑๒ ราศี หลักทักษศาสตร์เป็นแม่บทแห่งการตั้งชื่อมีคนใช้กันมายาวนานที่สุด เน้นการตั้งชื่อของบุคคลให้มีอักษรเป็นวรรคเดช วรรคศรี วรรคมนตรี ไม่ให้มีอักษรที่เป็นกาลกิณีปะปนในชื่อ หลักเลขศาสตร์เน้นอิทธิพลของตัวเลข ที่ได้จากการตรวจอักษรทุกตัวของทั้งชื่อตัวและชื่อนามสกุล ส่วนหลักการเปลี่ยนชื่อตาม ๑๒ ราศีใช้การนับเดือนและวันของแต่ละราศีผู้ที่เปลี่ยนชื่อเชื่อว่า การเปลี่ยนชื่อให้ถูกต้องตามหลักโหราศาสตร์จะทำให้เกิดความเป็นสิริมงคลส่งผลให้มีสุขภาพและการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น โดยผู้หญิงวัยทำงานและผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีการเปลี่ยนชื่อมากที่สุด สำหรับหลักการเปลี่ยนชื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล ควรเปลี่ยนชื่อตามหลักทักษาวันเกิดไม่มีกาลกิณี ยึดหลักเลขศาสตร์ที่ดี เปลี่ยนตามราศีเกิดและควรยึดหลักคัมภีร์กาลามสูตร ๑๐ ประการ ตามหลักพระพุทธรศาสนาโดยพิจารณาตามหลักเหตุผลจะทำให้ผู้เปลี่ยนชื่อมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้

พระมหาประศักดิ์ อคฺคฺปนฺโญ^{๑๙๑} (ชังแสง) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทย”ชาวพุทธไทยในปัจจุบันเชื่อโหราศาสตร์และกฎแห่งกรรมไปพร้อมๆกัน ในขณะที่ยืนยันว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ตามพุทธศาสนาสอนไว้ แต่ก็ยังมี

^{๑๙๐} พระมหาปฐวิศกดิ์ ร่มโพธิ์ธารทอง, ภูมิปัญญาไทยในการเปลี่ยนชื่อเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต, **วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.**, (มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๑), หน้า ๑๕๗.

^{๑๙๑} พระมหาประศักดิ์ อคฺคฺปนฺโญ (ชังแสง), “ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, หน้าบทคัดย่อ.

ความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์และใช้โหราศาสตร์เป็นส่วนประกอบ ในการพิจารณาตัดสินใจ ก่อนที่จะดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง

พระมหาวิพจน์ สุภจारी (วันคำ)^{๑๙๒} ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวความคิดเรื่อง เสรีภาพในพระพุทธศาสนาเถรวาท” งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงหลักเสรีภาพและการใช้เสรีภาพของบุคคล พระมหาวิพจน์พบว่าพุทธศาสนาเถรวาทมีหลักคำสอนที่ย้ำถึงเสรีภาพของบุคคล (กรรมวาทะ) การใช้เสรีภาพของบุคคล (กิริยวาทะ) และความสัมฤทธิ์ผลที่เกิดจากความพยายาม (วิริยวาทะ) นอกจากนี้ยังเน้นถึงศักยภาพของมนุษย์ว่า “ความสัมฤทธิ์ผลคือความเป็นส่วนตัวของบุคคล เพราะมนุษย์มีการกระทำ มีความสามารถในการกระทำ และสามารถกระทำได้โดยไม่มีสิ่งบีบบังคับ” จึงกล่าวได้ว่าเสรีภาพเป็นธรรมชาติของบุคคล และยังเน้นการพัฒนาบุคคลให้กำจัดสิ่งบีบบังคับทางธรรมชาติด้านต่าง ๆ ด้วย ถือได้ว่าตามหลักพุทธศาสนา มนุษย์มีเจตจำนงเสรีที่แท้จริง เพราะมนุษย์ขัดขึ้นธรรมชาติทั้งภายนอกและภายในได้ สามารถทิ้งส่วนไม่ดี เลือกรักษาแต่ส่วนดีไปปฏิบัติพัฒนา จนนำไปสู่บุคคลมีเสรีภาพที่สมบูรณ์แบบ

ในงานวิจัยเรื่องแนวความคิดเรื่องเสรีภาพในพระพุทธศาสนาเถรวาทนี้ ทำให้ประเด็นเรื่องเจตจำนงเสรีในพุทธศาสนาชัดเจนขึ้น เป็นส่วนสนับสนุนในการวิจัยเกี่ยวกับโหราศาสตร์ในครั้งนี้ ทำให้เห็นว่าโหราศาสตร์ทำงานอยู่ในกรอบเสรีภาพของบุคคล บุคคลเป็นผู้เลือกทางเดินชีวิต มิใช่ชะตาเป็นฝ่ายกำหนด

ศิริณญา นภาศัพท์^{๑๙๓} ได้ทำวิจัยเรื่อง “พุทธศาสนากับโหราศาสตร์” กล่าวได้ว่าคนไทยรู้จักโหราศาสตร์กันมากขึ้น แต่ถึงมลาย่มากขึ้น ฟังพาลังนอกตัวมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จะต้องมีการให้การศึกษาค้นคว้าคนไทยมีความเข้าใจโหราศาสตร์ที่ถูกต้อง และถ้าจะใช้ได้อย่างได้ประโยชน์ ใช้อย่างฉลาด ครั้นจะปฏิเสธเรื่องโหราศาสตร์เสียเลยก็คงไม่ได้ เพราะถือเป็นวัฒนธรรมไทยส่วนหนึ่ง และอย่างที่กล่าวไว้ โหราศาสตร์เป็นเพียงเครื่องมือ ไม่ได้ดีหรือเลวในตัวมันเอง อยู่ที่การนำไปใช้ต่างหากที่จะกำหนดคุณค่าของศาสตร์นี้ได้

^{๑๙๒} พระมหาวิพจน์ สุภจारी (วันคำ), “การศึกษาแนวความคิดเรื่องเสรีภาพในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้าบทคัดย่อ.

^{๑๙๓} ศิริณญา นภาศัพท์, “พุทธศาสนากับโหราศาสตร์”, **สารนิพนธ์ศิลปศาสตร** สาขาวิชาศาสนศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๑), หน้า ๕.

ศิริชัย ทรวงแสง^{๑๙๔} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับพฤติกรรม การดำเนินธุรกิจ กรณีศึกษากลุ่มนักธุรกิจของหอการค้าจังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่านัก ธุรกิจหอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และมีพฤติกรรมการใช้ โหราศาสตร์ในการดำเนินธุรกิจในระดับปานกลาง มีการใช้โหราศาสตร์ในการบริหารการตลาด, การบริหารบุคคล, การกำหนดนโยบาย, การจัดหาทรัพยากร, การวางแผนในการดำเนินธุรกิจและ การกำหนดนโยบายเป็นอันดับรองลงมาโดยลำดับ นักธุรกิจส่วนใหญ่มีลักษณะพฤติกรรมการใช้ โหราศาสตร์เพื่อการดำเนินธุรกิจโดยมีการผสมผสานระหว่างความเชื่ออำนาจภายในตนเองกับ อำนาจที่นอกเหนือจากอำนาจการควบคุม คือดวงชะตาที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาโอกาส เพื่อ สร้างความมั่นใจในการดำเนินธุรกิจ และด้วยความต้องการของมนุษย์ในการควบคุมอนาคต หรือ ความคาดหวังต่อผลประโยชน์ หรือความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมใดๆจะเป็น แรงผลักดันที่ทำให้บุคคลแสวงหาสิ่งต่างๆ เพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จ โดยนัยนี้ความเชื่อ เรื่องโหราศาสตร์จึงเป็นสิ่งหนึ่งที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมในการดำเนินธุรกิจ

สงคราม เชาวน์ศิลป์^{๑๙๕} ทำการศึกษาอำนาจพยากรณ์สุขภาพจิตของประชาชนใน เขตเมือง ชานเมือง และเขตชนบท จำนวน ๖๑๙ คน พบว่า เขตที่พักอาศัยของประชาชนนั้นมีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจิตในด้านความวิตกกังวล (Anxiety) การซึมเศร้า (Depression) ความรู้สึกไม่เป็นมิตร (Hostile) ปัญหาการติดต่อระหว่างบุคคล (Interpersonal Sensitive) การย้ำ คิด ย้ำทำ (Obsessive-Compulsive) ความคิดหวาดระแวง (Paranoid Ideation) กลัวแบบไม่มี เหตุผล (Phobia) อาการทางจิต (Psychoticism) และความเจ็บป่วยทางกายที่มีสาเหตุมาจาก จิตใจ (Somatization) โดยบุคลิกภาพแบบมุ่งสัมพันธ์นั้นสามารถพยากรณ์ปัญหาสุขภาพจิตด้าน ความวิตกกังวล ความรู้สึกไม่เป็นมิตร กลัวแบบไม่มีเหตุผล ความเจ็บป่วยทางกายได้ บุคลิกภาพ แบบรู้สำนึกสามารถพยากรณ์ปัญหาสุขภาพจิตแบบย้ำคิดย้ำทำได้ บุคลิกภาพแบบมุ่งสัมพันธ์ สามารถพยากรณ์ปัญหาการติดต่อระหว่างบุคคลได้ ส่วนปัญหาในชีวิตประจำวันด้านต่าง ๆ สามารถพยากรณ์สุขภาพจิตได้ในทุกด้าน

^{๑๙๔} ศิริชัย ทรวงแสง, “ความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์กับพฤติกรรม การดำเนินธุรกิจกรณีศึกษา กลุ่มนักธุรกิจของหอการค้าจังหวัดเชียงใหม่”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘), หน้าทศด้อย.

^{๑๙๕} สงคราม เชาวน์ศิลป์, บัณฑิตวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย, *รายงานการวิจัย*, (คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒), หน้าทศด้อย.

พระมหาฐานันดร เขมปญโญ (มือแป)^{๑๙๖} ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องเสรีภาพในพระพุทธศาสนาเถรวาท” งานวิจัยนี้สรุปได้ว่ามนุษย์มีทั้งเสรีภาพและไม่มีเสรีภาพ ในระดับหนึ่งอาจจะไม่มีเสรีภาพ แต่เมื่อได้ฝึกฝนและพัฒนาตนเอง ในที่สุดก็จะมีเสรีภาพได้ ชีวิตไม่ได้ขึ้นอยู่กับกรรมเก่าทั้งหมด ขึ้นอยู่กับการกระทำของเราในปัจจุบันด้วย ในปัจจุบันมนุษย์จำนวนไม่น้อยตกเป็นทาสของสิ่งแวดล้อมทางวัตถุ ปล่อยให้ชีวิตเป็นไปตามกลไกของวัตถุ ซึ่งทำให้ดูเหมือนชีวิตจะถูกกำหนดโดยชะตา แต่เมื่อบุคคลได้ฝึกตนไม่ให้เกิดติดอยู่เพียงแค่วัตถุ ก็สามารถจะใช้วัตถุเป็นสื่อทำให้ตนได้เสรีภาพมากขึ้น การใช้เสรีภาพในพุทธศาสนาคือการใช้เสรีภาพเพื่อการออกจากทุกข์ มิใช่เพื่อให้เกิดทุกข์

ผลจากงานวิจัยนี้ทำให้ได้แนวคิดที่ว่า มนุษย์จะไม่มีเสรีภาพเมื่อปล่อยชีวิตให้เป็นไปตามอำนาจของวัตถุ หรือปล่อยไปตามยถากรรม มนุษย์สามารถใช้เสรีภาพเพื่อออกจากทุกข์ได้

ณัชชา ชินธิป^{๑๙๗} ได้ทำวิจัยเรื่อง “โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ” งานวิจัยนี้สรุปได้ว่านักธุรกิจมีการใช้โหราศาสตร์ในการตัดสินใจในหลายเรื่อง เช่น การขึ้นบ้านใหม่ เปิดร้านใหม่ เลือกรถยนต์ที่ตั่ง หากฤษ์ตั่งเสาเอกเสาโท จัดบ้านจัดห้องตามหลักฮวงจุ้ย คูโหวงเฮ้งคัดเลือกพนักงาน เลือกหุ้นส่วนลูกค้า เลือกคู่ครอง ประกอบพิธีมงคลสมรส ตรวจสอบดวงชะตาประจำปี เป็นต้น นักธุรกิจเห็นว่าโหราศาสตร์มีจริง เชื่อถือกันมานานและปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบัน กลายเป็นประเพณีที่สืบทอดมา ทำให้โหราศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต เมื่อไม่ได้ปฏิบัติตามก็จะไม่สบายใจ การใช้โหราศาสตร์ในการตัดสินใจในธุรกิจไม่ใช่เรื่องเสียหาย เนื่องจากสามารถกลมกล่อมเอาใจคนเชื่อกฎแห่งกรรม มุ่งทำความดี อยู่ในศีลธรรม มีความสุขุมรอบคอบระมัดระวัง ไม่ประมาท ทำให้ชีวิตมีความหวังและกำลังใจ มั่นใจในการทำธุรกิจ และมีความอดทนต่ออุปสรรค

จากงานวิจัยนี้ทำให้ทราบว่าโหราศาสตร์มีบทบาทในวงการธุรกิจไม่น้อย และได้รับความนิยมน่าขึ้นเรื่อยๆ ควรอย่างยิ่งที่คนทั่วไปจะมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างถูกต้อง

^{๑๙๖} พระมหาฐานันดร เขมปญโญ (มือแป), “การศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องเสรีภาพในพุทธปรัชญาเถรวาท”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้าบทคัดย่อ.

^{๑๙๗} ณัชชา ชินธิป, “โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๔๘), หน้าบทคัดย่อ.

พระมหาประคัตต์ อคฺคปญฺโญ^{๑๙๘} (ชั่งแสง) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทย” งานวิจัยนี้ได้ศึกษาเรื่องความเชื่อของชาวไทยในเรื่องโหราศาสตร์ ได้ศึกษาเรื่องประวัติและวิวัฒนาการของโหราศาสตร์ไทย มีตัวอย่างการทำนายทายทักในพระไตรปิฎก งานวิจัยยังได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโหราศาสตร์กับดวงดาวปรัชญา และจิตวิทยา รวมทั้งประโยชน์ของโหราศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาในเรื่องของกรรมตามหลักพุทธศาสนา อำนาจและอิทธิพลของดวงดาวและกรรมในชีวิตมนุษย์ ตลอดจนจริยธรรมที่เกี่ยวกับโหราศาสตร์ของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน

ผลการศึกษาของงานวิจัยนี้พบว่า ชาวพุทธไทยในปัจจุบันเชื่อโหราศาสตร์และกฎแห่งกรรมไปพร้อม ๆ กัน ในขณะที่ยังเชื่อว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงสอนไว้ แต่ก็ยังมีความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์โดยใช้ประกอบในการตัดสินใจ ก่อนที่จะดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง

ภิญโญ พงศ์เจริญ^{๑๙๙} ได้ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทของโหรในสังคมไทย” พบว่ากลุ่มโหรที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านโหราศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุโดยเฉลี่ย ๖๓.๓๘ ปี นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด ส่วนประชาชนผู้มีประสบการณ์ในการรับบริการจากโหรเป็นเพศชาย และหญิงที่มีจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี สมรสแล้ว รายได้มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน มีอาชีพนักการเมือง นักวิชาการ ข้าราชการ และนักธุรกิจ ตามลำดับ ในด้านความเชื่อทั้งกลุ่มโหรและกลุ่มประชาชนมีความเชื่อไปในทิศทางเดียวกันว่าวิถีชีวิตหรือดวงชะตาขึ้นอยู่กับอำนาจของความเพียรพยายาม กฎแห่งกรรม (การกระทำ) และภายใต้กาลเวลา แต่ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์พบว่ากลุ่มโหรมีความเชื่อสูงกว่ากลุ่มประชาชน มีความเห็นว่าโหรมีบทบาทในสังคมไทยทั้งในด้านปัจเจกบุคคล ครอบครัว องค์กรหรือหน่วยงาน และต่อสังคมส่วนปัญหาอุปสรรคต่อบทบาทของโหรในสังคมไทย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่สำคัญอยู่ที่ตัวโหรเองที่ยังขาดความรู้ตามหลักวิชาการอย่างแท้จริง ขาดความชำนาญ ขาดการศึกษาพัฒนาปรับปรุงวิชาการให้ทันสมัย นอกจากนี้ยังมีการแบ่งพรรคแบ่งพวกและขาดจรรยาบรรณของความเป็นโหร อีกทั้งยังไม่มีจุดศูนย์กลางในการศึกษาวิชาโหราศาสตร์ในระบบเดียวกัน ส่วนบทบาทของโหรที่มี

^{๑๙๘} พระมหาประคัตต์ อคฺคปญฺโญ (ชั่งแสง), “ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๑), หน้าบทคัดย่อ.

^{๑๙๙} ภิญโญ พงศ์เจริญ, “บทบาทของโหรในสังคมไทย”, **ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (คณะพัฒนาสังคม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้าบทคัดย่อ.

ต่อสังคมไทยพบว่า การทำนายของโหรมีผลต่อบุคคลด้านสุขภาพจิต โหรเป็นที่พึ่งทางใจช่วยปลอบประโลมจิตใจปลุกขวัญและกำลังใจให้ดีขึ้น ความเชื่อทางโหราศาสตร์ช่วยในการตัดสินใจต่อการลงทุนทางธุรกิจการเลือกคู่ครอง การเลือกการศึกษา อาชีพ ตลอดจนจนถึงให้คำปรึกษาหารือและจงใจสอดแทรกคติธรรม คำสอนข้อคิดหรือแนวปรัชญาในการดำเนินชีวิตในการพยากรณ์ด้วยและบทบาทของโหรต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น ฤกษ์ยามมงคล ฤกษ์แต่งงาน โคนจุก การตั้งชื่อ หรืออื่นๆ ตามพิธีกรรมและความเชื่อในสังคมไทย

งานวิจัยนี้ทำโดยโหรที่มีชื่อเสียง เพื่อศึกษาบทบาทของโหรที่มีต่อสังคมไทย เป็นการศึกษาแบบสัมภาษณ์ผู้ที่เป็โหรและผู้รับบริการ พอสรุปประเด็นสำคัญได้ว่า บทบาทของโหรแบ่งออกได้เป็น ๔ ด้าน คือ บทบาทต่อปัจเจกชน บทบาทต่อครอบครัว บทบาทต่อองค์กรหรือหน่วยงาน และบทบาทต่อสังคม^{๒๐๐}

ในด้านปัจเจกชน โหรมีบทบาทต่อสุขภาพจิตที่ดี (เป็นที่ปรึกษา) สร้างความเชื่อมั่น ช่วยตัดสินใจ ช่วยในการวางแผนอนาคต สร้างมนุษยสัมพันธ์ สอดแทรกคติธรรมคำสอน ช่วยด้านพิธีกรรม ตั้งชื่อ การประดับตกแต่ง จนถึงสืบค้นของหาย ในด้านครอบครัว โหรมีบทบาทต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว แนะนำการครองเรือน เลือกการศึกษาและประกอบอาชีพ ตั้งชื่อบุตรธิดา วางแผนชีวิตในอนาคต ด้านพิธีกรรมและฤกษ์ยาม ตลอดจนการจัดบ้านเรือนที่อยู่อาศัย

ในด้านที่เกี่ยวกับองค์กรหรือหน่วยงาน โหรมีบทบาทต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร การวางแผนและกำหนดนโยบาย ช่วยตัดสินใจ สร้างความเชื่อมั่นในองค์กร ด้านพิธีกรรม การตั้งชื่อและการจัดสถานที่

ในด้านสังคม โหรมีบทบาทต่อเศรษฐกิจ โดยการทำนายสภาวะเศรษฐกิจของประเทศ มีบทบาทด้านสังคม โดยการพิจารณานิสัยใจคอของผู้คน มีบทบาทด้านการเมือง ด้านจิตใจของคนหมู่มาก พฤติกรรมทางศาสนา วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ใช้ในทางอศุนิยมวิทยา เตือนภัยต่าง ๆ รวมทั้งด้านการแพทย์และสังคมสงเคราะห์

ในงานวิจัยเรื่องบทบาทของโหรในสังคมไทยนี้ ทำให้เห็นว่าโหรมีบทบาทหลายด้านในสังคมไทย ทำให้รู้ว่าคนในปัจจุบันใช้คำทำนายในด้านใดบ้าง แต่ก็ไม่ได้กล่าวถึงกลไกการทำงาน และสัมฤทธิ์ผลของการใช้โหราศาสตร์ เป็นการวิจัยของผู้ที่เป็นโหร สัมภาษณ์คนที่เป็โหรด้วยกัน

^{๒๐๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๑.

และสัมภาษณ์ผู้ใช้บริการที่มีความเชื่อเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว โดยคนส่วนใหญ่เหล่านี้มีความเชื่อว่าวิถีชีวิตขึ้นอยู่กับอำนาจความเพียรพยายาม ตกอยู่ใต้อำนาจกรรม และเป็นไปตามกาลเวลา^{๒๐๑}

พระมหาสมคิด เสือกะ^{๒๐๒} ได้ทำวิจัยเรื่อง “จริยธรรมในอาชีพโหราจารย์” ในงานวิจัยนี้กล่าวถึงบทบาทของโหราจารย์ไว้ ๕ ประการ คือ ๑) ส่งเสริมสุขภาพจิต ทำให้ผู้รับบริการคลายกังวลได้ ๒) แนะนำอาชีพ ตามศักยภาพของบุคคล ๓) เป็นครูหรือผู้นำทาง ที่แนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ๔) ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ และ ๕) เป็นผู้เผยแผ่ศาสนา ในกรณีที่ผู้ทำนายเป็นพระก็สามารถแทรกหลักธรรมเข้าไปได้^{๒๐๓}

ด้วยบทบาทที่มีผลต่อคนในสังคมดังนี้ ทำให้โหราจารย์ได้รับการยอมรับ สามารถแนะนำผู้ใช้บริการในการปฏิบัติตัวดำเนินชีวิต นอกจากหลักโหราศาสตร์แล้วโหราจารย์จะต้องมีหลักธรรมมาใช้ประกอบกับการทำนายด้วย โดยเฉพาะหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้แก่ อิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ อคติ ๔ เหล่านี้คือคุณธรรมพื้นฐานของโหราจารย์

นอกจากนี้พระมหาสมคิดยังได้กล่าวว่า การปกปิดความลับของผู้ใช้บริการ และการบอกความจริงเป็นจริยธรรมของโหราจารย์ แต่ก็มีข้อห้ามที่ไม่ควรทำนายคือ ห้ามทำนายว่าคู่สามีภรรยาดวงไม่สมพงศ์กัน ห้ามทำนายเรื่องความตาย และห้ามทำนายว่าบุตรธิดาพึงได้หรือไม่ได้ สามข้อนี้ดูจะเป็นจรรยาบรรณโหรมาตั้งแต่โบราณ ที่ท่านห้ามไว้เนื่องจากคำทำนายนั้นบางครั้งก็ถูกต้อง บางครั้งก็ผิดพลาด

งานวิจัยนี้ทำในเชิงปริมาณ สัมภาษณ์ผู้ใช้บริการ ๑๕๐ คน มีสถิติที่น่าสนใจคือ เหตุผลที่คนมาดูดวงแบ่งเป็นอยากทราบอนาคตร้อยละ ๔๐.๖ และอยากทราบว่าหมอดูแม่นยำหรือไม่ร้อยละ ๒๗.๓ ทำให้เห็นได้ว่าคนส่วนใหญ่อยากรู้ว่าอนาคตนั้นเป็นอย่างไร นอกจากนี้ยังวัดระดับความเชื่อคำทำนาย มีถึงร้อยละ ๗๗.๓ ที่เชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง ที่ไม่เชื่อมีร้อยละ ๑๓.๓ และที่เชื่อร้อยละ ๙.๓ ทำให้เห็นว่า คำทำนายของหมอดูมีผลกระทบต่อคนถึงร้อยละ ๘๖.๖ คือรวมที่เชื่อกับไม่แน่ใจ เพราะคนที่เชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่งนั้นยอมฟังหมอดูบ้างไม่มากก็น้อย

ผลการวิจัยเรื่องจริยธรรมในอาชีพโหราจารย์นี้ทำให้ได้ความรู้ว่า เนื่องจากโหรมีบทบาทสำคัญในสังคมไทย จึงควรมีคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อแนะแนวชี้นำผู้อื่นไปในทางที่

^{๒๐๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๘-๑๐๙.

^{๒๐๒} พระมหาสมคิด เสือกะ, “จริยธรรมในอาชีพโหราจารย์”, **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๓), หน้าบทคัดย่อ.

^{๒๐๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๑-๓๓.

ถูก โหวกก็มีข้อห้ามไม่ให้ทำนายในบางเรื่อง เพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และคำทำนายก็มีโอกาสผิดพลาดได้

พรทิพย์ จงเจิดศักดิ์^{๒๐๔} ได้ศึกษา “ความน่าเชื่อถือของหมอดูกับความตั้งใจกระทำพฤติกรรมของผู้ใช้บริการ” พบว่า ผู้ใช้บริการหมอดูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง ๒๖-๓๐ ปี มีสถานภาพโสด มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า อาชีพรับจ้างหรือพนักงานบริษัท รายได้อยู่ระหว่าง ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท ในการปฏิบัติตนตามคำแนะนำหมอดูพบว่าส่วนใหญ่มักปฏิบัติตามคำแนะนำหมอดู ปัญหาหรือคำถามที่ผู้ใช้บริการหมอดูสอบถามหมอดูในการดูหมอดูส่วนใหญ่คือ เรื่องการงาน/การเงิน รองลงมาได้แก่ เรื่องครอบครัว/ความรักเรื่องโรคภัย ความปลอดภัย และเรื่องการศึกษา ตามลำดับ แนวปฏิบัติที่หมอดูแนะนำคือให้ประกอบพิธีกรรม เช่น การทำบุญ การสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การสะเดาะเคราะห์ และส่วนใหญ่มีแนวโน้มในการกลับมาใช้บริการหมอดูคนเดิมอีกครั้ง

ฤทัย โชคไพศาลนุกูล^{๒๐๕} ได้ศึกษา “ความเชื่อเรื่องดวงของข้าราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณีกระทรวงยุติธรรม” พบว่า ตัวอย่างข้าราชการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี สถานภาพโสด จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นข้าราชการระดับ ๒ มีรายได้ ๔,๕๐๑ - ๕,๐๐๐ บาท ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า มีการขัดเกลาทางสังคมเรื่องดวงจากครอบครัวโดยกำเนิด กลุ่มเพื่อน ผู้ร่วมงานสื่อมวลชนและสถานการณ์ทางสังคม (สภาพปัญหาในครอบครัว) มีความสัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องดวงของข้าราชการ สำหรับการศึกษ และรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องดวงของข้าราชการ

เชมชาติ ปริญญานุสรณ์^{๒๐๖} ได้ศึกษา “ความคิดเห็นต่อการมารับพยากรณ์ไฟยิปซีของผู้มีปัญหาครอบครัว พบว่า ผู้มารับบริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๓๐ - ๔๙ ปี แต่งงานและอยู่กับคู่สมรส จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ประกอบอาชีพส่วนตัวและมีรายได้ตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป ลักษณะของการมารับบริการส่วนใหญ่ มากกว่า ๓ ครั้งขึ้นไป

^{๒๐๔} พรทิพย์ จงเจิดศักดิ์, ความน่าเชื่อถือของหมอดูกับความตั้งใจกระทำพฤติกรรมของผู้ใช้บริการ, **วิทยานิพนธ์ วศ.ม.**, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, ๒๕๔๐), หน้า ๒๔๑.

^{๒๐๕} ฤทัย โชคไพศาลนุกูล, ความเชื่อเรื่องดวงของข้าราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณีกระทรวงยุติธรรม, **วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.**, (กรุงเทพมหานคร : คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๙๖.

^{๒๐๖} เชมชาติ ปริญญานุสรณ์, ความคิดเห็นต่อการมารับพยากรณ์ไฟยิปซีของผู้มีปัญหาครอบครัว, **ภาคนิพนธ์ พบ.ม.**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๓๕.

และจะมารับบริการทุกครั้งที่มีปัญหา ผู้มารับบริการมีความเห็นว่านักพยาบาลที่เข้ามาให้บริการมีความน่าเชื่อถือในระดับมาก มีความกระตือรือร้นในการทำงานและทำนายแม่นยำ ปัญหาครอบครัวที่ทำให้ต้องมารับบริการจากนักพยาบาล ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับคนใกล้ชิด ปัญหาของบุคคลในครอบครัว และปัญหาอื่นในครอบครัว ผู้มารับบริการมีความเห็นว่านักพยาบาลมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาค่าครอบครัวในระดับมาก โดยมีบทบาทในการทำให้สบายใจมากที่สุดรองลงมา ได้แก่ บทบาทของการเหตุผลนำไปปฏิบัติได้จริง บทบาทการให้กำลังใจ และในประเด็นการทำให้ไม่มึนงง ตามลำดับ โดยเห็นว่าสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและมีการให้กำลังใจอยู่ในระดับสูง นักพยาบาลแนะนำให้แก้ปัญหาโดยการสวดมนต์ไหว้พระมากที่สุดรองลงมาเป็นการแก้ไขปรับปรุงตนเองและยอมรับฟังผู้อื่นตามลำดับ

ณัชชา ชินธิป^{๒๐๗} ได้ทำวิจัยเรื่อง “โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ” นักธุรกิจแบบครัวเรือนและแบบห้างหุ้นส่วนบริษัทมีความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์จากประสบการณ์ของครอบครัวที่ปฏิบัติตามบรรพบุรุษ บิดา มารดา ปู่ย่า ตายาย พาปฏิบัติเป็นวัฒนธรรมประเพณีสืบต่อกันมา จากประสบการณ์ที่ประสบด้วยตนเองและส่วนหนึ่งมาจากกลุ่มเพื่อนนักธุรกิจแนะนำมา โดยมีความเชื่อว่าเมื่อปฏิบัติแล้วจะอยู่เย็นเป็นสุข มีความสบายใจ มีกำลังใจ และสร้างความคาดหวังในการประกอบธุรกิจเพื่อให้ถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ ส่งผลให้การประกอบธุรกิจรุ่งเรือง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ในส่วนที่เกี่ยวกับโหราศาสตร์ยังไม่มีงานวิจัยใดที่วิเคราะห์หลักการของโหราศาสตร์อย่างละเอียดมีเหตุมีผล เพียงแต่ยอมรับศาสตร์โบราณนี้มาใช้โดยไม่ได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของโหราศาสตร์ ไม่มีงานวิจัยใดวิเคราะห์โหราศาสตร์ในเชิงปรัชญา หรือในเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งถ้าไม่มีการอธิบายในสองลักษณะนี้ เราจะเชื่อถือโหราศาสตร์ได้อย่างไร นั่นเป็นคำถามหนึ่งที่จูงใจให้ผู้วิจัยศึกษาเรื่องนี้ การศึกษาโหราศาสตร์ของผู้วิจัยจะอิงกับอภิปรายโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความจริงในพุทธศาสนาเป็นหลัก

อีกอย่างหนึ่ง ประโยชน์ส่วนใหญ่ที่ผู้คนต้องการจากโหราศาสตร์ คือการรู้อนาคต และต้องการรู้เรื่องนอกตัวหรือเรื่องภายนอก เช่น เรื่องคู่ครอง เรื่องอาชีพ เรื่องการศึกษา เรื่องสุขภาพ เป็นต้น การใช้เพื่อประโยชน์ในการรู้อุปนิสัยและศักยภาพของตนยังมีน้อย ยิ่งการดูจุดอ่อนภายในของตัวเองเพื่อการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นจะไม่ค่อยเป็นที่สนใจ ผู้วิจัยเห็นว่าการทำให้เข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้นคือประโยชน์ที่มีคุณค่าของโหราศาสตร์ การรู้และเข้าใจสภาวะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันย่อมมีประโยชน์กว่าการรู้อนาคตที่ไม่แน่นอน

^{๒๐๗} ณัชชา ชินธิป, “โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ”, *วิทยานิพนธ์วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๔๘), หน้าบทคัดย่อ.

๒.๖.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจชีวิต

แม่ชีพรพิศ ศิริวิสูตร^{๒๐๘} ได้ศึกษาเรื่องสติและวิธีการพัฒนาเพื่อการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน วันพบว่า การดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับโลก ภายใต้หลักความจริงหรือกฎธรรมชาติ คือ การปฏิบัติธรรมตามคำสอนในพระพุทธศาสนาด้วยการฝึกฝนพัฒนาตนด้วยตนเอง เพื่อการพึ่งตนเองในทุกวิถีก้าวของชีวิตได้ตามทางสายกลาง ซึ่งการปฏิบัติธรรมตามหลักสติปัฏฐานสูตร ก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีหลักการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่แยบคายและแยบยล มิให้ตกเป็นทาสของความหลง ความประมาทในวิถีชีวิต แต่ทำให้เกิดความสุขสงบและสว่างในการดำเนินชีวิต ที่เรียกได้ว่าเป็นการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขด้วยการมีปัญญานำทางและปกป้องเพราะสติปัฏฐานเป็นการพัฒนาจิตด้วยการพัฒนาสติ ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อความพร้อมสำหรับภาวะและปัญหาในกิจกรรมประจำวัน ตั้งแต่การกินอยู่ตลอดไปจนการทำหน้าที่ต่างๆ ให้ถูกต้องดีงาม อีกทั้งเป็นการพัฒนาชีวิตที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวมทั้งในปัจจุบันกาลและอนาคตกาลด้วยดี

Antonovsky^{๒๐๙} (1987) ได้ทำการศึกษาการมองโลกของเชลยสงครามที่ต้องประสบเหตุการณ์มากมายที่ก่อให้เกิดความเครียด แต่เชลยบางคนยังมีสุขภาพดีทั้งกายและใจ พบว่าเชลยที่มีสุขภาพกายและจิตดีนั้นมีคุณลักษณะของความเข้มแข็งในการมองโลก มีองค์ประกอบ ๓ ประการ คือ ความสามารถทำความเข้าใจ ความสามารถในการจัดการ และความสามารถในการให้ความหมาย ส่งผลให้บุคคลเกิดความเข้มแข็งในการมองโลก สิ่งเหล่านี้เป็นมโนทัศน์ที่สำคัญของทฤษฎีความผาสุกของ Antonovsky ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความผาสุก คือ ความเข้มแข็งในการมองโลกของแต่ละบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลสามารถจัดการกับปัญหาได้อย่างเหมาะสม Antonovsky กล่าวว่าความผาสุกในการดำเนินชีวิตนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ คุณภาพชีวิต (Quality of Life) การปรับตัว (Adjustment) ชีวิตที่มีความหมาย (Meaning of Life) การรู้สึกรับรู้คุณค่าในตนเอง (Self Esteem) ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาและเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาประชากรของประเทศต่าง ๆ

^{๒๐๘} พรพิศ ศิริวิสูตร, “สติและวิธีการพัฒนาเพื่อการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน”, *วิทยานิพนธ์ ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕), หน้า ๑๗๘ – ๑๗๙

^{๒๐๙} Antonovsky, A., *Unraveling the mystery of health : How people manage stress and stay well* (4th ed.), (San Francisco: Jossey - Bass, 1987), Abstract.

๒.๖.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่นๆ^{๒๑๐} ได้ศึกษาเรื่องความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคนไทย: การปลุกฝังอบรมและคุณภาพชีวิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน ๓,๔๕๐ คน ซึ่งมีอายุตั้งแต่ ๑๐-๖๔ ปี ผลการวิจัยพบว่า อายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปริมาณความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธ และวิถีชีวิตแบบพุทธ ในกลุ่มผู้ใหญ่ที่เป็นครู ที่มีอายุระหว่าง ๒๕-๖๐ ปี จำนวน ๑,๑๑๑ คน ในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

เสริมสุข อนันตพงษ์^{๒๑๑} ได้ศึกษาการนำกฎแห่งกรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำรงชีวิต ของนักเรียนนอกโรงเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาศึกษานอกโรงเรียน จำนวน ๓๔๑ คน ผลการวิจัย พบว่า การนำกฎแห่งกรรมไปใช้ในการดำรงชีวิตของนักศึกษาศึกษานอกโรงเรียน จำแนกตามอายุ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักศึกษาที่มีอายุ ๑๖-๒๐ ปี มีการนำกฎแห่งกรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำรงชีวิตด้านกระทำทางกาย สูงกว่านักศึกษาที่มีอายุ ๓๐ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และสูงกว่านักศึกษาที่มีอายุ ๒๑-๒๙ ปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านการกระทำทางวาจา นักศึกษาที่มีอายุ ๓๐ ปีขึ้นไป มีการนำกฎแห่งกรรมไปใช้สูงกว่านักศึกษาที่มีอายุระหว่าง ๑๖-๒๐ ปี และอายุ ๒๑-๒๙ ปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

^{๒๑๐} ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่นๆ, **ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคนไทย : การปลุกฝังอบรมและคุณภาพชีวิต**, (คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๑๙๑-๑๙๔.

^{๒๑๑} เสริมสุข อนันตพงษ์, “การนำกฎแห่งกรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำรงชีวิตของนักศึกษาศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ในเขตกรุงเทพมหานคร”, **ปริญญาพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑), หน้า ๑๑๕.

ภิญโญ พงศ์เจริญ^{๒๑๒} ได้ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทของโหรในสังคมไทย” พบว่ากลุ่มโหรที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านโหราศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และประชาชนผู้มีประสบการณ์ในการรับบริการจากโหรเป็นเพศชาย

อารี พันธุ์มณี^{๒๑๓} กล่าวไว้ว่า ความแตกต่างทางเพศ หมายถึง ความแตกต่างในเรื่องต่างๆ ทางเพศชายและเพศหญิง ซึ่งวัฒนธรรมส่วนสำคัญในการกำหนดบทบาทของหญิงและชายให้แตกต่างกัน เช่น บางวัฒนธรรมถือว่า ชายเป็นช้างเท้าหน้าหญิงเป็นช้างเท้าหลัง หรือชายเป็นผู้นำหญิงเป็นผู้ตาม เป็นต้น หรือในบางวัฒนธรรมเชื่อว่าผู้ชายต้องเข้มแข็งอดทนอ่อนแอไม่ได้ ผู้หญิงเป็นผู้ที่อ่อนแอกว่า หรือผู้ชายมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่าผู้หญิง เพราะในบางตำแหน่งไม่เปิดให้ผู้หญิงทำงานในตำแหน่งหน้าที่การงานสูงกว่า ซึ่งสิ่งเหล่านั้นเป็นการแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างเพศ

๒.๖.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอายุ

ประพนธ์ ชูจำปา^{๒๑๔} พบว่า การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกปัจจัยที่ศึกษาเป็น ๓ ด้าน คือ ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ อายุ ระดับชั้น แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา นิสสัยทางการเรียน และความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง และการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพภายในวัด ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน และการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา ๒๕๕๑ จำนวน ๒๙๗ คน ประกอบด้วย นักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรี

^{๒๑๒}ภิญโญ พงศ์เจริญ, “บทบาทของโหรในสังคมไทย”, **ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (คณะพัฒนาสังคม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้าบทคัดย่อ.

^{๒๑๓}อารี พันธุ์มณี, **จิตวิทยาสร้างสรรคการเรียนการสอน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไยใหม่, ๒๕๔๔), หน้า ๓๓.

^{๒๑๔}ประพนธ์ ชูจำปา, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี”, **ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๙-๑๓๑.

จำนวน ๑๙๐ คน นักเรียนประถมศึกษาชั้นโท จำนวน ๕๕ คนและนักเรียนประถมศึกษาชั้นเอก จำนวน ๕๒ คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ระดับชั้นเป็นชั้น (Strata) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี (มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .๙๓๒๘) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

โจนส์^{๒๑๕} ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กตามอายุ ผลการศึกษาพบว่า เด็กอายุ ๙-๑๑ ปี มีความรู้สึกรับผิดชอบน้อยและมีช่วงความรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน อายุ ๑๓ ปีขึ้นไปจะมีความรับผิดชอบสูงขึ้นเรื่อยๆ จนถึง ๑๖-๑๗ ปี จึงจะคงที่

แมคคาร์ธีย์^{๒๑๖} ได้ศึกษาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และเจตคติของนักศึกษาระดับปริญญาตรีวิชาเอกคณิตศาสตร์ ระหว่างนักศึกษาอายุน้อยกับนักศึกษาที่มีอายุมาก โดยใช้ SDLRS และ MAS (the math Attitude Scale) ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาอายุน้อยมีระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับปานกลางและมีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์เชิงลบ นักศึกษาที่มีอายุมากมีระดับการเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับปานกลางและสูงกว่า มีเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แต่ยังมีความวิตกกังวลต่อการเรียนเช่นเดียวกับนักศึกษายาวน้อย

๒.๖.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวันเกิด

การศึกษาวิจัยในเรื่องของโหราศาสตร์ในกลุ่มประเทศทางตะวันตกในเชิงวิทยาศาสตร์ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ตัวอย่างเช่น Sara Klein Ridgley ได้ทำงานวิจัยระดับปริญญาเอกในหัวข้อ “Astrologically Predictable Patterns in Work Related Injuries: Avert the Danger That Has Not Yet Come” ซึ่งเป็นการทำนายการเกิดอุบัติเหตุโดยใช้โหราศาสตร์ในการพยากรณ์ จากผลทางสถิติชี้ให้เห็นว่ามีช่วงเวลาที่ชัดเจนในการที่คนๆ หนึ่งจะประสบเหตุการณ์ร้ายแรงหรือได้รับอุบัติเหตุในช่วงระยะเวลาที่มีการเคลื่อนตัวของพระอาทิตย์ไปกระทบตำแหน่งพระอาทิตย์ในดวงกำเนิด จากการศึกษากับผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ ๑,๐๒๓ คน ซึ่งงานวิจัยนี้มี

^{๒๑๕} Jones, Harold E, *Personality Development in Children*, (Austin : University of Texas, 1970), pp. 42-48.

^{๒๑๖} McCarthy. 1986 อ้างอิงใน จักรินทร์ พริ้งทองฟู, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญ เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ๑ สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ”, *ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๖), หน้า ๑๔.

สมมติฐานว่าแนวโน้มของคนที่ประสบอุบัติเหตุเกิดขึ้นได้บ่อยในช่วงประมาณวันเกิด หรือ ๓-๖ เดือนก่อนหรือหลังวันเกิด ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่าสมมติฐานดังกล่าวได้รับการสนับสนุนเชิงสถิติอย่างมีนัยสำคัญงานวิจัยนี้ยังให้การสนับสนุนกรอบแนวคิดพื้นฐานของโหราศาสตร์ตะวันตก (Western Astrology) และโหราศาสตร์แบบเวดิกของอินเดีย^{๒๑๗} (Astrologically Predictable Patterns, 1992) งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างวัน เดือน ปี ที่เกิด และวันที่เกิดอุบัติเหตุในงาน เนื่องด้วยการได้รับบาดเจ็บที่เกิดขึ้นก่อนที่จะมีการศึกษา ดังนั้นการออกแบบจึงอยู่ในรูปของ Ex Post Factor การศึกษานี้เป็นการพยายามที่จะค้นหารูปแบบในการทำนายเชิงโหราศาสตร์ ไม่ได้พยายามที่จะหาสาเหตุของการเกิดเหตุของการบาดเจ็บแต่อย่างใด งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงช่วงเวลาที่มีโอกาสจะเกิดอุบัติเหตุมีความเป็นไปได้สูง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์การศึกษาค้างนี้ คือ Chi-Square ที่ค่า Degree of Freedom = 1 และค่า P < .01

๒.๖.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

พิไลรัตน์ รุจิวนิชย์กุล^{๒๑๘} ได้ศึกษาเรื่องปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอดูกรณีศึกษาเฉพาะของสมาคมโหรา ได้ทำการศึกษาโดยการแจกแบบสอบถามแก่ผู้มารับบริการจากหมอดู จำนวน ๒๕๐ คน และแจกแบบสอบถามแก่หมอดูของสมาคมโหรา จำนวน ๒๑ คน รวมทั้งใช้วิธีสังเกตผู้มารับบริการจากหมอดูอีก จำนวน ๔๐๐ คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากหมอดู และจากการสังเกตมาประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถาม ผู้มารับบริการจากหมอดูโดยมุ่งศึกษาว่าผู้มารับบริการจากหมอดูมีปัญหาสุขภาพจิตหรือไม่ และมีปัญหาประเภทใด นอกจากนี้เพื่อจะดูว่าผู้มารับบริการจากหมอดูมีความรู้หรือทัศนคติต่องานสังคมสงเคราะห์อย่างไร เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงบริการสังคมสงเคราะห์ โดยเฉพาะงานบริการสังคมสงเคราะห์ทางจิตเวช ตลอดจนศึกษาว่าอาชีพหมอดูมีส่วนช่วยสังคมเฉพาะด้านจิตใจของประชาชนอย่างไร เพื่อพิจารณาหาแนวทางในการนำบริการหมอดูมาช่วยด้านสังคมสงเคราะห์ทางจิตเวช ผลการศึกษาปรากฏว่าผู้มารับบริการหมอดูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุ

^{๒๑๗} “Astrologically Predictable Patterns in Work Related Injuries : Avert the Danger that has not yet come ”, 1992), Abstract.

^{๒๑๘} พิไลรัตน์ รุจิวนิชย์กุล, การศึกษาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอดู : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้มารับบริการจากหมอดูของสมาคมโหราแห่งประเทศไทย, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔), หน้า บทคัดย่อ.

ในช่วง ๑๕-๓๐ ปี และอยู่ในระหว่างการศึกษามากที่สุด เป็นโสดมากกว่า การศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง สถานภาพทางครอบครัวเป็นบุตรมากที่สุดไม่มีรายได้เป็นของตนเอง สุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอดูในแง่ความรู้สึกต่อตนเองปรากฏว่า ส่วนใหญ่ตอบว่าสามารถควบคุมความผิดหวังได้ รองลงมา รู้สึกโกรธเวลาไม่พอใจ และมีความวิตกกังวลเป็นอันดับสาม สำหรับสุขภาพจิตในแง่ความรู้สึกกับบุคคลอื่น ๆ ส่วนใหญ่ตอบว่ามีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งหรือมีส่วนร่วมในครอบครัว ในเพื่อนร่วมงาน และเพื่อนฝูง ส่วนความสามารถในการดำเนินชีวิตส่วนใหญ่ตอบว่ามีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง แต่ก็ตอบว่าสามารถหาความพึงพอใจหรือประสบความสำเร็จในชีวิตได้น้อยคือจัดอยู่ในอันดับสุดท้าย ผู้มารับบริการจากหมอดูส่วนใหญ่เคยไปหาหมอดูมาก่อน เหตุผลเพราะอยากรู้อนาคตมากที่สุด มีความคาดหวังเมื่อหาหมอดูจะทำให้คลายความวิตกกังวลและสบายใจขึ้น สำหรับความรู้เรื่องงานสังคมสงเคราะห์ส่วนใหญ่ทราบว่ามีหน่วยงานนี้อยู่ แต่ส่วนมากไม่เคยไปรับบริการจากหน่วยงานสังคมสงเคราะห์ เพราะเชื่อว่านักสังคมสงเคราะห์ไม่สามารถช่วยอะไรได้ และเพื่อนำระบบราชการ เมื่อมีความเดือดร้อนผู้มารับบริการจากหมอดูส่วนใหญ่จะเลือกไปปรึกษา เพื่อน พ่อแม่ ญาติพี่น้อง สามีหรือภรรยา ก่อน รองลงมาเลือกไปหาหมอดู ส่วนนักสังคมสงเคราะห์จะเลือกไปหาเป็นอันดับสุดท้าย

๒.๖.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ

ศิริชัย ทรวงแสง^{๒๑๙} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับพฤติกรรม การดำเนินธุรกิจ กรณีศึกษากลุ่มนักธุรกิจของหอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ ” ผลการศึกษาพบว่า นักธุรกิจหอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และมีพฤติกรรมการใช้โหราศาสตร์ในการดำเนินธุรกิจในระดับปานกลาง มีการใช้โหราศาสตร์ในการบริหารการตลาด, การบริหารบุคคล, การกำหนดนโยบาย, การจัดหาทรัพยากร, การวางแผนในการดำเนินธุรกิจ และการกำหนดนโยบายเป็นอันดับรองลงมาโดยลำดับ นักธุรกิจส่วนใหญ่มีลักษณะพฤติกรรมการใช้โหราศาสตร์เพื่อการดำเนินธุรกิจโดยมีการผสมผสานระหว่างความเชื่ออำนาจภายในตนเองกับอำนาจที่นอกเหนือจากอำนาจการควบคุม คือดวงชะตาที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาโอกาส เพื่อสร้างความมั่นใจในการดำเนินธุรกิจ และด้วยความต้องการของมนุษย์ในการควบคุมอนาคต หรือ

^{๒๑๙} ศิริชัย ทรวงแสง, “ความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์กับพฤติกรรม การดำเนินธุรกิจกรณีศึกษากลุ่มนักธุรกิจของหอการค้าจังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘), หน้า บทคัดย่อ.

ความคาดหวังต่อผลประโยชน์ หรือความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมใดๆจะเป็นแรงผลักดันที่ทำให้บุคคลแสวงหาสิ่งต่างๆ เพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จ โดยนัยนี้ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์จึงเป็นสิ่งหนึ่งที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมในการดำเนินธุรกิจ

โรตะณี ชัยพันธ์^{๒๒๐} ได้ศึกษาการรับรู้ชีวิตและความตายของบุคลากรองค์กรสาธารณประโยชน์ : กรณีศึกษาบุคลากรในมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรองค์กรสาธารณประโยชน์ : กรณีศึกษาบุคลากรในมูลนิธิปอเต็กตึ๊งมีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีการรับรู้ชีวิตและความตายไม่แตกต่างกัน

๒.๖.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรายได้

สมนึก ดีหะสิงห์^{๒๒๑} ได้ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกธุรกิจศึกษา ในโครงการความร่วมมือทางวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกับโรงเรียนพาณิชย์การเพชรบุรีบริหารธุรกิจ กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๓๔ คน ใน ๕ ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อมในการเรียน ด้านผู้เรียน และด้านผู้สอน เปรียบเทียบระดับปัญหาการเรียนการสอนของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้ และสถานภาพสมรส ผลการศึกษาพบว่า นิสิตที่มีอาชีพแตกต่างกันมีปัญหาการเรียนการสอนโดยรวมและรายได้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

๒.๖.๑๐ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพสมรส

ธิติมา คงสวัสดิ์^{๒๒๒} ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีต่อหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีต่อหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิถีเรียนทางไกล จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๓๔๖ คน ผล

^{๒๒๐}โรตะณี ชัยพันธ์, “การรับรู้ชีวิตและความตายของบุคลากรองค์กรสาธารณประโยชน์ : กรณีศึกษาบุคลากรในมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง”, หน้า ๒๔๐-๒๔๖.

^{๒๒๑}สมนึก ดีหะสิงห์, “ปัญหาการเรียนการสอนของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาวิชาเอกธุรกิจศึกษา ในโครงการความร่วมมือทางวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกับโรงเรียนพาณิชย์การเพชรบุรีบริหารธุรกิจ”, สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๖), หน้า ๗๐-๗๗.

^{๒๒๒}ธิติมา คงสวัสดิ์, “ความพึงพอใจของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีต่อหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร, ๒๕๔๔), บทคัดย่อ.

การศึกษาพบว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

พิมพ์รามีล สุพรรณพงศ์^{๒๒๓} เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติในการปฏิบัติงานกับความพึงพอใจของพนักงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ พบว่า พนักงานที่มีสถานภาพต่างกัน มีทัศนคติในการทำงานไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ทำให้ได้ทราบว่าแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ใน กรุงเทพมหานคร โหราศาสตร์แบ่งตามชนชั้นสังคม และเพศ ในด้านความเชื่อทั้งกลุ่มโหรและกลุ่มประชาชนมีความเชื่อไปในทิศทางเดียวกันว่า วิถีชีวิตหรือดวงชะตาขึ้นอยู่กับอำนาจของความเพียรพยายาม กฎแห่งกรรมการกระทำ

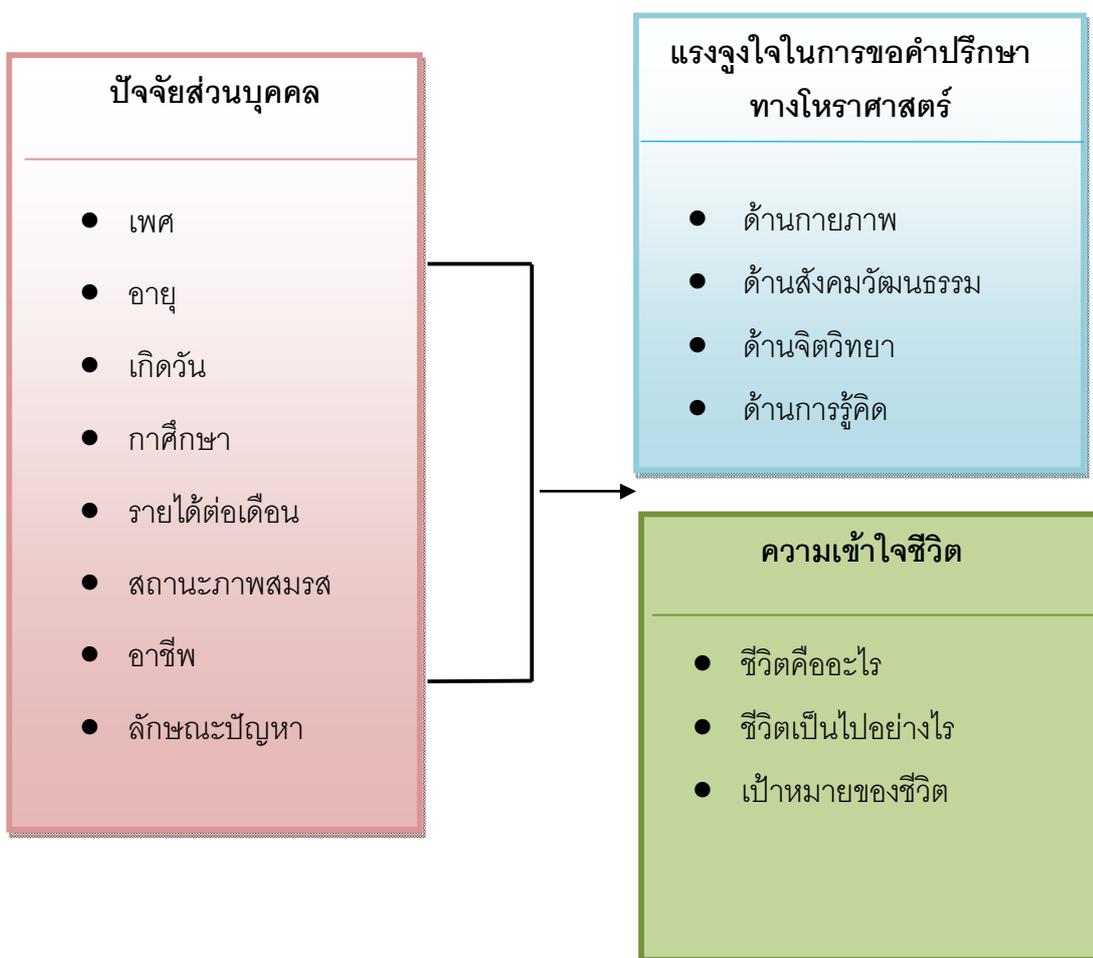
^{๒๒๓}พิมพ์รามีล สุพรรณพงศ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติในการปฏิบัติงานกับความพึงพอใจของพนักงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ”, *ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๘), หน้า ๗๖-๘๘.

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังต่อไปนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงเอกสารจากแหล่งข้อมูล คือพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา สาระหลักธรรม และหลักโหราศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการมาขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ คือการวิจัยเชิงเอกสาร ซึ่งมีขอบเขตการศึกษาด้านเนื้อหา เฉพาะสาระหลักธรรมและหลักโหราศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ และความเข้าใจในชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ (รายละเอียดอยู่ในบทที่ ๒) และการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
๓. จัดเก็บรวบรวมข้อมูล
๔. การวิเคราะห์ข้อมูล
๕. สถิติที่ใช้ในการวิจัย
๖. สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๑.๑ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขตกรุงเทพมหานคร ตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ที่กำหนดไว้ ในเวลา ๑ เดือน จากจำนวนเต็ม ประมาณ ๑,๐๐๐ คน

๓.๑.๒ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้เลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive) จากประชากรที่มาขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขตกรุงเทพมหานคร ได้จำนวนทั้งหมด ๒๙๖ คน โดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเน่

(Yamane, 1973)^๑ ที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ค่าความคาดเคลื่อน ๐.๐๕ สุ่มจำนวนตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชากรตามขนาดของกลุ่ม ตัวอย่างตามสูตรที่กำหนดไว้

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยดำเนินการ ดังนี้

๓.๒.๑ ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขต กรุงเทพมหานคร แล้วกำหนดเป็นปัจจัยสำหรับการสร้างข้อคำถาม

๓.๒.๒ การสร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดให้มี ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมี ลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด ให้เลือกตอบเกี่ยวกับ เพศ, อายุ, เกิดวัน, ระดับการศึกษา, รายได้ต่อเดือน, อาชีพ และสถานภาพสมรส จำนวน ๗ ข้อ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแบบสอบถาม การศึกษาแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขต กรุงเทพมหานคร ด้านกายภาพ จำนวน ๕ ข้อ, ด้านสังคมวัฒนธรรม จำนวน ๖ ข้อ, ด้านจิตวิทยา จำนวน ๑๐ ข้อและด้านการรู้คิด จำนวน ๑๐ ข้อ

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเข้าใจชีวิต จำนวน ๗ ข้อ และสภาพปัญหา จำนวน ๕ ข้อ

๓.๒.๓ นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปทำการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

๑) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสวดมนต์ ช่วยตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษาจำนวน ๓ ท่าน ได้แก่

๑. พระมหาทองศรี เอกวิไล,ดร.

^๑Yamane, T., *Statistic: An Introductory Analysis*, 3 rd ed., (New York : Harper and Row, 1973), p. 888.

๒. อาจารย์ธนกร สีนเกษม

๓. ผศ. สาระ มุขดี

๒) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุง ตามข้อ

(๑) ไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำไปให้การศึกษาแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๐ คน ตอบแบบสอบถามแล้วตรวจให้คะแนนหาค่าความเชื่อมั่น ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้ด้วยความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๙๔

๓.๓ จัดเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยได้ดำเนินการ ดังนี้

๓.๓.๑ แจกแบบสอบถามการศึกษาแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๙๖ ฉบับ

๓.๓.๒ รัวคืนแบบสอบถามจากผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขตกรุงเทพมหานคร ด้วยตนเอง จำนวน ๒๙๖ ฉบับ

๓.๓.๓ ตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของแบบสอบถาม ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามมาจำนวนทั้งหมด ๒๙๖ ฉบับ

๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

๓.๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการหาค่าความถี่และร้อยละ

๓.๔.๒ ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขตกรุงเทพมหานครวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

๓.๔๓ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างชายกับหญิงในเรื่องแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขตกรุงเทพมหานคร โดยการทดสอบค่าที (t-test)

๓.๔.๔ เกณฑ์การให้คะแนน

มากที่สุด	ให้	๕	คะแนน
มาก	ให้	๔	คะแนน
ปานกลาง	ให้	๓	คะแนน
น้อย	ให้	๒	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	๑	คะแนน

๓.๔.๕ เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาตัดสินค่าเฉลี่ย ?^๒

๕.๕๐ - ๕.๐๐ หมายถึง	มีแรงจูงใจระดับและความเข้าใจใน
ชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ มากที่สุด	
๓.๕๐ - ๔.๔๙ หมายถึง	มีแรงจูงใจระดับและความเข้าใจใน
ชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ระดับมาก	
๒.๕๐ - ๓.๔๙ หมายถึง	มีแรงจูงใจระดับและความเข้าใจใน
ชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ระดับปานกลาง	
๑.๕๐ - ๒.๔๙ หมายถึง	มีแรงจูงใจระดับและความเข้าใจใน
ชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ระดับน้อย	
๑.๐๐ - ๑.๔๙ หมายถึง	มีแรงจูงใจระดับและความเข้าใจใน
ชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ระดับน้อยที่สุด	

๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๕.๑ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตรดังนี้

๑) สูตรการหาค่าร้อยละ (Percentage)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	f	หมายถึง	ความถี่หรือจำนวนข้อมูล
	X	หมายถึง	ค่าของข้อมูลหรือคะแนน

^๒ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๓), หน้า ๒๑ - ๒๕.

n หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
P หมายถึง ค่าร้อยละ

๒) สูตรการหาค่าเฉลี่ย (mean)^๓

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{n}$$

เมื่อ \bar{x} หมายถึง ค่าเฉลี่ย
 $\sum fx$ หมายถึง ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด
n หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
f หมายถึง ความถี่

๓) สูตรการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)^๔

$$S.D. = \sqrt{\frac{n(\sum fx^2) - (\sum fx)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum fx^2$ หมายถึง ผลรวมกำลังสอง
 $(\sum fx)^2$ หมายถึง ผลรวมของข้อมูล
n หมายถึง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

๓.๕.๒ สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

๑) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตร^๕ ดังนี้

$$[\alpha] = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right)$$

^๓ บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ, ศาสตราจารย์เกียรติคุณ, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : จามจุรีโปรดักท์, ๒๕๔๙), หน้า ๓๕๐.

^๔ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๓๕๘.

^๕ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๒๖๗.

เมื่อ	α	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
	k	หมายถึง	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	$\sum S_i^2$	หมายถึง	ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
	s_i^2	หมายถึง	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

๒) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) เพื่อหาความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ โดยใช้สูตร^๖ ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	หมายถึง	ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์
	$\sum R$	หมายถึง	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

เกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อของผู้เชี่ยวชาญ มีค่าที่เป็นไปได้ ๓ ค่า ดังนี้

+๑ เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

๐ เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

- ๑ เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สามารถวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เลือกข้อคำถาม ที่มีค่า IOC มากกว่า หรือเท่ากับ ๐.๕๐ ขึ้นไป ผลการหาค่า IOC ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง ๐.๖๗ - ๑.๐๐

๓.๕.๓ สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ Independent Samples t-test, F-test (One-way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ถ้าพบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Fisher's Least-Significant Difference (LSD)

^๖ พวงรัตน์ ทวีรัตน์, การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๐), หน้า ๒๙.

๑) สูตร t-test^๗

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	\bar{X}_1	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ ๑
	\bar{X}_2	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ ๒
	S_1^2	หมายถึง	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ ๑
	S_2^2	หมายถึง	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ ๒
	n_1	หมายถึง	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง กลุ่ม ๑
	n_2	หมายถึง	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง กลุ่ม ๒

๒) สูตร F-test^๘

$$F = \frac{MS_B}{MS_W}$$

เมื่อ	MS_B	หมายถึง	ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
	MS_W	หมายถึง	ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

^๗บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, ศาสตราจารย์เกียรติคุณ, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, หน้า ๓๘๕.

^๘เรื่องเดียวกัน. หน้า ๓๘๕.

๓.๖ สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

- สมมติฐานที่ ๑** ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขต กรุงเทพมหานคร มีเพศต่างกัน มีแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต แตกต่างกัน
- สมมติฐานที่ ๒** ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขต กรุงเทพมหานคร มีอายุต่างกัน มีแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต แตกต่างกัน
- สมมติฐานที่ ๓** ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขต กรุงเทพมหานคร มีวันเกิดต่างกัน มีแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต แตกต่างกัน
- สมมติฐานที่ ๔** ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขต กรุงเทพมหานคร มีระดับการศึกษาต่างกัน มีแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต แตกต่างกัน
- สมมติฐานที่ ๕** ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขต กรุงเทพมหานคร มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต แตกต่างกัน
- สมมติฐานที่ ๖** ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขต กรุงเทพมหานคร มีอาชีพต่างกัน มีแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต แตกต่างกัน
- สมมติฐานที่ ๗** ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย เขต กรุงเทพมหานคร มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต แตกต่างกัน

บทที่ ๔

วิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโภชนาศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาระดับแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาโภชนาศาสตร์ ในสมาคมโหรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร ๒) ศึกษาความแตกต่างในระดับแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโภชนาศาสตร์ ในสมาคมโหรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามดังประกอบด้วย เพศ อายุ วันเกิด ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้ต่อเดือน

ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
๒. วิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโภชนาศาสตร์
๓. วิเคราะห์ระดับความเข้าใจชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโภชนาศาสตร์
๔. วิเคราะห์ความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโภชนาศาสตร์ในสมาคมโหรแห่งประเทศไทย
กรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
๕. วิเคราะห์ความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโภชนาศาสตร์
ในสมาคมโหรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามความเข้าใจชีวิตของผู้ตอบแบบสอบถาม
๖. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต

ตอนที่ ๔.๑ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๔.๑ วิเคราะห์ความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้คิด ด้านสภาพปัญหา และโดยรวมทุกด้านของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
เพศ		
- ชาย	๙๐	๙๐.๔
- หญิง	๒๐๖	๖๙.๖
รวม	๒๙๖	๑๐๐.๐
อายุ		
- ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๔๓	๑๔.๕
- ๒๑-๓๐ ปี	๘๙	๓๐.๑
- ๓๑-๔๐ ปี	๖๕	๒๒.๐
- ๔๑-๕๐ ปี	๖๒	๒๐.๙
- สูงกว่า ๕๐ ปี	๓๗	๑๒.๕
รวม	๒๙๖	๑๐๐.๐
เกิดวัน		
- วันอาทิตย์	๓๒	๑๐.๘
- วันจันทร์	๔๕	๑๕.๒
- วันอังคาร	๔๕	๑๕.๒
- วันพุธ	๓๒	๑๐.๘
- วันพฤหัสบดี	๔๐	๑๓.๕
- วันศุกร์	๔๙	๑๖.๖
- วันเสาร์	๔๓	๑๔.๕
- วันพฤหัสบดีกลางคืน ๑๘.๐๐ -๐๖.๐๐ น.	๑๐	๓.๔
รวม	๒๙๖	๑๐๐.๐

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ระดับการศึกษา		
- ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	๕๙	๑๙.๙
- ชั้นมัธยมศึกษา / เทียบเท่า	๖๔	๒๑.๖
- ปริญญาตรี	๑๔๗	๔๙.๗
- สูงกว่าปริญญาตรี	๒๖	๘.๘
รวม	๒๙๖	๑๐๐.๐
อาชีพ		
- นักเรียน / นักศึกษา	๙๑	๓๐.๗
- ค้าขาย	๒๑	๗.๑
- รับจ้าง	๔๐	๑๓.๕
- ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	๑๑๓	๓๘.๒
- อื่น ๆ โปรดระบุ	๓๑	๑๐.๕
รวม	๒๙๖	๑๐๐.๐
สถานภาพสมรส		
- สมรส	๙๗	๓๒.๘
- โสด	๑๖๐	๕๔.๑
- หม้าย / หย่าร้าง	๓๙	๑๓.๒
รวม	๒๙๖	๑๐๐.๐
รายได้ต่อเดือน		
- ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๒๐	๔๐.๕
- ๑๐,๐๐๑ – ๒๕,๐๐๐ บาท	๑๑๔	๓๘.๕
- ๒๕,๐๐๑ – ๔๐,๐๐๐ บาท	๔๕	๑๕.๒
- สูงกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท	๑๗	๕.๗
รวม	๒๙๖	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การแปลความหมาย ระดับ
และลำดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคม

แรงจูงใจด้านสังคม	N = ๒๙๖		ระดับ แรงจูงใจ	ลำดับที่
	\bar{X}	S.D.		
๑. ปรึกษาตามกระแสนิยม	๓.๑๖	๑.๐๕๔	ปานกลาง	๒
๒. ตามคำโฆษณา และชักจูงจากโหราจารย์	๓.๐๔	๑.๑๐๑	ปานกลาง	๔
๓. เพราะคำแนะนำของผู้ใกล้ชิด หรือเพื่อน	๓.๕๒	.๙๗๑	มาก	๑
๔. ทำตามประเพณีที่ทำสืบต่อกันมา	๓.๑๕	๑.๐๘๖	ปานกลาง	๓
๕. เพื่อจะได้มีเรื่องพูดคุยกับผู้ใกล้ชิด	๓.๐๐	๑.๑๔๑	ปานกลาง	๕
๖. ดูดวงเพื่อความทันสมัย	๒.๘๙	๑.๑๕๑	ปานกลาง	๗
๗. มีเพื่อนคนรู้จักเป็นหมอดู	๒.๙๘	๑.๒๕๓	ปานกลาง	๖
๘. คนใกล้ชิดไปปรึกษาโหราจารย์แทน	๒.๗๗	๑.๑๐๕	ปานกลาง	๘
โดยรวม	๓.๒๗	๑.๑๐๗	ปานกลาง	

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์มีแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคม โดยรวมทุกข้อในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๗$) และเมื่อพิจารณาจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ ๑.๑๐๗ แสดงว่าระดับแรงจูงใจด้านสังคมของกลุ่มตัวอย่างไม่แตกต่างกันมากนัก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถจัดลำดับได้ดังต่อไปนี้

ลำดับที่ ๑ ปรึกษาทางโหราศาสตร์เพราะคำแนะนำของผู้ใกล้ชิด กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๒$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๙๗๑)

ลำดับที่ ๒ ปรึกษาทางโหราศาสตร์เพราะปรึกษาตามกระแสนิยม กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๖$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๕๔)

ลำดับที่ ๓ ปรึกษาทางโหราศาสตร์เพราะทำตามประเพณีที่ทำสืบต่อกันมา กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๕$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๘๖)

ลำดับที่ ๔ ปริญญาทางโหราศาสตร์ตามคำโฆษณาและชักจูงจากโหราจารย์ กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๐๔$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๑๐๑)

ลำดับที่ ๕ ปริญญาทางโหราศาสตร์เพื่อจะได้มีเรื่องพูดคุยกับผู้ใกล้ชิด กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๐๐$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๑๔๑)

ลำดับที่ ๖ ปริญญาทางโหราศาสตร์เพราะมีเพื่อน คนรู้จักเป็นหมอดู กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๙๘$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๒๕๓)

ลำดับที่ ๗ ปริญญาทางโหราศาสตร์เพราะดูดวงเพื่อความทันสมัย ทันสมัย กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๙$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๑๕๑)

ลำดับที่ ๘ ปริญญาทางโหราศาสตร์เพราะคนใกล้ชิดไปปรึกษาโหราจารย์แทน กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๗๗$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๑๐๕)

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การแปลความหมาย ระดับ และลำดับแรงงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านจิตวิทยา

แรงงใจด้านจิตวิทยา	N = ๒๙๖		ระดับแรงงใจ	ลำดับที่
	\bar{X}	S.D.		
1. เพื่อความสบายใจ	๓.๗๓	.๙๖๒	มาก	๑
2. แก่ทุกข์ และคลายกังวล	๓.๕๘	๑.๐๒๘	มาก	๒
3. สร้างความมั่นใจในตัวเอง	๓.๕๒	๑.๐๓๒	มาก	๔
4. เพื่อป้องกันเคราะห์ร้าย	๓.๕๐	๑.๐๔๘	ปานกลาง	๖
5. เพราะศรัทธาในตัวโหราจารย์	๓.๐๘	๑.๐๙๑	ปานกลาง	๘
6. เพื่อเสริมสิริมงคล	๓.๕๑	๑.๐๒๕	มาก	๕
7. เพื่อสร้างความเชื่อมั่น	๓.๕๘	.๙๘๒	มาก	๒
8. ท่านมาพบนักโหราจารย์เพราะศรัทธาในโหราจารย์	๓.๑๓	๑.๐๗๑	ปานกลาง	๗
โดยรวม	๓.๔๕	๑.๐๒๙	ปานกลาง	

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์มีแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านจิตวิทยา โดยรวมทุกข้อในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๕$) และเมื่อพิจารณาจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ ๑.๐๒๙ แสดงว่าระดับแรงจูงใจด้านจิตวิทยาของกลุ่มตัวอย่างไม่แตกต่างกันมากนัก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถจัดลำดับได้ดังต่อไปนี้

ลำดับที่ ๑ ปรึกษาทางโหราศาสตร์เพื่อความสบายใจ กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๓$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๙๖๒)

ลำดับที่ ๒ ปรึกษาทางโหราศาสตร์เพื่อแก้ทุกข์และคลายกังวล และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นกลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๘$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๒๘ และ .๙๘๒ ตามลำดับ)

ลำดับที่ ๔ ปรึกษาทางโหราศาสตร์เพื่อสร้างความมั่นใจในตัวเอง กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๒$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๓๒)

ลำดับที่ ๕ ปรึกษาทางโหราศาสตร์เพื่อเสริมศรัทธาในกลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๑$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๒๕)

ลำดับที่ ๖ ปรึกษาทางโหราศาสตร์เพื่อป้องกันเคราะห์ร้าย กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๕๐$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๔๘)

ลำดับที่ ๗ ปรึกษาทางโหราศาสตร์เนื่องจากมาพบโหราศาสตร์เพราะศรัทธาในโหราจารย์ กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๓$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๗๑)

ลำดับที่ ๘ ปรึกษาทางโหราศาสตร์เพราะศรัทธาในตัวโหราจารย์ กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๐๘$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๙๑)

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การแปลความหมาย ระดับ และ ลำดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านรู้-คิด

แรงจูงใจด้านรู้-คิด	N = ๒๙๖		ระดับแรงจูงใจ	ลำดับที่
1. มีประสบการณ์ความแม่นยำของการทำนาย	๓.๓๔	.๙๕๔	ปานกลาง	๒
2. หาทางแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่นไม่ได้	๒.๖๙	๑.๐๕๙	ปานกลาง	๘
3. เพื่อเข้าใจมุมมองแบบโหราศาสตร์	๓.๑๒	๑.๐๒๔	ปานกลาง	๖
4. โหราศาสตร์เป็นเรื่องสถิติที่เชื่อถือได้	๓.๑๙	.๘๗๙	ปานกลาง	๕
5. โหราศาสตร์เป็นภูมิปัญญาหนึ่งของมนุษย์	๓.๔๗	.๘๕๑	ปานกลาง	๑
6. เพื่อทดสอบความแม่นยำของคำทำนาย	๓.๓๓	.๙๗๗	ปานกลาง	๓
7. โหราศาสตร์เป็นทางออกในการแก้ปัญหาอย่างหนึ่ง	๓.๒๗	.๙๓๑	ปานกลาง	๔
8. ศึกษาและเข้าใจในศาสตร์นี้ด้วยตนเอง	๒.๘๘	๑.๐๓๙	ปานกลาง	๗
โดยรวม	๓.๑๖	.๙๖๔	ปานกลาง	

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์มีแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านรู้-คิด โดยรวมทุกข้อในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๖$) และเมื่อพิจารณาจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ .๙๖๔ แสดงว่าระดับแรงจูงใจด้านรู้-คิดของกลุ่มตัวอย่างไม่แตกต่างกันมากนัก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถจัดลำดับได้ดังต่อไปนี้

ลำดับที่ ๑ ปรึกษาทางโหราศาสตร์เพราะโหราศาสตร์เป็นภูมิปัญญาหนึ่งของมนุษย์ กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๗$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๘๕๑)

ลำดับที่ ๒ ปรึกษาทางโหราศาสตร์เพราะมีประสบการณ์ความแม่นยำของการทำนาย กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๔$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๙๕๔)

ลำดับที่ ๓ ปรึกษาทางโหราศาสตร์เพื่อทดสอบความแม่นยำของคำทำนาย กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๓$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๙๗๗)

ลำดับที่ ๔ ปรัชญาทางโหราศาสตร์เพราะโหราศาสตร์เป็นทางออกในการแก้ปัญหาอย่างหนึ่ง กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๗$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๙๓๑)

ลำดับที่ ๕ ปรัชญาทางโหราศาสตร์เพราะโหราศาสตร์เป็นเรื่องสถิติที่เชื่อถือได้ กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๙$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๘๗๙)

ลำดับที่ ๖ ปรัชญาทางโหราศาสตร์เพื่อเข้าใจมุมมองแบบโหราศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๒$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๒๔)

ลำดับที่ ๗ ปรัชญาทางโหราศาสตร์เพื่อศึกษาและเข้าใจในศาสตร์นี้ด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๘$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๓๙)

ลำดับที่ ๘ ปรัชญาทางโหราศาสตร์เพราะหาทางแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่นไม่ได้ กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๖๙$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๕๙)

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การแปลความหมาย ระดับ และลำดับแรงงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสภาพปัญหา

แรงงใจด้านสภาพปัญหา	N = ๒๙๖		ระดับแรงงใจ	ลำดับที่
	\bar{X}	S.D.		
๑. เพราะปัญหาธุรกิจ	๒.๙๔	๑.๑๕๓	ปานกลาง	๘
๒. เพราะปัญหาครอบครัว/คู่ครอง/ความรัก	๓.๒๒	๑.๑๔๘	ปานกลาง	๓
๓. เพราะปัญหาสังคม/บริวาร	๓.๑๕	๑.๐๘๒	ปานกลาง	๕
๔. เพื่อเสริมโชคลาภความเจริญ	๓.๕๐	๑.๐๗๔	มาก	๒
๕. เพื่อเป็นสิริมงคล	๓.๕๔	๑.๐๕๔	มาก	๑
๖. เพราะไม่มั่นใจในตัวเอง	๓.๐๕	๑.๐๖๙	ปานกลาง	๖
๗. เพราะปัญหาด้านชื่อเสียง/เกียรติยศ	๓.๐๐	๑.๐๘๖	ปานกลาง	๗
๘. เพราะปัญหาด้านการงาน	๓.๒๒	๑.๐๖๓	ปานกลาง	๓
โดยรวม	๓.๒๐	๑.๐๙๑	ปานกลาง	

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์มีแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสภาพปัญหา โดยรวมทุกข้อในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$) และเมื่อพิจารณาจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ ๑.๐๙๑ แสดงว่าระดับแรงจูงใจด้านสภาพปัญหาของกลุ่มตัวอย่างไม่แตกต่างกันมากนัก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถจัดลำดับได้ดังต่อไปนี้

ลำดับที่ ๑ ปรึกษาทางโหราศาสตร์เพื่อเป็นศิริมงคล กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในระดับมาก ($\bar{X} = 3.5๔$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๕๔)

ลำดับที่ ๒ ปรึกษาทางโหราศาสตร์เพื่อเสริมโชคความเจริญ กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในระดับมาก ($\bar{X} = 3.๕๐$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๗๔)

ลำดับที่ ๓ ปรึกษาทางโหราศาสตร์เพราะปัญหาครอบครัว/คู่ครอง/ความรัก และเพราะปัญหาด้านการงาน กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.๒๒$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๖๓)

ลำดับที่ ๕ ปรึกษาทางโหราศาสตร์เพราะปัญหาสังคม/บริวาร กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.๑๕$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๘๒)

ลำดับที่ ๖ ปรึกษาทางโหราศาสตร์เพราะไม่มั่นใจในตัวเอง กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.๐๕$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๖๙)

ลำดับที่ ๗ ปรึกษาทางโหราศาสตร์เพราะปัญหาด้านชื่อเสียง/เกียรติยศ กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.๐๐$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๘๖)

ลำดับที่ ๘ ปรึกษาทางโหราศาสตร์เพราะปัญหาธุรกิจ กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.๙๔$) และการกระจายของคะแนนค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๑๕๓)

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแปลความหมายระดับและ ลำดับความเข้าใจชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ขอคำปรึกษาทางโทรศาสตร์ ด้านชีวิต คืออะไร

ความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไร	N = ๒๙๖		ระดับ แรงจูงใจ	ลำดับ ที่
	\bar{X}	S.D.		
๑. ท่านเข้าใจเรื่องขั้น ๕ องค์ประกอบชีวิต	๓.๐๘	.๘๕๘	ปานกลาง	๗
๒. เข้าใจชัดว่ากาย-ใจสัมพันธ์กันอย่างไร	๓.๓๔	.๘๖๔	ปานกลาง	๖
๓. ท่านเข้าใจตามหลักกิเลส-การกระทำ-และผล การกระทำชัดเจน	๓.๕๖	.๘๖๑	มาก	๒
๔. ท่านเข้าใจความหมายความเป็นธรรมดาของ ชีวิต	๓.๕๖	.๘๖๑	มาก	๒
๕. ท่านเข้าใจเรื่องความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และ ความไม่มีตัวตน	๓.๕๑	.๙๕๗	มาก	๔
๖. กรรรมหมายถึงการกระทำโดยเจตนา	๓.๔๓	๑.๐๑๙	ปานกลาง	๕
๗. นิพพาน คือ การดับสูญชีวิต	๓.๖๐	.๙๓๐	มาก	๑
๘. ทำดีอาจไม่ได้ดี ทำชั่วอาจได้ดี	๓.๐๖	๑.๐๕๗	ปานกลาง	๘
โดยรวม	๓.๓๙	.๙๒๕	ปานกลาง	

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโทรศาสตร์มีความเข้าใจในชีวิต ด้านชีวิตคืออะไร โดยรวมทุกข้อในระดับปานกลาง (\bar{X} = ๓.๓๙) และเมื่อพิจารณาจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ .๙๒๕ แสดงว่าระดับระดับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไรของกลุ่มตัวอย่างไม่แตกต่างกันมากนัก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถจัดลำดับได้ดังต่อไปนี้

ลำดับที่ ๑ นิพพานคือการดับสูญชีวิต กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๖๐) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๙๓๐)

ลำดับที่ ๒ เข้าใจตามหลักกิเลส-การกระทำ-และผลของการกระทำชัดเจน และเข้าใจความหมายความเป็นธรรมดาของชีวิต กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๕๖) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๘๖๑)

ลำดับที่ ๔ เข้าใจเรื่องความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และความไม่มีตัวตน กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๑$) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๙๕๗)

ลำดับที่ ๕ ครอบคลุมถึงการกระทำโดยเจตนา กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๓$) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๑๙)

ลำดับที่ ๖ เข้าใจชัดว่ากาย-ใจ สัมพันธ์กันอย่างไร กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๔$) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๘๖๔)

ลำดับที่ ๗ เข้าใจเรื่องชั้น ๕ องค์ประกอบชีวิต กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๐๘$) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๘๕๘)

ลำดับที่ ๘ ทำดีอาจไม่ได้ดี ทำชั่วอาจได้ดี กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๐๖$) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๕๗)

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแปลความหมายระดับและ ลำดับความเข้าใจชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ด้านชีวิต ควรเป็นไปอย่างไร

ความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตควรเป็นไปอย่างไร	N = ๒๙๖		ระดับ แรงจูงใจ	ลำดับ ที่
	\bar{X}	S.D.		
๑. เป้าหมายสูงสุดของชาวพุทธผู้ครองเรือน คือ ทรัพย์สินเงินทอง	๒.๖๒	๑.๐๓๔	ปานกลาง	๘
๒. ปัญญาทำให้ชาวพุทธสุขสงบทางใจได้สูงสุด	๓.๒๕	๑.๑๔๐	ปานกลาง	๕
๓. เพราะหลักอนิจจัง ชีวิตจึงมีโอกาสก้าวหน้าพัฒนา	๓.๖๑	๑.๐๘๖	มาก	๑
๔. ท่านเข้าใจประโยคที่ว่า “สังคัมพุทธเป็นสังคัมแห่งการฟังฟังของผู้ที่ฟังตนเองได้”	๓.๓๔	๙๒๒	ปานกลาง	๔
๕. ท่านเข้าใจหลักกรรมและผลของกรรมในพุทธศาสนา	๓.๒๕	.๙๙๕	ปานกลาง	๕
	๓.๕๕	.๙๓๐	มาก	๒
๖. พุทธศาสนานั้นพรสวรรค์มากกว่าพรแสวง	๓.๑๙	๑.๑๕๘	ปานกลาง	๗
๗. ท่านเข้าใจกฎแห่งการบันทึกกรรมชัดเจน	๓.๔๗	.๙๘๔	ปานกลาง	๓
๘. ท่านเข้าใจกฎแห่งความเป็นไปตาม “เหตุ-ผล” ของชีวิต				
โดยรวม	๓.๒๘	๑.๐๓๐	ปานกลาง	

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์มีความเข้าใจในชีวิต ด้านชีวิตควรเป็นไปอย่างไร โดยรวมทุกข้อในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๘$) และเมื่อพิจารณาจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ ๑.๐๓๐ แสดงว่าระดับระดับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตควรเป็นไปอย่างไรของกลุ่มตัวอย่างไม่แตกต่างกันมากนัก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถจัดลำดับได้ดังต่อไปนี้

ลำดับที่ ๑ เพราะหลักอนิจจัง ชีวิตจึงมีโอกาสก้าวหน้าพัฒนา กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๑$) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๘๖)

ลำดับที่ ๒ พุทธศาสนาเน้นพรสวรรค์มากกว่าพรแสวง กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๕$) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๙๓๐)

ลำดับที่ ๓ ท่านเข้าใจหลักแห่งความเป็นไปตาม “เหตุ-ผล” ของชีวิต กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๗$) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๙๘๔)

ลำดับที่ ๔ ท่านเข้าใจประโยคที่ว่า “สังคมพุทธเป็นสังคมแห่งการพึ่งพิงของผู้ที่พึ่งตนเองได้” กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๔$) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๙๒๒)

ลำดับที่ ๕ ปัญญาทำให้ชาวพุทธสุขสงบทางใจได้สูงสุด และท่านเข้าใจหลักกรรมและผลของกรรมในพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๕$) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๑๔๐๙) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๙๙๕) ตามลำดับ

ลำดับที่ ๖ ท่านเข้าใจกฎแห่งการบันทึกกรรมชัดเจน กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๙$) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๑๕๘)

ลำดับที่ ๗ เป้าหมายสูงสุดของชาวพุทธผู้ครองเรือน คือทรัพย์สินเงินทอง กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๖๒$) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๓๔)

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแปลความหมายระดับและ ลำดับความเข้าใจชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ด้านการ ดำเนินชีวิต

ความเข้าใจชีวิตด้านการดำเนินชีวิต	N = ๒๙๖		ระดับ แรงจูงใจ	ลำดับ ที่
	\bar{X}	S.D.		
๑. ท่านเข้าใจว่าปัญญาเป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิตอย่างไร	๓.๕๓	.๙๔๙	มาก	๑
๒. ท่านเข้าใจคำว่า “ผู้รู้-ผู้ตื่น-ผู้เบิกบาน” ชัดเจน	๓.๑๕	๑.๐๘๒	ปานกลาง	๗
๓. ท่านเข้าใจคำกล่าวที่ว่า “ชีวิตยิ่งพัฒนา ยิ่ง พึงพิงปัจจัยภายนอกน้อยลง”	๓.๒๕	.๙๕๓	ปานกลาง	๖
๔. ท่านเข้าใจความสับสนของชีวิต				
๕. ท่านรู้ชัดว่า “ทางสายกลาง” หมายถึงอะไร	๓.๔๘	.๙๔๙	ปานกลาง	๓
๖. ท่านเข้าใจกระบวนการพัฒนาปัญญาแบบ พุทธศาสนา	๓.๐๒	๑.๐๑๘	ปานกลาง	๘
๗. ท่านรู้ว่า ศีล-สมาธิ-ปัญญา เกี่ยวข้องกัน อย่างไร	๓.๕๐	.๙๕๓	มาก	๒
๘. เพราะ “อนัตตา” หรือความไม่มีตัวตน เราจึงไม่ อาจรับผิดชอบอะไรได้	๓.๒๙	.๙๓๔	ปานกลาง	๕
	๓.๔๒	.๙๘๕	ปานกลาง	๔
โดยรวม	๓.๓๓	.๙๗๗	ปานกลาง	

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์มีความเข้าใจใน ชีวิต ด้านการดำเนินชีวิต โดยรวมทุกข้อในระดับปานกลาง (\bar{X} = ๓.๓๓) และเมื่อพิจารณาจาก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ .๙๗๗ แสดงว่าระดับระดับความเข้าใจชีวิตด้านการดำเนินชีวิต ของกลุ่มตัวอย่างไม่แตกต่างกันมากนัก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถจัดลำดับได้ ดังต่อไปนี้

ลำดับที่ ๑ ท่านเข้าใจว่าปัญญาเป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิตอย่างไร กลุ่มตัวอย่างมี ความเข้าใจในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๕๓) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจาก ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๙๔๙)

ลำดับที่ ๒ ท่านเข้าใจกระบวนการพัฒนาปัญญาแบบพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๐$) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๙๕๓)

ลำดับที่ ๓ ท่านเข้าใจความสับสนของชีวิต กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๘$) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๙๔๙)

ลำดับที่ ๔ เพราะ “อนัตตา” หรือความไม่มีตัวตน เราจึงไม่อาจรับผิดชอบอะไรได้ กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๒$) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๙๘๕)

ลำดับที่ ๕ ท่านรู้ว่า ศีล-สมาธิ-ปัญญา เกี่ยวข้องกันอย่างไร กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๙$) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๙๓๔)

ลำดับที่ ๖ ท่านเข้าใจคำกล่าวที่ว่า “ชีวิตยิ่งพัฒนา ยิ่งพึงพิงปัจจัยภายนอกน้อยลง” กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๕$) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างน้อย โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .๙๕๓)

ลำดับที่ ๗ ท่านเข้าใจคำว่า “ผู้รู้-ผู้ตื่น-ผู้เบิกบาน” ชัดเจน กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๕$) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๘๒)

ลำดับที่ ๘ ท่านรู้ชัดว่า “ทางสายกลาง” หมายถึงอะไร กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๐๒$) และการกระจายของข้อมูลค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = ๑.๐๑๘)

ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาของผู้ขอคำปรึกษาทางโทรศาศาสตร์ในสมาคมโทรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ

ที่	ด้านต่าง ๆ	เพศ				t	p-value
		ชาย (n = ๑๘๐)		หญิง (n = ๙๕)			
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
๑.	ด้านสังคม	๓.๑๒	.๘๒	๓.๐๓	.๗๓	.๘๖๗	.๒๐
๒.	ด้านจิตวิทยา	๓.๓๔	.๘๐	๓.๕๐	.๗๑	๑.๖๒๖	.๑๘
๓.	ด้านรู้-คิด	๓.๑๒	.๖๔	๓.๑๗	.๕๕	.๖๓๒	.๒๐
๔.	ด้านสภาพปัญหาโดยรวม	๓.๑๗	.๙๐	๓.๒๑	.๗๒	.๓๙๒	.๐๐*
	โดยรวมทุกด้าน	๓.๑๙	.๔๗	๓.๒๓	.๓๖	๑.๐๔	.๐๑

* หมายถึง ค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศมีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโทรศาศาสตร์โดยรวมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงและเพศชายมีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโทรศาศาสตร์ด้านสภาพปัญหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามชายหญิงไม่มีความหมายแตกต่างในระดับแรงจูงใจในด้านการขอคำปรึกษาทางโทรศาศาสตร์ ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา และด้านรู้-คิด

๔.๔.๒ วิเคราะห์ความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโทรศาศาสตร์ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้คิด ด้านสภาพปัญหา และโดยรวมทุกด้านของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ ประกอบด้วยต่ำกว่า ๒๐ ปี, ๒๑-๓๐ ปี, ๓๑-๔๐ ปี, ๔๑-๕๐ ปี และ สูงกว่า ๕๐ ปี

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาของผู้ขอคำปรึกษาทางโทรศาศาสตร์ในสมาคมโทรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ

ที่	ด้านต่าง ๆ	อายุ (ปี)					F	p-value
		<๒๐ N=๔๓	๒๐-๓๐ N=๘๙	๓๑-๔๐ N=๖๕	๔๑-๕๐ N=๖๒	>๕๐ N=๓๗		
๑.	ด้านสังคม	๓.๐๕๒	๒.๙๒๕	๓.๓๐๐	๓.๐๑๖	๓.๐๕๑	๒.๔๕๑	.๐๔๖*
๒.	ด้านจิตวิทยา	๓.๖๒๕	๓.๓๙๔	๓.๕๖๗	๓.๓๐๖	๓.๔๑๕	๑.๗๙๔	.๑๓๐
๓.	ด้านรู้-คิด	๓.๑๑๙	๓.๑๑๕	๓.๒๔๘	๓.๑๑๔	๓.๒๔๖	.๘๖๖	.๔๘๕
๔.	ด้านสภาพปัญหาโดยรวม	๓.๒๐๙	๓.๑๖๗	๓.๓๗๖	๓.๑๑๖	๓.๑๒๑	๑.๑๖๑	.๓๒๘
	โดยรวม	๓.๒๕๑	๓.๑๕๐	๓.๓๗๕	๓.๑๓๘	๓.๒๑๖	๑.๗๘๖	.๑๓๒

จากตารางที่ ๔.๑๐ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ ๕ กลุ่ม คือ อายุต่ำกว่า ๒๐ ๒๐-๓๐ ปี ๓๑-๔๐ ปี ๔๑-๕๐ ปี และสูงกว่า ๕๐ ปี พบว่าค่า p-value ของการทดสอบความแตกต่างในระดับแรงจูงใจโดยรวมทุกด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหามีค่าน้อยกว่า ๐.๐๕ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่อายุแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์แตกต่างกัน โดยรวมทุกด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหา ส่วนแรงจูงใจโดยรวมทุกด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหา มีค่ามากกว่า ๐.๐๕ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่อายุแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจไม่แตกต่างกัน และเมื่อทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหาเป็นรายคู่โดยวิธี LSD ผลการเปรียบเทียบแสดงในตารางที่ ๔.๑๑

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสมาคมโหรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร โดยใช้ LSD

ระดับแรงจูงใจ	อายุ	\bar{X}	Significant				
			๑	๒	๓	๔	๕
๑. ด้านสังคม	< ๒๐	๓.๐๕๒		.๓๖๒	.๐๙๓	.๘๐๗	.๘๐๔
	๒๐-๓๐	๒.๙๒๕			.๐๐๒*	.๔๖๕	.๒๘๙
	๓๑-๔๐	๓.๓๐๐				.๐๓๓*	.๑๕๖
	๔๑-๕๐	๓.๐๑๖					.๖๗๖
	> ๕๐	๓.๐๕๑					

๒. ด้านจิตวิทยา	< ๒๐	๓.๖๒๕		.๘๖๔	.๒๘๘	.๑๕๖	.๖๗๖
	๒๐-๓๐	๓.๓๙๔			.๗๔๒	.๐๓๑*	.๒๐๙
	๓๑-๔๐	๓.๕๗๖				.๔๗๓	.๘๘๖
	๔๑-๕๐	๓.๓๐๖					.๒๙๒
	> ๕๐	๓.๔๑๕					
๓. ด้านรู้คิด	< ๒๐	๓.๑๑๙		.๙๗๐	.๒๕๘	.๙๗๐	.๓๒๖
	๒๐-๓๐	๓.๑๑๕			.๑๖๐	.๙๙๘	.๒๔๖
	๓๑-๔๐	๓.๒๕๘				.๑๙๖	.๙๙๐
	๔๑-๕๐	๓.๑๑๔					.๒๗๔
	> ๕๐	๓.๒๔๖					
๔. ด้านสภาพปัญหา	< ๒๐	๓.๒๐๙		.๗๗๐	.๒๗๒	.๕๔๘	.๖๑๔
	๒๐-๓๐	๓.๑๖๗			.๐๙๘	.๖๙๖	.๗๖๔
	๓๑-๔๐	๓.๓๗๖				.๐๖๐	.๑๑๑
	๔๑-๕๐	๓.๑๑๖					.๙๗๗
	> ๕๐	๓.๑๒๑					

๔.๔๓ วิเคราะห์ความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้คิด ด้านสภาพปัญหา และโดยรวมทุกด้านของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามวันเกิด ประกอบด้วย วันอาทิตย์ จันทร์ อังคาร พุธ (กลางวัน) พฤหัสบดี ศุกร์ เสาร์ และพุธ (กลางคืน)

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสมาคมโหรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวันเกิด

ที่	ระดับแรงจูงใจ	วันเกิด (\bar{X})								F	P-value
		อา. (N= ๓๒)	จ. (N= ๔๕)	อ. (N= ๔๕)	พ. (N= ๓๒)	พฤ. (N= ๔๐)	ศ. (N= ๔๙)	ส. (N= ๔๓)	พ. (ค) (N= ๑๐)		
๑	ด้านสังคม	๓.๒๑	๓.๓๒	๓.๐๗	๒.๙๐	๒.๙๔	๓.๐๓	๓.๐๑	๒.๘๘		
๒	ด้านจิตวิทยา	๓.๖๐	๓.๕๘	๓.๔๖	๓.๓๖	๓.๒๔	๓.๖๐	๓.๓๘	๓.๑๑		
๓	ด้านรู้คิด	๓.๓๑	๓.๑๙	๓.๒๓	๓.๐๖	๓.๐๖	๓.๒๔	๓.๐๙	๒.๘๖		
๔	ด้านสภาพปัญหา	๓.๒๖	๓.๔๔	๓.๑๘	๓.๒๑	๓.๐๖	๓.๑๘	๓.๑๗	๒.๙๐		
	โดยรวม	๓.๓๕	๓.๓๘	๓.๒๓	๓.๑๓	๓.๐๗	๓.๒๖	๓.๑๗	๒.๙๔		

จากตารางที่ ๔.๑๒ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างในสถาบันพยาบาลศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ ๘ กลุ่ม คือ เกิดวันอาทิตย์ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันศุกร์ วันเสาร์ และวันพุธกลางคืน พบว่าค่า p-value ของการทดสอบความแตกต่างในระดับแรงจูงใจโดยรวมทุกด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหา มีค่าน้อยกว่า ๐.๐๕ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่อายุแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์แตกต่างกัน โดยรวมทุกด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหา ส่วนแรงจูงใจโดยรวมทุกด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหา มีค่ามากกว่า ๐.๐๕ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่อายุแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจไม่แตกต่างกัน และเมื่อทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหาเป็นรายคู่โดยวิธี LSD ผลการเปรียบเทียบแสดงในตารางที่ ๔.๑๓

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสมาคมโหรแห่งประเทศไทยสมาคมโหรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร

ระดับแรงจูงใจ	วันเกิด	\bar{X}	Significant							
			๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
๑. ด้านสังคม	อาทิตย์	๓.๒๑		.	.	.๐๙๓	.๑๒๑	.๒๖๘	.	.๒๑๓
	จันทร์	๓.๓๒		๕๔๘	๓๙๔	.๐๑๖	.๐๒๐	.๐๕๙	๒๕๔	.๐๙๒
	อังคาร	๓.๐๗			.๑๑๒	.๓๓๔	.๔๒๙	.๗๙๑	.๐๕๘	.๔๖๖
	พุธ	๒.๙๐					.๘๒๗	.	.	.๙๓๑
	พฤหัสบดี	๒.๙๔						๔๕๗	๗๔๕	.๘๑๔
	ศุกร์	๓.๐๓						.	.๕๐๙	.๕๖๔
	เสาร์	๓.๐๑						๕๘๓	.๖๔๑	.
	พุธ (คืน)	๒.๘๘							.	๕๙๗
								๙๔๔		
๒. ด้านจิตวิทยา	อาทิตย์	๓.๖๐		.	.	.๒๐๐	.๐๔๑	.๙๖๗	.๒๑๑	.๐๗๒

ระดับ แรงจูงใจ	วันเกิด	\bar{X}	Significant							
			๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
	จันทร์	๓.๕๘		.๙๒๑	.๕๐๘	.๑๙๘	.๐๓๔	.	.๒๐๘	.๐๗๒
	อังคาร	๓.๔๖			.	.๕๗๕	.๑๗๗	.๘๗๕	.๖๓๗	.๑๘๗
	พุธ	๓.๓๖			.๕๒๕		.๔๘๙	.๓๓๑	.๙๐๒	.
	พฤหัสบดี	๓.๒๔						.๑๔๗	.๓๘๐	.๓๕๙
	ศุกร์	๓.๖๐						.๐๒๑	.๑๕๐	.๖๓๔
	เสาร์	๓.๓๘								.๐๕๗
	พุธ (คืน)	๓.๑๑								.๓๐๔
๓. ด้านรู้คิด	อาทิตย์	๓.๓๑		.	.	.๐๘๓	.๐๖๙	.๖๒๖	.๑๑๐	.๐๓๓
	จันทร์	๓.๑๙		.๓๙๒	.๕๔๔	.๓๐๘	.๒๘๑	.๖๗๑	.๔๐๙	.๑๐๐
	อังคาร	๓.๒๓			.	.๒๐๔	.๑๗๙	.	.	.๐๗๐
	พุธ	๓.๐๖			.๗๘๔		.๙๙๕	.๘๘๕	.๒๗๓	.
	พฤหัสบดี	๓.๐๖						.๑๕๕	.	.๓๔๗
	ศุกร์	๓.๒๔						.๑๓๑	.๗๙๘	.
	เสาร์	๓.๐๙						.๗๙๐	.๓๓๔	.
	พุธ (คืน)	๒.๘๖						.๒๐๗	.๐๕๖	.๒๕๕
๔. ด้านสภาพ ปัญหา	อาทิตย์	๓.๒๖		.	.๖๔๐	.๗๗๘	.๒๗๒	.๖๓๗	.๖๑๘	.๑๙๙
	จันทร์	๓.๔๔		.๓๓๑	.๑๑๕	.๒๐๒	.๐๒๖	.๑๐๙	.๑๑๐	.๐๔๙
	อังคาร	๓.๑๘				.๘๗๐	.๔๘๓	.๙๙๖	.๙๗๐	.๓๐๖
	พุธ	๓.๒๑					.๔๒๒	.	.	.
	พฤหัสบดี	๓.๐๖						.๘๗๒	.๘๕๕	.๒๗๕
	ศุกร์	๓.๑๘						.๔๗๑	.๕๑๑	.๕๖๑
	เสาร์	๓.๑๗							.๙๖๕	.๓๐๑
	พุธ (คืน)	๒.๙๐								.๓๑๙
โดยรวมทุกด้าน	อาทิตย์	๓.๓๕		.	.	.๑๔๘	.๐๙๘	.๙๘๑	.	.๑๐๕
	จันทร์	๓.๓๘		.๓๙๒	.๓๗๘	.๐๑๖	.๐๐๗	.๓๕๑	.๒๒๒	.๐๒๕
	อังคาร	๓.๒๓			.	.๔๙๓	.๓๘๔	.๓๑๑	.๐๒๔	.๒๗๑
	พุธ	๓.๑๓			.๐๕๗		.๘๙๗	.๑๐๖	.๗๐๒	.
	พฤหัสบดี	๓.๐๗						.๐๖๒	.	.๕๓๒

ระดับ แรงงูใจ	วันเกิด	\bar{X}	Significant								
			๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	
	ศุกร์	๓.๒๖								๗๔๒	.๕๘๐
	เสาร์	๓.๑๗								.๖๒๔	.๐๘๗
	พุธ (คืน)	๒.๙๔								.๑๖๔	.
											๓๘๘

* หมายถึง ค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ ด้านสังคม : ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เกิดวันจันทร์ มีระดับแรงงูใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคมแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่เกิดวันพุธ พุธห้สดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เกิดวันอื่นๆ มีระดับแรงงูใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคมไม่แตกต่างกัน

ด้านจิตวิทยา : ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เกิดวันอาทิตย์ และวันพุธห้สดี กลุ่มตัวอย่างที่เกิดวันจันทร์และวันพุธห้สดี และเกิดวันจันทร์และเกิดวันศุกร์ มีระดับแรงงูใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านจิตวิทยาแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เกิดวันอื่น ๆ มีระดับแรงงูใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านจิตวิทยาไม่แตกต่างกัน

ด้านรู้-คิด : ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่วันเกิดแตกต่างกันมีระดับแรงงูใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านรู้คิดไม่แตกต่างกัน

ด้านสภาพปัญหา : ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เกิดวันจันทร์และวันพุธห้สดี, วันจันทร์และวันพุธกลางคืน มีระดับแรงงูใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสภาพปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เกิดวันอื่น ๆ มีระดับแรงงูใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสภาพปัญหาไม่แตกต่างกัน

โดยรวมทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่มีวันเกิดแตกต่างกันมีระดับแรงงูใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์โดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับแรงงูใจในการขอคำปรึกษาของกลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสมาคมโหรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา

ที่	ระดับแรงจูงใจ	ระดับการศึกษา (\bar{X})				F	P-value
		< มัธยม (N=๕๙)	มัธยม (N=๖๔)	ป.ตรี (N=๑๔๗)	> ป.ตรี (N=๒๖)		
๑	ด้านสังคม	๓.๐๑	๓.๒๒	๓.๐๑	๓.๑๒	๑.๓๓๕	.๒๖๓
๒	ด้านจิตวิทยา	๓.๓๒	๓.๕๔	๓.๔๘	๓.๓๙	.๙๘๔	.๔๐๑
๓	ด้านรู้คิด	๓.๑๒	๓.๑๖	๓.๑๖	๓.๒๘	.๕๐๗	.๖๗๑
๔	ด้านสภาพปัญหา	๓.๐๔	๓.๒๔	๓.๑๙	๓.๕๓	๒.๕๒๒	.๐๕๐
	โดยรวม	๓.๑๒	๓.๒๙	๓.๒๐	๓.๓๓	๑.๑๖๗	.๓๒๒

จากตารางที่ ๔.๑๔ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างในสถาบันพยาบาลศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา ๔ กลุ่ม คือ ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า มัธยมหรือเทียบเท่า ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี พบว่าค่า p-value ของการทดสอบความแตกต่างในระดับแรงจูงใจโดยรวมทุกด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหามีค่าน้อยกว่า ๐.๐๕ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่อายุแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์แตกต่างกัน โดยรวมทุกด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหา ส่วนแรงจูงใจโดยรวมทุกด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหา มีค่ามากกว่า ๐.๐๕ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่อายุแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจไม่แตกต่างกัน และเมื่อทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหาเป็นรายคู่โดยวิธี LSD ผลการเปรียบเทียบแสดงในตารางที่ ๔.๑๕

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจของผู้ขอ
คำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร
จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับแรงจูงใจ	ระดับการศึกษา	\bar{X}	Significant			
			๑	๒	๓	๔
๑. ด้านสังคม	< มัธยม	๓.๐๑		.๑๓๑	.๙๔๕	.๕๕๓
	มัธยม	๓.๒๒			.๐๕๙	.๕๖๗
	ป.ตรี	๓.๐๑				.๔๘๐
	> ป.ตรี	๓.๑๒				
๒. ด้านจิตวิทยา	< มัธยม	๓.๓๒		.๑๑๒	.๑๗๗	.๖๘๒
	มัธยม	๓.๕๔			.๕๙๗	.๔๑๑
	ป.ตรี	๓.๔๘				.๕๙๙
	> ป.ตรี	๓.๓๙				
๓. ด้านรู้คิด	< มัธยม	๓.๑๒		.๖๖๓	.๖๔๘	.๒๒๑
	มัธยม	๓.๑๖			.๙๕๖	.๓๖๘
	ป.ตรี	๓.๑๖				.๓๐๖
	> ป.ตรี	๓.๒๘				
๔. ด้านสภาพปัญหา	< มัธยม	๓.๐๔		.๑๕๑	.๒๐๘	.๐๐๗
	มัธยม	๓.๒๔			.๖๖๕	.๑๐๔
	ป.ตรี	๓.๑๙				.๐๓๘
	> ป.ตรี	๓.๕๓				
โดยรวมทุกด้าน	< มัธยม	๓.๑๒		.๑๑๘	.๓๕๒	.๑๓๓
	มัธยม	๓.๒๙			.๓๕๓	.๗๕๗
	ป.ตรี	๓.๒๑				.๓๒๑
	> ป.ตรี	๓.๓๓				

จากตารางที่ ๔.๑๕ ผลการเปรียบเทียบ พบว่า

- ด้านสังคม : ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน
มีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคมไม่แตกต่างกัน
- ด้านจิตวิทยา : ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่าง
กันมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านจิตวิทยาไม่แตกต่างกัน

ด้านรู้-คิด : ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านรู้-คิดไม่แตกต่างกัน

ด้านสภาพปัญหา : ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า และสูงกว่าปริญญาตรี, ระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสภาพปัญหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาอื่น ๆ มีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสภาพปัญหาไม่แตกต่างกัน

โดยรวมทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์โดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ

ที่	ด้านต่าง ๆ	อาชีพ					F	p-value
		นศ. N=๙๑	ค้าขาย N=๒๑	รับจ้าง N=๔๐	ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ N=๑๑๓	อื่น ๆ N=๓๑		
๑.	ด้านสังคม	๓.๐๐	๓.๓๗	๓.๐๒	๓.๑๒	๒.๙๑	๑.๕๔๕	.๑๘๙
๒.	ด้านจิตวิทยา	๓.๔๗	๓.๘๔	๓.๔๐	๓.๓๕	๓.๕๗	๒.๒๑๐	.๐๐๘
๓.	ด้านรู้-คิด	๓.๐๖	๓.๓๙	๓.๐๒	๓.๒๓	๓.๒๔	๒.๖๔๗	.๐๓๔
๔.	ด้านสภาพปัญหาโดยรวม	๓.๒๒	๓.๓๙	๓.๐๑	๓.๒๓	๓.๒๐	.๙๙๑	.๔๑๒
	โดยรวม	๓.๑๘๘	๓.๔๙๗	๓.๑๑๑	๓.๒๓๐	๓.๒๒๐	๑.๕๘๙	.๑๗๗

จากตารางที่ ๔.๑๐ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ ๕ กลุ่ม คือ อาชีพนักศึกษา ค้าขาย รับจ้าง ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และอื่น ๆ พบว่าค่า p-value ของการทดสอบความแตกต่างในระดับแรงจูงใจโดยรวมทุกด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหามีค่าน้อยกว่า ๐.๐๕ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่อายุแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์แตกต่างกัน โดยรวมทุกด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหา ส่วนแรงจูงใจโดยรวมทุกด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหา มี

ค่ามากกว่า ๐.๐๕ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่อายุแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจไม่แตกต่างกัน และเมื่อทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโทรศาสตร์ ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหาเป็นรายคู่โดยวิธี LSD ผลการเปรียบเทียบแสดงในตารางที่ ๔.๑๗

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจของผู้ขอคำปรึกษาทางโทรศาสตร์ในสมาคมโหรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ

ระดับแรงจูงใจ	อาชีพ	N	Significant				
			๑	๒	๓	๔	๕
๑. ด้านสังคม	นักศึกษา			.๔๐๓	.๘๕๔	.๒๕๙	.๕๖๐
	ค้าขาย				.๐๙๑	.๑๖๒	.๐๓๑
	รับจ้าง					.๕๐๑	.๕๑๔
	ข้าราชการ						.๑๖๗
	อื่นๆ						
๒. ด้านจิตวิทยา	นักศึกษา			.๐๔๑	.๖๑๓	.๒๕๓	.๕๒๘
	ค้าขาย				.๐๒๘	.๐๐๖	.๑๙๗
	รับจ้าง					.๗๒๔	.๓๔๒
	ข้าราชการ						.๑๕๐
	อื่นๆ						
๓. ด้านรู้คิด	นักศึกษา			.๐๒๐	.๖๕๒	.๐๔๕	.๑๓๗
	ค้าขาย				.๐๑๖	.๒๓๙	.๓๗๐
	รับจ้าง					.๐๔๕	.๐๙๙
	ข้าราชการ						.๘๙๖
	อื่นๆ						
๔. ด้านสภาพปัญหา	นักศึกษา			.๓๕๔	.๑๕๐	.๙๔๗	.๙๑๗
	ค้าขาย				.๐๖๕	.๓๖๕	.๓๘๔
	รับจ้าง					.๑๒๕	.๒๙๓
	ข้าราชการ						.๘๗๙
	อื่นๆ						

โดยรวมทุกด้าน	นักศึกษา			.๐๓๑	.๔๙๑	.๖๐๘	.๗๓๓
	ค้ำขาย				.๐๑๕	.๕๐๗	.๑๐๘
	รับจ้าง					.๒๗๒	.๔๐๑
	ข้าราชการ						.๙๙๕
	อื่น ๆ						

จากตารางที่ ๔.๑๗ ผลการเปรียบเทียบ พบว่า

ด้านสังคม : ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพนักเรียนนักศึกษาและค้ำขาย, อาชีพค้ำขายและรับจ้าง, อาชีพค้ำขายและอื่น ๆ มีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพอื่น ๆ มีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคมไม่แตกต่างกัน

ด้านจิตวิทยา : ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษาและอาชีพค้ำขาย, อาชีพค้ำขายและรับจ้าง, อาชีพค้ำขายและข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านจิตวิทยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพอื่น ๆ มีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านจิตวิทยาไม่แตกต่างกัน

ด้านรู้-คิด : ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า และสูงกว่าปริญญาตรี, ระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสภาพปัญหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาอื่น ๆ มีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสภาพปัญหาไม่แตกต่างกัน

ด้านสภาพปัญหา : ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า และสูงกว่าปริญญาตรี, ระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสภาพปัญหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาอื่น ๆ มีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสภาพปัญหาไม่แตกต่างกัน

โดยรวมทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า และสูงกว่าปริญญาตรี, ระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสภาพปัญหา

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาอื่น ๆ มีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโภชนาการด้านสภาพปัญหาไม่แตกต่างกัน

๔.๔.๖ วิเคราะห์ความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโภชนาการด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด ด้านสภาพปัญหา และโดยรวมทุกด้านของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพสมรส

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ขอคำปรึกษาทางโภชนาการในสมาคมโภชนาการแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพสมรส

ที่	ด้านต่าง ๆ	สถานภาพสมรส			F	p-value
		สมรส N=๙๗	โสด N=๑๖๐	หม้าย/หย่า ร้าง N=๓๙		
๑.	ด้านสังคม	๓.๑๙๕	๓.๐๓๐	๒.๘๗๘	๒.๘๕๒	.๐๕๙
๒.	ด้านจิตวิทยา	๓.๕๒๘	๓.๔๙๐	๓.๑๐๕	๕.๐๕๑	.๐๐๗*
๓.	ด้านรู้-คิด	๓.๒๗๘	๓.๑๓๓	๒.๙๘๔	๔.๐๙๘	.๐๑๘*
๔.	ด้านสภาพปัญหาโดยรวม	๓.๒๒๙	๓.๒๒๑	๓.๐๖๔	.๗๒๔	.๔๘๖
	โดยรวม	๓.๓๓๘	๓.๒๑๘	๓.๐๐๘	๓.๖๗๒	.๐๒๗*

* หมายถึง ค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๘ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจของผู้ขอคำปรึกษาทางโภชนาการของกลุ่มตัวอย่างในสถาบันพยาบาลศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ ๓ กลุ่ม คือ สมรส โสด และหม้าย/หย่าร้าง พบว่าค่า p-value ของการทดสอบความแตกต่างในระดับแรงจูงใจโดยรวมทุกด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหามีค่าน้อยกว่า ๐.๐๕ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่อายุแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโภชนาการแตกต่างกัน โดยรวมทุกด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหา ส่วนแรงจูงใจโดยรวมทุกด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหา มีค่ามากกว่า ๐.๐๕ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่อายุแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจไม่แตกต่างกัน และเมื่อทดสอบเพื่อเปรียบเทียบ

ค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหาเป็นรายคู่โดยวิธี LSD ผลการเปรียบเทียบแสดงในตารางที่ ๔.๑๙

ตารางที่ ๔.๑๙ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสมาคมโหรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพสมรส

ระดับแรงจูงใจ	สถานภาพสมรส	\bar{X}	Significant		
			๑	๒	๓
๑. ด้านสังคม	สมรส	๓.๑๙๕		.๐๘๘	.๐๒๖*
	โสด	๓.๐๓๐			.๒๕๗
	หม้าย/หย่าร้าง	๒.๘๗			
๒. ด้านจิตวิทยา	สมรส	๓.๕๒		.๐๙๑	.๐๐๓*
	โสด	๓.๔๙๐			.๐๐๕*
	หม้าย/หย่าร้าง	๓.๑๐๕			
๓. ด้านรู้คิด	สมรส	๓.๒๗		.๐๕๐*	.๐๐๗*
	โสด	๓.๑๓๓			.๑๔๔
	หม้าย/หย่าร้าง	๒.๙๘			
๔. ด้านสภาพปัญหา	สมรส	๓.๒๒		.๙๓๔	.๒๖๒
	โสด	๓.๒๒๑			.๒๕๘
	หม้าย/หย่าร้าง	๓.๐๖๔			
โดยรวมทุกด้าน	สมรส	๓.๓๓		.๒๓๗	.๐๐๗*
	โสด	๓.๒๑๘			.๐๔๕*
	หม้าย/หย่าร้าง	๓.๐๐๘			

* หมายถึง ค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑๙ ผลการเปรียบเทียบ พบว่า

ด้านสังคม : ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส สมรสและหม้าย/หย่าร้างมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสอื่นๆ มีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคมไม่แตกต่างกัน

ด้านจิตวิทยา : ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างสถานภาพสมรส สมรสและหม้าย/หย่าร้าง, โสดและหม้าย/หย่าร้าง มีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านจิตวิทยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสอื่น ๆ มีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านจิตวิทยาไม่แตกต่างกัน

ด้านรู้-คิด : ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส สมรสและโสด, สมรสและหม้าย/หย่าร้าง มีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสภาพปัญหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสอื่น ๆ มีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านรู้-คิดไม่แตกต่างกัน

ด้านสภาพปัญหา : ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านรู้-คิดไม่แตกต่างกัน

โดยรวมทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส สมรสและหม้าย/หย่าร้าง, โสดและหม้าย/หย่าร้าง มีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์โดยรวมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสอื่น ๆ มีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์โดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

๔.๔.๖ วิเคราะห์ความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้คิด ด้านสภาพปัญหา และโดยรวมทุกด้านของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ต่อเดือน ซึ่งประกอบด้วย

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ที่	แรงจูงใจด้านต่าง ๆ	รายได้ต่อเดือน (บาท)				F	p-value
		<๑๐,๐๐๐	๑๐,๐๐๐-๒๕,๐๐๐	๒๕,๐๐๑-๕๐,๐๐๐	> ๕๐,๐๐๐		
		N=๑๒๐	N=๑๑๔	N=๔๕	N=๑๗		
๑.	ด้านสังคม	๓.๐๘๗	๓.๐๐๘	๓.๑๓๘	๓.๐๘๐	.๓๙๐	.๗๖๐
๒.	ด้านจิตวิทยา	๓.๕๐๖	๓.๓๘๗	๓.๕๕๐	๓.๒๕๐	๑.๑๗๔	.๓๒๐
๓.	ด้านรู้-คิด	๓.๑๒๑	๓.๑๖๑	๓.๒๓๘	๓.๒๓๕	.๕๔๗	.๖๕๐
๔.	ด้านสภาพปัญหา	๓.๑๙๕	๓.๑๕๐	๓.๓๓๘	๓.๒๕๐	.๖๕๙	.๕๗๘
	โดยรวม	๓.๒๒๗	๓.๑๗๖	๓.๓๑๖	๓.๒๐๔	.๖๑๗	.๖๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๐ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ๔ กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท, ๑๐,๐๐๐-๒๕,๐๐๐ บาท, ๒๕,๐๐๑-๕๐,๐๐๐ บาท และสูงกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท พบว่าค่า p-value ของการทดสอบความแตกต่างในระดับแรงจูงใจโดยรวมทุกด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหามีค่ามากกว่า ๐.๐๕ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่รายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์แตกต่างกัน โดยรวมทุกด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหาไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจชีวิต ผู้ขอคำปรึกษาทางโทรศาสตร์ในสมาคมโทรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ

ที่	ระดับความเข้าใจชีวิต	เพศ				t	p-value
		ชาย		หญิง			
		\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
๑.	ชีวิตคืออะไร	๓.๒๙	.๕๕	๓.๔๔	.๕๐	๒.๒๕	.๐๒*
๒.	เป้าหมายชีวิต	๓.๒๑	.๔๔	๓.๒๑	.๔๗	.๑๔	.๘๙
๓.	การดำเนินชีวิต	๓.๓๒	.๕๓	๓.๓๗	.๔๙	.๘๖	.๓๙
	โดยรวม	๓.๒๒	.๔๗	๓.๒๗	.๓๖	๑.๐๔	.๕๙

* หมายถึง ค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศไม่มีความแตกต่างในระดับความเข้าใจชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงและชายมีความแตกต่างในระดับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามชายและหญิงไม่มีความแตกต่างในระดับความเข้าใจในชีวิตด้านเป้าหมายของชีวิต และด้านชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร

ตอนที่ ๕ วิเคราะห์ความแตกต่างในระดับความเข้าใจชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโทรศาสตร์ในสมาคมโทรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๕.๕.๑ วิเคราะห์ความแตกต่างในระดับความเข้าใจชีวิต ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายของชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร ของผู้ขอคำปรึกษาทางโทรศาสตร์ในสมาคมโทรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจชีวิต ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ

ที่	ระดับความเข้าใจชีวิต	อายุ					F	p-value
		<๒๐ N=๔๓	๒๐-๓๐ N=๘๙	๓๑-๔๐ N=๖๕	๔๑-๕๐ N=๖๒	>๕๐ N=๓๗		
๑.	ชีวิตคืออะไร	๓.๓๙๘	๓.๔๙๐	๓.๓๖๔	๓.๓๑๔	๓.๓๓๑	๑.๒๙๕	.๒๗๒
๒.	เป้าหมายชีวิต	๓.๒๑๘	๓.๒๕๘	๓.๑๗๘	๓.๒๐๓	๓.๒๐๕	.๓๐๗	.๘๗๖
๓.	การดำเนินชีวิต	๓.๓๑๗	๓.๔๖๓	๓.๓๑๔	๓.๒๙๔	๓.๓๐๔	๑.๕๑๙	.๑๙๗
	โดยรวม	๓.๓๑๑	๓.๔๐๔	๓.๒๘๖	๓.๒๗๐	๓.๒๘๐	๑.๓๓๕	.๒๕๗

จากตารางที่ ๔.๒๒ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ ๕ กลุ่ม คือ อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี, ๒๑-๓๐ ปี, ๓๑-๔๐ ปี, ๔๑-๕๐ ปี และสูงกว่า ๕๐ ปี พบว่า ค่า p-value ของการทดสอบความแตกต่างในความเข้าใจชีวิตโดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร มีค่าน้อยกว่า ๐.๐๕ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจชีวิตแตกต่างกันในด้าน โดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจชีวิตไม่แตกต่างกัน ในด้านโดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร

และเมื่อทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจชีวิตของกลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ด้านโดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร จำแนกตามอายุเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD ผลการเปรียบเทียบแสดงในตารางที่ ๔.๒๓

ตารางที่ ๔.๒๓ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความเข้าใจชีวิตของผู้
ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร
จำแนกตามอายุ

ระดับความเข้าใจชีวิต	อายุ	\bar{X}	Significant				
			๑	๒	๓	๔	๕
๑. ชีวิตคืออะไร	< ๒๐	๓.๓๙๘		.๗๗๐	.๐๙๘	.๖๙๔	.๗๖๔
	๒๐-๓๐	๓.๔๙๐			.๐๙๘	.๐๖๐	.๑๑๑
	๓๑-๔๐	๓.๓๖๗				.๐๖๐	.๙๗๗
	๔๑-๕๐	๓.๓๑๔					.๙๗๗
	> ๕๐	๓.๓๓๑					
๒. เป้าหมายชีวิต	< ๒๐	๓.๒๑๘		.๓๔๓	.๗๖๓	.๔๑๙	.๕๖๖
	๒๐-๓๐	๓.๒๕๘			.๑๕๐	.๐๔๓*	.๑๒๐
	๓๑-๔๐	๓.๑๗๘				.๕๖๙	.๗๓๖
	๔๑-๕๐	๓.๒๐๓					.๘๗๙
	> ๕๐	๓.๒๐๕					
๓. การดำเนินชีวิต	< ๒๐	๓.๓๑๗		.๖๔๕	.๖๖๑	.๘๖๘	.๘๙๙
	๒๐-๓๐	๓.๔๖๓			.๒๙๓	.๔๗๔	.๕๖๑
	๓๑-๔๐	๓.๓๑๔				.๗๖๔	.๗๗๙
	๔๑-๕๐	๓.๒๙๔					.๙๘๒
	> ๕๐	๓.๓๐๔					
โดยรวมทุกด้าน	< ๒๐	๓.๓๑๑		.๓๕๕	.๒๘๓	.๓๓๓	.๗๘๙
	๒๐-๓๐	๓.๔๐๔			.๐๑๙*	.๙๐๑	.๕๖๘
	๓๑-๔๐	๓.๒๘๖				.๐๒๔*	.๑๘๘
	๔๑-๕๐	๓.๒๗๐					.๕๒๔
	> ๕๐	๓.๒๘๐					

จากตารางที่ ๔.๒๓ ผลการเปรียบเทียบพบว่า

ด้านชีวิตคืออะไร : ผลการเปรียบเทียบพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านชีวิตคืออะไรไม่แตกต่างกัน

ด้านเป้าหมายชีวิต : ผลการเปรียบเทียบพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี และ อายุ ๔๑-๕๐ ปี มีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านเป้าหมายชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับอายุอื่น ๆ มีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านเป้าหมายชีวิตไม่แตกต่างกัน

ด้านการดำเนินชีวิต : ผลการเปรียบเทียบพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน

โดยรวมทุกด้าน : ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ๒๑-๓๐ ปี และ อายุ ๓๑-๔๐ ปี, อายุ ๓๑-๔๐ ปี และอายุ ๔๑-๕๐ ปี มีระดับความเข้าใจในชีวิตโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๔ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจชีวิต ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสมาคมโหรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวันเกิด

ที่	ความเข้าใจชีวิต	วันเกิด (\bar{X})								F	P-value
		อา. (N=๓๒)	จ. (N=๔๕)	อ. (N=๔๕)	พ. (N=๓๒)	พฤ. (N=๔๐)	ศ. (N=๔๙)	ส. (N=๔๓)	พ. (ค) (N=๑๐)		
๑	ชีวิตคืออะไร	๓.๔๓๓	๓.๕๒๕	๓.๒๘๐	๓.๓๓๙	๓.๒๙๘	๓.๕๑๗	๓.๓๔๘	๓.๓๒๕	๑.๔๗๓	.๑๗๖
๒	เป้าหมายชีวิต	๓.๑๐๖	๓.๒๙๓	๓.๒๒๒	๓.๑๐๖	๓.๒๕๕	๓.๒๘๙	๓.๑๖๒	๓.๒๘๐	๑.๐๒๒	.๔๑๖
๓	การดำเนินชีวิต	๓.๓๔๖	๓.๔๖๖	๓.๒๗๖	๓.๓๐๑	๓.๑๔๓	๓.๔๒๓	๓.๓๑๐	๓.๒๙๐	.๗๑๗	.๖๕๘
	โดยรวม	๓.๒๙๕	๓.๔๒๘	๓.๒๕๙	๓.๒๔๙	๓.๒๙๗	๓.๔๑๐	๓.๒๗๔	๓.๒๙๘	๑.๖๐๑	.๑๓๕

จากตารางที่ ๔.๒๔ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวันเกิด ๘ กลุ่ม คือ อาทิตย์ จันทร์ อังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์ เสาร์ และพฤษภาคม ค่ำ พบว่า ค่า p-value ของการทดสอบความ

แตกต่างกันในความเข้าใจชีวิตโดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร มีค่าน้อยกว่า ๐.๐๕ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีวันเกิดแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจชีวิตแตกต่างกันในด้าน โดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร

ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจชีวิต ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา

ที่	ความเข้าใจชีวิต	ระดับการศึกษา (\bar{X})				F	P-value
		< มัธยม (N=๕๙)	มัธยม (N=๖๔)	ป.ตรี (N=๑๔๗)	> ป.ตรี (N=๒๖)		
๑	ชีวิตคืออะไร	๓.๐๑๔	๓.๒๒๐	๓.๐๐๖	๓.๑๒๐	๑๔.๗๐๔	.๐๐๐*
๒	เป้าหมายชีวิต	๓.๓๒๒	๓.๕๓๗	๓.๔๗๗	๓.๓๙๑	๕.๙๓๔	.๐๐๑*
๓	การดำเนินชีวิต	๓.๑๑๖	๓.๑๖๒	๓.๑๕๗	๓.๒๘๓	๑๑.๓๗๗	.๐๐๐*
	โดยรวม	๓.๑๒๓	๓.๒๙๐	๓.๒๐๘	๓.๓๓๒	๑๕.๔๙๘	.๐๐๐*

จากตารางที่ ๔.๒๕ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างในสถาบันพยาบาลศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา ๔ กลุ่ม คือระดับต่ำกว่ามัธยม มัธยมหรือเทียบเท่า ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี พบว่า ค่า p-value ของการทดสอบความแตกต่างในความเข้าใจชีวิตโดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร มีค่าน้อยกว่า ๐.๐๕ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจชีวิตแตกต่างกันในด้าน โดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร

และเมื่อทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจชีวิตของกลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพยาบาลศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ด้านโดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD ผลการเปรียบเทียบแสดงในตารางที่ ๔.๒๖

ตารางที่ ๔.๒๖ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความเข้าใจชีวิตของผู้
ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ใน สมาคมโหราแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร
จำแนกตามระดับการศึกษา โดยใช้ LSD

ระดับความเข้าใจชีวิต	ระดับการศึกษา	\bar{x}	Significant			
			๑	๒	๓	๔
๑. ชีวิตคืออะไร	< มัธยม	๓.๐๑๔		.๐๘๖	.๐๐๘*	.๐๐๐*
	มัธยม	๓.๒๒๐			.๐๐๐*	.๐๐๖*
	ป.ตรี	๓.๐๐๖				.๐๐๑*
	> ป.ตรี	๓.๑๒๐				
๒. เป้าหมายชีวิต	< มัธยม	๓.๓๒๒		.๑๙๗	.๐๐๒*	.๐๐๐*
	มัธยม	๓.๕๓๗			.๐๘๖	.๐๐๖*
	ป.ตรี	๓.๔๗๗				.๐๖๗
	> ป.ตรี	๓.๓๙๑				
๓. การดำเนินชีวิต	< มัธยม	๓.๑๑๖		.๐๗๒	.๐๐๑*	.๐๐๐*
	มัธยม	๓.๑๖๒			.๐๐๑*	.๑๘๓
	ป.ตรี	๓.๑๕๗				.๐๐๐*
	> ป.ตรี	๓.๒๘๓				
โดยรวมทุกด้าน	< มัธยม	๓.๑๒๓		.๐๒๙*	.๐๐๖*	.๐๐๐*
	มัธยม	๓.๒๙๐			.๘๕๐	.๐๒๐*
	ป.ตรี	๓.๒๐๘				.๐๑๖*
	> ป.ตรี	๓.๓๓๒				

จากตารางที่ ๔.๒๖ ผลการเปรียบเทียบพบว่า

ด้านชีวิตคืออะไร : ผลการเปรียบเทียบพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ที่มีการศึกษาต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่าและปริญญาตรี, ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่าและสูงกว่าปริญญาตรี, มัธยมศึกษาและปริญญาตรี, มัธยมศึกษาและสูงกว่าปริญญาตรี, ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านเป้าหมายชีวิตแตกต่างกันอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาอื่น ๆ มีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านชีวิตคืออะไรไม่แตกต่างกัน

ด้านเป้าหมายชีวิต : ผลการเปรียบเทียบพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่าและปริญญาตรี, ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่าและสูงกว่าปริญญาตรี และมัธยมและสูงกว่าปริญญาตรี มีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านเป้าหมายชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาอื่น ๆ มีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านเป้าหมายชีวิตไม่แตกต่างกัน

ด้านการดำเนินชีวิต : ผลการเปรียบเทียบพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าและปริญญาตรี, ต่ำกว่ามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าและสูงกว่าปริญญาตรี, มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าและปริญญาตรี, และปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านการดำเนินชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาอื่น ๆ มีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน

โดยรวมทุกด้าน : ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าและมัธยมศึกษา, ต่ำกว่ามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าและปริญญาตรี, ต่ำกว่ามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าและสูงกว่าปริญญาตรี, มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าและสูงปริญญาตรี, ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีระดับความเข้าใจในชีวิตโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๗ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจชีวิต ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ

ที่	ด้านต่าง ๆ	อาชีพ					F	p-value
		นศ. N=๙๑	ค้าขาย N=๒๑	รับจ้าง N=๔๐	ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ N=๑๑๓	อื่น ๆ N=๓๑		
๑.	ชีวิตคืออะไร	๓.๔๕๐	๓.๒๙๑	๓.๒๔๓	๓.๓๖๘	๓.๕๕๖	๒.๒๑๖	.๐๖๗
๒.	เป้าหมายชีวิต	๓.๒๒๒	๓.๑๑๔	๓.๐๙๕	๓.๒๑๐	๓.๔๔๕	๒.๙๒๐	.๐๒๒
๓.	การดำเนินชีวิต	๓.๔๐๐	๓.๒๓๘	๓.๒๐๔	๓.๓๒๘	๓.๕๘๖	๓.๑๕๒	.๐๑๕
	โดยรวม	๓.๓๖๐	๓.๒๑๔	๓.๑๘๑	๓.๓๐๒	๓.๕๒๙	๓.๘๕๘	.๐๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๗ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโทรศาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างในสถาบันพยาบาลศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ ๕ กลุ่ม คือ นักศึกษา ค้าขาย รับจ้าง ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ และอื่น ๆ พบว่า ค่า p-value ของการทดสอบความแตกต่างในความเข้าใจชีวิตโดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร มีค่าน้อยกว่า ๐.๐๕ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจชีวิตแตกต่างกันในด้าน โดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจชีวิตไม่แตกต่างกัน ในด้านโดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร

และเมื่อทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจชีวิตของกลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโทรศาศาสตร์ในสถาบันพยาบาลศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ด้านโดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD ผลการเปรียบเทียบแสดงในตารางที่ ๔.๒๘

ตารางที่ ๔.๒๘ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความเข้าใจชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโทรศาศาสตร์ ในสมาคมโทรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ โดยใช้ LSD

ระดับความเข้าใจชีวิต	อาชีพ	\bar{X}	Significant				
			๑	๒	๓	๔	๕
๑. ชีวิตคืออะไร	นักศึกษา	๓.๔๕๐		.๑๘๘	.๐๓๑*	.๒๒๓	.๓๕๙
	ค้าขาย	๓.๒๙๑			.๗๓๒	.๕๓๑	.๐๗๒
	รับจ้าง	๓.๒๔๓				.๑๙๒	.๐๑๒
	ข้าราชการ	๓.๓๖๘					.๐๗๔
	อื่น ๆ	๓.๕๕๖					

๒. เป้าหมายชีวิต	นักศึกษา	๓.๒๒๔		.๓๒๑	.๑๓๗	.๘๓๓	.๐๒๑*
	ค้ำขาย	๓.๑๑๔			.๘๗๖	.๓๗๖	.๐๑๑*
	รับจ้าง	๓.๐๙๕				.๑๗๐	.๐๐๒*
	ข้าราชการ	๓.๒๑๐					.๐๑๒*
	อื่น ๆ	๓.๔๔๕					
๓. การดำเนินชีวิต	นักศึกษา	๓.๔๐๐		.๑๗๙	.๐๓๙*	.๓๐๓	.๐๗๔
	ค้ำขาย	๓.๒๓๘			.๘๐๓	.๔๔๗	.๐๑๔*
	รับจ้าง	๓.๒๐๔				.๑๗๘	.๐๐๑*
	ข้าราชการ	๓.๓๒๘					.๐๑๑*
	อื่น ๆ	๓.๕๘๖					
โดยรวมทุกด้าน	นักศึกษา	๓.๓๖๐		.๑๓๙	.๐๒๐*	.๓๐๙	.๐๔๗*
	ค้ำขาย	๓.๒๑๔			.๗๕๙	.๓๖๔	.๐๐๗*
	รับจ้าง	๓.๑๘๑				.๑๐๖	.๐๐๐*
	ข้าราชการ	๓.๓๐๒					.๐๐๖*
	อื่น ๆ	๓.๕๒๙					

จากตารางที่ ๔.๒๘ ผลการเปรียบเทียบพบว่า

ด้านชีวิตคืออะไร : ผลการเปรียบเทียบพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ที่มีอาชีพนักศึกษาและรับจ้าง, รับจ้างและอื่น ๆ มีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านเป้าหมายชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพอื่น ๆ มีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านชีวิตคืออะไรไม่แตกต่างกัน

ด้านเป้าหมายชีวิต : ผลการเปรียบเทียบพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ที่มีอาชีพนักศึกษาและอื่น ๆ, ค้ำขายและอื่น ๆ, รับจ้างและอื่น ๆ และอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจและอื่น ๆ มีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านเป้าหมายชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพอื่น ๆ มีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านเป้าหมายชีวิตไม่แตกต่างกัน

ด้านการดำเนินชีวิต : ผลการเปรียบเทียบพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษาและรับจ้าง, ค้ำขายและอื่น ๆ, รับจ้างและอื่น ๆ และข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจและอื่น ๆ มีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านการดำเนินชีวิตแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพอื่น ๆ มีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน

โดยรวมทุกด้าน : ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา และรับจ้าง, นักเรียนนักศึกษาและอื่น ๆ, ค้าขายและอื่น ๆ, รับจ้างและอื่น ๆ และข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจและอื่น ๆ มีระดับความเข้าใจในชีวิตโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๙ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจชีวิต ผู้ขอคำปรึกษาทางโทรศัพทศาสตร์ในสมาคมโทรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพสมรส

ที่	ความเข้าใจชีวิต	สถานภาพสมรส			F	p-value
		สมรส N=๙๗	โสด N=๑๖๐	หม้าย/หย่า ร้าง N=๓๙		
๑.	ชีวิตคืออะไร	๓.๒๖๖	๓.๔๗๗	๓.๓๖๒	๕.๑๒๓	.๐๐๗*
๒.	เป้าหมายชีวิต	๓.๑๕๘	๓.๒๕๗	๓.๑๙๔	๑.๔๒๘	.๒๔๑
๓.	การดำเนินชีวิต	๓.๒๔๗	๓.๔๒๖	๓.๓๒๖	๓.๙๒๗	.๐๒๑*
	โดยรวม	๓.๒๒๔	๓.๓๘๗	๓.๒๙๔	๔.๘๗๘	.๐๐๘*

จากตารางที่ ๔.๒๙ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโทรศัพทศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างในสถาบันพยาบาลศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพสมรส ๓ กลุ่ม คือ สมรส โสด หม้าย/หย่าร้าง พบว่า ค่า p-value ของการทดสอบความแตกต่างในความเข้าใจชีวิตโดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร มีค่าน้อยกว่า ๐.๐๕ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจชีวิตแตกต่างกันในด้าน โดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจชีวิตไม่แตกต่างกัน ในด้านโดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร

และเมื่อทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจชีวิตของกลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ด้านโดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร จำแนกตามสถานภาพสมรสเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD ผลการเปรียบเทียบแสดงในตารางที่ ๔.๓๐

ตารางที่ ๔.๓๐ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความเข้าใจชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ใน สมาคมโหรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพสมรส โดยใช้ LSD

ระดับความเข้าใจชีวิต	สถานภาพสมรส	\bar{x}	Significant		
			๑	๒	๓
๑. ชีวิตคืออะไร	สมรส	๓.๒๖๖		.๐๐๒*	.๐๓๐*
	โสด	๓.๔๗๗			.๒๑๒
	หม้าย/หย่าร้าง	๓.๓๖๒			
๒. เป้าหมายชีวิต	สมรส	๓.๑๕๘		.๐๙๘	.๖๘๑
	โสด	๓.๒๕๗			.๔๔๙
	หม้าย/หย่าร้าง	๓.๑๙๔			
๓. การดำเนินชีวิต	สมรส	๓.๒๔๗		.๐๐๖*	.๔๐๖
	โสด	๓.๔๒๖			.๒๖๕
	หม้าย/หย่าร้าง	๓.๓๒๖			
โดยรวมทุกด้าน	สมรส	๓.๒๒๔		.๐๐๒*	.๓๖๖
	โสด	๓.๓๘๗			.๒๐๖
	หม้าย/หย่าร้าง	๓.๒๙๔			

จากตารางที่ ๔.๓๐ ผลการเปรียบเทียบพบว่า

ด้านชีวิตคืออะไร : ผลการเปรียบเทียบพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ที่มีสถานภาพสมรส สมรสและโสด, สมรสและหม้าย/หย่าร้าง มีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านเป้าหมายชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสอื่น ๆ มีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านชีวิตคืออะไรไม่แตกต่างกัน

ด้านเป้าหมายชีวิต : ผลการเปรียบเทียบพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านเป้าหมายชีวิตไม่แตกต่างกัน

ด้านการดำเนินชีวิต : ผลการเปรียบเทียบพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ที่มีสถานภาพสมรส สมรสและโสดมีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านการดำเนินชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสอื่น ๆ มีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน

โดยรวมทุกด้าน : ผลการเปรียบเทียบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างสถานภาพสมรส สมรสและโสดมีระดับความเข้าใจในชีวิตโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๓๑ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า p-value ในการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจชีวิต ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสมาคมโหรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ที่	ความเข้าใจชีวิต	รายได้ต่อเดือน (บาท)				F	p-value
		<๑๐,๐๐๐	๑๐,๐๐๐-๒๕,๐๐๐	๒๕,๐๐๑-๕๐,๐๐๐	> ๕๐,๐๐๐		
		N=๑๒๐	N=๑๑๔	N=๔๕	N=๑๗		
๑.	ชีวิตคืออะไร	๓.๔๔๔	๓.๓๕๐	๓.๓๙๗	๓.๓๐๑	.๘๑๓	.๔๘๗
๒.	เป้าหมายชีวิต	๓.๑๘๐	๓.๑๙๖	๓.๓๒๘	๓.๓๑๗	๑.๔๘๑	.๒๒๐
๓.	การดำเนินชีวิต	๓.๓๙๑	๓.๒๘๑	๓.๔๔๖	๓.๓๑๕	๑.๕๘๘	.๑๙๒
	โดยรวม	๓.๓๓๙	๓.๒๗๖	๓.๓๙๐	๓.๓๑๑	.๖๑๗	.๖๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๑ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างในสถาบันพยาบาลศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ๔ กลุ่ม คือ ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ๑๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท ๒๕,๐๐๑-๕๐,๐๐๐ บาท และสูงกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท พบว่า ค่า p-value ของการทดสอบความแตกต่างในความเข้าใจชีวิตโดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร มีค่าน้อยกว่า ๐.๐๕ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจชีวิตแตกต่างกันในด้าน โดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร

ตอนที่ ๖ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านต่างๆ

แรงจูงใจด้านต่าง ๆ	๑	๒	๓	๔	โดยรวม
๑. ด้านสังคม		.๕๕๙*	.๕๑๒**	.๕๘๔**	.๘๑๕**
๒. ด้านจิตวิทยา			.๖๐๙**	.๖๔๑**	.๘๕๖**
๓. ด้านรู้คิด				.๕๑๗**	.๗๗๒**
๔. ด้านสภาพปัญหา					.๘๔๖**

จากตารางที่ ๔.๓๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างด้านสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจทางด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด ด้านสภาพปัญหา และโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ แรงจูงใจทางด้านจิตวิทยามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจทางด้านรู้-คิด ด้านสภาพปัญหา และโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ แรงจูงใจด้านรู้-คิด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจด้านสภาพปัญหาและโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และแรงจูงใจทางด้านสภาพปัญหามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจโดยรวมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ตารางที่ ๔.๓๓ แสดงค่าสหสัมพันธ์ของการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเข้าใจชีวิต
ด้านต่างๆ ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์

ความเข้าใจชีวิต ด้านต่าง ๆ	๑	๒	๓	โดยรวม
๑. ชีวิตคืออะไร		.๔๐๒**	.๗๔๙**	.๘๗๔**
๒. ชีวิตมีเป้าหมายอย่างไร			.๔๕๔**	.๗๒๖**
๓. ชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร				.๘๙๐**

จากตารางที่ ๔.๓๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ระดับความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตของกลุ่มตัวอย่างด้านชีวิตคืออะไร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเข้าใจชีวิตด้านเป้าหมายของชีวิต ด้านการดำเนินชีวิต และโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ความเข้าใจชีวิตด้านเป้าหมายของชีวิต มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเข้าใจชีวิตด้านการดำเนินชีวิตและโดยรวมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และ ๐.๐๕ ตามลำดับ ความเข้าใจชีวิตด้านการดำเนินชีวิต มีความสัมพันธ์กับโดยรวมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ตารางที่ ๔.๓๔ แสดงค่าสหสัมพันธ์ของการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการขอ
คำปรึกษาทางโหราศาสตร์ และความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิต

ความเข้าใจ ชีวิต แรงจูงใจ	ชีวิตคืออะไร	เป้าหมายชีวิต	การดำเนินชีวิต	โดยรวม
- ด้านสังคม	.๐๒๘	-.๑๖๓**	.๐๔๒	.๖๗๕**
- ด้านจิตวิทยา	.๑๓๘*	.๐๑๓	.๑๔๗*	.๗๗๙**
- ด้านรู้-คิด	.๑๗๘**	.๐๕๗	.๑๘๑**	.๗๒๙**
- ด้านปัญญา	.๑๘๔**	-.๐๕๒	.๑๘๒**	.๗๗๔**
โดยรวม	.๑๕๗*	-.๐๕๒	.๑๐๔	.๘๙๖**

จากตารางที่ ๔.๓๔ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า

แรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับความเข้าใจชีวิตด้านเป้าหมายชีวิต และโดยรวมทุกด้าน ที่ระดับ ๐.๐๑ แรงจูงใจด้านจิตวิทยามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไร และด้านการดำเนินชีวิต และโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และ ๐.๐๑ ตามลำดับ แรงจูงใจด้านรู้-คิด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไร ด้านการดำเนินชีวิต และโดยรวมทุกด้านที่ระดับ ๐.๐๑ แรงจูงใจด้านสภาพปัญหา มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไร ด้านการดำเนินชีวิต และโดยรวมทุกด้าน ที่ระดับ ๐.๐๑ และแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์โดยรวมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไร และความเข้าใจชีวิตโดยรวมทุกด้านที่ระดับ ๐.๐๕ และ ๐.๐๑ ตามลำดับ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาระดับแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาโหราศาสตร์ ในกรุงเทพมหานคร ๒) ศึกษาความแตกต่างในระดับแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามดังประกอบด้วย เพศ อายุ วันเกิด ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้ต่อเดือน และ ๓) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ และแบบสอบถามระดับความเข้าใจชีวิต กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ จากสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๙๖ คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) การทดสอบค่าที (t-test) และ One-Way-ANOVA ตามด้วย LSD และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียสัน (Person Product Moment Correlation)

ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้สรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

๑. สรุปผลการวิจัย
๒. อภิปรายผลการวิจัย
๓. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (๖๙.๖%) อายุมากกว่า ๒๑-๓๐ ปี (๓๐.๑%) การศึกษาปริญญาตรี (๔๙.๗%) รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท (๔๐.๕%) และเป็นโสด (๕๕.๑%)

๕.๑.๒ ระดับแรงจูงใจ

พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์โดยรวมในระดับปานกลาง (\bar{X} =๓.๒๗) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านจิตวิทยา ด้านสภาพปัญญา ด้านรู้คิด และด้านสังคม ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๕, ๓.๒๐, ๓.๑๖ และ ๒.๖๘ ตามลำดับ

๕.๑.๓ ระดับความเข้าใจชีวิต

พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์มีระดับความเข้าใจในชีวิตโดยรวมทุกด้านในระดับปานกลาง (\bar{X} =๓.๓๓) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านกลุ่มตัวอย่างมีระดับความเข้าใจในชีวิตในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ คือ เข้าใจว่าชีวิตคืออะไร ควรดำเนินชีวิตอย่างไร และเป้าหมายชีวิตควรเป็นอย่างไร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๙, ๓.๓๓ และ ๓.๒๘ ตามลำดับ

๕.๑.๔ ความแตกต่างในระดับแรงจูงใจ

เพศ : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์โดยรวมทุกด้าน และด้านสภาพปัญญา ที่ระดับ ๐.๐๕ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันไม่มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา และด้านรู้คิด

อายุ : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคม และเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี และ อายุ ๓๑-๔๐ ปี, อายุ ๓๑-๔๐ ปี และ ๔๑-๕๐ ปี มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคมที่ระดับ ๐.๐๕ และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี และอายุ ๔๑-๕๐ ปี, ๓๑-๔๐ ปี มีความแตกต่าง

ในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านจิตวิทยาที่ระดับ ๐.๐๕ ขณะที่ไม่มี ความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์โดยรวมทุกด้าน ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหา

วันเกิด : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีวันเกิดแตกต่างกันไม่มีความแตกต่างกันในระดับ แรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์โดยรวมทุกด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหา

ระดับการศึกษา : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันที่ระดับ แรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ด้านสภาพปัญหาแตกต่างกันที่ระดับ ๐.๐๕ ขณะที่ กลุ่มตัวอย่างไม่มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์โดยรวมทุก ด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา และด้านรู้คิด เมื่อจำแนกเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับ การศึกษา ระดับต่ำกว่ามัธยม และระดับสูงกว่าปริญญาตรี, ระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญา ตรี มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจด้านสภาพปัญหาที่ระดับ ๐.๐๕

อาชีพ : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการขอ คำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ด้านรู้คิด แตกต่างกันในที่ระดับ ๐.๐๕ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ แตกต่างกันมีแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านสภาพ ปัญหา และโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ นักศึกษา และค้าขาย, อาชีพค้าขาย และอาชีพอื่นๆ มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอ คำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคมที่ระดับ ๐.๐๕ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพค้าขายและอาชีพ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ, อาชีพค้าขายและอาชีพอื่นๆ มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอ คำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านจิตวิทยาที่ระดับ ๐.๐๕ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพนักศึกษาและอาชีพ ค้าขาย, อาชีพนักศึกษาและอาชีพรับจ้าง, อาชีพค้าขายและอาชีพรับจ้าง, อาชีพรับจ้างและอาชีพ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจมีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้าน รู้-คิดที่ระดับ ๐.๐๕ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพนักศึกษาและอาชีพค้าขาย, อาชีพค้าขายและอาชีพ รับจ้าง มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์โดยรวมทุกด้านที่ ระดับ ๐.๐๕

สถานภาพสมรส : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีแรงจูงใจใน การขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีแรงจูงใจใน การขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคม ด้านสภาพปัญหาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็น

รายคู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส คือ สมรสและเป็นหม้าย/หย่าร้างมีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสโสดและเป็นหม้าย/หย่าร้าง มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านจิตวิทยาและโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสสมรสและโสด สมรสและหม้าย/หย่าร้าง มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านรู้-คิดที่ระดับ ๐.๐๕

รายได้ : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้แตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์โดยรวมทุกด้าน ด้านจิตวิทยา ด้านสังคม ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหาไม่แตกต่างกัน

๕.๑.๕ ความแตกต่างในระดับความเข้าใจชีวิต

เพศ : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างในเรื่องเพศ มีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านชีวิตคืออะไรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านเป้าหมายของชีวิตและด้านวิธีการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน

อายุ : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างในเรื่องอายุมีความเข้าใจในชีวิตโดยรวมด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร ดำเนินชีวิตควรเป็นอย่างไร และโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี และ ๔๑-๕๐ ปี มีความแตกต่างในระดับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตควรเป็นไปอย่างไรที่ระดับ ๐.๐๕ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ๒๑-๓๐ ปี และ ๓๑-๔๐ ปี, ๓๑-๔๐ ปี และ ๔๑-๕๐ ปี มีความแตกต่างในระดับความเข้าใจชีวิตโดยรวมทุกด้านที่ระดับ ๐.๐๕

วันเกิด : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีวันเกิดแตกต่างกันมีระดับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไรไม่แตกต่างกัน

ระดับการศึกษา : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความแตกต่างในระดับความเข้าใจชีวิตโดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตควรเป็นอย่างไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อจำแนกเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่าและปริญญาตรี อย่างไม่รู้ชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร และโดยรวมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ กลุ่มตัวอย่างที่มี

ดำเนินไปอย่างไร และโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันที่ระดับ ๐.๐๕ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสสมรสและเป็นหม้าย/หย่าร้าง มีระดับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไรที่ระดับ ๐.๐๕

รายได้ต่อเดือน : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีระดับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไร ชีวิตควรมีเป้าหมายอย่างไร ชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร และโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

๕.๑.๕ ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและความเข้าใจชีวิต

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านต่างๆ พบว่า แรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างด้านสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจทางด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด ด้านสภาพปัญหา และโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ แรงจูงใจทางด้านจิตวิทยามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจทางด้านรู้-คิด ด้านสภาพปัญหา และโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ แรงจูงใจด้านรู้-คิด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจด้านสภาพปัญหาและโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และแรงจูงใจทางด้านสภาพปัญหามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจโดยรวมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ระดับความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตของกลุ่มตัวอย่างด้านชีวิตคืออะไร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเข้าใจชีวิตด้านเป้าหมายของชีวิต ด้านการดำเนินชีวิต และโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ความเข้าใจชีวิตด้านเป้าหมายของชีวิต มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเข้าใจชีวิตด้านการดำเนินชีวิตและโดยรวมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และ ๐.๐๕ ตามลำดับ ความเข้าใจชีวิตด้านการดำเนินชีวิต มีความสัมพันธ์กับโดยรวมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

แรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับความเข้าใจชีวิตด้านเป้าหมายชีวิต และโดยรวมทุกด้าน ที่ระดับ ๐.๐๑ แรงจูงใจด้านจิตวิทยามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไร และด้านการดำเนินชีวิต และโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และ ๐.๐๑ ตามลำดับ แรงจูงใจด้านรู้-คิด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไร ด้านการดำเนินชีวิต และโดยรวมทุกด้านที่ระดับ ๐.๐๑ แรงจูงใจด้านสภาพปัญหา มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไร ด้านการดำเนินชีวิต และโดยรวมทุกด้าน ที่ระดับ ๐.๐๑ และแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์โดยรวมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับ

ความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไร และความเข้าใจชีวิตโดยรวมทุกด้านที่ระดับ ๐.๐๕ และ ๐.๐๑ ตามลำดับ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๒.๑ ข้อมูลทั่วไป

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทีข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (๖๙.๖%) สอดคล้องกับทานิต ไชคธนะศิริ^๑ และสอดคล้องกับ ณัฐณัช แก้วผลึก^๒ ผู้มารับบริการจากหมวดส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่อายุมากกว่า ๒๑-๓๐ ปี (๓๐.๑%) สอดคล้องกับ การศึกษาปริญญาตรี (๑๔.๗%) สอดคล้องกับกฤติ ตั้งพรโชติช่วง^๓ มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท (๔๐.๕%) สอดคล้องกับประมวณ วรรณโชติผาเวช^๔ และสถานะภาพเป็นโสด (๕๕.๑%) สอดคล้องกับทานิต ไชคธนะศิริ

๕.๒.๒ ระดับแรงจูงใจ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทีระดับแรงจูงใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์โดยรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X}=๓.๒๗$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ

ด้านจิตวิทยา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ๓.๔๕ ซึ่ง

^๑ ทานิต ไชคธนะศิริ, “ภาวะสุขภาพจิต และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ของผู้เข้ารับบริการจากหมวด ณ สยามคณโหรแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้าบทคัดย่อ.

^๒ ณัฐณัช แก้วผลึก, “แรงจูงใจในการเปลี่ยนชื่อของชาวพุทธไทย : กรณีศึกษา ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๒๐๕.

^๓ กฤติ ตั้งพรโชติช่วง, “กระบวนการตัดสินใจใช้บริการพยากรณ์โหราศาสตร์ของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑), หน้า ๓๒.

^๔ ประมวณ วรรณโชติผาเวช, “การประเมินความแม่นยำโหราศาสตร์ไทย ในการพยากรณ์ลักษณะส่วนบุคคล และพฤติกรรมในการทำงาน”, **วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๓), หน้า ๕๐.

สอดคล้องกับกฤติ ตั้งพรโชติช่วง^๕ คนเรายังมีความทุกข์ประสบปัญหาที่แก้ไม่ตก การเข้าพบผู้ให้บริการพยากรณ์โหราศาสตร์ หรือการปรึกษาโหราจารย์ นับเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการคลายใจไขปัญหา การใช้บริการพยากรณ์โหราศาสตร์ นอกจากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความอยากรู้เกี่ยวกับความเป็นไปในชีวิตคนเราทั้งในปัจจุบัน และอนาคตก็ยังมีความสำคัญ การเป็นสิ่งที่มากกว่าการทำนายทายทัก ทั้งในความเป็นที่ปรึกษา การให้คำแนะนำ กำลังใจ การปลอบโยนให้คลายใจ หายทุกข์ ซึ่งจำเป็นสำหรับคนทุกระดับ สอดคล้องกับยลดา มณเฑียรมณี^๖ การเข้าพบปะ เพื่อขอคำทำนายที่คิดว่าเป็นคำปรึกษาแนะนำจากผู้ที่ตนเคารพนับถือหรือให้คุณค่าว่าเป็นผู้รู้^๗ นั้น ดูเหมือนจะเป็นทางออกที่ผลักดันให้บุคคลทุกระดับในการช่วยขจัดและบรรเทาปัญหาที่ก่อให้เกิดความตึงเครียดภายในจิตใจ หมอดูในความคิดเห็นของบุคคลทั่วไป ถือว่า เป็นจิตแพทย์ชาวบ้าน ที่คอยให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อบรรเทาและแก้ไขความคับข้องใจของผู้มารับบริการให้เกิดความรู้สึกสบายใจขึ้น ซึ่งสอดคล้อง ภิญญู พงศ์เจริญ^๘ กล่าวว่าโหรเปรียบเสมือนจิตแพทย์ช่วยให้คนในสังคมมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไปอย่างมีความสุข และมีจิตแพทย์ให้ความเห็นว่า ศาสนาธรรมะ และหมอดู มีส่วนช่วยงานสุขภาพจิต เช่นนายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว บรรยายในเรื่อง “งานสุขภาพจิตในอดีตและปัจจุบัน” (Noel Tyl 2000) มีนักจิตวิทยาจำนวนหนึ่งในปัจจุบันใช้โหราศาสตร์เป็นเครื่องมือหนึ่งสำหรับการให้การปรึกษา เนื่องจากโหราศาสตร์เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์บุคลิกภาพของบุคคลได้ โนเอล ไทล์ (Noel Tyl) เป็นนักโหราศาสตร์ตะวันตกผู้หนึ่งที่ใช้โหราศาสตร์ในการให้การปรึกษาทางจิตวิทยา โดยประยุกต์การใช้โหราศาสตร์เป็นเครื่องมือหนึ่งในการให้การปรึกษาหรือจิตบำบัดแบบครั้งเดียว (single session counseling) ไทล์ (Noel Tyl)

ด้านสภาพปัญหา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ๓.๒๐ สอดคล้อง

^๕ กฤติ ตั้งพรโชติช่วง, “กระบวนการตัดสินใจใช้บริการพยากรณ์โหราศาสตร์ของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๓), หน้า ๒.

^๖ ยลดา มณเฑียรมณี, “หมอดู : ทางเลือกสำหรับความมั่นคงทางจิตใจ”, **วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๘), หน้า ๒๖.

^๗ ภิญญู พงศ์เจริญ, “บทบาทของโหรในสังคมไทย”, **ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๔๓.

กับรัชชา ชินธิป^๔ ได้ทำวิจัยเรื่อง “โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ” งานวิจัยนี้สรุปได้ว่านักธุรกิจมีการใช้โหราศาสตร์ในการตัดสินใจในหลายเรื่อง เช่น การขึ้นบ้านใหม่ เปิดร้านใหม่ เลือกรถทำเลที่ตั้ง หากฤกษ์ดีตั้งเสาเอกเสาโท จัดบ้านจัดห้องตามหลักฮวงจุ้ย ดูโหงวเฮ้งคัดเลือกพนักงาน เลือกหุ้นส่วนลูกค้า เลือกคู่ครอง ประกอบพิธีมงคลสมรส

ด้านรู้จัก พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ๓.๑๖ สอดคล้องกับศิริณานภาศัพท์^๕ ในงานวิจัยพบว่าชาวพุทธไทยในปัจจุบันเชื่อโหราศาสตร์และกฎแห่งกรรมไปพร้อมๆ

ด้านสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ๒.๖๘ สอดคล้องกับ ศิริณานภาศัพท์^๖ โหราศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทยมายาวนาน กิจกรรมในชีวิตของคนไทยล้วนเกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์ เช่น การออกรบในอดีต การหากฤกษ์แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ การเปิดกิจการ เป็นที่ปรึกษาในการตัดสินใจ จึงไม่อาจปฏิเสธอิทธิพลของโหราศาสตร์ โดยเฉพาะในสังคมไทย โหราศาสตร์มีอิทธิพลมาก ตั้งแต่คนระดับหาเช้ากินค่ำจนถึงผู้บริหารระดับประเทศ สอดคล้องกับ พระมหาประคัตต์ ชั่งแสง^๗ กล่าวว่าโหราศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทยมายาวนาน กิจกรรมในชีวิตของคนไทยล้วนเกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์ เช่นการหากฤกษ์ต่างๆ สอดคล้องกับ พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย จะแทรกคตินิยมเชื่อในโหราศาสตร์มาเป็นองค์ประกอบหรือเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติ จะทำอะไรก็ต้องมีฤกษ์ยามดีมีตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย

โดยรวมทุกด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ในระดับปานกลาง ซึ่งมี

^๔ รัชชา ชินธิป, “โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๔๘), หน้า ๒๐๘.

^๕ ศิริณานภาศัพท์, “พุทธศาสนากับโหราศาสตร์”, *สารนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามหิดล, ๒๕๕๑), หน้า ๓.

^๖ ศิริณานภาศัพท์, “พุทธศาสนากับโหราศาสตร์”, *สารนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามหิดล, ๒๕๕๑), หน้า ๕.

^๗ พระมหาประคัตต์ (ชั่งแสง), “ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทย”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๙.

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ด้านจิตวิทยา ๓.๔๕, ด้านสภาพปัญหา ๓.๒๐, ด้านรู้จักดี ๓.๑๖ และด้านสังคม ๒.๖๘ ตามลำดับ

๕.๒.๓ ระดับความเข้าใจชีวิต

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ระดับความเข้าใจชีวิต พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์มีระดับความเข้าใจในชีวิตโดยรวมทุกด้านในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๓$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านกลุ่มตัวอย่างมีระดับความเข้าใจในชีวิตในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ คือ เข้าใจว่า

ชีวิตคืออะไร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ๓.๓๙ สอดคล้องกับขจรพรรณ สวดยฉลาด^{๑๒} ประโยชน์ในแง่ของการทำนาย ทาย ทัก ฯลฯ ที่ได้จากวิชาโหราศาสตร์นั้น เทียบกันไม่ได้เลยกับประโยชน์ในแง่ของความเข้าใจชีวิต เข้าใจความเป็นไปของสัตว์โลก (โดยเฉพาะมนุษย์เรา) ที่วิชาโหราศาสตร์ได้แฝงเอาไว้อย่างลึกซึ้ง

ควรดำเนินชีวิตอย่างไร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ๓.๓๓ สอดคล้องกับพระมหาสมคิด เสือกะ^{๑๓} การดำเนินชีวิตเป็นการแนะนำให้ผู้ใช้บริการได้เปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องตามดวงชะตากำเนิด เช่น แนะนำให้เปลี่ยนนิสัย การทำงาน การศึกษา การแต่งกาย เป็นต้น ในการแนะนำการดำเนินชีวิตนี้ เพื่อให้ถูกต้องหรือถูกโฉลกกับบุคลิกของตนเองหรือดวงชะตาที่กำเนิด เมื่อได้เปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตในประจำวันแล้ว จะทำให้มีความสุขดีตลอดซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา ภิญญะ พงศ์เจริญ^{๑๔} วิชานี้จะมีคุณประโยชน์อยู่บ้างก็ตรงที่ทำให้บุคคลมองโลกในแง่ดี ไม่ตกอยู่ในความประมาท ทำให้รู้เท่าทันตัวเอง เหตุการณ์และสภาวะแวดล้อมเพื่อเตรียมตัว เตรียมใจ ทำใจได้ คอยเตือนสติให้เตรียมพร้อมอยู่เสมอเพื่อที่จะรับกระแสความหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงแห่งโลกกรรมทำให้ดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

^{๑๒} ขจรพรรณ สวดยฉลาด, โหราศาสตร์ กับ กำเนิดความเชื่อ...ว่าด้วยโลกกลม, หน้า ๘๐.

^{๑๓} พระมหาสมคิด เสือกะ, “จริยธรรมในอาชีพโหราจารย์”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามหิดล, ๒๕๔๓), หน้า ๑๕.

^{๑๔} ภิญญะ พงศ์เจริญ, “บทบาทของโหราในสังคมไทย”, ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๑.

เป้าหมายชีวิตควรเป็นอย่างไร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ๓.๒๘ สอดคล้องกับโทโมเอะ อซาอิ^{๑๕} การตั้งเป้าหมายชีวิตที่ดีจะทำให้เกิดความรู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง ตระหนักถึงความเป็นตัวเองที่ไม่มีใครแทนที่ได้ มีหลักที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

โดยรวมทุกด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ด้าน**ชีวิตคืออะไร** ๓.๓๙, ด้าน**ควรดำเนินชีวิตอย่างไร** ๓.๓๓ และ ด้าน**เป้าหมายชีวิตควรเป็นอย่างไร** ๓.๒๘ ตามลำดับ

โดยรวมทุกด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ด้าน**ชีวิตคืออะไร** ๓.๓๙, ด้าน**การดำเนินชีวิต** ๓.๓๓, และด้าน**เป้าหมายชีวิต** ๓.๒๘ ตามลำดับ

๕.๒.๔ ความแตกต่างในระดับแรงจูงใจ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจ เพศ : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์โดยรวมทุกด้าน และด้านสภาพปัญญาที่ระดับ ๐.๐๕ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันไม่มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา และด้านรู้คิด

อายุ : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคม

เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี และ อายุ ๓๑-๔๐ ปี, อายุ ๓๑-๔๐ ปี และ ๔๑-๕๐ ปี มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคมที่ระดับ ๐.๐๕ และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี และอายุ ๔๑-๕๐ ปี, ๓๑-๔๐ ปี มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านจิตวิทยาที่

^{๑๕} โทโมเอะ อซาอิ , “ผลของการศึกษาแบบกลุ่มตามแนว Stair Model ต่อการตั้งเป้าหมายชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑), หน้า ๙.

ระดับ ๐.๐๕ ขณะที่ไม่มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ โดยรวมทุกด้าน ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหา

วันเกิด : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีวันเกิดแตกต่างกันไม่มีความแตกต่างกันในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์โดยรวมทุกด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหา

ระดับการศึกษา : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันที่ระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ด้านสภาพปัญหาแตกต่างกันที่ระดับ ๐.๐๕ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างไม่มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์โดยรวมทุกด้าน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา และด้านรู้คิด

เมื่อจำแนกเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา ระดับต่ำกว่ามัธยม และระดับสูงกว่าปริญญาตรี, ระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจด้านสภาพปัญหาที่ระดับ ๐.๐๕

อาชีพ : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ด้านรู้คิด แตกต่างกันในที่ระดับ ๐.๐๕ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกันมีแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านสภาพปัญหา และโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพนักศึกษา และค้าขาย, อาชีพค้าขาย และอาชีพอื่น ๆ มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคมที่ระดับ ๐.๐๕ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพค้าขายและอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ, อาชีพค้าขาย และอาชีพอื่น ๆ มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านจิตวิทยาที่ระดับ ๐.๐๕ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพนักศึกษาและอาชีพค้าขาย, อาชีพนักศึกษาและอาชีพรับจ้าง, อาชีพค้าขายและอาชีพรับจ้าง, อาชีพรับจ้างและอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจมีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านรู้-คิดที่ระดับ ๐.๐๕ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพนักศึกษาและอาชีพค้าขาย, อาชีพค้าขายและอาชีพรับจ้าง มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์โดยรวมทุกด้านที่ระดับ ๐.๐๕

สถานภาพสมรส : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคม ด้านสภาพปัญหาไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส คือ สมรสและเป็นหม้าย/หย่าร้างมีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด และโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสโสดและเป็นหม้าย/หย่าร้าง มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านจิตวิทยาและโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสสมรสและโสด สมรสและหม้าย/หย่าร้าง มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านรู้-คิดที่ระดับ ๐.๐๕

รายได้ : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้แตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์โดยรวมทุกด้าน ด้านจิตวิทยา ด้านสังคม ด้านรู้-คิด และด้านสภาพปัญหาไม่แตกต่างกัน

๕.๒.๕ ความแตกต่างในระดับความเข้าใจชีวิต

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความแตกต่างในระดับความเข้าใจชีวิต

เพศ : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างในเรื่องเพศ มีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านชีวิตคืออะไรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านเป้าหมายของชีวิตและด้านวิธีการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน

อายุ : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างในเรื่องอายุมีความเข้าใจในชีวิตโดยรวมด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร ดำเนินชีวิตควรเป็นอย่างไร และโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี และ ๔๑-๕๐ ปี มีความแตกต่างในระดับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตควรเป็นไปอย่างไรที่ระดับ ๐.๐๕ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ๒๑-๓๐ ปี และ ๓๑-๔๐ ปี, ๓๑-๔๐ ปี และ ๔๑-๕๐ ปี มีความแตกต่างในระดับความเข้าใจชีวิตโดยรวมทุกด้านที่ระดับ ๐.๐๕

วันเกิด : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีวันเกิดแตกต่างกันมีระดับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไรไม่แตกต่างกัน

ระดับการศึกษา : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความแตกต่างในระดับความเข้าใจชีวิตโดยรวมทุกด้าน ด้านชีวิตคืออะไร เป้าหมายชีวิตควรเป็นอย่างไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับจ้างและอาชีพอื่นๆ มีระดับความเข้าใจชีวิตด้านเป้าหมายของชีวิตคืออะไร ชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร และโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สถานภาพสมรส : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีระดับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไร ชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร และโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีระดับความเข้าใจในชีวิตด้านเป้าหมายของชีวิตคืออะไรไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส สมรสและโสด มีระดับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไร ชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร และโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันที่ระดับ ๐.๐๕

กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส สมรสและเป็นหม้าย/หย่าร้าง มีระดับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไรที่ระดับ ๐.๐๕

รายได้ต่อเดือน : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีระดับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไร ชีวิตควรมีเป้าหมายอย่างไร ชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร และโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

๕.๒.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างระดับแรงจูงใจและความเข้าใจชีวิต

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านต่าง ๆ พบว่า แรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างด้านสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจทางด้านจิตวิทยา ด้านรู้-คิด ด้านสภาพปัญหา และโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ แรงจูงใจทางด้านจิตวิทยามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจทางด้านรู้-คิด ด้านสภาพปัญหา และโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ แรงจูงใจด้านรู้-คิด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจด้านสภาพปัญหาและโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และแรงจูงใจทางด้านสภาพปัญหามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจโดยรวมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ระดับความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตของกลุ่มตัวอย่างด้านชีวิตคืออะไร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเข้าใจชีวิตด้านเป้าหมายของชีวิต ด้านการดำเนินชีวิต และโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ความเข้าใจชีวิตด้านเป้าหมายของชีวิต มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเข้าใจชีวิตด้านการดำเนินชีวิตและโดยรวมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

และ ๐.๐๕ ตามลำดับ ความเข้าใจชีวิตด้านการดำเนินชีวิต มีความสัมพันธ์กับโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

แรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับความเข้าใจชีวิตด้านเป้าหมายชีวิต และโดยรวมทุกด้าน ที่ระดับ ๐.๐๑ แรงจูงใจด้านจิตวิทยามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไร และด้านการดำเนินชีวิต และโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และ ๐.๐๑ ตามลำดับ แรงจูงใจด้านรู้-คิด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไร ด้านการดำเนินชีวิต และโดยรวมทุกด้านที่ระดับ ๐.๐๑ แรงจูงใจด้านสภาพปัญหา มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไร ด้านการดำเนินชีวิต และโดยรวมทุกด้าน ที่ระดับ ๐.๐๑ และแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์โดยรวมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความเข้าใจชีวิตด้านชีวิตคืออะไร และความเข้าใจชีวิตโดยรวมทุกด้านที่ระดับ ๐.๐๕ และ ๐.๐๑ ตามลำดับ

๕.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

๑) จากการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งพบว่าแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ด้านจิตวิทยา กลุ่มตัวอย่างมีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุดในบรรดาแรงจูงใจทั้งหมด ซึ่งแสดงว่าเหตุผลสำคัญที่ทำให้ชาวพุทธไทยผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ก็เพื่อความสบายใจอันเป็นเหตุผลเชิงจิตวิทยา ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งสถาบันศาสนา สถาบันทางการศึกษา หรือนักจิตวิทยาควรให้ความสำคัญในการช่วยทางจิตวิทยาเป็นสำคัญ

๒) จากการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความเข้าใจชีวิตตามหลักพุทธศาสนาของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์มีความเข้าใจในชีวิตในระดับปานกลาง โดยที่ความเข้าใจในเป้าหมายของชีวิตควรเป็นอย่างไร ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจในระดับต่ำกว่าความเข้าใจว่าชีวิตคืออะไร และชีวิตควรดำเนินไปอย่างไร อาจเป็นเพราะพระภิกษุ หรือผู้เผยแผ่ศาสนาไม่ได้เน้นย้ำถึงคำสอนที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ทำให้หลักการตีความและวิถีปฏิบัติ ตลอดจนพิธีกรรมที่ผิดเพี้ยนไปจากคำสอนแบบดั้งเดิม อันเป็นพระประสงค์ของพระพุทธเจ้า พระบรมศาสดา ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องควรจะสอนให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายของชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เพื่อที่ชาวพุทธจะได้นำไปตัดสินพระธรรมวินัย หลักปฏิบัติ และพิธีกรรมได้ถูกต้อง แม้การอธิบายวิเคราะห์ขยายความพระสัทธรรม

และมีรูปแบบพิธีกรรมในรูปแบบต่าง ๆ กันไปตามสภาพสังคม วัฒนธรรม ประเพณี แต่หากยึดเอาเป้าหมายสูงสุดเป็นที่มั่นก็จะไม่เฉไปจากหลักคำสอนที่แท้ นอกจากนี้ยังจะสามารถปฏิบัติและออกแบบพิธีกรรมหลักปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้เหมาะกับผู้รับที่มีอายุ เพศ การศึกษา หรือสถานภาพที่แตกต่างกัน

๓) จากการวิเคราะห์ความแตกต่างในระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อความแตกต่างในเรื่องแรงจูงใจ เช่น ระดับการศึกษา อาชีพ อายุ และเช่นเดียวกับความเข้าใจในชีวิตด้านต่างๆ ระดับการศึกษา อาชีพ อายุ มีผลต่อความแตกต่าง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป ซึ่งแน่นอนว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันไปย่อมที่จะมีโอกาสในการได้เรียนรู้ ศึกษา และได้รับประสบการณ์แตกต่างกันไป ในส่วนอาชีพก็เช่นกัน อาชีพแตกต่างกัน รูปแบบพฤติกรรม สิ่งที่เกี่ยวข้องอันเนื่องกับบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ วัฒนธรรมของงาน และเพื่อนร่วมงานย่อมทำให้บุคคลได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป ส่วนอายุก็มีผลต่อระยะเวลาและโอกาสได้มองโลก เรียนรู้โลกที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการสร้างประสบการณ์ที่เหมาะสมย่อมเป็นประโยชน์ต่อการสร้างแรงจูงใจที่พึงประสงค์ และการมีประสบการณ์ต่อชีวิตในทางที่เหมาะสม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรศึกษาแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิตในกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ
- ๒) ควรศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์จากกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่สนใจและไม่สนใจขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ เพื่อทำการเปรียบเทียบลักษณะแรงจูงใจในการดำเนินชีวิตและรูปแบบความเชื่อและวิธีแก้ปัญหา
 - ๓) ควรศึกษาความเข้าใจในชีวิตทั้งในส่วนชีวิตคืออะไร ชีวิตควรมีเป้าหมายอย่างไร และควรดำเนินชีวิตอย่างไร ตลอดถึงรูปแบบความคิด ค่านิยม วิธีแก้ปัญหา จากกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย มีพฤติกรรมและวิถีชีวิต การตัดสินใจที่แตกต่างกันไป อีกทั้งระบุตัวแปรที่สามารถจำแนกลักษณะชีวิตที่แตกต่างกัน
 - ๔) ควรศึกษาแบบกรณีศึกษาและมีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเจาะลึกเพื่อจะได้สัมภาษณ์หรือวิเคราะห์ถึงผลทางจิตวิทยาของผู้ที่มีแรงจูงใจและความเข้าใจชีวิตที่แตกต่างกันไป
 - ๕) ควรมีการจำแนกรูปแบบของการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์แบบต่างๆ
 - ๖) ควรมีการศึกษาผลกระทบที่มีต่อทัศนคติ หรือพฤติกรรมของการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์

ภาคผนวก ก.
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

พระมหาทองศรี เอกวิไล,ดร.	น.ธ.เอก, ป.ธ.๓, พธ.บ. (รัฐศาสตร์), M.A. (Psy), Ph.D.(Psy)
อาจารย์ธนกร สีนเกษม	นายกสมาคมโหรแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
ผศ. สาระ มุขดี	กศ.บ. (พยาบาลศึกษา) ศศ.ม. (จิตวิทยาการปรึกษา)

ภาคผนวก ค
ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ตารางที่ แสดงดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม “การศึกษาแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสมาคมโหราแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร”

ข้อ	แรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์	ผลการพิจารณา			รวม	IOC
		๑	๒	๓		
ตอนที่ ๑ เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม						
๑	เพศ	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๒	อายุ	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๓	เกิดวัน	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๔	ระดับการศึกษา	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๕	รายได้ต่อเดือน	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๖	อาชีพ	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๗	สถานภาพสมรส	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
ตอนที่ ๒ แรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์						
๑	ทำนปรึกษาตามกระแสนิยม	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๒	ตามคำโฆษณา และชักชวนจากโหราจารย์	+๑	+๑	๐	๒	๐.๖๖
๓	เพราะคำแนะนำของผู้ใกล้ชิด หรือเพื่อน	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๔	ทำตามประเพณีที่ทำสืบต่อกันมา	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๕	เพื่อจะได้มีเรื่องพูดคุยกับผู้ใกล้ชิด	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๖	ดูดวงเพื่อความทันยุคทันสมัย	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๗	มีเพื่อนหรือคนรู้จักเป็นหมอดู	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๘	คนใกล้ชิดไปปรึกษาโหราจารย์ให้แทน	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๙	เพื่อความสบายใจ	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๑๐	แก้ทุกข์ และคลายกังวล	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๑๑	สร้างความมั่นใจในตัวเอง	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๑๒	เพื่อป้องกันเคราะห์ร้าย	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐

ข้อ	แรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์	ผลการพิจารณา			รวม	IOC
		๑	๒	๓		
๑๓	เพราะศรัทธาในตัวโหราจารย์	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๑๔	เพื่อเสริมสิริมงคล	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๑๕	เพื่อสร้างความเชื่อมั่น	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๑๖	ทำนมาพบนักโหราศาสตร์เพราะศรัทธาในโหราจารย์	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๑๗	มีประสบการณ์ความแม่นยำของการทำนาย	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๑๘	ไม่มีทางแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่นไม่ได้	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๑๙	เพื่อเข้าใจมุมมองแบบโหราศาสตร์	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๒๐	โหราศาสตร์เป็นเรื่องสถิติที่เชื่อถือได้	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๒๑	โหราศาสตร์เป็นภูมิปัญญาหนึ่งของมนุษย์	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๒๒	เพื่อทดสอบความแม่นยำของคำทำนาย	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๒๓	โหราศาสตร์เป็นทางออกในการแก้ปัญหาอย่างหนึ่ง	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๒๔	ศึกษาและเข้าใจในศาสตร์นี้ด้วยตนเอง	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๒๕	เพราะปัญหาธุรกิจ	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๒๖	เพราะปัญหา/ครอบครัว/คู่ครอง/ความรัก	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๒๗	เพราะปัญหาสังคม/บริวาร	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๒๘	เพื่อเสริมโชคลาภความเจริญ	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๒๙	เพื่อเป็นสิริมงคล	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๓๐	เพราะไม่มั่นใจในตัวเอง	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๓๑	เพราะปัญหาด้านชื่อเสียง/เกียรติยศ	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๓๒	เพราะปัญหาด้านการงาน	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
ตอนที่ ๓ ความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิต ตาม						

ข้อ	แรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์	ผลการพิจารณา			รวม	IOC
		๑	๒	๓		
หลักพุทธศาสนา						
๑	ท่านเข้าใจเรื่องขันธ์ ๕ หรือองค์ประกอบชีวิต	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๒	เข้าใจชัดว่า กาย-ใจ สัมพันธ์กันอย่างไร	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๓	ท่านเข้าใจวงจร"กิเลส- การกระทำ- และผลการกระทำ"ชัดเจน	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๔	ท่านเข้าใจความหมายความเป็นธรรมดาของชีวิต	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๕	ท่านเข้าใจเรื่องความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และไม่มีตัวตน	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๖	กรรมหมายถึงการกระทำโดยเจตนา	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๗	นิพพาน คือการดับสูญชีวิต	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๘	ท่านรู้สึกว่าการทำดีอาจไม่ได้ดี ทำชั่วอาจได้ดี	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๙	เป้าหมายสูงสุดของชาวพุทธผู้ครองเรือน คือทรัพย์สินเงินทอง	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๑๐	ปัญญาทำให้ชาวพุทธสุขสงบทางใจได้สูงสุด	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๑๑	เพราะหลักอนิจจัง ชีวิตจึงมีโอกาสก้าวหน้าพัฒนา	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๑๒	ท่านเข้าใจประโยคที่ว่า"สังคมพุทธเป็นสังคมแห่งการฟังฟังของผู้ที่ฟังตนเองได้"	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๑๓	ท่านเข้าใจหลักกรรมและผลของกรรมในพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๑๔	พุทธศาสนาเน้นพรสวรรค์มากกว่าพรแสวง	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐

ข้อ	แรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์	ผลการพิจารณา			รวม	IOC
		๑	๒	๓		
๑๕	ท่านเข้าใจกฎแห่งการบันทึกกรรมชัดเจน	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๑๖	ท่านเข้าใจหลักแห่งความเป็นไปตามกฎ"เหตุ-ผล"ของชีวิต	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๑๗	ท่านเข้าใจว่าปัญญาเป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิตอย่างไร	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๑๘	ท่านเข้าใจคำว่า"ผู้รู้-ผู้ดี-ผู้เบิกบาน"ชัดเจน	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๑๙	ท่านเข้าใจคำกล่าวที่ว่า"ชีวิตยิ่งพัฒนายิ่งพึงพึงปัจจัยภายนอกน้อยลง"	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๒๐	ท่านเข้าใจความสุดโต่งของชีวิตว่าคืออะไร	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๒๑	ท่านรู้ชัดว่า"ทางสายกลาง"หมายถึงอะไร	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๒๒	ท่านเข้าใจกระบวนการพัฒนาปัญญาแบบพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๒๓	ท่านรู้ว่า ศีล-สมาธิ-ปัญญา เกี่ยวข้องกันอย่างไร	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐
๒๔	เพราะ"อนัตตา"หรือความไม่มีตัวตน เราจึงไม่อาจรับผิดชอบอะไรได้	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐

ภาคผนวก ง
แบบสอบถาม

๐ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย ๐

เรื่อง

**แรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์
ในสมาคมโหรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร**

ด้วย ดิฉันนางฉนวนกร เขียววงษา เป็นนิตยระดับปริญญาโท ได้จัดทำแบบสอบถามฉบับนี้ ขึ้นเพื่อการศึกษาวิจัย ในสาขาวิชาชีวิตและความตาย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งมีความประสงค์ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามที่แนบมานี้ โดยข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะไม่มีผลใด ๆ ต่อการปฏิบัติงานของท่านและองค์กรของท่าน เนื่องจากข้อมูลทั้งหมดที่ได้รับกลับมากจะถูกเก็บเป็นความลับและใช้ประโยชน์เพื่อศึกษาวิจัย เท่านั้น จึงขอความกรุณาตอบข้อมูลให้ตรงกับความเป็นจริงให้มากที่สุด

นางฉนวนกร เขียววงษา

นิตยปริญญาโท

สาขาวิชาชีวิตและความตาย ภาควิชาจิตวิทยา

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. หม้าย/หย่าร้าง

๗. รายได้ต่อเดือน

๑. ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท

๒. ๑๐,๐๐๑ – ๒๕,๐๐๐ บาท

๓. ๒๕,๐๐๑ – ๔๐,๐๐๐ บาท

๔. สูงกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท

ตอนที่ ๒ แบบสอบถาม การศึกษาแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ใน สถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ท่านกรุณาแสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริง ด้วยการทำเครื่องหมาย ✓ กรุณาตอบให้ครบทุกตอนและทุกข้อ ในแต่ละคำตอบทั้ง ๕ ระดับ มีความหมาย ดังต่อไปนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น **มากที่สุด**

เห็นด้วย หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น **มาก**

ไม่แน่ใจ หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น **ปานกลาง**

ไม่เห็นด้วย หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น **ไม่เห็นด้วย**

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น **อย่างมาก**

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ตอนที่ ๒ แรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์						
๑	ท่านปรึกษาตามกระแสนิยม					
๒	ตามคำโฆษณา และชักชวนจากโหราจารย์					
๓	เพราะคำแนะนำของผู้ใกล้ชิด หรือเพื่อน					
๔	ทำตามประเพณีที่ทำสืบต่อกันมา					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
๕	เพื่อจะได้มีเรื่องพูดคุยกับผู้ใกล้ชิด					
๖	ดูดวงเพื่อความทันสมัยทันสมัย					
๗	มีเพื่อนหรือคนรู้จักเป็นหมอดู					
๘	คนใกล้ชิดไปปรึกษาโหราจารย์ให้แทน					
๙	เพื่อความสบายใจ					
๑๐	แก้ทุกข์ และคลายกังวล					
๑๑	สร้างความมั่นใจในตัวเอง					
๑๒	เพื่อป้องกันเคราะห์ร้าย					
๑๓	เพราะศรัทธาในตัวโหราจารย์					
๑๔	เพื่อเสริมสิริมงคล					
๑๕	เพื่อสร้างความเชื่อมั่น					
๑๖	ท่านมาพบนักโหราศาสตร์เพราะศรัทธาในโหราจารย์					
๑๗	มีประสบการณ์ความแม่นยำของการทำนาย					
๑๘	ไม่มีทางแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่นไม่ได้					
๑๙	เพื่อเข้าใจมุมมองแบบโหราศาสตร์					
๒๐	โหราศาสตร์เป็นเรื่องสถิติที่เชื่อถือได้					
๒๑	โหราศาสตร์เป็นภูมิปัญญาหนึ่งของมนุษย์					
๒๒	เพื่อทดสอบความแม่นยำของคำทำนาย					
๒๓	โหราศาสตร์เป็นทางออกในการแก้ปัญหาอย่างหนึ่ง					
๒๔	ศึกษาและเข้าใจในศาสตร์นี้ด้วยตนเอง					
๒๕	เพราะปัญหาธุรกิจ					
๒๖	เพราะปัญหา/ครอบครัว/คู่ครอง/ความรัก					
๒๗	เพราะปัญหาสังคม/บริวาร					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
๒๘	เพื่อเสริมโชคลาภความเจริญ					
๒๙	เพื่อเป็นศิริมงคล					
๓๐	เพราะไม่มั่นใจในตัวเอง					
๓๑	เพราะปัญหาด้านชื่อเสียง/เกียรติยศ					
๓๒	เพราะปัญหาด้านการงาน					
ตอนที่ ๓ ความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิต ตามหลักพุทธศาสนา						
๑	ท่านเข้าใจเรื่อง ขันธ หรือองค์ประกอบชีวิต					
๒	เข้าใจชัดว่า กาย-ใจ สัมพันธ์กัน อย่างไร					
๓	ท่านเข้าใจวงจร "กิเลส- การกระทำ- และผลของการกระทำ" ชัดเจน					
๔	ท่านเข้าใจความหมายความเป็น ธรรมตา ของชีวิต					
๕	ท่านเข้าใจเรื่อง ความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และไม่มีตัวตน					
๖	กรรมหมายถึง การกระทำโดยเจตนา					
๗	นิพพาน คือการ ดับสูญ ชีวิต					
๘	ท่านรู้สึกว่าการทำดีอาจไม่ได้ดี ทำชั่วอาจได้ดี					
๙	เป้าหมายสูงสุดของชาวพุทธผู้ครองเรือน คือ ทรัพย์สินเงินทอง					
๑๐	ปัญญาทำให้ชาวพุทธสุขสงบทางใจได้ สูงสุด					
๑๑	เพราะหลักอนิจจัง ชีวิตจึงมี โอกาสก้าวหน้าพัฒนา					
๑๒	ท่านเข้าใจประโยคที่ว่า "สังคัมพุทธเป็นสังคัมแห่งการฟังฟังของผู้ที่ฟังตนเองได้"					
๑๓	ท่านเข้าใจ หลักกรรมและผลของกรรม ในพุทธศาสนา					
๑๔	พุทธศาสนาเน้น พรสวรรค์ มากกว่าพรแสวง					
๑๕	ท่านเข้าใจกฎแห่งการ บันทึกกรรม ชัดเจน					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
๑๖	ท่านเข้าใจหลักแห่งความเป็นไปตามกฎ"เหตุ-ผล"ของชีวิต					
๑๗	ท่านเข้าใจว่าปัญญาเป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิตอย่างไร					
๑๘	ท่านเข้าใจคำว่า"ผู้รู้-ผู้ตื่น-ผู้เบิกบาน"ชัดเจน					
๑๙	ท่านเข้าใจคำกล่าวที่ว่า"ชีวิตยิ่งพัฒนา ยิ่งพึงพิงปัจจัยภายนอกน้อยลง"					
๒๐	ท่านเข้าใจความสุดโต่งของชีวิตคืออะไร					
๒๑	ท่านรู้ชัดว่า"ทางสายกลาง"หมายถึงอะไร					
๒๒	ท่านเข้าใจกระบวนการพัฒนาปัญญาแบบพุทธศาสนา					
๒๓	ท่านรู้ว่า ศีล-สมาธิ-ปัญญา เกี่ยวข้องกันอย่างไร					
๒๔	เพราะ"อนัตตา"หรือความไม่มีตัวตน เราจึงไม่อาจรับผิดชอบอะไรได้					

➤ ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามค่ะ ➤

การศึกษาแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในกรุงเทพมหานคร

นางณญกร เชี่ยวลงยา
สาขาวิชาชีวิตและความตาย

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง แรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิต ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ใน กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาระดับแรงจูงใจและความเข้าใจชีวิต ของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร 2)ศึกษาเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจและความเข้าใจชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ วันเกิด การศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ สถานภาพสมรส กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ จากสมาคมโหรแห่งประเทศไทย เขต กรุงเทพมหานคร จำนวน 296 คน สถิติที่ใช้ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1) ข้อมูลทั่วไป

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง (69.6 %) อายุมากกว่า 21-30 ปี (30.1%) เกิดวันศุกร์ (16.6 %) การศึกษาระดับปริญญาตรี (49.7%) รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000บาท (40.5%) เป็นโสด (54.1%)

2) ความแตกต่างในระดับแรงจูงใจ

พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีความแตกต่างใน อายุ ชีพ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส มีความแตกต่างในระดับแรงจูงใจ ที่ระดับ .05 ในกลุ่มตัวอย่างแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ตามรายได้ต่อเดือน อายุ มีเพศ และวันเกิด ไม่มีความแตกต่าง

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างใน อาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส มีความแตกต่างในความเข้าใจชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ขณะที่ กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างใน อายุ เพศ และวันเกิด

Abstract

The research entitled ‘A Study of Motivation and life understanding Thai Buddhists : of Counselee from Astrological in Bangkok’ were: 1) to study the level of motivation and life understanding counselee from astrological in Bangkok and 2) to comparatively study the difference in the level of motivation and life understanding of name Buddhist counselee astrological in Bangkok classified according to the personal factors such as sex, age, date of birth, education, monthly income, occupation, and marital status, The sample of the study included 296 counselee Astrological of Thailand in Bangkok. Statistics used were Frequency Distribution, Percentage, Mean, Standard Deviation and testing the hypotheses through t-test, and One-way ANOVA.

The Result are as follow:

1. General Information

The respondents were mostly female (96.6%). Their age was mostly more than 21-30 years old (30.1%). Their date of birth was mostly Friday (16.6%). The most respondents were bachelors (49.7%). Their monthly income was mostly more than 10,000 (40.5 %). In case of the occupation the most respondents were government officer single (54.1%) ,

2. The Difference in the Level of Motivation and life understanding

It was found that the respondents with the difference of occupation sex, age, educational qualifications ,marital status, were significantly different in the level of motivation and life understanding . Where as the respondents with the difference of age sex brith and monthly income were not singnificantly different in the level of and motivation and life understanding

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พฤติกรรมและจิตใจ รวมทั้งวิถีการดำเนินชีวิตบุคคล มีแรงจูงใจแตกต่างกันออกไปในแต่ละสังคมและแต่ละบุคคล พฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์มีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นโดยมีอิทธิพลต่อกัน หรือมีปฏิริยาทางสังคมแก่กัน^๑ ในทางจิตวิทยา การศึกษาบุคลิกภาพ คือการศึกษาความคงที่ (Consistency) ความซับซ้อน (Complexity) ความหลากหลาย และความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของบุคคลและกลุ่มบุคคล ล้วนแต่เกี่ยวข้องกับการจูงใจทั้งสิ้น ตามหลักพุทธศาสนาก่อนพระพุทธองค์จะตัดสินพระทัยประกาศพระธรรมที่มีความลึกซึ้ง พระองค์ได้พิจารณาเห็น ประเภทบุคคล^๒ ที่มีความแตกต่างในเรื่องการอุปนิสัยและแรงจูงใจพระพุทธองค์หลังจากตรัสรู้ทรงดำริว่า พระสัทธรรมมีความลึกซึ้งยากที่สัตว์โลกจะรู้ตาม แต่ก็ทรงเห็นถึงประเภทบุคคลที่เรียกว่าบุคคล^๓ หรือวันก่อนที่พระองค์จะเสด็จไปแสดงธรรมพระองค์ก็จะตรวจดูอุปนิสัย อินทรีย์ปโรปริยัตตญาณ^๔

แรงจูงใจในทัศนะของพระพุทธศาสนา พระธรรมปิฎก^๕ ได้นำเสนอโดยภาพรวมว่าแรงจูงใจนั้นมีสาเหตุสนับสนุนดังนี้ ๑) เกิดจากความกลัว (ภัย) คือกลัวการถูกลงโทษ โดยท่านจำแนกความกลัวออกเป็นอีก คือ กลัวคนด้วยกันเอง เช่น นักเรียนกลัวครูลงโทษ เป็นต้น กลัวเทวดาอำนาจลึกลับ สิ่งเหนือธรรมชาติและการตกนรก กลัวกฎเกณฑ์ของสังคม เช่น กฎหมาย

^๑ สิริอร วิชชาวุธ. จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.

^๒ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

^๓ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

^๔ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๑.

ขนบธรรมเนียมประเพณี กล่าวทศกัณฐ์ คือ ความกลัวที่ซ้อนความกลัวอีกทีหนึ่ง เช่น มนุษย์ที่มีอำนาจมากกว่า แสวงหาผลประโยชน์จากความกลัวของสามัญชน โดยจะทำอันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน กล่าวความเดือดร้อนแก่ชีวิต เช่น กลัวอดตาย และกลัวความทุกข์ที่เป็นไปตามเหตุปัจจัย

หรือตามธรรมชาติของสรรพสิ่งในโลก เช่น ความไม่แน่นอนของชีวิต ความแก่ ความเจ็บ ความตาย เป็นต้น ๒) เกิดจากความอยากได้รางวัล (ตัณหา) เป็นความอยากได้ผลตอบแทนจากการกระทำที่ทำเพื่อเอาอกเอาใจผู้มีอำนาจและเทพเจ้าด้วยการเช่นสรวง ประจบสอพอ เป็นต้น และความอยากได้รางวัลแบบทศกัณฐ์ คือ ความอยากได้รางวัลเพื่อตอบสนองหรือปรนเปรอทางตา หู จมูก ลิ้น กาย เช่น แรงจูงใจแบบธุรกิจที่ประกอบด้วยความโลภ การแย่งชิง การทุจริต การคดโกง เป็นต้น ความอยากที่จะได้รางวัลนี้ เป็นการมุ่งความเครียดเป็นสภาวะทางจิตใจ สามารถเกิดได้กับทุกคนทุกเพศทุกวัยและทุกกลุ่มอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคมที่ต้องเร่งรีบและมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำรงชีวิตมากขึ้น ประกอบกับการขาดการพักผ่อน ทำให้ชีวิตขาดความสมดุลและเกิดความเครียด (Stress) ทางจิตใจขึ้นอยากเสพมากกว่าอยากจะทำอยากเสพแต่ไม่ยอมทำ ถ้าหากจะทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง จะต้องที่เจื่อนใจ โดยเฉพาะเจื่อนใจที่ว่ากลัวจะไม่ได้รับสิ่งที่ต้องการมาใช้ ๓) เกิดจากความอยากเด่น (มานะ) ตรงกับแนวคิดของไอน์สไตน์ เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากความอยากเด่น อยากดัง อยากเป็นคนที่อยู่สูงส่งเหนือผู้อื่น อยากเอาชนะผู้อื่น เป็นการทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ มีความเคารพในตนเองแบบมีกิเลสอยู่ ๔) เกิดจากความใคร่รู้ใฝ่ทำ (ฉันทะ) เป็นแรงจูงใจฝ่ายดี เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา เป็นความใฝ่รู้ อยากรู้ ปรารถนาจะรู้ถึงความจริง ความถูกต้อง ทำให้ถูกต้อง เป็นความใฝ่รู้กับใฝ่ดี หรือเป็นความอยากรู้กับอยากทำ (กัตตุกัมยตาฉันทะ) ๕) เกิดจากความเชื่อ (ศรัทธา) ที่เป็นการเชื่อทั้งในตัวบุคคลและในหลักการ จึงประพฤติปฏิบัติตามความเชื่อ ความศรัทธานั้น ๆ ซึ่งเป็นแรงจูงใจฝ่ายดีเช่นเดียวกัน ฉันทะ ๖) เกิดจากความเมตตาและความกรุณา แรงจูงใจประเภทนี้ ถือว่า เป็นแรงจูงใจที่มีเหตุมาจากคุณธรรมที่ดีงาม พึงปรารถนามีฐานมาจากความรักดีทั้งสิ้น (ฉันทะ) ^๕

สังคมไทย รับเอาพระพุทธศาสนามาเป็นศาสนาประจำชาติมาพันกว่าปีแล้ว ความคิด พิธีกรรม ประเพณีต่างๆ ส่วนใหญ่ก็ล้วนแต่พัฒนามาจาก หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา สังคม และวัฒนธรรมไทยก็สะท้อนสาระธรรมในพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการ

^๕ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓.

กระทำ (กรรมวาท และ กิริยวาท)^๖ โลกเป็นไปเพราะกรรม หมุ่สัตว์ย่อมเป็นไปเพราะกรรม กรรม จึงเป็นคำสอนสำคัญยิ่งเรื่องหนึ่งในพระพุทธศาสนา ท่านพุทธทาสภิกขุ^๗ ได้กล่าวว่าความสุขความทุกข์เป็นผลแห่งการกระทำของแต่ละบุคคลไม่ใช่ตามหลักความเชื่อทางโหราศาสตร์ที่เชื่อกันว่าสุขทุกข์เป็นผลสำเร็จมาจากดวงดาวใหญ่ๆ น้อยๆ แห่งสากลจักรวาลอันเป็นอำนาจที่จะบันดาลให้เราได้รับผลหรือไม่ได้รับ

แต่อย่างไรก็ตามอดีตจนถึงปัจจุบัน นักพยากรณ์หรือหมอดูมีบทบาทต่อวิถีชีวิต พฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของคนไทยอยู่มาก เช่น ในราชสำนักสมัยก่อนจะมีโหรหลวงประจำ ทำหน้าที่คำนวณปฏิทินประจำปีเพื่อถวายคำพยากรณ์พระมหากษัตริย์ เพื่อให้เข้าใจว่าโหราศาสตร์ไม่ใช่ศาสตร์วิเศษ โหราศาสตร์สามารถบอกอนาคตได้ มิใช่เป็นการรู้เหตุการณ์ในอนาคต เพราะอนาคตยังไม่มี แต่เป็นเพียงการทำนายผลที่จะเกิดขึ้นจากเหตุที่รู้ จากการสังเกตดวงดาวและการโคจรดวงดาวและบันทึกเอาไว้เป็นสถิติ เป็นการเริ่มต้นของวิชาโหราศาสตร์จากการบันทึกดวงดาว และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกันอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ ๗,๐๐๐ ปี ซึ่งสถิติที่เป็นเหตุเป็นผลเหมือนกับศาสตร์ทั้งหลาย^๘ ในทางจิตวิทยาบอกว่า พฤติกรรมทุกอย่างย่อมเกิดจากแรงจูงใจ การกระทำ หรือ พฤติกรรมใดๆ ถ้าไม่มีแรงจูงใจก็ไม่เรียกว่าเป็นพฤติกรรม แรงจูงใจถือว่าเป็นธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งอาจจะเกิดทางสรีระ ทางสังคม หรือทางจิตวิทยา ความเชื่อหรือเจตคติถือเป็นแรงจูงใจทางจิตวิทยาที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพราะความเชื่อเป็นสิ่งที่กำหนดการแสดงออกหรือพฤติกรรมของมนุษย์ เมื่อบุคคลมีความเชื่อถืออย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมและแนวทางในการปฏิบัติ

^๖ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

^๗ พุทธทาสภิกขุ. โสยศาสตร์กับพุทธศาสตร์ โหราศาสตร์กับพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่แสงรุ่งการพิมพ์, ๒๕๒๙.

^๘ ศรีญา นภาพัท. พุทธศาสตร์กับโหราศาสตร์. สารนิพนธ์ศิลปศาสตร สาขาวิชาศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๑.

^๙ วันเพ็ญ กาบทอง. “พิธีสะเดาะเคราะห์ที่วัดโบสถ์ อำเภอ โทธาราม จังหวัด ราชบุรี”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม, ๒๕๔๗.

ที่สอดคล้องกับความเชื่อนั้น ความเชื่อทางโหราศาสตร์เป็นความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมไทยประการหนึ่ง ที่ปรากฏอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันคือ ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์เป็นแรงจูงใจที่คนไทยให้ความสำคัญ เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในวิถีชีวิตด้านต่างๆ^๕

จากลักษณะความเชื่อและแนวปฏิบัติของคนไทยทั้งสองกระแสดังกล่าว คือกระแสพุทธศาสนาที่สนเรื่องกรรมเป็นหลักใหญ่ซึ่งที่เป็นศาสนาแห่งการกระทำ แบ่งคนด้วยการกระทำและความประพฤติ เป็นคนดีคนประเสริฐ ก็เพราะกรรม แต่ความเชื่ออีกกระแสหนึ่ง คือโหราศาสตร์ที่เชื่อเรื่องความเป็นไปของชีวิต ตามอำนาจของดวงดาว ผู้วิจัยจึงใคร่จะศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อทัศนคติ ความเชื่อและแนวทางในการตัดสินใจของชาวพุทธไทย ที่ได้รับจากแนวความคิดทางโหราศาสตร์

ความเข้าใจในชีวิตของมนุษย์ในพุทธศาสนาได้อธิบายถึงความเข้าใจความเป็นไปในกฎไตรลักษณ์ ไตรลักษณ์ช่วยให้เรามองเห็นโลกและชีวิตตามความเป็นจริงไม่หลงมกมายอยู่กับความลวงของสิ่งปรากฏภายนอกอันเป็นมายาแห่งโลก ความยึดมั่นในตัวตนอย่างมีขอบเขตซึ่งเป็นรากเหง้าแห่งความชั่วช้านั้น จะถูกรอนรากให้คอดกึ่งไปที่ละน้อย เมื่อพิจารณาไตรลักษณ์ด้วยปัญญาอันชอบเป็นทางลัดไปสู่ความบริสุทธิ์แห่งจิตที่เคยหมักหมมมานาน^๖ ทำให้รู้ถึงความจริงของสภาวะธรรมทั้งหลาย ที่เป็นอย่างนั้น๑ประการ ได้แก่

๑. อนิจจตา ความเป็นไปของความไม่เที่ยง
๒. ทุกขตา ความเป็นทุกข์หรือความเป็นของทนอยู่มิได้
๓. อนัตตตา ความเป็นของมิใช่ตัวตน ((ป.อ.ปยุตโต ๒๕๔๖)

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑) เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจและความเข้าใจชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในเขต กรุงเทพมหานคร

๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจและความเข้าใจชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

^๕ วศิน อินทสระ. ไตรลักษณ์และปฏิจจสมุทบาท ความรู้ที่ช่วยให้เข้าใจโลกและชีวิตตามจริง. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : เม็ดทราย, ๒๕๔๕.

แบบสอบถาม ประกอบด้วย ที่มาขอปรึกษา เพศ อายุ การศึกษา รายได้ต่อเดือน สถานะภาพสมรส อาชีพ ลักษณะปัญหา ความเชื่อ/ประสบการณ์ทางโหราศาสตร์

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

- ๑) การกำหนดกลุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษาวิจัยแบบเจาะจง
- ๒) การรวบรวมข้อมูล เป็นการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์และการสร้างแบบสอบถาม
- ๓) การสร้างเครื่องมือการวิจัย เครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งครอบคลุมเรื่อง
 - ก) ภูมิหลังของ ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนาเดิม
 - ข) การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบแบบที (t-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-test)

๔. สรุปผลการวิจัย

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (๖๕.๖%) อายุมากกว่า ๒๑-๓๐ ปี (๓๐.๑%) การศึกษาปริญญาตรี (๔๕.๗%) รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท (๔๐.๕%) และเป็นโสด (๕๕.๑%)

ระดับแรงงใจพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ โดยรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X}=๓.๒๗$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงงใจเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านจิตวิทยา ด้านสภาพปัญญา ด้านรู้คิด และด้านสังคม ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๕, ๓.๒๐, ๓.๑๖ และ ๒.๖๘ ตามลำดับ

ระดับความเข้าใจชีวิตพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์มีระดับความเข้าใจในชีวิตโดยรวมทุกด้านในระดับปานกลาง ($\bar{X}=๓.๓๓$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านกลุ่มตัวอย่างมีระดับความ

เข้าใจในชีวิตในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ คือ เข้าใจว่าชีวิตคืออะไร ควรดำเนินชีวิตอย่างไร และเป้าหมายชีวิตควรเป็นอย่างไร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๕, ๓.๓๓ และ ๓.๒๘ ตามลำดับ

สรุปผลการศึกษาเรื่องแรงงใจและความเข้าใจในชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพหุศาสตร์ กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาระดับ

แรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาโหราศาสตร์ ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ๒) ศึกษาความแตกต่างในระดับแรงจูงใจและความเข้าใจในชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามดังประกอบด้วย เพศ อายุ วันเกิด ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้ต่อเดือน และ ๓) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับแรงจูงใจและความเข้าใจชีวิตของผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ในสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์จากสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามระดับแรงจูงใจในการขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ และแบบสอบถามระดับความเข้าใจชีวิต กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ขอคำปรึกษาทางโหราศาสตร์ จากสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๕๖ คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) การทดสอบค่าที (t-test) และ One-Way-ANOVA ตามด้วย LSD และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียสัน (Person Product Moment Correlation)

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ข. ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

สิริอร วิชชาวุธ. จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.

วศิน อินทสระ. ไตรลักษณ์และปัจเจกสมุทบาท ความรู้ที่ช่วยให้เข้าใจโลกและชีวิตตามจริง. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : เม็ดทราย, ๒๕๔๕.

ศรีญา นภาศัพท์. พุทธศาสตร์กับโหราศาสตร์. สารนิพนธ์ศิลปศาสตร สาขาวิชาศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๑.

วันเพ็ญ กาบทอง. “พิธีสะเดาะเคราะห์ที่วัดโบสถ์ อำเภอ โพนาราม จังหวัด ราชบุรี”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม, ๒๕๔๗.

พุทธทาสภิกขุ. ไสยศาสตร์กับพุทธศาสตร์ โหราศาสตร์กับพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่แสงรุ่งการพิมพ์, ๒๕๒๕.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๑.

